UNIVERSITATEA DE ARTE „GEORGE ENESCU" IAȘI
FACULTATEA DE COMPOZIȚIE, MUZICOLOGIE,
PEDAGOGIE MUZICALĂ ȘI TEATRU
CENTRUL DE STUDII „ȘTIINȚA MUZICII"

LILIANA GHERMAN

DIMENSIUNI ALE CREAȚIEI ȘI INTERPRETĂRII

File de cronică muzicală

II
(1966-1976)

EDITURA ARTES
2003

Scanned with OKEN Scanner

CENTRUL DE STUDII „ȘTIINȚA MUZICII”
CERCETARE: ANUL 2002
CRITICĂ MUZICALĂ-CRONICI REVĂZUTE ȘI INDEXATE ÎN ANUL 2002

ISBN:973-8263-05-0
Tehnoredactare:Lilana Gherman
Editura „Artes”a Universității de Arte “G. Enescu” Iași
Anul apariției: 2003

Scanned with OKEN Scanner

Motto:

MUZICA - „unicul exemplu de ce ar fi putut
să fie comunicarea dintre suflete,
dacă n-ar fi fost inventat limbajul,
formarea cuvintelor, analiza ideilor"

M. Proust
(În căutarea timpului pierdut)

Scanned with OKEN Scanner

NOTĂ

Cel de al doilea volum care apare sub genericul „Dimensiuni ale creației și interpretării" cuprinde (în aceeași ordine cronologică pe care am respectat-o și în primul) articole apărute între anii 1977-1986.

Numărul și extensia simțitor sporite sunt de natură să demonstreze atât implicarea din ce în ce mai activă a cronicarului în comentarea vieții muzicale cât și incontestabilul avânt al acesteia într-o perioadă în care marea muzică reprezenta pentru mulți un mirific refugiu spiritual.

Am păstrat aceleași particularități ale tehnoredactării menite (prin respectivele sublinieri) să ușureze orientarea cititorului în hățișul de interpreți și creații, într-un text care ar putea deveni, altminteri, excesiv de arid.

Tot similar primului volum a fost organizat **Indicele** final (cu prezentarea interpreților individuali și colectivi pe categorii de instrumente și formații, a instituțiilor implicate, a compozitorilor români și străini prezenți în programe) și **Cuprinsul** (cu menționarea alături de titlu a datei apariției fiecărui articol) în același scop al sporirii valorii documentare.

L. G.

Scanned with OKEN Scanner

Filarmonica „Moldova" - Stagiunea concertelor

Uvertura de concert pe teme în caracter românesc în La major op 32 de George Enescu a marcat cvasi-simbolic deschiderea unei noi stagiuni de concerte (1977-1978) şi totodată a unei noi pagini în istoria Filarmonicii „Moldova."

Pe linia unei politici repertoriale inaugurată de circa doi ani şi orientată pe anumite direcţii eficient urmărite, stagiunea trecută a înscris prima „integrală" a *Simfoniilor* de Ludwig van Beethoven, sub bagheta dirijorului **Ion Baciu**. Deşi nu şi-a păstrat pe tot parcursul desfăşurării voltajul calitativ atins în interpretarea (realmente de neuitat!) a *Simfoniei „Eroica"* din primul concert al ciclului, „integrala" şi-a atins ţelul, polarizând interesul publicului meloman de toate vârstele venit într-un număr remarcabil de mare să se încălzească la flacăra nepieritoare a geniului beethovenian.

Actuala stagiune se lansează într-o nouă premieră: Ciclul „George Enescu-Richard Wagner" care, ca şi cel anterior, tinde să ridice pe o treaptă superioară interesul constant ce s-a menţinut în activitatea Filarmonicii ieşene, de-a lungul anilor scurşi de la înfiinţarea sa, pentru creaţia acestor mari compozitori.

Asocierea celor două personalităţi ale muzicii universale s-a făcut în virtutea unor afinităţi ce scapă unei abordări superficiale. Ceea ce-i apropie, dincolo de certe diferenţe de stil şi limbaj, de temperament şi gândire creatoare, este adâncimea investigaţiei psihologice, altitudinea aspiraţiei spirituale, noblețea mesajului. Pe de altă parte, din punctul de vedere al concretului artistic, cele două universuri muzicale, atât de puternic individualizate, se asortează surprinzător, se completează şi se avantajează reciproc, fapt ce nu a scăpat nici organizatorilor, nici interpreţilor, impunându-se de la primul concert şi publicului, care, condus de bagheta expertă a aceluiaşi **Ion Baciu**, odată cu întreg colectivul de interpreţi, s-a trezit literalmente scufundat într-o adevărată baie de muzică de cea mai densă substanţă. Nu trebuie apoi scăpat din vedere faptul că însăşi prezenţa la pupitru a lui **Ion Baciu**, care se situează printre cei mai mari interpreţi ai muzicii enesciene pe care-i are ţara noastră şi care se dovedeşte egal de înzestrat şi în dezvăluirea paginilor wagneriene, constituie o garanţie de prezentare armonioasă a acestui „ciclu" original.

Alături de *Uvertura de concert* iniţial menţionată (în primă audiţie ieşeană), din creaţia lui Enescu a mai figurat în program *Poemul simfonic „Vox maris"* într-o versiune interpretativă îmbogăţită prin intervenţiile solistice cerute de partitura originală alături de cele corale (au cântat **Mihai Drob** şi **Rozina Muraru**) şi adâncită ca expresie şi ca plasticitate orchestrală faţă de prezentările anterioare. Şi-a dat concursul, nu chiar cu maximum de eficienţă, corul „Gavriil Musicescu".

Scanned with OKEN Scanner

Acestor lucrări enesciene de deplină maturitate le-au fost opuse scene din *Tetralogia* wagneriană *„Inelul Nibelungilor"* şi anume: *scena I* din *„Aurul Rinului"* şi finalul *Operei „Walkiria"*. Completată fiind de explicaţiile din programul de sală, facilitată de prezentarea în traducere românească a textului literar, această modalitate de prezentare a *Tetralogiei* sub formă de scene izolate, într-o asamblare ce ţine cont de exigenţele sălii de concert, mi se pare inspirat aleasă. Gândirea wagneriană se revelează astfel în esenţa sa, atât pur muzicală cât şi dramatică. Mişcându-se iniţial cu o oarecare stângăcie (inexistentă în redarea lucrărilor lui Enescu), orchestra s-a degajat treptat, parvenind la o execuţie cu totul satisfăcătoare pentru a gusta muzica în deplinătatea farmecului său inimitabil. În asemenea condiţii imperfecţiunea unor detalii nu mai contează. Un autentic spirit wagnerian a caracterizat şi intervenţiile solistice. Aş menţiona-o în primul rând pe **Mariana Stoica**, o *Brunhildă* cu glas de clopot şi remarcabilă forţă dramatică. **Gheorghe Crăsnaru**, interpretând partida lui *Wotan*, i-a fost un partener pe măsură; nuanţat, precis, sugestiv - **Corneliu Fânăţeanu** în *Alberich*; bine asamblat şi melodios *trio*-ul *Fiicelor Rinului* · **Ligia Grosu, Rodica Mincef, Stela Hauler.**

Prin cel de-al doilea simfonic al său, stagiunea s-a reintegrat în traseele curente, cărora, ce-i drept, nu le lipseşte uneori elementul-surpriză.

„Surpriza" a constituit-o, în acest caz, interpretarea de către pianistul **Corneliu Gheorghiu** a *Concertului nr. 2 în do minor* de Serghei Rahmaninov. Interpret având sensibilităţi de vioară cu surdină, ce izvorăsc dintr-o „cumineţenie" şi o discreţie nativă a temperamentului artistic, cu joc pianistic filigranat, supus unui riguros control cerebral, **Corneliu Gheorghiu** se află exact la antipodul patosului ultraromantic al compozitorului rus, cu impetuozităţile sale de fluviu ieşit din matcă, cu neliniştile sale tulburătoare, cu elanul său interior atât de cald, de generos, de cuceritor, în special în primele două *Concerte pentru pian*. Abordată psihologic, strania simbioză interpret-compozitor ce a rezultat a putut prezenta un interes incontestabil. La urma urmelor orice interpret are dreptul, ba chiar mai mult, datoria de a lărgi şi chiar de a forţa graniţele posibilităţilor sale de înţelegere, de asimilare (nu numai intelectuală!) şi de redare în cadrul universului muzical existent. Rezultatul artistic propriu-zis rămâne însă deocamdată foarte discutabil. Adaptată paletei expresive a pianistului, muzica lui Rahmaninov a apărut, în ceea ce priveşte partida solistică, cu sonorităţi prea seci, prea firave; din cauza şubrezeniei arcurilor tensionale ca urmare a fragmentării, a „parcelării" discursului muzical printr-o abordare preponderent analitică, dramaturgia lucrării nu a căpătat consistenţa necesară. Sub

Scanned with OKEN Scanner

bagheta lui Paul Popescu, orchestra a realizat o execuție simțitor mai adecvată, fapt ce nu a contribuit însă, în general, la obținerea unității de ansamblu. Cea mai reușită din toate punctele de vedere a fost partea mediană; cel mai puțin reușit - finalul. În totalitatea sa, interpretarea *Concertului* a lăsat impresia unui fruct cules înainte de a se coace.

În condiții de pripită reîmprospătare (cu concursul corului „Gavriil Musicescu" și al baritonului Emil Pinghireac) *Cantata „Românie, țară de vis"* de Vasile Spătărelu (în genul său, cum pe drept s-a afirmat, o certă reușită) a beneficiat doar de o execuție de rutină.

Momentul cel mai valoros al concertului, integral valoros, l-a constituit interpretarea de către Paul Popescu și orchestra ieșeană a *Simfoniei I-a în do minor* de Brahms: inteligentă, echilibrată, clară, consistentă ca expresie.

CRONICA, XII, nr. 42, 21 octombrie 1977, p. 6.

Concertele Ruha

Pilon de rezistență al vieții concertistice românești de aproape un sfert de veac, violonistul Ștefan Ruha continuă să exercite asupra auditorilor aceeași forță de captare, izvorâtă atât dintr-un prestigiu mereu crescut și nedesmințit cât și din farmecul aparte al personalității sale. Această radiație individuală (care numără printre componentele sale principale o rară modestie și generozitate față de public și parteneri, o spontaneitate ce transformă fiecare demers interpretativ într-un act de creație plin de prospețime chiar în condiții de mereu adâncită adecvare stilistică) face din Ștefan Ruha un artist nu numai admirat ci și foarte îndrăgit. Au dovedit-o, o dată în plus, afluența deosebită de public și căldura cu care au fost primite cele două manifestări muzicale ieșene pe care le-a luminat prin prezența sa, executând nici mai mult nici mai puțin decât patru *Concerte pentru vioară* - un adevărat regal solistic! Prima dintre aceste manifestări a prilejuit și debutul Orchestrei de cameră a Filarmonicii într-o formă emancipată, fără dirijor. Întrunind ca nucleu de bază un mănunchi de 14 excelenți cordari, în frunte cu violonistul Marcian David, tânărul colectiv (căruia nu putem decât să-i dorim viață lungă) a dovedit o remarcabilă coeziune în interpretarea pieselor de Corelli (*Sarabandă, Gigă și Badinerie*), E. Elgar (*Serenada*) și B. Britten (*Simfonia simplă*) obținând o sonoritate foarte frumoasă (rotunjită și de condițiile acustice ale aulei Bibliotecii universitare „Mihail Eminescu"), o varietate de bun gust și plasticitate în expresie. În *Concertele pentru vioară* de Bach (*Mi Major*) și Mozart (*nr. 3 în Sol Major*) Ștefan Ruha a cumulat

Scanned with OKEN Scanner

funcţiile de dirijor şi solist, imprimând în mod direct orchestrei propria sa concepţie interpretativă. Cu excepţia unor inadvertenţe pasagere de ordin ritmic, sudura s-a realizat în bune condiţii, reliefându-se robusteţea tensională, adâncimile muzicii lui Bach, rafinamentul şi strălucirea solară a muzicii mozartiene, cu înceţoşările sale atât de caracteristice şi mereu emoţionante.

În compania Orchestrei simfonice a Filarmonicii ieşene dirijată de George Vintilă şi în ambianţa somptuoasă a Teatrului Naţional, muzica lui Mozart (de data aceasta *Concertul nr. 5 în La major*) şi-a dezvăluit parcă alte nuanţe ale coloraturii sale afective. Orchestra şi dirijorul au fost parteneri oneşti fără însă a reuşi să atingă totdeauna delicateţea, sprinteneala, degajarea arcuşului interpretului principal. De o somptuozitate similară ambianţei, muzica *Concertului pentru vioară în Re major* de Brahms a sunat foarte generos, revelându-se la maxim forţa solistică a lui Ştefan Ruha, orchestra şi dirijorul reuşind, în noul context sonor, să vibreze pe aceeaşi lungime de undă.

CRONICA, XII, nr. 44, 4 noiembrie 1977, p. 6.

Concert simfonic

Variaţiunile pe o temă rococo op. 33 pentru violoncel şi orchestră ocupă un loc aparte atât în literatura concertantă a instrumentului cât şi în însăşi creaţia lui P.I. Ceaikovski. Apărut în timp între coloşi muzicali cum sunt *Concertele pentru pian în si bemol minor* şi *pentru vioară în Re major, Simfonia a IV-a, Opera „Evghenii Oneghin"* sau *Baletul „Lacul lebedelor"*, modestul ciclu variaţional apare ca un petec de graţie şi lirism, într-o materializare muzicală foarte concentrată, cu o factură orchestrală aproape camerală. Violoncelistul sovietic Stanislav Zagulski - interpret cu sunet foarte cald şi dispunând de o solidă disciplină tehnică, dar mai ales de darul de a se identifica cu muzica, de a o recrea din miezul ei - a conferit execuţiei acestor *Variaţiuni* momente de aproape nebănuită adâncime expresivă. Aş cita în acest sens mai ales marea *cadenţă* solistică de la sfârşitul *variaţiei a V-a*, transformată într-un dramatic *monolog*, precum şi elegiaca *variaţie a VI-a* ce i-a urmat, evocând parcă ceva din iremediabila melancolie a eroilor lui Cehov. Dirijată de Ion Baciu, orchestra Filarmonicii „Moldova" a susţinut prompt, dar în acelaşi timp discret, aerisit, intenţiile oaspetelui străin.

Programarea *Simfoniei a II-a în Re major op. 73* de Brahms, la puţin timp după execuţia celei dintâi, se înscrie într-o ordine repertorială voită. Vor urma în interpretări diferite şi ultimele două. Încălzită şi prin execuţia, între timp, a piesei

Scanned with OKEN Scanner

concertante pentru violoncel, orchestra ieşeană s-a mişcat în muzica maestrului post-romantic, sub bagheta lui **Ion Baciu**, ca într-un ţinut cucerit, devenit familiar. Profesional vorbind, s-a parvenit la o interpretare de referinţă,care, fără să fi ieşit din cadrul stilistic obligatoriu, s-a caracterizat printr-o marcată expansivitate melodică, generată atât de temperamentul dirijorului cât şi de sensibilitatea muzicală deosebită a multora dintre membrii orchestrei. Această expansivitate a acţionat ca un liant asupra desfăşurării formale, determinând în acelaşi timp o sonoritate deosebit de suculentă ce a cucerit prin sinceritatea şi frumuseţea ei.

Cele *Cinci piese pentru orchestră mare* de Sabin Pautza executate în cadrul aceluiaşi program nu s-au putut bucura de o interpretare optimă, fapt uşor de sesizat de către cei ce cunoşteau lucrarea, fie şi numai din prima audiţie ce a avut loc, sub bagheta lui **George Vintilă**, la ediţia a IV-a (1976) a „Festivalului muzicii româneşti". Pentru marele public, aparenţele au fost salvate şi momentele de cacofonie sonoră şi de dezordine formală au fost puse pe seama autorului, ceea ce, pentru un creator care-şi drămuieşte fiecare sunet, este o mare nedreptate, pe care tot **Ion Baciu** ar fi cel mai indicat, în viitor, s-o îndrepte.

CRONICA, XII, nr. 45, 11 noiembrie 1977, p. 5.

Concert

Preludiul simfonic de Ion Dumitrescu a constituit o prezenţă muzicală binevenită în concertul dirijat de **George Vintilă**, readucând în conştiinţa ascultătorilor ieşeni unul dintre numele de prestigiu ale istoriei moderne a muzicii româneşti. Interpretarea acestei lucrări, care, deşi concentrată ca dimensiuni, cumulează trăsături definitorii pentru profilul compozitorului, s-a sprijinit pe sublinierea contrastului dintre robusteţea cu fine nuanţe de umor a temei principale şi lirismul delicat înveşmântat orchestral al temelor secundare, în cadrul unei forme de *rondo* abil adaptată specificului muzical autohton.

Sunetul luminos, acurateţea şi fineţea incontestabilă a trăsăturii de arcuş fac din **Daniel Podlovschi** un foarte bun interpret al *Concertului pentru vioară în mi minor* de Felix Mendelssohn-Bartholdy. Recenta execuţie, în compania orchestrei ieşene, s-a situat printre reuşitele sale solistice. Cred totuşi că un plus de nerv ar fi avut darul de a colora avantajos stilul predominant cantabil adoptat de interpret şi susţinut, firesţe, şi de dirijor.

Scanned with OKEN Scanner

În ceea ce-l priveşte pe George Vintilă, dinamismul imprimat interpretării *Simfoniei a III-a în Mi bemol major „Eroica"* de Beethoven, chiar de la primele măsuri, a apărut surprinzător şi aproape derutant prin raportare la modalităţile sale anterioare de abordare a creaţiei maestrului de la Bonn. Orchestra a fost la început crispată şi sonoritatea a apărut oarecum subţiată. Pe măsură însă ce execuţia s-a „încălzit" şi arhitectura capodoperei simfonismului beethovenian a prins contur, acest început intempestiv şi-a găsit o justificare în cadrul unei concepţii interpretative ce s-a revelat ca bine gândită, în ansamblu şi în detalii, având darul de a menţine constant interesul auditorilor.

CRONICA, XII, nr. 46, 18 noiembrie 1977, p. 5.

Concerte

Trecut prin filtrul deosebit de sever al multor repetiţii prealabile, cel de-al doilea concert al Ciclului „George Enescu-Richard Wagner" s-a situat, în ansamblu, la un nivel superior celui dintâi. *Suita I-a pentru orchestră în Do major op. 9* de George Enescu este de multă vreme în repertoriul permanent al orchestrei din Iaşi. În recenta execuţie, după ce au susţinut cu o sobrietate puţin prea accentuată primele pagini ale *Preludiului la unison*, orchestra şi dirijorul Ion Baciu s-au „încălzit" treptat, în special după neliniştitoarea şi sugestiva intervenţie a timpanilor, parvenind în continuare la elasticitatea ritmică şi la plasticitatea sonoră pe care partitura acestei lucrări le reclamă. În plus, faţă de realizările anterioare, s-a evidenţiat o mai precisă delimitare (sau centrare) timbrală, rezultând un colorit orchestral mai cald, mai strălucitor, imagini muzicale mai limpezite, mai pregnante.

N-ar fi exclus însă ca toate acestea să fie reflexul indirect al acerbei munci de finisare dedicate fragmentelor wagneriene (scene din *„Siegfried"* şi *„Amurgul zeilor"*) şi-n acest sens nu se poate trece cu vederea contribuţia alămurilor, care au sunat de data aceasta aproape neverosimil de frumos. La acurateţea şi calitatea de sunet obţinute în toate compartimentele orchestrei s-a adăugat însă, la Ion Baciu, şi o concepţie dirijorală clară asupra întregului şi detaliilor, ce se cereau reliefate pentru a evidenţia concepţia simfonică *leit-motivică* a compozitorului şi pentru a crea acel flux unic, constituind irezistibila atracţie a muzicii wagneriene - adevărată vrajă incantatorie, ce-l poartă pe ascultător din emoţie în emoţie. În partitura *Brunhildei*, soprana Mariana Stoica şi-a dezvăluit din nou excepţionalele sale calităţi vocale de cântăreaţă predestinat wagneriană. Tenorul Ionel Voineag, care a trebuit să facă faţă

Scanned with OKEN Scanner

în timp record pregătirii partiturii lui *Siegfried* (înlocuindu-l pe **Corneliu Fânățeanu**) a fost puțin depășit ca volum în *duetul Siegfried-Brunhilde*; în *monologul* imediat următor însă, i-am putut aprecia atât frumoasa calitate vocală (de rezonanță pronunțat meridională totuși) cât și bunul simț muzical.

Următoarele două concerte, dirijate de **Emanuel Elenescu** și având-i ca soliști pe doi dintre cei mai dotați instrumentiști ai tinerei generații de interpreți români - pianistul **Dan Atanasiu** și violonista **Liliana Ciulei** - au propus o nouă ordine de prezentare a programului care, perpetuată, ar fi putut da naștere la serioase discuții *pro* și *contra*. Într-adevăr, plasarea unor ample lucrări simfonice (*Simfoniile „Faust"* de Liszt și *„Patetica"* de Ceaikovski) la început de program iar a soliștilor la sfârșit a avut, cred, darul să-i deruteze pe interpreți, fapt sesizabil mai cu seamă în primul concert, atât la membrii orchestrei cât și la pianistul **Dan Atanasiu**, marcat în ceea ce privește puterea de concentrare și transmitere de prea lunga așteptare. I-am admirat însă tușeul pianistic deosebit de frumos, cald și rotunjit, tehnica ireproșabilă, sensibilitatea. Senzația de neîmplinire a acestui prim concert, desfășurat sub bagheta de obicei exigentă a lui **Emanuel Elenescu**, a fost determinată de execuția insuficient pregătită a *Simfoniei „Faust"* de Liszt, lucrare foarte pretențioasă cu dramaturgia sa, cu orchestrația sa adeseori camerală, cu melodica sa aparte și care ar fi cerut un efort de perfectare interpretativă similar celui cerut, de pildă, de paginile wagneriene. Mult mai degajat decât în paginile romantice s-au „mișcat" instrumentiștii orchestrei în fina dantelărie cu autentic parfum românesc a *Jocurilor 5 - „Refrene"* de Corneliu Dan Georgescu, prezentate în primă audiție. La fel de proaspăt și autentic a sunat, în cel de al doilea concert, și *Tarantella* de Marțian Negrea, după *Simfonia a VI-a* de Ceaikovski, atât de sumbră și încărcată emoțional, în execuția căreia însă colectivul simfonic ieșean și-a recăpătat parcă altitudinea. Dotată cu ceea ce, fără să putem exact defini, numim „har", violonista **Liliana Ciulei** captează interesul ascultătorilor în orice condiții. Lăsând de-o parte tehnica de o miraculoasă suplețe, ceea ce frapează la această foarte tânără maestră a arcușului este adâncimea pe care o dă muzicii cântate, chiar atunci când execută *Rapsodia concertantă „Tzigane"* de Ravel sau *Rondo capricioso* de Saint-Saëns, lucrări pe care, intuitiv, am fi tentați să le situăm în sfera coloristicului, pitorescului sau virtuozității. Captat de muzică și de interpretă, dirijorul **Emanuel Elenescu** a dat mai mult în subtilul acompaniament al pieselor solistice decât în cele pur orchestrale, deplasând cumva centrul de greutate al concertului și oferind astfel, psihologic, o justificare a inversării propuse.

Mai puțin familiar publicului ieșean, dirijorul **Petre Sbârcea** s-a impus ca un muzician serios și bine pregătit. Interpretarea *Concerto*-ului *grosso* de Filip Lazăr și a

Scanned with OKEN Scanner

Simfoniei a III-a de Brahms s-a caracterizat prin claritate şi robusteţe în construcţie şi expresie. Demnă de apreciere şi contribuţia solistică a violoncelistului Ştefan Zărnescu. Trebuie totuşi remarcat că o stăvilire a capriciilor improvizatorice pe plan ritmic ar fi dus la o creştere calitativă a execuţiei.

CRONICA, XII, nr. 51, 23 decembrie 1977, p. 5.

Sergiu Celibidache

Comentând acum câţiva ani cu entuziasm ieşean evoluţia... bucureşteană a acestui uriaş al baghetei (atunci la pupitrul orchestrei din Stokholm) pe care o urmărisem în întregime „cu sufletul la gură" (cum spunem atât de plastic noi românii), totul mi s-a părut relativ simplu de surprins şi de redat, în ciuda impresiei copleşitoare. Se întâmpla probabil ceva similar iluziei optice care face dintr-un relief muntos privit de la distanţă un ţinut abordabil, chiar pentru pasul unui turist neexperimentat. Or, acum **Sergiu Celibidache** s-a apropiat mult, nu numai prin venirea în oraşul îndrăgit al tinereţii sale, ci şi prin faptul de a dirija o orchestră românească - primul colectiv simfonic al ţării.

Totuşi, deşi senzaţia de moment pe care o încerci la acest contact mai apropiat este de a te simţi literalmente fascinat, absorbit de o forţă ce te depăşeşte, constaţi cu surprindere că această absorbţie, departe de a-ţi anihila luciditatea, ţi-o limpezeşte în urma decantării treptate a emoţiilor, lăsând în urmă o viziune reclarificată, reînnoită asupra artei muzicale, asupra raporturilor acesteia cu personalitatea umană (individuală şi colectivă) în aspectele sale cele mai elevate. Pentru că **Sergiu Celibidache** nu te atrage de fapt către sine (şi din acest punct de vedere intuiţia îmi spune că el însuşi, ca muzician, a urcat nişte „trepte" în anii care s-au scurs de la prima revenire în ţară) ci către miezul cel mai adânc al muzicii cu adevărat bune, în acel miez din care emană forţa sa de şlefuire a sufletului, de purificare a sensibilităţii şi gândirii, de armonizare interioară; pentru că muzica trebuie să-l „adune" pe om către sine însuşi, să-i adune pe oameni între ei. Asta-i este menirea şi sensul perfecţiunii creatoare şi interpretative acesta este!

Sub bagheta lui **Celibidache**, muzica arde continuu, emanând însă o căldură care nu moleşeşte ci luminează, înviorează şi fortifică. El însuşi arde continuu, rămânând însă mereu controlat, mereu stăpân pe sine însuşi, mereu sensibil la fiecare vibraţie a orchestrei, pe care o percepe într-un mod ce depăşeşte pe departe aspectul pur sonor. Aşa se face că, deşi partitura este stăpânită în cele mai mici detalii, deşi concepţia asupra întregului este pe deplin sedimentată, deşi nu există ezitări sau

Scanned with OKEN Scanner

contradicții în ceea ce pretinde de la membrii orchestrei, totuşi actul interpretării propriu-zise este o creație permanentă, o creație colectivă bazată pe creativitatea individuală a fiecăruia dintre aceştia. **Sergiu Celibidache** își subordonează autoritar instrumentiştii (numărul mare de repetiții pe care le pretinde o demonstrează cu anticipație), dar îi subordonează cu tot potențialul personal, ca parteneri conştienți: parteneri cu dirijorul, parteneri între ei, parteneri față de muzică... însă parteneri loiali! Nici o concesie nu este permisă. A cânta pur şi simplu (chiar dacă frumos în sine) nu înseamnă încă a face artă. Arta începe abia cu conştientizarea fiecărui moment, cu efortul de înnobilare a sunetului, a specificului ritmic, a pauzei, a accentului.

Sergiu Celibidache a fost preocupat de adaptarea sonoră a ceea ce reuşise să realizeze la Bucureşti cu Filarmonica „George Enescu" la noile condiții; chiar din clipa când a păşit în Iaşi, primul drum a fost la sală. Poate că tocmai în această percepție mereu concretă a muzicii pe o bază foarte solidă de cunoaştere (nu numai muzicală ci şi acustică) rezidă arta sa, până la un punct (sau de la un punct încolo) inimitabilă.

Repetiția generală a avut, probabil, darul de a dezamăgi pe mulți dintre cei veniți în număr mare să asiste, în speranța, mărturisită sau nu, a unei audieri complete. În realitate a fost doar o punere la punct a unor momente-cheie, un control sonor pe fragmente mici, atenționări sumare dar... cât de la obiect! Concertul propriu-zis a fost pentru toți un eveniment unic, greu de cuprins în cuvinte şi cred că nu puțini dintre cei de față vor fi fost ispitiți să exclame ca Faust al lui Goethe: „Clipă stai!" Mai cred că zidurile Teatrului Național vor păstra înlăuntrul lor vibrația frenetică a aplauzelor, al căror ecou sperăm din inimă să se întâlnească curând, cât mai curând, cu mirajul sonor al unui nou concert, de data aceasta la pupitrul orchestrei ieşene.

Până atunci vom rememora mereu şi mereu strălucitoarele pagini de Ravel (*Alborada del gracioso*) şi Stravinski (*Pasărea de foc*) atât de subtil diferențiate în particularitățile lor coloristice şi-n esența lor concepțională şi atât de admirabil valorificate în frumusețea lor intrinsecă; ne vom odihni gândul şi inima şi, ca muzicieni, ne vom aerisi spiritul reconstituind momentele desfăşurării *Simfoniei a IV-a* de Brahms, care ne-a fost dezvăluită cu profunzimi şi-n acelaşi timp limpezimi nebănuite. De neuitat va rămâne, de asemenea, interpretarea cu valoare, aş spune, de primă audiție a *Rapsodiei în La major* de George Enescu, oferită ca supliment de **Sergiu Celibidache** şi colectivul simfonic bucureştean, colectiv de care, ca şi de dirijorul pornit din acest pământ, ne-am simțit ca români, din toată inima, mândri.

CRONICA, XIII, nr. 6, 10 februarie 1978, p.5.

Scanned with OKEN Scanner

Concerte

Concertele care au marcat începutul unui nou an calendaristic în activitatea colectivului simfonic ieşean s-au plasat între limitele unei temperaturi interpretative moderate, constanta calitativă suplinind în general relieful de excepţie. Detaliind, se pot discerne totuşi multe aspecte interesante, privind atât soliştii şi dirijorii care s-au perindat cât şi repertoriul abordat, valoarea globală a tuturor acestor concerte rezultând, în ultimă instanţă, dintr-o foarte antrenantă modificare a peisajului muzical.

Vorbind de o „constantă calitativă" mă refer în primul rând la comportamentul orchestrei, care, sub baghete diferite (George Vintilă, Ion Baciu, Henry Selbing, Mario di Bonaventura - S.U.A. şi Nicolae Boboc), s-a manifestat egală cu sine însăşi, modificările de dinamică interioară ţinând, cred, mai mult de muzica interpretată. Astfel, pagini ale unor romantici târzii ca Ceaikovski (*Fantezia simfonică „Francesca da Rimini"* - G. Vintilă şi *Uvertura-fantezie „Romeo şi Julieta"* - H. Selbing) sau Brahms (*Concertul pentru vioară* - dirijor Ion Baciu) au fost îmbrăcate în sonorităţi suculente, reflex al unei calde participări. Interpretul *Concertului* de Brahms, violonistul Petre Csaba, a susţinut cu aplomb monumentala partitură; este un instrumentist cu sunet frumos rotunjit, cu arcuş viguros, cu largi posibilităţi tehnice şi de expresie. Sub bagheta dirijorului american Mario di Bonaventura *Uvertura academică* a aceluiaşi Brahms a sunat într-o ritmare mai severă, pompos. Într-un ambitus expresiv apropiat lucrărilor de mai sus s-a situat şi *Poemul simfonic „Finlandia"* de Jan Sibelius - dirijor George Vintilă.

Meritorie ca valoare intrinsecă, tocmai pentru că a implicat un plus de finisare, mi s-a părut execuţia unor *Simfonii* de Schubert (spumoasa *Simfonie a V-a în Si bemol major* - G. Vintilă şi elegiaca *Simfonie a VIII-a „Neterminata"*- I. Baciu) sau, mai ales, Schumann (*Simfonia a II-a în Do major op. 61*, deosebit de emoţionantă în viziunea lui Nicolae Boboc, în special în părţile lirice, cărora le-a conferit o vibraţie aparte).

Dintre clasici, în programele săptămânilor comentate a figurat numai Beethoven. Mai mult însă decât în *Simfonii* (dintre care s-au cântat *a VII-a* - G. Vintilă şi *a VIII-a* - M. di Bonaventura) s-au realizat interpretări valoroase în concerte, datorate nu atât orchestrei cât soliştilor. Abordând, o dată în plus, *Concertul pentru vioară*, lucrare de bază a repertoriului său, Daniel Podlovschi a realizat una dintre execuţiile sale cele mai remarcabile din ultimii ani (remarcabilă ca vigoare şi

Scanned with OKEN Scanner

expresivitate) dându-şi, în sfârşit, măsura exactă a capacităţii de care dispune. Pianistul italian **Valentin Proczinski** (cunoscut deja publicului ieşean din stagiunea precedentă) a modelat cu precizie, dar totodată cu tandră delicateţe, arhitectura *celui de al doilea Concert pentru pian în Si bemol major*, impregnându-l de o caldă luminozitate.

Perioada anterioară clasicismului a fost şi ea reprezentată mai mult ca de obicei, fapt demn de subliniat. Mă refer la *Simfonia nr. 3 în Sol major* de G. B. Sammartini (prezentată de către dirijorul **Henry Selbing**), la *Concertele pentru chitară în Re major* de Antonio Vivaldi şi *pentru pian în re minor* de J.S. Bach şi la *Concertul pentru clarinet şi orchestră* de Melchior-Molter.

Prezenţa insolită a chitarei a fost de natură să atragă un numeros public, mai ales tânăr, căruia însă chitaristul **Turan Mârza Kamal** (S.U.A.) i-a oferit o evoluţie interpretativă sobră, sever adecvată stilistic (sugerând mai degrabă eleganţa rafinată a vechilor trubaduri decât sonorităţile... electronizate ale celor moderni), severitate îndulcită doar de tonurile meridional-azurii ale paletei componistice vivaldiene, puse în lumină cu deosebită sensibilitate. Edificată pe alte coordonate de gândire, deşi pe aceeaşi bază de epocă şi stil, muzica lui Bach cere mai puţin rafinament coloristic cât claritate şi adâncime de concepţie şi totodată putere de susţinere tensională. Este ceea ce a caracterizat, în linii mari, participarea solistică a pianistului **Cristea Zalu**, fapt care, adăugându-se tuşeului său robust şi totuşi cald, a avut darul de a materializa exact acele valenţe de reconfort psihic profund, ce constituie marca geniului muzical al cantorului de la Leipzig (dirijor **George Vintilă**). Interpretul compoziţiei de Melchior-Molter, admirabilul clarinetist **Aurelian Octav Popa**, a fost totodată şi realizatorul primei audiţii absolute a *Concertului pentru clarinet* de Anatol Vieru sub bagheta lui **Mario di Bonaventura** - adevărat eveniment muzical. În interpretarea de mare anvergură, de mare subtilitate şi de mare sensibilitate pe care a realizat-o solistul, susţinut cu promptitudine de dirijorul american şi de orchestra ieşeană, lucrarea a cucerit de la primul contact auditiv prin ineditul şi eficienţa soluţiilor tehnice şi expresive, prin farmecul ce se degajă din învăluitoarea şi policroma mişcare sonoră ce susţine în flux continuu, în unde mai dense sau mai rarefiate, evoluţia instrumentului solist.

Pe linia promovării muzicii româneşti se mai cuvine a fi menţionată şi prima audiţie (doar ieşeană de această dată) a *Simfoniei de cameră* de George Enescu, sub conducerea lui **Ion Baciu**, într-o interpretare ce s-a caracterizat prin acurateţe, suplete a frazării şi degajare a expresiei sonore. Aş mai aminti, de asemenea, printre altele, ca

Scanned with OKEN Scanner

o realizare reuşită, execuţia plină de vervă şi dinamism ritmic, dirijor fiind George Vintilă, a *Preludiului şi Fugii* pentru orchestră de Constantin Silvestri.

CRONICA, XIII, nr. 9, 3 martie 1978, p. 7.

Concerte

Apărând din nou ca solist al Filarmonicii „Moldova", de data aceasta secondat de dirijorul Ion Baciu, violonistul Ştefan Ruha a adus prin interpretarea *Simfoniei spaniole* de Lalo o notă de binevenit „exotism" în desfăşurarea poate excesiv de sobră a stagiunii. Execuţia, marcată puternic printr-o fericită simbioză artistică (de ordin predominant temperamental) solist-dirijor-muzică, a avut darul de a înfierbânta până la incandescenţă entuziasmul auditorilor. În ansamblu, programul concertului dirijat de Ion Baciu a fost însă puţin cam încărcat, ceea ce i-a diminuat, într-o oarecare măsură, eficienţa educativ-estetică. Cele două prime audiţii - *Suita pentru orchestră* de Cornel Trăilescu (al cărei stil aminteşte de debuturile simfonismului românesc de la sfârşitul secolului al XIX-lea) şi *Poemul simfonic „Ilinden"* aparţinând compozitorului bulgar I. Marinov (şi cumulând de asemenea ecouri ale romantismului revoluţionar-patriotic al primelor şcoli naţionale) - ar fi fost suficiente pentru a încadra într-un mod reciproc avantajos lucrarea solistică, în planul reconstituirii unui climat spiritual cu multe puncte subterane de convergenţă. Nu se poate nega totuşi faptul că *Suita a II-a din baletul „Daphnis şi Chloe"* de Ravel a avut darul de a colora fastuos finalul concertului, prilejuind dirijorului şi orchestrei ieşene reeditarea unui succes interpretativ de prestigiu.

Prezenţa la pupitrul colectivului simfonic din Iaşi a lui Gheorghe Victor Dumănescu, într-un program bine gândit şi serios pregătit, a însemnat revelaţia unei adevărate forţe dirijorale, cu şanse frumoase de evoluţie viitoare. Sunt de apreciat la tânărul dirijor temperamentul viguros, tehnica bine pusă la punct, claritatea gândirii constructive, precizia sublinierii detaliului. S-ar mai cere dezvoltată acea maleabilitate a gestului şi a atitudinii interioare care aduce căldură în sonoritate şi supleţe în frazare. Pe lângă *Rapsodia* de Marţian Negrea (ridicată la rangul de binemeritată şi marcantă prezenţă muzicală) şi atât de îndrăgita *Simfonie a V-a „Din lumea nouă"* de Antonin Dvorak, s-a mai executat o lucrare concertantă mai puţin vehiculată din repertoriul beethovenian - *Triplul concert pentru vioară, violoncel şi pian.* În interpretarea îngrijită, armonios echilibrată şi în mod foarte firesc adecvată stilistic dată de *trio*-ul

Scanned with OKEN Scanner

solistic compus din Marcian David - vioară, Alexandru Moroşanu - violoncel şi Tatiana Moroşanu - pian, s-a simţit baza solidă a experienţei camerale ce caracterizează arta acestor instrumentişti.

Pe linia manifestărilor interpretative de finețe şi rafinament, datorate tot unor muzicieni ieşeni, merită a fi scoase în evidenţă cele două concerte prezentate în cursul lunii februarie de către orchestra de cameră „Concertini" dirijată de Sabin Pautza şi, respectiv, corala „Cantores amicitiae" condusă de Nicolae Gâscă, primul în sala mică a Filarmonicii iar al doilea în aula „Mihai Eminescu" a Bibliotecii universitare.

Interesantă şi atrăgătoare în acelaşi timp a fost în ambele cazuri alcătuirea programului. Sabin Pautza a opus celor două lucrări baroce din prima parte a concertului (Händel - *Concerto grosso op. 6 nr. 3 în mi minor* şi Bach - *Concertul pentru vioară în Mi major*, solist fiind Daniel Podlovschi) trei compoziţii româneşti în partea a doua (Constantin Silvestri - *Trei piese pentru orchestră de coarde op. 4*, George Enescu - *Intermezzo pentru instrumente de coarde op. 12* şi Sabin Pautza - *Jocuri II*). Dacă în repertoriul preclasic s-a urmărit o evoluţie în planuri mari, subliniindu-se eleganţa distinsă a stilului, în paginile româneşti s-a realizat o execuţie extrem de vie, colorată şi antrenantă, probând, cred, o participare mai degajată a interpreţilor.

Recentul concert al formaţiei „Cantores amicitiae" s-a desfăşurat sub genericul „Cântece de iarnă". Nicolae Gâscă a selectat cu discernământ un buchet dintre cele mai reuşite colinde corale româneşti (semnate de compozitori ca: Nicolae Ursu, Ilarion Cocişiu, Francisc Hubic, Tudor Jarda, Achim Stoia, Florin Comişel, Adrian Pop, Vasile Spătărelu, Sabin Pautza) cărora le-a alăturat un grupaj la fel de inspirat de cântece de pe diverse meridiane ale globului (U.R.S.S., Austria, Germania, Elveţia, Franţa, Norvegia, Anglia, S.U.A.) reconstituind în ansamblu mirifica lume de vis şi iluzie, de nostalgie şi voioşie, de elan activ şi zăbavă meditativă a anotimpului zăpezii. A fost un concert făcut să încânte auzul şi să mişte inimile.

CRONICA, XIII, nr. 11, 17 martie 1978, p. 5.

Concerte

Sub aspect interpretativ şi repertorial concertele lunii martie ale Filarmonicii „Moldova" au continuat să deruleze o serie de momente interesante. Sub bagheta lui Paul Popescu, am putut audia *Simfonia a VIII-a în do minor* de Anton Bruckner,

Scanned with OKEN Scanner

lucrare de dimensiuni ciclopice, care însă, situându-se în sfera tehnică şi expresivă avantajoasă pentru orchestră, a putut fi realizată în condiţii ce au favorizat o receptare profitabilă din toate punctele de vedere. Dirijorul **Paul Popescu** a dominat cu autoritatea unei serioase cunoaşteri complexa desfăşurare muzicală, conferindu-i limpezime, echilibru şi vigoare în articularea formală, plinătate sonoră remarcabilă. Impresia globală a fost tulburată doar de sectorul alămurilor, evident depăşit de sarcinile impuse de partitură.

Pe fundalul colosului brucknerian, profilul personalităţii creatoare a lui Wolfgang Amadeus Mozart, reprezentat printr-o admirabilă pagină solistică - respectiv *Concertul pentru pian şi orchestră în Si bemol major K.V. 595* - s-a detaşat cu finețea unui desen în peniță. Nu participarea orchestrei, din păcate destul de neîngrijită, sugerează această imagine ci contribuţia interpretativă a **Mihaelei Constantin**. Ca şi în recitalurile care au precedat această nedrept de târzie apariţie pe podiumul solistic al Filarmonicii, **Mihaela Constantin** s-a impus ca o personalitate bine conturată, aşa cum o desemnează şi activitatea didactică desfăşurată la clasa de pian-principal ce i-a fost încredinţată în cadrul Conservatorului „George Enescu". La **Mihaela Constantin** aproape că nu se poate vorbi despre o tehnică instrumentală „în general" ci despre o tehnică „la obiect", o tehnică adecvată stilului interpretat, perfectată în direcţia reconstituirii armonioase a acestuia. Este, cred, unul dintre factorii care conferă interpretărilor sale aura unui profesionalism de severă ţinută. Cântând, nu lasă nici o clipă să-i scape expresia în goana sunetelor, ci-i dă o stabilitate „din mers", o stăpâneşte cu gândirea şi cu simţirea. *Gavota* de Lully şi *Capriciul* de Brahms oferite ca supliment într-o execuţie la fel de cizelată, au deschis porţi spre alte zone expresive, revelând o forţă de transmisie interpretativă în plină expansiune. Un lucru este cert: **Mihaela Constantin** trebuie să cânte cât mai mult!

Dirijorul **George Vintilă** a mers, în concertul simfonic imediat următor, pe aceeaşi linie a asamblării doar a două nume de creatori, *Concertului pentru vioară în Re major* de P.I. Ceaikovski alăturându-i-se *Simfonia a II-a „cu clopote"* de Aram Haciaturian. Legat de *ethosul* acestor două lucrări, cred că programul serii ar fi avut de câştigat în ansamblu dacă s-ar fi lăsat lucrarea solistică la urmă, cu atât mai mult cu cât **Mihaela Martin**, violonistă de mare anvergură deşi foarte tânără, ar fi avut posibilităţi de susţinere chiar în aceste condiţii. Spun asta pentru că muzica din *Simfonia* lui Haciaturian este prin excelenţă o muzică obositoare, apăsătoare prin conţinut (poate că s-a şi exagerat puţin, s-a „îngroşat" interpretativ caracterul depresiv), pentru care lirismul şi luminozitatea atât de caracteristice celebrei pagini

Scanned with OKEN Scanner

concertante a lui Ceaikovski (şi reliefate de solistă în colaborare cu orchestra şi dirijorul într-un mod foarte convingător) ar fi constituit un salutar antidot.

Foarte „aerisit" ca alcătuire şi ca execuţie a apărut concertul dirijat de Ion Baciu, *Rapsodia pe o temă de Paganini* pentru pian şi orchestră de Rahmaninov fiind avantajos amplasată între *Uvertura „Leonora nr. 3"* de Beethoven şi spumoasa *Simfonie a III-a în Re major* de Schubert. Interpretarea dată de Ion Baciu lucrărilor orchestrale s-a caracterizat prin precizie şi acurateţe ritmică şi intonaţională şi printr-o suplete remarcabilă a frazării.

Pianistul Cristea Zalu ne-a convins încă o dată în această stagiune de pregătirea sa instrumentală serioasă. Realizată sub raport pur tehnic, *Rapsodia pe o temă de Paganini* de Rahmaninov a fost mai puţin convingătoare totuşi din punct de vedere expresiv, oarecum săracă, poate din cauza tuşeului robust dar insuficient de cald, lipsit de elasticitate, de nuanţe intermediare. Vinovat este însă şi instrumentul de care dispunem la Filarmonică şi care se dovedeşte a fi din ce în ce mai puţin corespunzător. Nici colaborarea solist-dirijor nu a depăşit aceste limite, deoarece nu s-a stabilit un circuit afectiv între interpreţi, nu au rezonat împreună, în ciuda evidentelor bune intenţii.

CRONICA, XIII, nr. 14, 7 aprilie 1978, p. 5.

Concerte

Început în atmosfera tragic-solemnă a *Marşului funebru* din *„Eroica"* beethoveniană, executat ca un omagiu colegial postum pentru profund regretatul violonist, profesor şi compozitor Ştefan Lory, figură marcantă a vieţii muzicale ieşene din ultimii ani, simfonicul dirijat de Ion Baciu a avut în continuare o evoluţie foarte bogată în momente semnificative, circumscrise unei participări interpretative echilibrate şi creatoare totodată.

Echilibrul a reieşit din siguranţa din ce în ce mai evidentă a orchestrei ieşene în zone ale repertoriului ce pretind maturitate profesională şi o serioasă disciplină de ansamblu. Mă refer în acest sens în primul rând la execuţia *Simfoniei în sol minor nr. 40* de W. A. Mozart. Cred că Ion Baciu a reuşit să găsească, în colaborare cu orchestra, un colorit instrumental foarte adecvat specificului expresiv al acestei pagini muzicale de extraordinară noblete, un colorit marcat de o oarecare „înceţoşare" de bun gust, nota de dramatism implicată în *ethosul* lucrării fiind discret subliniată.

Scanned with OKEN Scanner

Figurând frecvent în programele primilor ani de activitate ai Filarmonicii „Moldova" şi părăsită, aş spune, mai târziu, *Uvertura* la *Opera „Wilhelm Tell"* de Rossini a sunat cu prospeţimea unei prime audiţii. Interpretarea a fost pur şi simplu cuceritoare: varietate expresivă, vervă, strălucire... Cu referire mai ales la această pagină rossiniană aş sublinia participarea creatoare a tuturor membrilor orchestrei, dintre care s-au evidenţiat totuşi, şi prin rolul impus de muzică, şi prin calităţile intrinseci, partida de violoncel, admirabil omogenizată, şi cea a instrumentelor de suflat din lemn, admirabil diferenţiată.

Partea solistică a *Variaţiunilor pe o temă rococo* de P. I. Ceaikovski, lucrare inclusă de asemenea în programul concertului dirijat de **Ion Baciu**, a fost susţinută de tânăra violoncelistă **Ruxandra Ioanid**, aflată la prima sa confruntare cu publicul ieşean. Lăsând la o parte unele stângăcii de ordin tehnic (datorate în parte, probabil, emoţiei) inerente oricărui început de drum, am remarcat la **Ruxandra Ioanid** sunetul frumos, robust, cald, acurateţea intonaţională (determinată de un simţ muzical înnăscut) şi, mai ales, capacitatea de a vibra la sensurile muzicii şi de a se exterioriza. De fapt acesta este lucrul cel mai important şi în acelaşi timp garanţia unei frumoase evoluţii viitoare.

În recentul concert susţinut la pupitrul colectivului simfonic ieşean, având un program şi o alură întrucâtva îngemănate cu ale celui precedent, dirijat de **Ion Baciu**, **Cornel Calistru** s-a dovedit acelaşi interpret exigent cu sine însuşi pe care îl cunoaştem. Execuţia în întregul ei a purtat pecetea sobrietăţii, respectului pentru partitură şi pentru parteneri, aprofundării stilistice.

Pe lângă o pagină orchestrală semnată de Achim Stoia - *Rapsodia I* - care, chiar dacă nu-l reprezintă pe autor în ipostaza cea mai pregnantă şi avantajoasă, vădeşte acele virtuţi de sinceritate şi eficienţă expresivă care-i aureolează în mod specific creaţia, orchestra ieşeană a interpretat sub bagheta dirijorului **Cornel Calistru** *Simfonia a II-a în Re major op. 36* de Ludwig van Beethoven. A fost o reuşită incontestabilă!

Prezenţă solistică familiară publicului din Iaşi, violonista **Magda Sârbu** ne-a oferit o variantă mai şlefuită şi mai interiorizată a interpretării *Concertului nr. 7 în Re major* de Mozart, lucrare aflată de mai mult timp în repertoriul său şi a cărei reluare a avut darul de a-i evidenţia evoluţia instrumentală şi de concepţie, certa maturizare.

CRONICA, XIII, nr. 15, 14 aprilie 1978, p. 5 („Carnet artistic").

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

„Festivalul muzicii româneşti" - Programe, formaţii, solişti de prestigiu

Printr-o entuziastă şi inspirată iniţiativă a anului 1973, i-a revenit Iaşului, vechi centru de cultură naţională, cinstea de a crea şi perpetua în forme mereu mai mature şi mai consistente, tradiţia unei sărbători anuale a muzicii româneşti. Rămas unic în ţară ca profil, „Festivalul muzicii româneşti" îşi împleteşte însă în acest an undele de gândire şi simţire artistică autohtonă în valul amplu al manifestărilor de masă cumulate de cea de a doua ediţie a Festivalului Naţional „Cântarea României", fapt ce-i conferă valenţe civice suplimentare.

Într-o organizare ce a implicat prezenţa activă a mai multor foruri tutelare (Uniunea Compozitorilor din R.S.R., Comitetul judeţean pentru cultură şi educaţie socialistă Iaşi, Filarmonica „Moldova", Conservatorul „George Enescu" şi Opera română din Iaşi), ediţia a V-a a „Festivalului muzicii româneşti" - care se va desfăşura între 5 şi 12 mai - se anunţă a fi deosebit de interesantă. Ca şi în cazul ediţiilor precedente, s-a evitat în această organizare formula-şablon, astfel încât programul de manifestări respiră cu anticipaţie un aer de prospeţime.

Judecând din punctul de vedere al muzicii ce urmează a fi interpretată, se constată, pe fundalul general al unor nume şi maniere componistice deja consacrate (în marea majoritate a cazurilor), o echilibrată îmbinare între lucrări mai cunoscute şi altele mai puţin cunoscute (unele aflate la o primă confruntare cu publicul ieşean), între interpretări deja verificate pe podium şi altele în debut. Se constată de asemenea o armonioasă succesiune aproape a tuturor manierelor posibile de execuţie muzicală - de la cea simfonică sau vocal-simfonică la cea camerală (formaţie orchestrală mică, *cvartet de coarde*, *duo* sau chiar *monolog* instrumental), de la operă la cor sau chiar *solo* vocal. Se remarcă totodată o echitabilă repartizare a sarcinilor interpretative între muzicienii celor trei principale centre ale ţării: Iaşi, Bucureşti, Cluj-Napoca.

Astfel, alături de orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" din Iaşi, care va evolua în concertul de deschidere al „Festivalului..." sub bagheta dirijorului Ion Baciu, sala Teatrului Naţional „Vasile Alecsandri" va găzdui şi concertul orchestrei simfonice a Radioteleviziunii Române condusă de Iosif Conta. Prima s-a fixat asupra unor lucrări de amploare: Anton Zeman - *„Arcade peste timp", oratoriu pentru mezzosoprană, recitator şi orchestră* (cu concursul corului Filarmonicii şi al solistei

Mariana Cioromila), Paul Constantinescu - *Triplul concert pentru vioară, violoncel, pian şi orchestră* (în inedita interpretare a *trio*-ului solistic Daniel Podlovschi, Ştefan Zărnescu şi Victoria Ştefănescu), Valentin Gheorghiu - *Simfonia a II-a* (ultimele două lucrări în primă audiţie ieşeană). Colectivul bucureştean a alcătuit un grupaj de lucrări de mai mică anvergură semnate de compozitori ca George Enescu (*Rapsodia a II-a*), Alfred Alessandrescu (*Trei lieduri pentru soprană şi orchestră* - solistă Maria Slătinaru-Nistor), Theodor Rogalschi (*Trei dansuri româneşti*), Dumitru Capoianu (*Variaţiuni cinematografice*), Gheorghe Dumitrescu (*Corul oltencelor* din *Oratoriul „Tudor Vladimirescu"*), Tiberiu Olah (*Suita „Mihai Viteazul"*).

Deosebit de consistente ni se par a fi programele pe care le vor oferi orchestra de cameră a Conservatorului „George Enescu", dirijată de Sabin Pautza (Constantin Silvestri - *Trei piese*, George Enescu - *Intermezzo*, Béla Bartók - *Jocuri româneşti*), ansamblul „Musica viva" condus de Vincente Ţuşcă (Sabin Pautza - *Laude*, Liviu Glodeanu - *Vocalize*, George Enescu - *Dixtuor*) şi orchestra de cameră „Dinu Lipatti" a Conservatorului „Gheorghe Dima"din Cluj-Napoca, dirijor Casius Barbu (Sigismund Toduţă - *Concert pentru orchestră de coarde*, Dinu Lipatti - *Concertino în stil clasic*, solistă Ninuca Oşanu-Pop, Dan Voiculescu - *Muzică pentru orchestră de coarde*).

Clujul va fi prezent la „Festival..." şi prin prestigioasa formaţie corală „Cappella transylvanica" dirijată de Dorin Pop, care se va prezenta cu un program remarcabil (muzică de Gheorghe Dima, Achim Stoia, Sigismund Toduţă, Tudor Jarda, Paul Constantinescu, Vasile Herman, Dan Voiculescu, Adrian Pop). Pe linia manifestărilor corale trebuie menţionată şi participarea tinerei formaţii „Trubadurii prieteniei" („Cantores amicitiae") a Conservatorului „George Enescu" ce va fi prezentă atât la Iaşi cât şi în judeţ printr-un program de prelucrări de folclor şi cântece patriotice (Gavriil Musicescu, Ciprian Porumbescu, I. D. Chirescu, Sabin Drăgoi, Achim Stoia, Mircea Neagu, Radu Paladi, Vasile Spătărelu, Sabin Pautza).

Interesante şi atrăgătoare vor fi de asemenea programele susţinute de alţi muzicieni ieşeni: programul dedicat exclusiv lui Paul Constantinescu (*Sonata bizantină pentru violoncel solo, Sonatina pentru vioară şi pian, Trei piese pentru pian* - interpreţi Alexandru Moroşanu, Rodica Iosub, Steluţa Diamant-Dumea, Melania Boţocan) şi programul de *cvartete* susţinut de formaţia deja notorie - „Voces contemporanae" (muzică de Mihai Moldovan, Vasile Spătărelu, Dumitru Bughici şi Wilhelm Berger). Pe linia evenimentelor aşteptate cu viu interes se înscrie de asemenea şi programul Enescu (*Lieduri* şi *Sonate pentru vioară şi pian*), cu

Scanned with OKEN Scanner

participarea mezzosopranei **Martha Kessler**, a violonistului **Ştefan Gheorghiu** şi a pianistului **Valentin Gheorghiu**.

Opera din Iaşi onorează „Festivalul..." printr-un *muzical* pentru tineret de Ştefan Lory şi prin *Opera „Răscoala"* de Gheorghe Dumitrescu, ambele spectacole sub conducerea muzicală a lui **Cornel Calistru** şi în regia lui **Dimitrie Tăbăcaru**.

Printre celelalte manifestări ale acestei sărbători a creaţiei muzicale româneşti trebuie menţionate două expoziţii inedite: „Expoziţia de carte muzicală, partituri şi discuri" şi „Expoziţia de documente din istoria muzicii româneşti", un colocviu muzicologic cu tema „Actualitatea tradiţiei şi tradiţia actualităţii", o întâlnire între compozitori, muzicologi, dirijori, elevi şi studenţi, o dezbatere pe tema „Spectacolul de operă în contemporaneitate" etc.

CRONICA, XIII, nr. 18, 5 mai 1978, p. 7.

„Festivalul muzicii româneşti" - Concertul de deschidere

Sub bagheta dirijorului **Ion Baciu**, orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" din Iaşi a onorat sarcina frumoasă şi plină de răspundere ce i-a revenit şi de această dată de a deschide (la cea de a V-a ediţie a sa) „Festivalul muzicii româneşti", printr-un program remarcabil de bine alcătuit, într-o execuţie care a purtat amprenta unui profesionalism exigent cu sine însuşi şi totodată a unui tonic entuziasm. Lucrările prezentate au avut într-adevăr calitatea de a ilustra, într-un mod şi reprezentativ, şi îndeajuns de convingător, nivelul real la care se ridică în contemporaneitate gândirea componistică românească, în simbioză cu valorile gândirii universale, în cadrul unor forme arhitectonice ample, care întotdeauna de-a lungul istoriei muzicii au pretins maturitate de meşteşug, fermitate a concepţiei. Pe de altă parte alăturarea unor nume ca Anton Zeman (*Oratoriul pentru mezzosoprană, recitator şi orchestră „Arcade peste timp"*), Paul Constantinescu (*Triplul concert pentru vioară, violoncel, pian şi orchestră*) şi Valentin Gheorghiu (*Simfonia a II-a*) a adus, pe fundalul deosebirilor naturale şi de gen (vocal-simfonic, concertant şi simfonic), interesante şi subtile diferenţieri stilistice ţinând atât de climatul interior specific fiecăruia dintre cei trei creatori (climat care s-a reliefat în contururi nete) cât şi de trăsăturile comune generaţiei căreia fiecare i-a aparţinut (ca Paul Constantinescu) sau încă îi aparţin (ca ceilalţi doi).

Scanned with OKEN Scanner

Monumental în concepţie, dar exprimându-se într-un limbaj din ce în ce mai aerisit şi mai colorat, de un modernism moderat, temperat în aspectele sale constructiviste prin imperativele de expresie, expresie care se vrea şi reuşeşte să fie cel puţin pregnantă dacă nu întotdeauna emoţionantă, Anton Zeman aduce în *„Arcade peste timp"* o vibraţie în plus dată de ideile şi mesajul pe care compoziţia le implică. Prezentat în primă audiţie încă din stagiunea trecută, cu ocazia sărbătoririi centenarului independenţei de stat a României şi în cadrul primei ediţii a Festivalului „Cântarea României", în condiţii de execuţie chiar de atunci avantajoase, *Oratoriul* lui Anton Zeman şi-a reafirmat într-o formă mai adâncită, mai şlefuită şi mai echilibrată, valenţele sale expresive. Orchestra, tânără prin componenţa şi implicit prin modalitatea de a percepe muzica, s-a mişcat cu dezinvoltură prin ţesătura instrumentală cu aparenţe de improvizaţie. Impresionante au apărut intervenţiile solistice ale mezzosopranei **Mariana Cioromila**, care, cu vocea sa curată şi în acelaşi timp admirabil timbrată, a încălzit, în intonaţii de *doină* sau *bocet*, desfăşurarea lucrării, conferindu-i (în acord cu concepţia autorului) o notă de dramatism reţinut. Evoluând într-un registru expresiv mai variat, corul „Gavriil Musicescu" (pregătit de dirijorul **Ion Pavalache**) s-a încadrat armonios în evoluţia de ansamblu. Acelaşi lucru s-ar putea afirma şi despre actorul **Virgil Raiciu**, care, evitând tonul emfatic practicat nu arareori în cazuri similare, a căutat parcă să sublinieze, alături de ideile propriu-zise, muzicalitatea textelor inspirat selectate de Mircea Filip.

Şi în cazul *Oratoriului „Arcade peste timp"*, şi în celelalte două lucrări care i-au urmat, dirijorul **Ion Baciu** s-a dovedit (ca şi în multe alte ocazii) un adevărat maestru al arhitecturii interpretative, cu un simţ natural şi totodată cultivat prin bogata sa experienţă al *tempo*-ului şi al gradării tensionale. Prima audiţie ieşeană a capodoperei lui Paul Constantinescu - *Triplul concert pentru vioară, violoncel, pian şi orchestră* - a fost în acelaşi timp o premieră şi din punctul de vedere al execuţiei. *Trio*-ul **Daniel Podlovschi** (vioară), **Ştefan Zărnescu** (violoncel) şi **Victoria Ştefănescu** (pian) a alcătuit o echipă omogenizată prin intenţii, în pofida certelor deosebiri temperamentale, bine sudată. Ceea ce a apărut, cred, nou faţă de versiunile consacrate (inclusiv cea de pe disc), a fost participarea mai unitară, mai finisată a orchestrei. În rest, ceea ce la prima audiţie absolută a acestei impresionante pagini concertante (saturată de spirit bizantin dar şi de o simţire muzicală pur românească ajunsă la conştiinţa de sine însăşi) a apărut de un tragism şocant, zguduitor, filtrat prin trecerea timpului a căpătat aş spune un aer de nobilă demnitate, de înţeleaptă resemnare, străluminat de tainice înseninări ce au răzbătut poate chiar fără ştirea autorului,

Scanned with OKEN Scanner

confruntat în acel moment, dinaintea tragicei şi prea timpuriei sale dispariţii, cu cea mai grea experienţă existenţială.

Valentin Gheorghiu este un liric şi un contemplativ. Creaţia sa muzicală este evident o confesiune şi, în acest sens, *Simfonia a II-a* (prezentată de asemenea în primă audiţie ieşeană la cea de a V-a ediţie a „Festivalului muzicii româneşti") este un exemplu tipic. Particularităţile de gândire şi de simţire ale lui Valentin Gheorghiu se reflectă mai ales în construcţia acestei *Simfonii*, care se bazează nu atât pe derulări dezvoltătoare de tip *sonatistic* cât mai ales pe o juxtapunere de momente de natură mai degrabă statică, în ciuda contrastelor evidente şi chiar căutate. Tiparul specific apare cel de *lied*, unitatea de ansamblu fiind dată de muzicalitatea excepţională şi de bunul simţ înnăscut al celui care este totodată şi unul dintre cei mai mari interpreţi români contemporani. Fără a depăşi cadrul unui limbaj tradiţional (nu „tradiţionalist"!) *Simfonia a II-a* de Valentin Gheorghiu are prospeţimea sincerităţii, autenticităţii.

CRONICA, XIII, nr. 19, 12 mai 1978, p. 3.

Oaspeţi ai Festivalului

Sub bagheta dirijorului **Iosif Conta**, care a irumpt literalmente pe scena Teatrului Naţional „Vasile Alecsandri" într-o succesiune trepidantă de autoipostazieri temperamentale (nu lipsite, trebuie recunoscut, de un farmec sui-generis), Orchestra simfonică a Radioteleviziunii române şi-a risipit remarcabilele forţe sonore şi interpretative de care dispune într-un program excesiv încărcat, cu pronunţat caracter de divertisment muzical.

Cuprinzând *Rapsodia a II-a în Re major* de George Enescu, *Lieduri pentru soprană şi orchestră* de Alfred Alessandrescu şi *Trei dansuri* de Theodor Rogalschi, prima parte a concertului, deşi fărâmiţată atât prin numărul autorilor cât şi prin factura lucrărilor, şi-a justificat totuşi alcătuirea prin circumscrierea în perimetrul stilistic al „generaţiei enesciene". Figurând în repertoriul permanent şi de succes al orchestrei, aceste lucrări, bine cunoscute, au beneficiat de o execuţie corectă, din care însă a lipsit fiorul redescoperirii unor frumuseţi autentice. Vocea „de aur" a **Mariei Slătinaru-Nistor** a avut darul de a aduce acea căldură şi mai ales culoare ce au lipsit în special în redarea celebrului opus enescian dar şi, în parte, în execuţia spiritualelor *dansuri* ale lui Theodor Rogalski. În general, s-a parvenit în miniaturile vocal-orchestrale de marcată tentă impresionistă ale lui Alfred Alessandrescu la o interpretare armonioasă,

Scanned with OKEN Scanner

mai împlinită pe linia comunicării dirijor-solistă-orchestră. Ar fi fost de aşteptat după acest început, în partea a doua a concertului, o lucrare de mai mari proporţii, simfonică sau vocal-simfonică, eventual o primă audiţie, măcar ieşeană dacă nu chiar „absolută", fapt care ar fi conferit cu adevărat prezenţei la Iaşi în cadrul manifestărilor muzicale prilejuite de cea de a V-a ediţie a „Festivalului muzicii româneşti" a unuia dintre colectivele artistice de frunte ale ţării, greutatea unui demers interpretativ cu adevărat memorabil. Dimpotrivă, asocierea a două *suite* cinematografice (*„Variaţiuni cinematografice"* de Dumitru Capoianu şi *Suita simfonică* din muzica la filmul *„Mihai Viteazul"* de Tiberiu Olah), intercalate într-un mod absolut bizar şi nejustificat prin *„Corul oltencelor"* din *Oratoriul „Tudor Vladimirescu"* de Gheorghe Dumitrescu, a avut ca rezultat diluarea unităţii de desfăşurare, asociată cu orientarea participării ascultătorilor pe linia unor satisfacţii pur senzoriale la contactul cu paginile (excelente de altfel) de jazz simfonic din lucrarea lui Dumitru Capoianu. Antrenarea orchestrei şi corului „Gavriil Musicescu", mai ales în secvenţele destul de neinspirat alese din muzica de film a lui Tiberiu Olah, într-o execuţie pripită, în ultimă instanţă neartistică, a tins doar spre o peroraţie finală de cât mai mare efect. Accesibilitatea în sine nu poate avea însă nimic reprobabil şi nu este exclus ca o serie de aderenţi încă timizi ai muzicii autohtone, prinşi în mirajul sonor al acestor pagini incontestabil atrăgătoare, să încerce în continuare o prospectare mai adâncită în această direcţie.

În afara oricărui retorism, dintr-un respect profund pentru artă şi pentru menirea de artist, dintr-o dragoste reală şi mai ales dintr-o încredere nedesminţită în valorile perene ale muzicii româneşti mai vechi şi mai noi, formaţiile clujene **„Cappella transylvanica"** şi **„Dinu Lipatti"**, care au onorat prin prezenţa lor actuala ediţie a „Festivalului muzicii româneşti", au realizat o serie de interpretări de o ţinută profesională exemplară, cu virtuţi de penetrare în profunzimile gândirii şi sensibilităţii ascultătorilor, cu forţă de persistenţă în timp ca mesaj de frumuseţe sonoră înnobilată de căldura inimii.

De un nivel, aş îndrăzni să afirm, similar corului **„Madrigal"** şi-n orice caz dispunând de o similară capacitate de influenţare a nivelului general al mişcării corale româneşti, într-o altă alură stilistică, formaţia corală camerală **„Cappella transylvanica"** a Filarmonicii din Cluj-Napoca promovează o emisie vocală cărnoasă, suculentă, vibrantă. Emisia aceasta caracteristică, amestec de cizelare tehnică savantă şi în acelaşi timp libertate expresivă, valorificare integrală timbrală, apare ca un glas al sufletului direct, şlefuit din interior. Deşi formaţia este foarte „tehnică", aspectul de „performanţă" este înglobat total expresiei, fapt favorizat de însăşi aparenta discreţie a

Scanned with OKEN Scanner

participării dirijorului - de şoaptă, de gând doar sugerat. Modest şi aerian, Dorin Pop este o prezenţă care nu apasă, ci stimulează. Momentele de polifonie corală sună cu o claritate şi o transparenţă ce permite o detaşare parcă materializată în spaţiu a liniilor melodice individualizate. Momentele armonice au reverberaţii de orgă, sonoritatea împlinindu-se uneori până la a umple într-o generoasă boltire întreg spaţiul ambiant. În acest sens aula Bibliotecii „Mihai Eminescu" a oferit un cadru acustic ideal. În plus, raporturile acordice, cu tenta lor modală atât de caracteristică muzicii corale româneşti, sunt reliefate cu o extraordinară pregnanţă, sunt valorificate coloristic într-un mod ce permite detaşarea şi simultan perceperea diferenţierilor, uneori foarte subtile, de la autor la autor. O altă calitate a corului **„Cappella transylvanica"** este dicţiunea sau, mai precis, modalitatea de rostire a textului, cu sublinierea particularităţilor regionale atunci când este cazul şi cu sublinierea, pe lângă sensul poetic, a valorilor plastice proprii, independente de muzică.

Este interesant cum, pe acest fundal de indestructibilă unitate concepţională, grupajul coral ales şi prezentat într-o inspirată succesiune, a putut fi atât de variat şi bogat în nuanţe intermediare, nu numai de la autor la autor, ci şi pentru fiecare autor în parte, atunci când i s-au executat succesiv mai multe lucrări. Aş sublinia (simplificând în mod inevitabil) lirismul cald al unor pagini de Gheorghe Dima (*Ziua ninge*, *La mijloc de codru des*) sau Dan Voiculescu (*Ţară de cântec, ţară de dor*), robusteţea rustică şi uneori graţia, gingăşia unor coruri de Achim Stoia (*Iar noi jude d-am venitu*, *Colo-n josu mai în josu*, *Sculaţi gazde*, *Sus, sus, sus pe vârf de munte*), Tudor Jarda (*La casa de peste drum*, *Mă luai, luai*, *Bun gând s-o gânditu*) sau Adrian Pop (*Slobozi-ne gazdă-n casă*, *Fată dalbă de-mpăratu*), dramatismul cu nuanţe tragice al *Doinei oltenești* de Paul Constantinescu (de subliniat simplitatea expresivă şi calitatea deosebită vocală a interpretării solistice a lui Iulian Jurja), sobrietatea savantă a unor prelucrări de folclor (*Poruncit-a poruncit*, *Hora-n cimpoi*) sau austeritatea cu sugestii de mozaic bizantin în atmosferă de cânt de strană (*Arhaisme*) la Sigismund Toduţă, stridenţele sonore, sever dozate, în cadrul unui limbaj mai acuzat modern, cu nuanţe expresioniste la un Vasile Herman (*Viersuri de dor*).

Orchestra studenţească de cameră **„Dinu Lipatti"** a Conservatorului „Gheorghe Dima" condusă de **Casius Barbu** a prezentat, în condiţiile acustice mai puţin favorabile ale sălii mici a Filarmonicii „Moldova", un program concentrat, consistent, foarte inteligent alcătuit: Dan Voiculescu - *Muzică pentru orchestră de coarde*, Dinu Lipatti - *Concertino în stil clasic pentru pian şi orchestră* şi Sigismund Toduţă - *Concertul nr. 1 pentru orchestră de coarde*. **Casius Barbu** este un dirijor cu temperament viguros şi-n acelaşi timp cu o gândire constructivă clară. Stăpâneşte cu

Scanned with OKEN Scanner

autoritate fiecare etapă a desfăşurării muzicale, subliniindu-i caracteristica expresivă cu pregnanţă. Concepută ca o succesiune de momente de densităţi sonore diferite, într-o capricioasă evoluţie ritmică, lucrarea lui Dan Voiculescu a fost făcută inteligibilă, conferindu-i-se reliefuri sculpturale, forţă şi chiar grandoare. *Concertul pentru orchestră* al lui Sigismund Toduţă a beneficiat de cea mai colorată interpretare din câte am putut asculta până în prezent. Lucrarea concertantă propriu-zisă a programului semnată de Dinu Lipatti, adevărată bijuterie a genului, încă nedrept de puţin cunoscută, a avut-o ca solistă pe pianista Ninuca Oşanu-Pop, interpretă care îmbină gândirea cu rafinamentul. Dispune, în acelaşi timp, de o sprinteneală tehnică particulară, care face din ea o tălmăcitoare foarte potrivită a acestei compoziţii. Dialogul cu orchestra a fost viu, desfăşurat într-o atentă conlucrare.

CRONICA, XIII, nr. 20, 19 mai 1978, p. 3.

Recital extraordinar - Rudolf Kerer

De curând, am ascultat recitalul unuia dintre cei mai mari interpreţi contemporani - pianistul sovietic Rudolf Kerer Pentru auditorii din Aula Bibliotecii centrale universitare acest recital a fost o înşiruire de momente de o deplinătate emoţională şi artistică unică, dată fiind şi marea cantitate de muzică propusă de interpret spre audiere, atât în cadrul propriu-zis al programului ales cât şi în numeroasele suplimente oferite cu o impresionantă generozitate: 4 *Sonate* de D. Scarlatti, *Sonată în Mi bemol major* de J. Haydn, *Sonată* de Sviridov, monumentala *Sonată* în cinci părţi *op. 5 nr. 3 în fa minor* de J. Brahms; şi apoi *Vals uitat* de Liszt, *Studiu* de Skriabin, *Preludiu* de Prokofiev, *Nocturnă* şi două *Preludii* de Chopin... o adevărată vrajă sonoră din care nu-ţi mai venea să te desprinzi!

Posedând o tehnică uluitoare, cu posibilităţi nelimitate de abordare repertorială, Rudolf Kerer investighează muzica la nivelul esenţei sale expresive, actul interpretativ antrenând cu sine o angajare a întregii sale fiinţe. Din mâinile lui muzica se dezvăluie tulburător, copleşitor de frumoasă, cu adânci semnificaţii şi totodată captivant de interesantă. Ai tot timpul impresia unei contemporaneizări a mesajului artistic, chiar în cazul unor lucrări aparţinând unor epoci revolute (Scarlatti şi Haydn de pildă) fără ca totuşi să se neglijeze cadrul stilistic dat. Controlat, fără a fi totuşi ceea ce se cheamă un artist „cerebral", extraordinar de dinamic (în sensul evitării „timpilor morţi", a platitudinii) fără a fi agitat, Rudolf Kerer emană stăpânire, linişte interioară, acea linişte izvorâtă din certitudinea perceperii

Scanned with OKEN Scanner

adevăratului, autenticului. Emoția o simți din partea sa total trăită, dar trăită din miezul desăvârşirii, din miezul înțelegerii legilor frumosului şi armoniei. De aici rezultă, probabil, impresia de echilibru, de proporție, chiar atunci când şuvoiul sonor se revarsă nestăvilit. Un aspect demn de relevat în legătură tocmai cu acest dinamism atât de pregnant, de autentic şi totuşi atât de controlat - felul în care realizează repetările: se evidențiază pe de o parte caracterul sever elaborat al interpretării (frazare, planuri sonore, nuanțe, colorit) şi totuşi, pe de altă parte, impresia de spontaneitate persistă, ca şi când totul ar deveni de la sine mai reliefat, mai viu, pentru a se imprima mai bine în auz, în gândire. Pe această linie pianistul sovietic oferă adevărate modele de înțelegere a formei muzicale, atât în aspectele clasice cât şi în cele moderne. Marea artă a lui **Rudolf Kerer** rezidă însă în special în modalitatea de transfigurare a sunetului, de colorare, de înnobilare, astfel încât însuşi instrumentul pare a se spiritualiza. Şi peste toate - forța de a captiva, de a convinge, fără urmă de retorism, direct, cu o indescriptibilă franchețe. Pentru că **Rudolf Kerer** simte publicul, îi percepe reacțiile, colaborează cu el pe undele invizibile ale tacitei înțelegeri, se lasă la rându-i antrenat de emoțiile pe care le provoacă. Acest fapt explică şi atmosfera creată încetul cu încetul în mica aulă universitară, tot atât de greu de uitat ca şi faptul artistic în sine.

CRONICA, XIII, nr. 25, 23 iunie 1978, p. 5.

Concerte

După zilele dense ale „Festivalului muzicii româneşti" care a avut loc la Iaşi, actuala stagiune simfonică s-a împlinit în mod armonios şi, totodată, deconectant prin două concerte deosebit de interesante.

Primul dintre ele, dirijat de **George Vintilă**, s-a edificat pe asocierea inspirată a două lucrări din sfera post-romantismului francez. *Concertul nr. 3 pentru vioară şi orchestră* de Saint-Saëns este conceput într-un spirit de divertisment, tipic francez de altfel, făcând parte dintre acele compoziții ale autorului în care, după afirmația unui comentator, „întâlneşti detalii pe care nimic nu părea să le prevadă dar a căror prezență este fericit aleasă şi a căror ingeniozitate este cât se poate de neacademică". Reclamă însă o vioiciune deosebită a gândirii interpretative, simț coloristic, o manieră de execuție suplă şi rafinată. Foarte tânărul violonist **Paul Florin** - debutant la Iaşi dar purtând deja laurii unui concurs „Jacques Thibaud" - a corespuns pe deplin tuturor acestor exigențe, atât prin excelenta sa pregătire instrumentală cât şi

Scanned with OKEN Scanner

printr-o elasticitate tehnică naturală ieşită din comun şi vădindu-se nu numai în agilitatea mâinii stângi cât, mai ales, în degajarea mâinii drepte, fapt ce dă arcuşului o mlădiere şi o graţie rar întâlnite. Cunoscuta şi densa *Simfonie în re minor*, ilustrându-l nu atât pe francezul prin adopţiune cât mai ales pe flamandul care este César Franck, s-a constituit în continuare ca o bine venită contrapondere expresivă, prin coloritul orchestral auster, prin construcţia sever cumpănită şi prin gravitatea emoţională a tematicii. Sub bagheta lui **George Vintilă**, orchestra ieşeană a avut pe tot parcursul concertului un comportament stilistic adecvat, iar în unele momente (partea a II-a a *Simfoniei* de exemplu) chiar inspirat.

La pupitrul celui de al doilea dintre simfonicele amintite, tânărul dirijor italian **Rino Marrone** a fost literalmente o revelaţie, pentru orchestră ca şi pentru public: serios, modest, excelent pregătit, sensibil şi muzical (o combinaţie tipic italienească de acut simţ melodic şi vivacitate temperamentală), deosebit de exigent cu privire la calitatea execuţiei. Programul a fost alcătuit din trei lucrări: *Uvertura festivă* de Şostakovici, *Simfonia nr. 104 în Re major „Cimpoiul"* de Haydn şi *Simfonia în La major „Italiana"* de Mendelssohn-Bartholdy - asociere întrucâtva periculoasă, implicând riscul unor interferări stilistice şi totodată al monotoniei. **Rino Marrone** a derulat însă această muzică cu un simţ foarte precis al nuanţei diferenţiale, ferind interpretarea de orice îngroşare, de orice balast, găsind cel mai just *tempo*, cea mai justă *dinamică*, suprapunând planurile orchestrale şi de concepţie structurală cu o fineţe şi o măiestrie de artizan înnăscut. Sub bagheta sa orchestra a sunat mai curat ca niciodată, fără crispări, cu o naturaleţe plină de prospeţime, reconfortant de cantabil şi de luminos.

CRONICA, XIII, nr. 26, 30 iunie 1978, p. 5.

„Vacanţe muzicale" la Piatra Neamţ

Ajunse, sub dublul patronaj al Conservatorului „George Enescu" din Iaşi şi al Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă din Piatra Neamţ, la cea de a VII-a ediţie, „Vacanţele muzicale" tind să-şi întărească şi mai mult rădăcinile în tradiţia estivală locală, vizând totodată o sferă din ce în ce mai largă de cuprindere la nivel naţional şi, cum s-a întâmplat în acest an, chiar internaţional.

Concepute iniţial ca o formă de practică artistică pentru studenţii Conservatorului ieşean, într-un cadru natural ce favorizează simultan degajarea de tensiunile inerente unui an universitar, „Vacanţele..."- şi-au justificat în timp pluralul

Scanned with OKEN Scanner

prin polivalenţa lor funcţională: rampă de lansare a celor mai tinere forţe interpretative, teren fertil al relaţiei cu un public foarte divers, omogenizat prin dorinţa de cultivare în arta sunetelor, şcoală a măiestriei prin prezenţa, la catedră sau pe podiumul de concert, a unor personalităţi ale vieţii noastre muzicale, prilej de schimb de experienţă cu alte instituţii de învăţământ muzical din ţară, tribună a unor dezbateri fertile pe teme muzicologice sau social-culturale.

Ceea ce a impresionat de la bun început şi ar fi impresionat, cred, pe oricine, a fost cadrul pe care organizatorii din Piatra Neamţ s-au priceput să-l creeze, în primul rând prin formele de agitaţie vizuală imaginate (eficienţa îmbinându-se cu bunul gust şi cu caracterul realmente antrenant), prin atenţia cu care au onorat toate manifestările incluse în programul acestei ediţii, prin buna organizare implicând şi participarea activă a reprezentanţilor presei locale. Buletinul informativ al „Vacanţelor muzicale"a apărut în trei numere, care au cuprins un bogat material, acoperind nu numai latura informativă propriu-zisă, ci oferind şi aspecte ale curentului de opinii creat în rândul specialiştilor, al viitorilor specialişti, al marelui public. În ceea ce priveşte prezenţa acestuia din urmă, acest „mare public", pe care suntem obişnuiţi să-l judecăm cumva global, nediferenţiat, ca o entitate neutră în sine (dar, se ştie, cu mari valenţe de a deveni o forţă activă, de temut chiar pentru orice artist conştient), acţionează în prezent la „Vacanţele muzicale" ca un veritabil stimulent: este cald, receptiv, ştie să asculte, ştie să răsplătească străduniile interpreţilor prin aplauze generoase, comentează, dă sugestii. Toate concertele s-au desfăşurat cu săli pline, fapt concludent în sine!

Pe linia manifestărilor interpretative s-au conturat mai multe direcţii, fiecare cu specificul său, cu împlinirile sau cu limitele sale. Concertul inaugural şi concertul-spectacol „Pe-al nostru steag" (primul - la Teatrul tineretului, al doilea - în cadrul încărcat de sugestii al Cetăţii Neamţului) au reprezentat aspectul de participare colectivă (corul şi orchestra Conservatorului „George Enescu" - în principal). Într-un fel, a rămas forma de interpretare cea mai deficitară, asupra căreia va fi necesar pe viitor să se insiste, mai ales că, este ştiut, ansamblul răspunde mai greu exigenţelor de finisare. Merită totuşi a fi relevate eforturilor dirijorilor **Cornel Calistru, Nicolae Gâscă şi Mihai Vâlcu**. Un moment de împlinire: execuţia *Oratoriului „Sub soarele neatârnării"* (cunoscut şi sub numele *„Arcade peste timp"*) de Anton Zeman, în încheierea concertului inaugural. Am regretat, la acelaşi concert, participarea insuficient realizată a pianistului **Gabriel Amiraş** în *„Imperialul"*beethovenian.

Latura interpretativă cea mai echilibrată tehnic şi expresiv a fost reprezentată prin concertele cu profil cameral, care s-au ridicat la un nivel efectiv remarcabil. Mă

Scanned with OKEN Scanner

refer la „integrala" *Sonatelor pentru violoncel şi pian* de Beethoven realizată de violoncelistul **Dan Prelipcean** şi de pianista **Ivonne Piedemonte**, la seara de *cvartete* de Mozart oferită de **„Voces contemporanae"**, la seara de *cvartete* de Haydn, Schubert şi Dumitru Bughici realizată cu surprinzătoare maturitate de către *cvartetul* recent laureat cu premiul I la Festivalul de muzică de cameră de la Braşov) alcătuit din studenţii **Cristian Pintilie, Gheorghe Varady, Claudiu Ionescu** şi **Enikö Birtalan**, la concertul orchestrei de cameră a Conservatorului „George Enescu" dirijată de **Sabin Pautza**, cuprinzând lucrări de Tomaso Albinoni şi Antonio Vivaldi în prima parte, lucrări contemporane (Silvestri, Bartók, Prokofiev) în cea de a doua. În aceste cazuri a fost vorba fie de participarea unor interpreţi deja formaţi (unii cadre didactice ale Conservatorului ieşean), fie de programe îndelung şlefuite. Cu privire la repertoriul abordat, am remarcat în foaia volantă a „Vacanţelor muzicale" opinia unui ascultător care îşi exprima dorinţa de a asculta **măcar o primă audiţie** (poate chiar absolută!) de muzică românească. O dorinţă care merită a fi luată în considerare!...

Atât publicul din Piatra Neamţ cât şi oaspeţii „Vacanţelor..." au aşteptat cu viu interes concertul formaţiei vocal-instrumentale a Şcolii superioare de muzică din Wuperthal, concert care a şi justificat de altfel acest interes, mai ales prin grupul de instrumente vechi, a cărui evoluţie a fost inclusă în programul prezentat. Interpretările de muzică corală din perioada Renaşterii precum şi din Baroc (Bach) sau Postromantism (Bruckner) mi s-au părut mai puţin concludente, cel puţin în raport cu ceea ce se realizează la noi în ţară de către formaţii corale specializate. Şi mai discutabilă mi s-a părut (şi nu numai mie) execuţia sub formă de reducţie cu două piane şi percuţie a celebrei lucrări vocal-simfonice *Carmina burana* de Carl Orff. Nu poate fi negată însă calitatea interpretării corale, sensibilitatea nuanţării, eficienţa expresivă a celor numai două intervenţii solistice (s-au operat prescurtări şi în textul propriu-zis, tot pentru adaptarea la condiţiile date). Să reţinem că participarea formaţiei vocal-instrumentale din Wuperthal înseamnă prima prezenţă din străinătate la „Vacanţele muzicale" de la Piatra Neamţ. Oaspeţii germani au urmărit cu mult interes toate concertele interpreţilor noştri, remarcând, între altele, nota personală pe care o aduc (mai ales ca prospeţime a expresiei) în execuţia unor lucrări aparţinând clasicilor muzicii universale.

Pe agenda de concert a „Vacanţelor muzicale" s-au mai înscris şi evoluţia, atât la Piatra Neamţ cât şi în judeţ, a populare formaţii corale **„Cantores amicitiae"** dirijată de **Nicolae Gâscă**, soldată ca de obicei cu mare succes de public, producţiile finale ale claselor de interpretare (conduse de **Gheorge Manoliu, Gabriel Amiraş**

Scanned with OKEN Scanner

sau Constantin Bugeanu), la care trebuie adăugate cursurile de compoziţie şi analize muzicale ţinute de compozitorul Ştefan Niculescu (prezenţă constantă şi totdeauna aşteptată la „Vacanţele Muzicale" încă de la inaugurare), cursurile de paleografie bizantină ale muzicologului şi bizantinologului Gheorghe Ciobanu, seminariile muzicologice conduse de compozitorii Anatol Vieru şi Dumitru Bughici. Ediţia a VII-a a „Vacanţelor muzicale" a mai inclus printre manifestările sale şi un important simpozion muzicologic dedicat activităţii şi creaţiei lui Mihail Jora, simpozion care s-a desfăşurat la Roman şi s-a bucurat de participarea competentă şi totodată entuziastă a unor muzicieni ca Dan Constantinescu, Anatol Vieru, Pascal Bentoiu, Dumitru Bughici, Ştefan Niculescu, Mihai Cozmei, care s-au ocupat pe rând de activitatea didactică, stilul creator, de creaţia propriu-zisă (de *balet*, cameral, de *lied*) precum şi de activitatea de critic muzical a celui ce a fost una dintre cele mai proeminente figuri ale culturii muzicale româneşti moderne.

Studenţii, profesioniştii de mâine, au avut prilejul unui schimb de opinii pe tema de mare actualitate a educaţiei muzicale a marelui public. Comunicările susţinute de studenţi de la Iaşi, Cluj-Napoca şi Bucureşti au fost urmate de vii comentarii.

În concluzie, se poate afirma că actuala ediţie a „Vacanţelor muzicale", sintetizând experienţele ediţiilor anterioare, s-a constituit ca un adevărat forum al artei sunetelor, ce-şi demonstrează de la an la an valabilitatea educativă, funcţia socială.

CRONICA, XIII, nr. 30, 28 iulie 1978, p. 5.

Filarmonica „Moldova" - Deschiderea stagiunii muzicale

Orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" din Iaşi şi-a făcut intrarea în noua stagiune 1978-1979 prin două concerte ce s-au îngemănat într-o armonioasă complementaritate sub bagheta dirijorului Ion Baciu, reînglobându-se în circuitul curent al activităţii săptămânale într-o păşire lină, firească, fără semne de exclamare, pe linia unei continuităţi calitative urmărită cu consecvenţă în ultimii ani de activitate şi care tinde în prezent să devină organică. Retorica efortului de realizare, „entuziasmul" cu nuanţe ostentative au apărut astfel înlocuite în aceste prime concerte prin calmul şi limpezimea unei interpretări „aşezate", bine gândite, prin naturaleţea şi simplitatea pe care le pot genera numai o abordare de fond, de adâncime a creaţiei muzicale precum şi o bună pregătire tehnică.

Scanned with OKEN Scanner

Programul primului concert, alcătuit din cinci lucrări relativ reduse ca dimensiuni, dar foarte reprezentative din punct de vedere stilistic, a fost deosebit de atrăgător în diversitatea sa, chiar dacă puţin cam încărcat (este, se pare, una dintre tendinţele actuale ale lui **Ion Baciu**). *Simfonia clasică* de Prokofiev, veritabilă bijuterie a simfonismului secolului XX, a beneficiat de o execuţie precisă, suplă, spirituală, de o strălucire bine dozată în sensul sublinierii cu eleganţă a particularităţilor de limbaj care fac din creaţia lui Prokofiev un teritoriu sonor de neconfundat. *Concertul nr. 3 în Sol major K.V. 216 pentru vioară şi orchestră* de W.A. Mozart s-a încadrat admirabil în continuare, aducând pe fondul unor certe înrudiri de concepţie (implicate de compozitorul sovietic în însuşi titlul lucrării sale) o viziune mult aprofundată, ca o reproiectare înspre esenţă. Violonistul **Ştefan Ruha**, secondat cu discreţie şi, mai ales, cu o bună intuiţie de către **Ion Baciu** şi orchestra ieşeană, a cântat parcă mai frumos ca niciodată acest concert, cu o linişte interioară, o înţelegere a sensurilor muzicii şi o puritate a liniei de frazare ce au impresionat profund. Situată pe axa de simetrie a programului, *Cantata „Mihai Viteazul" pentru bariton, cor şi orchestră* de Elise Popovici, executată în primă audiţie absolută (solist **Emil Pinghireac**), a adus prin conţinutul său lirico-eroic de factură romantică o turnură expresivă bine venită. Interpretarea îngrijită (corul „Gavriil Musicescu" a fost pregătit de dirijorul **Ion Pavalache**) a avut darul de a sublinia bunul simţ constructiv al compozitoarei ieşene, muzicalitatea sa sinceră şi de bună calitate. Revenit pe podium pentru a executa *Concertul nr. 1 pentru vioară şi orchestră* de Max Bruch, **Ştefan Ruha** a adus şi în noul context sonor o reţinere sobră, o gravitate nu lipsită însă de un patos intens trăit şi transmis ca atare. Dominate astfel, elanurile expresive ale partiturii au căpătat un plus de forţă şi profunzime iar *Variaţiunile* preclasice - Händel: *Passacaglia* - oferite ca supliment cu generozitatea caracteristică, în colaborare cu excelentul violist care este **Gheorghe Moldovan**, au constituit un interludiu deconectant.

Poate că în nici una dintre lucrările anterioare nu s-a putut observa mai bine stadiul tehnic de evoluţie al orchestrei ca în execuţia *Poemului simfonic „Till Eulenspiegel"* de Richard Strauss. (Este bine de altfel să se ştie că în momentul de faţă se lucrează la Filarmonică foarte intens tocmai pentru ridicarea acestui nivel tehnic şi, implicit, a maleabilităţii expresive - număr mai mare de repetiţii, studiu individual obligatoriu, etc.). Această capodoperă a geniului straussian este o lucrare extrem de dificilă, în care imaginile poetico-muzicale au o succesiune caleidoscopică, fără răgazuri, expresia scăpând, aşa zicând, „printre degete". „Expresia" implică în acest caz responsabilitatea directă a multor instrumente cu rol solistic, în special din

Scanned with OKEN Scanner

sectorul suflătorilor. Ori s-a cântat realmente bine, fără „accidente", relaxat (cel puțin în aparență - impresia de relaxare pe care o are cel ce ascultă vine de multe ori tocmai din atenția încordată a interpreților), aerisit, cu înțelegere: o încântare!

Acest concert inaugural, bun în totalitatea sa, poate fi privit ca „tipic" pentru politica de repertoriu urmărită de conducerea Filarmonicii în noua stagiune, edificată în esență pe următoarele direcții: o pondere mai mare acordată repertoriului clasic (și preclasic), în scopul dezvoltării rafinamentului stilistic, reluarea unor lucrări din marele repertoriu, care au existat în programele orchestrei de-a lungul anilor dar s-au cântat mai rar, prime audiții atât de muzică universală cât și, mai ales, din muzica românească (aceasta din urmă prezentă și prin reluări).

Cel de al doilea concert dirijat de **Ion Baciu** a readus în obiectiv una dintre frumoasele inițiative ale stagiunii precedente, inițiativă ce urmează a fi dezvoltată și în actuala stagiune și anume realizarea unui Ciclu „Enescu-Wagner". S-a remarcat totuși o lipsă de consecvență, o concesie făcută de fapt publicului, care s-a arătat (cel puțin până-n prezent) prea puțin interesat de această îndrăzneață asociere muzicală. Așa a apărut în program, pe lângă *Uvertura de concert pe teme în caracter românesc în La major op. 32* de Enescu, *Preludiu* și *scenă* din *Opera „Parsifal "*, apoi *Preludiu și moartea Isoldei* (din *„Tristan și Isolda"*) de Wagner, cu concursul sopranei **Mariana Stoica**, și *Concertul nr. 1 în si bemol minor op. 23 pentru pian și orchestră* de P.I. Ceaikovski, solistă fiind tânăra pianistă **Roxana Lazăr**. Această asociere rămâne discutabilă din punctul de vedere al ideii inițiale, care ar fi trebuit păstrată totuși în puritatea ei, după cum ar fi trebuit, cred, să se meargă și în ceea ce privește muzica lui Enescu pe ideea unei execuții a **tuturor** lucrărilor simfonice și nu pe reluări (*Uvertura* s-a cântat și în primul concert al ciclului, în stagiunea trecută). Execuția lucrărilor de Enescu și Wagner (mai ales *„Parsifal"*) s-a resimțit (nu atât din punct de vedere tehnic - a fost evidentă buna pregătire - cât mai ales ca suflu, ca unitate emoțională) din cauza condițiilor acustice nefavorabile (se speră ca actuala stagiune să readucă colectivul orchestral ieșean în sala proprie, în condiții mult îmbunătățite față de cele anterioare). Abia finalul din *„Tristan"* (poate și datorită solistei) a încălzit cu adevărat atmosfera.

În ceea ce-o privește, pianista **Roxana Lazăr** se află într-un vizibil progres. Dacă latura tehnică este rezolvată mulțumitor (a câștigat în timp ca forță și precizie), latura de concepție expresivă, vizând unitatea de ansamblu, rămâne încă deficitară, execuția apărând cumva prea compartimentată. Muzica rămâne, totuși, ceva mai mult decât o cursă cu obstacole, fie ele și foarte dificile...

Scanned with OKEN Scanner

Aşa cum au fost, aceste prime concerte constituie materializarea valoroasă a unor bune intenţii (ce vor fi susţinute în continuare şi de o serie de alţi interpreţi, români sau străini, selecţionaţi după criterii mai severe se pare decât în anii trecuţi!), care au însă nevoie şi de adeziunea publicului, fără de care strădaniile interpreţilor şi organizatorilor rămân inoperante.

CRONICA, XIII, nr. 40, 6 octombrie 1978, p. 5.

Un interpret fascinant

Personalitate artistică de covârşitoare pregnanţă în arta interpretativă contemporană, pianistul Sviatoslav Richter se află în prezent dincolo de ceea ce ne-am obişnuit să numim „perfecţiune" în acest domeniu, înţelegând adecvarea la cel mai înalt nivel de exigenţă a mijloacelor proprii tehnico-expresive la cerinţele de formă şi fond ale textului muzical scris, căruia i se conferă o realitate sonoră; subînţelegând implicit o circumscriere între graniţele concrete ale acestui text.

Nici un artist cu adevărat mare nu se opreşte de fapt aici. În ce-l priveşte, Sviatoslav Richter a fost dintotdeauna un căutător al subtextului şi cred că ceea ce a făcut din el un interpret fascinant în adevăratul şi cel mai bun sens al cuvântului a fost, în afara prodigioasei sale virtuozităţi instrumentale, capacitatea ieşită din comun de a trăi şi reda muzica în sensul dezvăluirii unor esenţe spirituale, vizând natura umană în componentele sale cele mai elevate. Din felul în care cânta s-a degajat întotdeauna noblеţe şi un patos aparte, dând valoare de unicat fiecărei execuţii, dublată de o rară putere de a convinge şi de a emoţiona.

Ceea ce face acum cu pianul aproape că nu poate fi exprimat în cuvinte: trebuie trăit pur şi simplu! Muzica este plăsmuită de mâinile sale dintr-o atât de adâncă pace interioară, reuşeşte să imprime atâta linişte şi echilibru desfăşurării sonore, atâta pură şi aeriană frumuseţe încât ascultându-l te simţi absorbit într-o totală uitare de sine, această muzică începe realmente parcă să curgă în propria-ţi fiinţă, fără zăgazuri, curăţindu-te de tot ce nu este bine, adevăr şi frumos. Şi-ţi spui că merită să faci experienţa a sute (şi chiar mii) de ore de audiţie muzicală, mai mult sau mai puţin împlinite, pentru a fi apt să recepţionezi mesajul într-adevăr revelator al uneia singure.

În acest sens recentul recital prezentat de marele artist la Iaşi a constituit o revelaţie a spiritului romantic, materializat în muzica unora dintre cei mai reprezentativi exponenţi ai curentului: Schubert, Schumann şi Chopin.

Se spune că nimeni nu te poate învăţa să compui o melodie, aceasta intrând între componentele inefabile ale artei sunetelor. Parafrazând s-ar putea spune că nici

Scanned with OKEN Scanner

arta de a cânta o melodie nu se poate învăța. Începând cu *Sonata în La major op. 120*, una dintre cele mai poetice, mai intens lirice dintre multele lucrări de acest gen aparținând lui Fr. Schubert, trecând prin tulburătoarele *Piese fantezii op. 12* de Schumann și poposind apoi în cele *13 Preludii* (selecționate din cele 24 ale *opusului 28* și înșiruite după o concepție proprie ce le-a dat o rotunjime de ciclu în ciclu) și în cele trei (din patru) *Balade* (*nr. 2 în Fa major op. 36, nr. 3 în La bemol major op. 47* și *nr. 4 în fa minor op. 52*) de Fr. Chopin, **Sviatoslav Richter** a oferit un prototip genial al modului în care poate fi făcut pianul să cânte melodic. A fost mai mult decât o simplă vocalizare. Totul era melodie, de la linia pură debarasată de tot ce nu era ea însăși până la cele mai furtunoase pasaje de virtuozitate - virtuozitate care de fapt nu s-a manifestat decât într-un fel de transfigurare, fără pic de ostentație, ca un zbor într-o deplină libertate a expresiei. A fost ca și când pianul ar fi devenit o ființă vie, cu nervi și sânge și, mai ales, cu suflet.

Tot de inefabil (a se citi și **inimitabil**) ține la **Richter** și arta pedalării, grefată pe un rar simț al coloritului armonic, felul în care știe să topească contururile formale dându-le o aparte elasticitate, fără a afecta însă logica și claritatea. Pentru că totul este la el de o claritate străvezie...

Și mai are ceva **Sviatoslav Richter**, ceva ce face din el un ideal interpret al muzicii romantice și anume un extraordinar dar al **nuanțării psihologice**, care în momentul de față a ajuns la un rafinament ce ar putea servi ca bază unui amplu studiu caracteriologic, pentru oricine ar fi interesat în această direcție.

Pentru muzician un asemenea recital poate rămâne un moment de referință pentru o viață; pentru simplul ascultător - o sărbătoare de neuitat a spiritului și sensibilității.

CRONICA, XIII, nr. 40, 6 octombrie 1978, p. 9.

Concerte și soliști

Prezența pe podiumul de concert al Filarmonicii „Moldova" din Iași, la scurt interval unul după celălalt, i-a relevat pe pianistul **Dan Grigore** și pe colegul său sovietic **Victor Eresco** - într-o imagine întărită prin dedublare - drept reprezentanți caracteristici, tipici chiar, ai artei interpretative contemporane. Departe de mine gândul unei totale similitudini între acești doi artiști cu personalități bine conturate deși, dincolo de faptul că ambii sunt cam de aceeași vârstă - vârsta maturității împlinite - desfășoară, pe lângă activitatea solistică și o susținută activitate didactică.

Scanned with OKEN Scanner

Ceea ce-i apropie totuşi incontestabil este maniera lucidă, permanent controlată, a relaţiei cu textul muzical ce urmează a fi redat, pe de o parte, cu instrumentul pe de alta. La amândoi se percepe de pe poziţia ascultătorului strădania întru atingerea unui prag înalt de perfecţionare artistică, pe fundalul unui autentic auto-respect profesional.

Interpretând *Concertul pentru pian nr. 1 în re minor op. 15* de Johannes Brahms, Dan Grigore a căutat să imprime desfăşurării muzicale o notă de sobrietate de bună calitate, o gravitate emoţională, o căldură reţinută dar cu atât mai convingătoare în momentele de creştere tensională. Atât ca intenţie cât şi ca realizare concretă a mânuit o gamă largă de valori expresive, de la accentul incisiv şi dominator cu semnificaţia unui gest implacabil şi ireversibil la pasajele lichide, impersonale, pulverizate în masa orchestrală, de la blocul sonor masiv la şoapta aeriană, cu dozări intermediare ce relevă deja o mână de maestru. Concepându-şi interpretarea prin raportare permanentă la orchestră, în conformitate cu concepţia compozitorului, Dan Grigore nu a găsit totdeauna, la momentul respectiv, în dirijorul George Vintilă şi în ansamblul simfonic ieşean parteneri pe măsura exigenţelor sale, fie din cauza repetiţiilor insuficiente (toate eforturile fiind concentrate în direcţia unui turneu în străinătate), fie din cauza unei oboseli întrucâtva necreatoare solicitată de prezentarea în primă audiţie a *Simfoniei I* de Cristea Zalu, lucrare a cărei supradimensionare nu-şi găseşte, cred, o acoperire valorică. Lipsa de unitate stilistică (în succesiunea mişcărilor se creează impresia cuplării unor lucrări diferite) şi de continuitate expresivă (efortul de urmărire atentă fiind aproape permanent contrariat de nefirescul desfăşurării) fac această lucrare greu de cântat şi de ascultat, în ciuda unor momente componistice realizate (cum ar fi travaliul polifonic în formă de *Passacaglia* din partea a II-a). Aceste aspecte s-au evidenţiat şi mai bine retrospectiv prin prezentarea, tot sub bagheta lui George Vintilă, a *Cantatei epice „1848" pentru cor mixt şi orchestră* de Wilhelm Berger (dirijorul corului fiind Ion Pavalache). Lucrarea, de dimensiuni relativ restrânse, este în schimb densă şi unitară ca expresie. Concepându-şi lucrul asupra materiei muzicale ca pe o dozare meşteşugită, mereu modificată, a unor raporturi tensionale între masele sonore în mişcare (corul fiind şi el implicat într-o manieră cvasi-instrumentală), Wilhelm Berger reuşeşte să intereseze cu adevărat atât interpreţii cât şi auditoriul. Execuţia a fost foarte bună. Orchestra, al cărui deficit de membri a fost suplinit prin participarea unor cadre didactice şi studenţi ai Conservatorului „George Enescu", s-a comportat ca un organism disciplinat şi foarte receptiv, fapt ce s-a evidenţiat şi în continuarea programului, în maniera în care l-a acompaniat pe pianistul sovietic Victor Eresko, amintit mai sus, în execuţia *Concertului nr. 3 în do minor* de Beethoven. Solist, dirijor şi orchestră s-au întâlnit la

Scanned with OKEN Scanner

acelaşi nivel conceptional, realizând o interpretare precisă, antrenantă, de o remarcabilă acurateţe stilistică. Ştacheta interpretativă s-a menţinut ridicată şi în prezentarea *Simfoniei nr. 39 în Mi bemol major* de W.A. Mozart, comparabilă ca nivel de execuţie cu ceea ce a reuşit să realizeze **Ion Baciu** abordând o altă capodoperă a simfonismului prebeethovenian- *Simfonia 104 „Cimpoiul"* de J. Haydn sau *Uvertura „Hebridele"* de F. Mendelssohn-Bartholdy. Excepţional finisat, programul oferit de dirijorul **Ion Baciu** la pupitrul orchestrei aflate atunci în febra pregătirii turneului a mai cuprins *Isonus II* de Ştefan Niculescu şi *Concertul în Re major pentru vioară şi orchestră* de Beethoven. Violonistul **Daniel Podlovschi**, protagonistul principal al acestei din urmă lucrări, reprezintă, spre deosebire de ceilalţi doi solişti comentaţi, prototipul interpretului de factură romantică, în sensul că, pe fondul unei incontestabile perfectări de ordin tehnic, îşi permite variaţii de ordinul expresiei dictate de dispoziţia de moment. Cel mai afectat în acest sens rămâne *tempo*-ul, care sufere modificări considerabile de la o execuţie la alta. Sinceritatea interpretării a avut însă darul, trebuie recunoscut, de a cuceri publicul. Prezenţă insolită în programul cu alură clasicizantă, *Isonos II* de Ştefan Niculescu s-a integrat totuşi în ansamblu prin fineţea camerală a orchestraţiei. Antrenat prin execuţii anterioare ale acestei lucrări (care la Iaşi a fost audiată pentru prima oară), **Ion Baciu** a mânuit cu dezinvoltură structurile melodice, armonice şi ritmice propuse de partitură, creând o atmosferă de o seninătate bucolică.

CRONICA, XIII, nr. 45, 10 noiembrie 1978, p. 5.

Filarmonica din Botoşani

Tânără prin componenţa actuală, orchestra botoşăneană, care a intrat de curând în cel de-al 20-lea an al existenţei sale, se află într-o evidentă şi promiţătoare ascensiune calitativă. S-a ajuns deja la o remarcabilă omogenitate pe partide şi în ansamblu, la o sonoritate de bună calitate, la maleabilitate expresivă. Sectorul coardelor, pe care îl constatasem oarecum deficitar cu numai doi ani în urmă, este în prezent echilibrat numeric şi demonstrează o serioasă disciplină tehnică. În execuţia programului prezentat la Iaşi, dirijorul **Grigore Iosub** s-a străduit să imprime precizie ritmică şi intonaţională, o frazare firească, bun simţ şi măsură în mânuirea nuanţelor dinamice proporţional cu volumul sonor potenţial al orchestrei. Selecţionarea lucrărilor a demonstrat de asemenea discernământ, fiind valorificate în mod avantajos resursele colectivului, oferindu-se în acelaşi timp ascultătorilor lucrări mai puţin

Scanned with OKEN Scanner

vehiculate în repertoriul curent: *Suita pentru orchestră op. 2* de Mihail Jora (din care s-a cântat o singură parte - tabloul *„Noapte de vară"*), *Concertul pentru pian şi orchestră nr. 18 în Si bemol major K.V. 456* de W.A. Mozart şi *Simfonia în Do major* de Georges Bizet. Caldă şi uşor nostalgică în paginile lui Jora, aerisită, plină de vervă juvenilă în opusul de tinereţe al lui Bizet, interpretarea orchestrei simfonice din Botoşani a fost bine reliefată, convingătoare. Mai puţin realizat a fost *Concertul* de Mozart. Sensibilă şi dispunând de o tehnică îngrijită, pianista **Christiane Buchs** din Elveţia nu a demonstrat însă suficientă fermitate de concepţie.

CRONICA, XIII, nr. 47, 24 noiembrie 1978, p. 5.

Concerte

Trei concerte simfonice pe care prezenta cronică intenţionează să le prindă în obiectiv, dirijate de **Cornel Calistru, Adrian Sunshine** (Anglia) şi **Ion Baciu**, au avut toate ca protagonist solistic *concertul pentru vioară şi orchestră*, în diferite ipostaze componistice (Beethoven, Ceaikovski, Paganini, Lalo) şi în interpretări diferite (**Liliana Ciulei**, japoneza **Asako Hata** şi **Ştefan Ruha**). Este interesant totuşi de remarcat că interpretările realizate s-au constituit cumva în valori împlinite în sine, fenomenul comparativ negăsindu-şi loc nici chiar în cazul *Concertului în Re major de Paganini*, care a putut fi ascultat la scurt interval de timp în două versiuni diferite: **Liliana Ciulei - Cornel Calistru, Ştefan Ruha - Ion Baciu**. Ar fi, într-adevăr, nedrept să punem într-o balanţă absolută (dacă va fi existând aşa ceva!) realizarea unei foarte tinere violoniste aflată, în fond, la început de drum (chiar dacă este excepţional dotată, chiar dacă este deja posesoarea unor premii internaţionale, dintre care unul... „Paganini") cu ceea ce poate înfăptui, din miraculosul instrument care este vioara, un maestru aflat la zenitul carierei artistice. Este vorba de trepte diferite de evoluţie, ori, ceea ce ne oferă **Liliana Ciulei** pe treapta pe care se află în momentul de faţă este cu totul remarcabil: o tehnică pură, de o degajare aeriană în depăşirea tuturor dificultăţilor, căldură şi spontaneitate expresivă, un sunet luminos de foarte bună, de rară calitate. Am avut însă mai tot timpul impresia că violonista era prea mult legată de litera partiturii, spiritul acesteia scăpându-i parcă printre arabescurile flageoletelor perfect executate. Dar... ceea ce ucenicul încearcă, meşterul împlineşte. De la **Liliana Ciulei** la **Ştefan Ruha** s-a întins astfel puntea unei continuităţi valorice peste generaţii şi cred că, ascultându-l pe acesta din urmă, am fost toţi cei de faţă martorii uneia dintre cele mai suculente, mai spectaculoase şi,

Scanned with OKEN Scanner

totodată, mai romantic-inspirate interpretări ce s-ar putea da primului *Concert pentru vioară şi orchestră* de Nicolo Paganini. Nu a fost o simplă execuţie, fie ea şi desăvârşită, a fost o dăruire totală, o uitare de sine într-un proces de adevărată, autentică recreere a ambianţei intime a partiturii. Pe de altă parte, dacă studenţii Conservatorului „George Enescu" au realizat sub bagheta atentă a lui **Cornel Calistru** un acompaniament corect, puţin prea timid, **Ion Baciu** a reuşit să imprime orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova" o amploare sonoră nestânjenită, o vivacitate tipic italiană (de alură, aş zice, rossiniană), multă culoare. *Concertul pentru vioară* de Paganini a constituit acum pentru **Ştefan Ruha** doar pivotul central al unui prodigios „recital" concertistic, care a început şi s-a terminat cu *Concertele* de Beethoven şi, respectiv, Ceaikovski - o asamblare de unică dificultate, căreia nu ştiu câţi solişti de pe glob i-ar putea face faţă într-o singură seară (şi marele nostru violonist a repetat performanţa două seri la rând... după ce susţinuse în prealabil şi un recital cameral!). **Ştefan Ruha** a înţeles să marcheze în felul acesta împlinirea a 25 de ani de la debutul său ieşean şi absolut totodată (care, trebuie precizat, a avut loc la 13 noiembrie 1953, sub bagheta dirijorului **Emanuel Elenescu**, în cadrul unui „Festival Ceaikovski", în care, în afara *Concertului pentru vioară*, s-au mai executat *Simfonia a VI-a „Patetica"* şi *Uvertura-fantezie „Romeo şi Julieta"*). Ne-a oferit astfel o baie de muzică... în Re major, la o intensitate a trăirii ce rămâne privilegiul exclusiv al sălii de concert, al contactului viu, direct cu publicul, contact care pentru **Ştefan Ruha** conţine stimulente pozitive la fel de puternice ca însăşi muzica pe care o cântă. În derularea celor trei lucrări s-a simţit o sudură din ce în ce mai strânsă, mai armonioasă între violonist, propria sa vioară, dirijor şi orchestră (implicată fiind şi încadrarea în ambianţa acustică specială a Teatrului Naţional), cele trei *Concerte* justificându-se şi împlinindu-se reciproc în ascensiunea calitativă a interpretării.

Contextul interpretativ oferit de dirijorul, deja bine cunoscut publicului ieşean, **Adrian Sunshine** a fost de natură să sublinieze originalitatea apariţiei violonistice a tinerei japoneze **Asako Hata**. În execuţia *Simfoniei spaniole* de Edouard Lalo colaborarea dintre violonistă şi dirijor a tins spre o totală identificare intenţională. Materializarea sonoră a gândirii şi sensibilităţii compozitorului a apărut astfel ca rezultat al unei sincronizări nu numai sonore ci şi spirituale. Solistă şi dirijor, sprijiniţi pe solicitudinea orchestrei, au tins ambii spre o redescoperire în profunzime a acestei populare pagini concertante, epurând-o de „spaniolismele" exterioare, subliniate adeseori cu excesivă ostentaţie, relevându-i valorile de fond. Dispunând de o tehnică instrumentală riguros finisată şi cultivând, ca de altfel şi **Adrian Sunshine**, o serioasă disciplină psihică, violonista **Asako Hata** conferă actului interpretativ o

Scanned with OKEN Scanner

notă de austeritate, de solemnitate: nu cântă pur şi simplu, oficiază! Emoţia nu este exclusă în acest context ci, dimpotrivă, fortificată prin orientarea într-o direcţie unică, cu trimitere la raţiunile primordiale ale artei sonore.

Un moment interesant al programului de concert prezentat de **Adrian Sunshine** l-a constituit prima audiţie ieşeană a sextuorului de coarde *Verklärte Nacht* de Arnold Schönberg. Interpretarea de mare rafinament şi sensibilitate pe care ne-a propus-o dirijorul englez, vizând, pe de o parte, valorificarea unor fine diversificări coloristice într-o paletă sonoră esenţialmente monocromă, iar pe de alta crearea şi menţinerea unei tensiuni interioare continue, sugerând stări psihice situate la limita conştientului, nu a reuşit să confere acestui opus de tinereţe schönbergian acele virtuţi de atractivitate care să asigure adeziunea entuziastă a ascultătorilor. În economia concertului, revenirea la o epocă a certitudinilor muzicale absolute prin luminoasa *Muzica apelor* de Händel a fost, cred, salutară, dovedind din partea dirijorului o bună orientare psihologică.

La nivel similar de concepţie (dacă nu şi de execuţie, dată fiind componenţa diferită a colectivului orchestral) am putut asculta sub bagheta dirijorilor **Cornel Calistru** şi **Adrian Sunshine** şi două pagini mozartiene mai puţin vehiculate în concertele orchestrei ieşene: *Simfonia nr. 36 în Do major K.V. 425 „Linz"* şi *Uvertura* la *Opera „Răpirea din serai"*. De subliniat că pentru orchestra Conservatorului „George Enescu" realizarea interpretativă a *Simfoniei* mozartiene trebuie considerată ca un real succes profesional. Tot acestui colectiv, venit să împlinească lipsurile temporare ale orchestrei mari, i s-a datorat, în colaborare cu corul „Gavriil Musicescu", şi o primă audiţie românească: *Cantata de cameră „Din imnele Transilvaniei" pentru cor mixt, un grup de suflători de alamă şi percuţie* de Tudor Ciortea, lucrare interesantă ca scriitură şi concepţie dar nu destul de convingătoare din punct de vedere al rezultatului sonor concret.

Un moment de referinţă l-a constituit şi primul dintre concertele destinate sărbătoririi „Tricentenarului-Vivaldi", realizat de **Sabin Pautza** ca dirijor la pupitrul orchestrei de cameră a Conservatorului. Deşi tânăr, acest colectiv instrumental, alcătuit din cei mai buni studenţi cordari, s-a ridicat la un nivel de execuţie cu totul remarcabil. O acurateţe intonaţională la un prag la care sunetul începe să lumineze până la strălucire, nuanţări subtile întru sublinierea coloritului armonic, *tempo* just, antrenant - acestea au fost principalele coordonate ale execuţiei celor cinci *Concerte* incluse în program, imprimate de finul muzician care este **Sabin Pautza** şi asimilate de tinerii instrumentişti într-un spirit de tinerească competitivitate artistică. S-au cântat: *Concerto grosso în re minor, Concertul pentru violă în Sol major, Concertul*

Scanned with OKEN Scanner

pentru oboi în Do major, Concertul pentru violină şi violină ecco în La major şi *Concertul pentru trei violine în Fa major*, solişti fiind **Ştefan Petrescu, Nicolae Făgărăşanu, Cristian Pintilie, Gheorghe Mărgineanu, Alexandru Cioacă** (vioară), **Claudiu Ionescu** (violă), **Malozsak Layos** (violoncel) şi **Adrian Petrescu** (oboi). Toţi soliştii merită o menţiune de calitate, o ierarhizare negăsindu-şi locul.

În context aş sublinia totuşi prestaţia de excepţie a oboistului **Adrian Petrescu.**

CRONICA, XIII, nr. 51, 22 decembrie 1978, p. 5.

Concerte

Recâştigându-şi densitatea după o perioadă de relativă diluare, stagiunea simfonică ieşeană a solicitat atenţia publicului meloman în prima lună a noului an calendaristic prin trei concerte succesive, fiecare cu profilul său caracteristic, conferit atât de muzica abordată cât şi de interpreţi.

Primul dintre aceste concerte, dirijat de **George Vintilă** la pupitrul unei orchestre de alcătuire mixtă (Filarmonică şi Conservator), şi-a datorat marea popularitate şi succesul de public mai ales prezenţei chitaristului **Turan Mârza Kamal** (S.U.A.), cunoscut nouă încă din stagiunea precedentă. În execuţia celor două lucrări pe care şi le-a înscris în program (*Concertele pentru chitară şi orchestră* de Joaquin Rodrigo şi Antonio Vivaldi) chitaristul american a demonstrat şi de această dată un profesionalism de sobră ţinută, o largă paletă expresivă şi chiar timbrală, virtuozitate tehnică şi, mai presus de toate, un mod totodată intim, confesiv de abordare a muzicii, fapt ce-i asigură o comunicare directă, nemijlocită cu ascultătorii. Aş sublinia în plus rafinamentul execuţiei delicatelor piese medievale oferite ca supliment. Orchestra a acompaniat discret şi eficient. În rest, programul (care s-a şi imprimat) a fost foarte pus la punct, astfel încât în întregimea sa concertul a apărut rotunjit, echilibrat. În execuţia *Simfoniei a II-a în Re major op. 36* de L. van Beethoven, **George Vintilă** a realizat una dintre reuşitele sale versiuni interpretative din cadrul repertoriului clasic (caracterizate îndeobşte prin echilibru agogic, logică constructivă şi expresivitate).

Cel de-al doilea concert al anului a fost dedicat în întregime creaţiei lui W.A. Mozart, fiind dirijat de **Gheorghe Victor Dumănescu** şi avându-l ca solist pe violonistul **Florin Paul** (laureat al concursului internaţional „Jacques Thibaud"), cunoscut şi el publicului ieşean din stagiunea trecută. Absolvent al Conservatorului

Scanned with OKEN Scanner

„George Enescu" din Iaşi şi actualmente dirijor permanent al Operei române din localitate, Gheorghe Victor Dumănescu apare relativ rar în concertele simfonice, impunându-se însă de fiecare dată prin siguranţa mânuirii ansamblului şi printr-o minuţioasă pregătire a repertoriului prezentat. Conferindu-i degajare, experienţa permanentă de dirijor de operă, cu specificitatea sa, pare a nu impieta asupra conduitei sale interpretative în domeniul altfel pretenţios al simfonicului. S-ar putea însă ca rigoarea uneori prea ostentativă a *tempo*-urilor, frazării şi nuanţării să izvorască tocmai din conştiinţa necesităţii de adaptare într-un alt registru expresiv şi concepţional decât cel obişnuit în spectacolul liric. În execuţia paginilor mozartiene alese - *Uverturile* la *„Nunta lui Figaro"* şi *„Don Juan"* şi *Simfonia nr. 38 „Praga"* - dirijorul Gheorghe Victor Dumănescu a impus orchestrei (prezentă din nou în alcătuirea sa obişnuită) o execuţie bine clarificată stilistic, plină de vervă şi luminozitate sonoră, bază temeinică pentru reluări ulterioare de mai mare fineţe şi de mai adâncă pătrundere emoţională. Apropiat universului muzical mozartian prin datele native ale sensibilităţii sale instrumentale, violonistul Florin Paul ne-a oferit o interpretare interiorizată, bogat nuanţată, a celui de *al patrulea Concert* dedicat de marele compozitor salzburghez viorii.

Programul, prin excelenţă romantic realizat de orchestra ieşeană sub bagheta lui Ion Baciu, s-a constituit în cel de-al treilea concert al lunii ianuarie ca un pandant al celorlalte două. Am folosit epitetul „romantic" şi cu referirea la *Eminesciana III* de Pascal Bentoiu, lucrare executată în primă audiţie. Opus complex, izvorât din afinităţile de o viaţă ale compozitorului cu lumea de idei a marelui poet român, *Eminesciana III* este o compoziţie ce nu se lasă cu uşurinţă descifrată de la o primă abordare. În ciuda conţinutului voit programatic (legat de „Scrisoarea a III-a") desfăşurarea muzicală sugerează mai degrabă o prospectare de ordin general a universului spiritual al poetului, a genezei creaţiei sale. S-a realizat interpretativ o citire corectă cu caracter poate prea... impresionist, care ar merita cred pe viitor o perfectare.

S-ar putea spune că în *Simfonia a V-a* de P. I. Ceaikovski şi orchestra, şi dirijorul şi-au „dat drumul", realizând o colaborare deosebit de fructuoasă pe planul redării conţinutului emoţional atât de bogat şi de cuceritor al acestei geniale lucrări. S-a cântat cald, spontan, reconfortant de frumos. Prezenţa tinerei pianiste Adriana Bera ca solistă a *Concertului nr. 2 în La major* de Fr. Liszt s-a constituit într-o adevărată revelaţie. Nu m-aş referi doar la buna pregătire tehnică, la sunetul frumos, la tot ceea ce ţine de un bun meşteşug, temeinic însuşit; nu m-aş referi în mod special nici la siguranţa pe care o manifestă în faţa orchestrei, de la bun început. Importantă mi se

Scanned with OKEN Scanner

pare capacitatea de concentrare expresivă, ţinuta interioară în actul interpretativ, noblețea ce se degajă de la prima atingere a claviaturii. Cred că este o instrumentistă de la care se pot aştepta realizări deosebite.

CRONICA, XIV, nr. 6, 9 februarie 1979, p. 5.

Missa solemnis

Execuţia monumentalei *Missa solemnis în Re major* de L. van Beethoven, oferită publicului ieşean în primă audiţie de către colectivele coral şi orchestral ale Filarmonicii „Moldova" sub bagheta dirijorului George Vintilă, a reprezentat un eveniment repertorial nu numai prin raportare la actuala stagiune de concerte ci şi în contextul general al evoluţiei vieţii noastre muzicale. Purtând numărul de opus 123, lucrarea a fost definitivată cu puţin timp înaintea *Simfoniei a IX-a în re minor* (op. 125) ilustrând preocuparea constantă a ultimilor ani ai compozitorului de a include vocea umană în ansamblul sonor pe care şi-l dorea pentru a-i ilustra gândirea creatoare. Scriitura corală beethoveniană este extrem de dificilă. Preluând din lexicul Barocului (Bach şi, poate, mai ales Händel, a cărui muzică o iubea mult) experienţa unei tehnici vocale instrumentalizate până la limita extremă a posibilităţilor, Beethoven, cu aerul de a simplifica linia melodică individuală şi totodată conglomeratul polifonic, supune de fapt vocea unui efort de alt gen, ţinând de ţesătura pe care o implică expresia extraordinar de tensionată a muzicii. Simţi ca ascultător, în condiţiile unei participări angajate, în *Missa solemnis*, ca şi în finalul ultimei *Simfonii*, efortul copleşitor al compozitorului de înălţare spirituală, de eliberare lăuntrică prin intermediul sunetelor dar şi... dincolo de ele; concepţie intens cerebralizată, operând în ultimă instanţă nu cu vocile şi instrumentele concrete ci cu ideea de voce sau instrument (chiar şi în domeniul instrumental pur - ultimele cvartete de pildă - se întâmplă ceva similar). Realizarea interpretativă ieşeană a *Missei solemnis* nu se poate evalua decât pornind de la aceste premize, ori este cert că, pe baza unei pregătiri evident foarte serioase, s-a dat probabil maximum de ce se poate obţine în momentul de faţă cu materialul uman şi instrumental existent. Dirijorul George Vintilă (ajutat în pregătirea corului „Gavriil Musicescu" de Ion Pavalache şi Anton Bişoc) a imprimat în execuţie sobrietate şi exactitate, subliniind în mod preponderent latura grandioasă, întrucâtva grandilocventă a lucrării. S-ar putea eventual reproşa, în acest sens, abuzul de nuanţe ridicate, faptul că nu s-au drămuit mai eficient eforturile corului care, spre finalul *Missei* s-a detimbrat, pierzând

Scanned with OKEN Scanner

frumoasa calitate sonoră de la început; aceeaşi observaţie cu privire la coeziunea interpretativă: prea încordată iniţial, s-a diluat pe parcurs, evidenţiindu-se o oarecare oboseală, generatoare de balansuri ritmice şi descentrări sonore. Sunt, la urma urmelor, deficienţe inerente oricărei „premiere" mai deosebite, reluarea aducând echilibrul dorit. Nu poate fi trecut cu vederea aportul *cvartetului* solistic vocal care, din păcate, prin regretabila îmbolnăvire a sopranei **Aneta Pavalache**, s-a transformat de fapt într-un *trio* foarte sudat tehnic şi timbral (mezzosoprana **Georgeta Lungeanu**, tenorul **Ionel Voineag** şi basul **Corneliu Solovăstru**) căruia i s-a adăugat ca soprană înlocuitoare **Virginia Manu**, ale cărei calităţi muzicale incontestabile nu au putut compensa lipsa repetiţiilor cu ansamblul şi propria „aşezare" în rol printr-o pregătire mai îndelungată.

Dacă execuţia *Missei* s-a reliefat ca un moment de excepţie, simfonicul în întregime beethovenian care a precedat-o în luna februarie (parcă pregătind-o) sub bagheta dirijorului italian **Rino Marrone**, s-a însăilat cu naturaleţe în desfăşurarea stagiunii, aproape pe nesimţite, cu toate că, pe lângă *Uvertura op. 62 „Coriolan"* şi *Simfonia I-a în Do major op. 21*, lucrări frecvent abordate, a fost inclusă în program şi o compoziţie mai puţin cântată - *Fantezia pentru pian, cor şi orchestră*. Temperament prin excelenţă meridional, **Rino Marrone** s-a integrat în climatul psihic şi sonor al muzicii lui Beethoven prin subsumarea tendinţelor native unui efort intelectual bine orientat de limpezire formală, între limite stilistice riguros controlate. Sub conducerea sa orchestra a sunat închegat, robusteţea ritmică îngemănându-se cu o sobră arcuire melodică pe linia unei frazări logice şi pe deplin convingătoare în evoluţia sa expresivă. În finalul *Simfoniei I–a* am regăsit totodată şi scânteietoarea vervă agogică ce ne-a cucerit la dirijorul italian în stagiunea trecută cu ocazia memorabilei execuţii a unor pagini de Haydn şi Mendelssohn-Bartholdy.

Interpretarea *Fanteziei pentru pian, cor şi orchestră* s-a închegat prin conlucrarea inteligentă, vie şi armonioasă a dirijorului cu pianistul **Mircea-Dan Răducanu**, care aduce pe podiumul de concert, alături de o gândire instrumentală organizată şi profundă, un simţ foarte rafinat al nuanţării şi o aleasă expresivitate. Participarea corului „Gavriil Musicescu" s-a dovedit cu adevărat eficientă în momentele de culminaţie sonoră.

În planul repertoriului solistic sunt de subliniat şi alte două realizări interpretative cu totul deosebite. S-a impus astfel ca un moment de referinţă execuţia, în colaborare cu dirijorul **George Vintilă**, de către violoncelistul **Mirel Iancovici** a *Concertului în si minor pentru violoncel şi orchestră* de A. Dvorak. În derularea paginilor de o atât de generoasă inspiraţie melodică ale acestui opus concertant, **Mirel**

Scanned with OKEN Scanner

Iancovici ni s-a dezvăluit ca un artist cu o personalitate de pregnant contur. Modul său de a cânta este viu, plastic, melodica pare că respiră, că palpită în toate microunităţile ei; pasajele de virtuozitate sunt realizate cu eleganţă şi precizie. Începând prin a te interesa ca ascultător, violoncelistul Mirel Iancovici sfârşeşte prin a te subjuga prin forţa cu care ştie să dezvăluie miezul expresiei sonore.

Cea de a doua realizare (ordinea fiind de succesiune în timp şi nu valorică) s-a datorat colaborării de înaltă ţinută artistică şi de un suflu emoţional unic a violonistului Daniel Podlovschi cu violistul Constantin Stanciu şi cu tânărul dirijor Aurel Niculescu în *Simfonia concertantă pentru vioară, violă şi orchestră* de W.A. Mozart, execuţia atingând în ansamblu pragul cel mai înalt. De altfel, întreg simfonicul dirijat de Aurel Niculescu, care a mai cuprins un miniatural şi graţios *Trio* de Dimitrie Cuclin şi *Simfonia „Din lumea nouă"* de A. Dvorak, a fost împlinit calitativ. Aurel Niculescu a prezentat cunoscuta *Simfonie* de Dvorak într-o viziune împrospătată printr-o abordare temeinică, vizând atât întregul arhitectonic cât şi detaliul ascuns în bogatele şi policromele falduri ale derulării orchestrale.

CRONICA, XIV, nr. 11, 16 martie 1979, p. 5.

Spectacol extraordinar de eurythmie

În colaborare cu orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova", sub bagheta dirijorului Ion Baciu, centrul de dans Eurythmeum din Stuttgart - R.F. Germană, condus de Else Klink, a prezentat la Bucureşti şi în alte centre un spectacol care a şocat prin inedit, captivând totodată prin valoarea artistică intrinsecă.

Concepută ca o tentativă de vizualizare a sunetelor muzicale sau cuvintelor prin intermediul mişcărilor corporale, eurythmia pare a răspunde în concepţia propagatorilor săi unei necesităţi autentice de împlinire artistică (şi în acelaşi timp umană) în cadrul unei formule aparte de sincretism. Este în acest sens interesant de subliniat faptul că Institutul de eurythmie din Stuttgart are statut de învăţământ universitar, pregătindu-şi studenţii, de-a lungul a patru ani de studii, în eurythmie, istoria artei, literatură, filosofie, geometrie, astronomie, dicţie şi teoria muzicii - asamblare ce aminteşte oarecum Triviul şi mai ales Quadriviul scolasticii medievale.

Spectacolul oaspeţilor germani a avut o alcătuire făcută să ilustreze în mod cât mai complet şi mai explicit posibilităţile expresive ale ansamblului. Luat în totalitate, „lexicul" eurythmiştilor se bazează, pe lângă mişcarea propriu-zisă a corpului, pe combinaţii de culoare (costumaţia şi orga de lumini) precum şi pe combinaţii ale

Scanned with OKEN Scanner

grupurilor de dansatori în evoluţie. Fiecare dintre aceste aspecte este particularizat în funcţie de fenomenul de artă vizualizat. Pentru că nu este vorba doar de o vizualizare a sunetelor şi cuvintelor în sine ci de raportul de sens (muzical sau poetic) implicat, de corespondenţa pe planul vibraţiei interioare. Bazându-se, în general, pe sinceritatea trăirii mişcării (chiar atunci când se evidenţiază latura constructivistă a concepţiei de ansamblu) şi nu pe o simbolică abstractă a gestului, mesajul este receptat relativ uşor de pe poziţia spectatorilor, în grade diferite firește, în funcţie de experienţa estetică personală a fiecăruia în parte. Impresia generală este de firesc şi armonie. Mişcările curg parcă una din cealaltă, fără nimic bruscat, fără „colţuri"; ai permanent senzaţia că te afli în faţa unor corpuri cufundate în apă şi unduite de valuri. În acelaşi timp, zgomotul deplasării în spaţiu este temperat la maxim; chiar în viteză, partenerii se mişcă cu atâta precizie încât nici măcar nu se ating, totul părând un zbor imaterial (exemplificativ în acest sens a fost *„Dansul furiilor"* din *Orfeu şi Euridice* de Ch.W. Gluck). Costumaţia, cu vagi sugestii de „culoare locală" (în dansul după *Cântul III* din *„Infernul"* lui Dante sau în cel după balada *„Meşterul Manole"*), se bazează mult pe expresivitatea în mişcare a faldurilor lungi sau a mânecilor largi, preferate dintr-o ţesătură vaporoasă şi transparentă. Coloritul, foarte variat, poate avea străluciri pregnante în unele momente (partea a doua din *Simfonia „Neterminata"* de Fr. Schubert a fost uluitoare din acest punct de vedere) dar niciodată stridenţe, violenţe. Din toate aceste aspecte a rezultat o stare de calm interior, de seninătate, de noblețe, chiar în momente voit dramatice. Am remarcat, de asemenea, că mimica nu pare a juca un rol prea important în spectacolul eurythmic, ea apărând doar ca reflex natural al unei intense trăiri şi nicidecum ca grimasă, mască compusă voit (în maniera mimilor de pildă). Excepţie au făcut, într-o oarecare măsură, doar momentele de divertisment (pe versurile englezeşti *„Gemenii"* de H.S. Leigh, *„Eu sunt nimeni"* de E. Dickinson sau pe celebra fabulă *„Corbul şi vulpea"* a francezului J. de la Fontaine), fără exagerări expresioniste însă, cu bun gust şi umor rafinat. Pe linia interpretării dansante a textelor poetice trebuie subliniată şi maniera pregnantă, bogat modulată sonor în care textele au fost recitate, impresionantă în sine (Dante şi balada românească în excelente şi extrem de muzicale traduceri germane, celelalte amintite în limbile originale). În aceste cazuri dansul nu a fost doar o ilustrare *ad litteram*, deşi într-un fel o implica, ci o reducere la esenţă a sentimentului exprimat prin text, a imaginilor poetice vehiculate de acesta, avându-se în vedere, în acelaşi timp, concordanţa cu ritmica acestuia, concordanţă izbitoare la o privire mai atentă.

În ceea ce priveşte muzica ilustrată (şi mă refer mai ales la *Concertul pentru harpă şi orchestră* de G.Fr. Händel şi la *Simfonia* schubertiană deja pomenită, care au

Scanned with OKEN Scanner

încadrat programul formației germane), s-a realizat o ilustrare foarte fidelă atât a coloraturii sonore şi expresive cât şi a arhitecturii, modelată în detaliu cu o remarcabilă înțelegere de fond a gândirii muzicale şi cu extraordinară plasticitate.

În totalitatea sa, spectacolul ansamblului de eurythmie din Stuttgart poate fi considerat un spectacol original, de excepție.

CRONICA, XIV, nr. 14, 6 aprilie 1979, p. 5.

Dirijori şi solişti

Deşi este încă foarte tânără, dacă luăm în considerare vârsta medie a membrilor săi actuali, orchestra simfonică ieşeană şi-a conturat un profil al său, plasticitatea reacției la stimuli dirijorali diverşi fiind contrabalansată permanent de o sumă de constante de ordin atât muzical cât şi psihologic, ce probează stabilizarea la un nivel artistic ridicat. Variațiile de „tonus" interpretativ nu rămân însă mai puțin evidente, mai ales când dirijorii (cum s-a întâmplat cu cei ce s-au succedat în ultimul timp) se diferențiază pregnant ca temperament, concepție şi intuiție muzicală.

Renard Ceaikovski (Polonia), cunoscut publicului nostru din apariții anterioare, şi-a reconfirmat calitățile de şef de orchestră şi totodată de muzician de deosebită forță, dispunând de un magnetism aparte ce acționează în egală măsură asupra orchestrei şi publicului şi care îşi are sorgintea într-o mare putere de concentrare asupra şuvoiului muzical pus în mişcare pe baza partiturii abordate. Sub bagheta sa, muzica este întotdeauna încărcată de tensiune, o tensiune care nu este însă crispare (orchestra sunând „adunat", cald, cu vibrantă expresivitate), ci energie psihică bine direcționată. Efectul asupra ascultătorului este de deschidere înspre miezul ideatic şi mai ales emoțional al compoziției executate, într-o intensă şi captivantă participare afectivă. În aceste condiții, diferențele de stil (în cazul de față între Beethoven - *Uvetura „Egmont"* şi *Triplul concert pentru vioară, violoncel şi pian* - şi Brahms - *Simfonia a IV-a în mi minor*) îşi au corespondența directă în planul esenței interioare a muzicii. De notat că cei trei interpreți ai partiturii concertante beethoveniene - **Daniel Podlovschi, Alexandru Moroşanu şi Dan Grigore** - i-au conferit acesteia o alură pronunțat camerală, de reciprocă subordonare exigențelor de ansamblu, de atentă conlucrare. Particularitățile individuale ale fiecărui solist în parte (lirism şi finețe a liniei melodice la violonist, sobrietate şi căldură sonoră la violoncelist, vigoare, strălucire, precizie ritmică la pianist) nu au fost însă anihilate ci s-au îmbinat şi completat armonios.

Scanned with OKEN Scanner

Dirijorul **Nicolae Boboc**, muzician serios, de inițiativă și cu larg orizont, își stabilește raporturile cu orchestra pe baze predominant cerebrale, ceea ce lasă, cred, loc atât inițiativelor cât și rezistenței sau apatiei individuale în rândurile instrumentiștilor. Acest fapt este favorizat și de gestica economicoasă și, într-o oarecare măsură, chiar inexpresivă, legată mai ales de sublinierea, e drept foarte exactă, a cadrului metric, a liniilor mari de construcție și mai puțin de detaliile expresive, de sugerarea plastică a coloritului sonor. Lucrărilor incluse în program (*Dansuri din Corund* de Aladar Zoltan, *Concertul pentru pian și orchestră* de Aram Haciaturian și *Simfonia a VIII-a în Fa major* de Beethoven) le-a dat o interpretare corectă, așezată, precisă dacă nu inspirată, sinceră dacă nu rafinată. În plus, lucrările de Aladar Zoltan (având ceva din vigoarea telurică a sculpturilor lui Vida Geza) și Haciaturian, deși s-au mai cântat cu ani în urmă, au avut și pentru membrii actuali ai orchestrei, și pentru public valoarea unor prime audiții. *Concertul* de Haciaturian dedicat pianului valorifică din plin resursele ritmico-percutante ale instrumentului, într-o manieră întrucâtva obositoare, subliniată de pianistul **Cristea Zalu** cu ostentație, în dauna altor valori de expresie pe care partitura le implică totuși. Date fiind dificultățile lucrării (și mă refer și la participarea orchestrei), interpretarea de ansamblu poate fi socotită meritorie, având totodată darul de a colora mai viu fondul repertorial și stilistic curent.

O atmosferă interpretativă cu totul diferită a realizat dirijorul german **Olaf Koch**. Din arta sa dirijorală se degajă o tonică luminozitate, o energie molipsitoare. Orchestranții sunt mobilizați de o manieră ce implică o departajare clară a compartimentelor timbrale, acurateță intonațională, pregnanță expresivă. Aceste calități s-au evidențiat de la bun început în execuția *Uverturii* la *„Coțofana hoață"* de Rossini și în acompaniamentul orchestral al *Concertului pentru vioară în mi minor* de Mendelssohn-Bartholdy. Din punctul de vedere al raportului dirijor-orchestră, momentul cu adevărat valoros al programului serii a fost împlinit prin execuția *Simfoniei a V-a* de Dmitri Șostakovici, lucrare complexă, de mare bogăție expresivă, solicitând fler psihologic, aplecare asupra detaliilor de nuanțare (de la murmurul aproape insesizabil la tunetul sonor terifiant), capacitatea de a crea atmosferă și de a o menține. Dirijorul german a fost la înălțimea exigențelor partiturii, realizând o interpretare cu adevărat memorabilă. Solista *Concertului* de Mendelssohn-Bartholdy, tânăra violonistă **Lenuța Negoiță**, formată în Conservatorul „George Enescu" din Iași, a demonstrat, pe lângă stăpânire tehnică și sobrietate a ținutei, un autentic temperament solistic, o frazare suplă, vie, prospețime și aplomb.

Scanned with OKEN Scanner

Despre dirijorul **Ion Baciu** este destul de greu de scris: prea este al nostru, prea ne-am obişnuit cu el. Orchestra, a cărei actuală componenţă în mare măsură i-o datorăm, realizează împreună cu el un soi de simbioză care transpare într-un colorit sonor caracteristic şi-ntr-o manieră interpretativă inconfundabilă. Momentele cele mai puţin reuşite sunt cele în care partenerii nu se află sub imperiul inspiraţiei... cum a fost cazul în recentul concert simfonic pe care l-a condus cu *Uvertura „Petru Rareş"* de Eduard Caudella şi, mai ales, cu *Concertul nr. 5 în Mi bemol major „Imperialul"* de Beethoven, solistă fiind **Sofia Cosma**. În această din urmă lucrare s-a cântat corect de ambele părţi, dar a domnit o stare de crispare, de tensiune, a lipsit acea fluiditate atât de caracteristică pianistei. Au fost prea multe „colţuri" în partida solistică şi, bineînţeles, orchestra a reacţionat ca atare. Firește, **Sofia Cosma** are darul de a-şi cuceri publicul în orice condiţii dar n-am simţit pentru asta mai puţin acut nostalgia unor apariţii anterioare! Ca şi nostalgia, de altfel, a unei variaţii repertoriale: de ce nu, de pildă, un *Concert* de Brahms?

Vorbind de „inspiraţie" am avut în vedere cu anticipaţie execuţia *Simfoniei a V-a în do minor* de L. van Beethoven. A fost minunat ce s-a putut obţine ca atmosferă (deosebita calitate tehnică fiind implicată), ca suflu. Socotesc că, mai mult decât comentariul critic, semnificative în acest caz au fost aplauzele scandate ale ascultătorilor, într-o cadenţă cu adevărat impresionantă, un veritabil omagiu adresat interpreţilor, un gest de sinceră gratitudine.

CRONICA, XIV, nr. 19, 11 mai 1979, p. 5.

Final de stagiune

Concertul prin care orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" din Iaşi, sub bagheta dirijorul **Ion Baciu** şi avându-l ca solist pe violonistul **Ştefan Ruha**, a marcat încheierea stagiunii 1978-1979, era făcut să atragă un număr mare de auditori, nu numai prin personalitatea protagoniştilor, ci şi prin program, a cărui alcătuire a vădit o înţeleaptă şi în acelaşi timp inspirată cumpănire a momentului calendaristic şi psihologic. Flancate de înariparea romantică, de avântata şi nobila încărcătură poetică a *Uverturii „Oberon"* de Weber şi a *Poemului simfonic „Preludiile"* de Liszt, cele două lucrări concertante, pe care o dată în plus **Ştefan Ruha** le-a îngemănat prin arcuşul său atât de cald, viu şi generos - *Concertul nr. 5 în La major* de W.A. Mozart şi *Concertul în Re major* de P.I. Ceaikovski - s-au înscris în economia acestui program final ca un moment al unei maxime arderi interpretative, la care a contribuit

Scanned with OKEN Scanner

fără îndoială nota de circumstanţă festivă conferită de „Centenarul Institutului medico-farmaceutic din Iaşi", căruia i-a fost dedicat, precum şi prezentarea plină de savoarea ineditului informaţional a studentei mediciniste **Anca Untu**.

De altfel, toate concertele din ultima perioadă a stagiunii simfonice ieşene, netrecute încă prin filtrul cronicăresc, au fost atrăgătoare şi totodată interesante din multe puncte de vedere, unele dintre ele atingând chiar un nivel foarte ridicat de realizare şi fiind apte să-şi cucerească şi chiar să-şi entuziasmeze ascultătorii.

Pe plan solistic s-au înregistrat, astfel, câteva nume străine. L-aş aminti în primul rând pe pianistul **Paul Rutman** (S.U.A.), o prezenţă captivantă, de deosebită forţă spirituală. Ne-a dezvăluit *Concertul nr. 1 în re minor op. 15 pentru pian şi orchestră* de Joh. Brahms (dirijor **Ion Baciu**) cu o rară pregnanţă expresivă, datorată pe de o parte unei tehnici instrumentale de mare anvergură, iar pe de alta capacităţii ieşite din comun de pătrundere a sensurilor muzicii, pe fondul unei totale degajări interioare asociate bucuriei de a cânta. Pianistul **Gyula Kiss** (Ungaria) a realizat (sub bagheta lui **George Vintilă**) o interpretare îngrijită, uşor cerebralizată, totuşi nu lipsită de căldură şi culoare, a *Concertului pentru pian în la minor* de R. Schumann. O prezenţă solistică foarte atrăgătoare s-a dovedit a fi şi foarte tânărul (19 ani) violoncelist englez **Robert Cohen**, în execuţia căruia se percepe, pe lângă o bună şi rafinată pregătire profesională, muzicalitatea înnăscută şi ingenuitatea juvenilă a unei firi generoase şi comunicative. În interpretarea seninului *Concert pentru violoncel* de L. Boccherini **Robert Cohen** a fost secondat de dirijorul **Paul Staicu**. Solistul vocal autonom a fost o raritate a podiumului de concert în ultimii ani. Poate de aceea publicul a fost viu interesat de participarea cu *arii* din *operele* lui Puccini, în concertul dirijat de **Ilarion Ionescu-Galaţi**, a sopranei **Patricia Brandy-Danzig** (S.U.A.). Prezenţă scenică agreabilă, soprana americană a demonstrat o frumoasă calitate vocală (din care nu au lipsit însă unele asprimi în pragurile dintre registre), ştiinţă de a cânta, simţ al gradaţiei dramatice.

Au fost, bineînţeles, prezenţi şi interpreţi autohtoni. L-am putut astfel urmări pe violonistul **Daniel Podlovschi** cu prima audiţie a *Concertului nr. 2 pentru vioară şi orchestră* de Dumitru Bughici (la pupitru **Ion Baciu**). Nu a fost o interpretare prea convingătoare, fisurile justificându-se fie prin numărul insuficient de repetiţii (s-a înlocuit în ultimul moment *Triplul concert pentru pian, vioară şi violoncel* de Paul Constantinescu anunţat iniţial în program), fie chiar la nivelul partiturii, lipsită de pregnanţa formală şi expresivă ce caracterizează alte lucrări ale compozitorului. Violonistul **Marcian David**, acompaniat de dirijorul **Remus Georgescu**, a executat cu acurateţe şi sensibilitate *Poemul* de E. Chausson (în care s-ar fi cerut însă mai

Scanned with OKEN Scanner

multă forță dramatică) și *Poemul „Tzigane"* de Ravel (în care s-ar fi cerut mai multă degajare și strălucire instrumentală). Pianista Ilinca Dumitrescu (în colaborare cu dirijorul George Vintilă) ne-a oferit o execuție corectă a *Concertului pentru pian și orchestră în la minor* de Ed. Grieg, etalând o virtuozitate ușor agresivă, asociată totuși unor momente de autentică expresivitate.

Dirijorii oaspeți Remus Georgescu, Paul Staicu și Ilarion Ionescu-Galați au parvenit la adevărate prototipuri interpretative în lucrări ca *Poemul simfonic „Pinii din Roma"* de O. Respighi (de remarcat extraordinara stăpânire a gradației dinamice și densitatea sculpturală a sonorităților la Remus Georgescu), *Dixtuorul* de George Enescu (cu deosebită înțelegere a bogăției melodice în cadrul rafinatei țesături polifonice) și *Simfonia nr. 41 „Jupiter"* de Mozart (relevându-se luminozitatea sonoră și precizia ireproșabilă a capriciosului, complicatului, uimitorului joc tematic) - ambele sub bagheta lui Paul Staicu, maestru al mânuirii formațiilor orchestrale de factură camerală. Am mai admirat execuția *Concertului pentru orchestră de coarde* de Paul Constantinescu și, în sfârșit, a *Simfoniei fantastice* de H. Berlioz (în care rigoarea construcției pur muzicale s-a îmbinat cu o debordantă fantezie imagistică) - sub bagheta lui Ilarion Ionescu-Galați.

Nu sunt de ignorat, de asemenea, o serie de realizări interpretative semnate de dirijorii permanenți ai orchestrei simfonice ieșene. Se leagă de numele lui George Vintilă o cuceritoare redare a *Fanteziei simfonice „Francesca da Rimini"* de P.I. Ceaikovski și, totodată, o îngrijită execuție a *Simfoniei a IV-a* de R. Schumann. Trebuie remarcată în plus prima audiție a lucrării *Rezonanțe* de Viorel Munteanu, ce-l impune pe tânărul compozitor ca pe un îndrăzneț mânuitor al unor planuri orchestrale ample, de o expresivitate convingătoare, ca pe un bun constructor al arhitecturilor sonore. Realizările dirijorului Ion Baciu se situează, în această perioadă, mai ales în sfera muzicii românești. Într-adevăr, pe lângă concertul amintit la început sau o foarte vie execuție a unei *Simfonii* de Haydn într-un alt concert, trebuie scoasă în relief interpretarea de mare poezie, încărcată de parfum evocator și de o remarcabilă tehnicitate a *Suitei a III-a „Sătească"* de George Enescu. În același simfonic Ion Baciu a prezentat, împreună cu corul „Gavriil Musicescu", prima audiție a *Poemului-cantată „Pro patria"* de Vasile Spătărelu, o nouă reușită a compozitorului în acest gen, care-i este atât de familiar și căruia i-a imprimat o notă foarte personală, de cald lirism.

CRONICA, XIV, nr. 27, 6 iulie 1979, p. 5

Scanned with OKEN Scanner

Stagiunea simfonică

Într-o simbolică simultaneitate cu deschiderea unui nou an de învățământ școlar și universitar, orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" a pășit - cu dreptul! - în cea de a 37-a stagiune a existenței sale oficiale, cele două concerte ale lunii septembrie creând, prin conținutul lor, prin nivelul general de realizare și prin prezența masivă a publicului de toate vârstele, o atmosferă artistică cu adevărat sărbătorească.

Dirijate de **Ion Baciu** și, respectiv, **Emanuel Elenescu** - doi muzicieni strâns legați de istoria mai nouă sau mai veche a orchestrei ieșene - concertele s-au individualizat prin repertoriul abordat. **Ion Baciu** a alcătuit un program exact pe măsura temperamentului său interpretativ, tenta de modernitate conferită prin prezența pe afiș a unor nume ca George Enescu (*Suita a III-a „Sătească"*) și Igor Stravinski (*Sărbătoarea primăverii*) îmbinându-se în mod deosebit de atrăgător cu strălucirile calde ale cunoscutului, îndrăgitului, veșnic strălucitorului și romanticului *Concert pentru pian și orchestră în si bemol minor* de P.I. Ceaikovski. La Iași se cântă în general remarcabil de bine muzica lui George Enescu, mai ales datorită unor realizări de referință ale dirijorului **Ion Baciu**. Aș remarca totuși că recenta execuție a *Suitei a III-a „Sătească"* nu s-a ridicat la nivelul de subtilă poetizare sonoră atins în stagiunea trecută. S-a cântat corect, dar fără o aderență intimă la text. În schimb, sonoritățile orchestrale acidulate, armoniile colțuroase, tulburătoarele ritmuri ale capodoperei stravinskiene *Sărbătoarea primăverii* au mobilizat colectivul într-o tânără și viguroasă desfășurare de forțe, reieșind o execuție pregnantă, incisiv dăltuită formal de dirijor. În parcurgerea paginilor *Concertului* de Ceaikovski, pianista **Sofia Cosma** ne-a propus o tălmăcire mai interiorizată, mai fin nuanțată expresiv în raport cu propriile realizări anterioare, grefată însă pe acea vigoare temperamentală, pe acea capacitate de susținere tensională care o definesc ca personalitate. Remarcabil de convingătoare în acest sens mi s-a părut (alături de partea a II-a, frumos valorificată în farmecul său liric și în contrastele sale agogice și de atmosferă) realizarea finalului, căruia i-a dat un relief sporit prin *tempo*-ul ceva mai reținut și prin accentele de autentic dans rus.

Concertul condus de **Emanuel Elenescu** (și care, prin ținuta realizării dirijorale precum și prin prezența de excepție a violonistului american **Peter Zazofsky** - laureat cu premiul I la ediția 1979 a Concursului internațional de la

Montreal, s-a constituit într-un autentic eveniment muzical) a avut o alcătuire mult mai sobră: Dimitrie Cuclin - *Triptic*, L. van Beethoven - *Concertul în Re major pentru vioară şi orchestră*, Joh. Brahms - *Simfonia a IV-a în mi minor*. În cadrul repertorial dat, *Tripticul* miniatural al lui Dimitrie Cuclin a fost inspirat ales pentru a introduce orchestra şi implicit publicul într-un climat expresiv ce a dominat - cu variaţii şi nuanţe - întreg programul, fiind în acelaşi timp ilustrativ (dacă nu cu adevărat reprezentativ) pentru stilul componistic al muzicianului român, încă departe de a fi cunoscut în toată amploarea personalităţii sale. Grija depusă de la primul gest dirijoral pentru realizarea sonoră şi pentru limpezimea frazării s-a prelungit evident în acordurile orchestrale ale *Concertului* beethovenian. Este de remarcat într-adevăr minuţiozitatea cu care a fost şlefuit acest acompaniament, astfel încât, servindu-se gândirea compoziţională globală implicată în această celebră pagină concertantă, să se creeze, în acelaşi timp, pentru solist o ambianţă cât mai propice unei evoluţii personale nestânjenite şi creatoare. Violonistul Peter Zazovski a fost o revelaţie în adevăratul sens al cuvântului. Este sigur că varianta sa interpretativă dată *Concertului* de Beethoven nu poate servi, de pildă, unui student de conservator, şi asta nu pentru că s-ar fi ajuns la o extrapolare stilistică, ci pentru că s-a plasat în sfera inimitabilului. Tânărul violonist american cântă într-o stare de transfigurare interioară totală; rar poate fi văzut un interpret bucurându-se atât de franc de muzică. Plasticitatea sonoră, sunetul foarte sensibil modulat, timbrarea expresivă ca o „vorbire", jocul imponderabil de lumini şi umbre sunt o rezultantă şi a unui studiu temeinic, fără nici un dubiu în această privinţă, dar mai ales a capacităţii de a trăi fenomenul sonor din lăuntrul său. Nu ar fi exclus ca execuţia *Concertului* de Beethoven, atât de delicată şi pură acum, atât de mozartian fragilă în luminozitatea sa, să capete în timp, în evoluţia personală a lui Peter Zazovski, mai multă robusteţe, greutatea unor sensuri mai profunde; oricum, ceea ce s-a realizat în concertul Filarmonicii ieşene rămâne ceva demn de preţuit şi rememorat.

Interpretarea ultimei *Simfonii* a lui Brahms a adus, sub bagheta lui Emanuel Elenescu, dovada certă a unui profesionalism încercat, aşezat în graniţele experienţei bine verificate, ajunsă în pragul certitudinilor. Emanuel Elenescu a reuşit o perfectă echilibrare între reliefarea travaliului componistic brahmsian, în cele mai mici detalii, şi evidenţierea marilor frumuseţi sonore şi expresive ale partiturii; execuţia lucrării a avut noblete, căldură şi totodată monumentalitate.

Ecourile intens reverberate prin presă, radio şi televiziune ale manifestărilor muzicale prilejuite de cea de a VIII-a ediţie a Festivalului internaţional „George Enescu" - desfăşurat la Bucureşti între 20 şi 29 septembrie - au aureolat parcă în plus

Scanned with OKEN Scanner

acest promițător început ieșean de stagiune simfonică, definindu-i profilul într-un context de adânc stimulatoare efervescență, ce se cere cultivată cu constantă grijă și în continuare.

CRONICA, XIV, nr. 42, 19 octombrie 1979, p. 5.

Concerte

Rămânând descompletată prin plecarea într-un turneu peste hotare a unora dintre membrii săi, orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" a susținut, după începutul stagiunii, două concerte în colaborare cu studenți ai Conservatorului „George Enescu" și cu instrumentiști ai Operei române din Iași. Dirijorilor **Victor Gheorghe Dumănescu** și **Corneliu Calistru** le revine meritul de a fi reușit să omogenizeze acest colectiv eterogen, izbândind chiar interpretări de o ținută ridicată.

Centrul de greutate al simfonicului dirijat de **Victor Gheorghe Dumănescu** a fost constituit de ciclul de *Concerte pentru vioară și orchestră „Anotimpurile"* de Antonio Vivaldi. Nici dirijorul și nici solistul - violonistul **Petre Czaba** - nu s-au lăsat handicapați de prejudecăți stilistice, ci au urmat calea sincerității, spontaneității și căldurii cu adevărat meridionale a expresiei. Izbutită a fost și interpretarea *Simfoniei a VIII-a în si minor „Neterminata"* de Fr. Schubert, clasicitatea formei și suflul romantic al conținutului expresiv fiind subliniate și valorificate în egală măsură. Mai puțin cunoscuta *Uvertură* la *„Vecerniile siciliene"* de G. Verdi, constituindu-se ca o replică finală a *Uverturii la „Petru Rareș"* de Ed. Caudella cu care s-a început concertul, a tulburat întrucâtva echilibrul programului prin supraîncărcare, dând însă prilejul dirijorului **Victor Gheorghe Dumănescu** de a se manifesta într-un domeniu interpretativ care-i este propriu.

Din punct de vedere dirijoral, pentru **Corneliu Calistru** momentul cel mai bine pregătit și mai împlinit din concertul simfonic pe care l-a dirijat a fost reprezentat de execuția *Simfoniei a V-a „Reforma"* de F. Mendelssohn-Bartholdy. Mânuind cu abilitate alternanța dintre gravitate și vioiciune, care face oarecum dificilă susținerea expresivă a acestei lucrări simfonice, **Corneliu Calistru** a reușit să unifice foarte armonios și colorat orchestra în momentele - atât de frecvente - de *coral*, imprimându-i totodată o evoluție clară și disciplinată în episoadele intens polifonizate. În realizarea celorlalte două lucrări incluse în program (*Trei dansuri românești* de Achim Stoia și *Concertul nr. 1 în Do major pentru pian și orchestră* de L. van Beethoven) într-o recombinare de ultimă oră, dirijorul și orchestra și-au adus o contribuție mai mult pe bază de bun simț muzical decât de reală pregătire. În acest context, sarcina cea mai

Scanned with OKEN Scanner

grea i-a revenit pianistei **Krimhilda Cristescu**, interpreta paginii concertante beethoveniene. Crispată puţin iniţial, **Krimhilda Cristescu** s-a degajat odată cu desfăşurarea interiorizată şi încărcată de lirism a părţii a doua, realizând apoi un final plin de vervă şi strălucire. Din perspectiva acestui final, concepţia sa interpretativă şi-a vădit logica şi unitatea de ansamblu.

La pupitrul orchestrei complete a Filarmonicii ieşene, **George Vintilă** a prezentat un program serios, bine gândit în componenţa sa. Se cuvine menţionată în primul rând o primă audiţie (absolută!) de muzică românească contemporană: *Simfonia Bucegilor* de Dumitru Bughici. Lucrarea nu este programatică în adevăratul înţeles al cuvântului, titlul şi explicaţiile înserate în programul de sală având mai mult semnificaţia unei mâini întinse cu solicitudine către auditoriul căruia i se oferă muzica, decât o acoperire reală în însăşi arhitectonica lucrării. Pentru definirea cât de cât obiectivă a calităţilor unei compoziţii muzicale de asemenea proporţii, o singură audiţie este însă, fără îndoială, insuficientă. Tânăra pianistă **Roxana Lazăr**, care a susţinut partida solistică a *Concertului în la minor* de Robert Schumann, este într-un vizibil progres: mai multă forţă de susţinere, mai multă interiorizare, mai multă precizie şi robusteţe tehnică decât în apariţiile anterioare; în ansamblu, un plus de maturitate. S-ar mai cere făcut un pas: acela al unei mai severe stăpâniri a ţinutei scenice, implicând eliminarea tuturor acelor gesturi de pregătire, puţin prea afectate. Programul s-a completat cu o lucrare din literatura muzicală universală, care se cântă destul de rar - *Variaţiuni şi fugă pe o temă de Mozart* de Max Reger. Execuţia a fost îngrijită, variaţiunile pregnant individualizate de către dirijor, cu acea afectivitate caldă ce-i este proprie şi se manifestă mai ales în abordarea unor lucrări de suflu romantic.

Am audiat şi concertul orchestrei simfonice a Filarmonicii din Botoşani, sub conducerea dirijorului **Modest Cichirdan**. Aflat în continuă evoluţie, acest inimos colectiv ne-a oferit o execuţie plină de nerv a *Rapsodiei în La major* de George Enescu, căreia i s-a adăugat *Simfonia a IV-a în Si bemol major de L. van Beethoven*, într-o interpretare corectă şi îngrijită, care mai poate fi însă perfectată în sensul unei mai mari coeziuni expresive, a unui spor de maleabilitate ritmică şi a unui plus de generozitate sonoră (mai ales în sectorul corzilor grave). Momentul critic al programului orchestrei simfonice din Botoşani s-a datorat unui accident de programare. Deşi s-a schimbat numai solistul, nu şi lucrarea (*Concertul nr. 1 în Mi bemol major pentru pian şi orchestră* de Fr. Liszt), emoţia şi nesiguranţa manifestate de pianistul **Octavian Rădoi**, *tempii* când prea rapizi, când prea lenţi, au dezechilibrat orchestra aproape pe întreg parcursul desfăşurării.

Scanned with OKEN Scanner

În cadrul stagiunii camerale, tânăra pianistă sovietică Svetlana Bodiul a prezentat în aula Bibliotecii universitare „Mihai Eminescu" un recital deosebit de interesant ca factură, la un nivel profesional ridicat şi la un înalt grad de tensiune emoţională, prilejuind ascultătorilor un contact intim şi grav totodată cu muzica interpretată: J.S. Bach - *Fantezia cromatică şi fuga în re minor, Partita în mi minor*; L. van Beethoven - *Sonata pentru pian op. 110 în La bemol major*; D. Şostakovici - *Preludiu şi fugă în re minor*. Svetlana Bodiul se defineşte ca interpretă prin vădita predilecţie pentru muzica polifonică (mai ales cea a marelui Johann Sebastian, pe care s-ar putea spune că-l caută şi în urmaşi - dovadă alcătuirea programului de recital!), muzică pe care o simte cu intensitate în fiecare sunet, în fiecare acord, în fiecare formulă ritmică, în fiecare linie melodică, în fiecare pauză chiar; cântatul ei nu este o simplă înşiruire de note ci o continuă dezvăluire de sensuri.

CRONICA, XIV, nr. 48, 30 noiembrie 1979, p. 5.

Dimensiuni ale artei interpretative

Despre muzică învăţăm în primul rând de la Muzică; despre interpretarea ei... de la înşişi interpreţii. În acest sens se poate afirma că există, în fenomenologia interpretării muzicale, momente de vârf, de împlinire, cu forţă de revelaţie; pornind de la un asemenea moment - fie că eşti un simplu meloman, fie că eşti truditor întru slujirea muzicii - începi să judeci puţin mai adâncit, mai sensibilizat, arta sunetelor, în funcţie de noile valori estetice, de noile dimensiuni expresive, de noile „adevăruri" de potenţată viaţă interioară ce ţi-au fost dezvăluite ca prin miracol. Este însă numai aparent un miracol; în fapt este reflextul ultim al unei probităţi profesionale fără fisură, al străduinţei continui spre perfecţiune, spre autenticitate. Concertele conduse de Remus Georgescu (la pupitrul celor două orchestre ale Filarmonicii „Moldova" - simfonică şi de cameră) s-au constituit ca o manifestare a unei complexe şi subtile arte dirijorale. Profilul interpretativ al dirijorului Remus Georgescu este definit de faptul înţelegerii că arta pe care o practică înseamnă gândire muzicală plus riguroasă tehnică a gestului. Astfel, pe baza partiturii abordate, Remus Georgescu construieşte un univers sonor translucid, ale cărui articulaţii le mânuieşte din interior, cu mare precizie. Împletirea de unde sonore emise de diversele surse ale aparatului instrumental aflat în acţiune, la un moment dat, sub bagheta sa, generează pentru ascultător o impresie de statornic echilibru arhitectural, de desăvârşită acurateţe timbrală. Remus Georgescu gândeşte nu ca un simplu interpret-executant, „ambalat"

Scanned with OKEN Scanner

mai mult sau mai puțin din punct de vedere pur senzorial de fluxul muzical declanşat prin impulsurile baghetei, ci şi ca un compozitor - spirit creator el însuşi, reproducând şi totodată dând viață concepției altui spirit creator. Tehnica sa dirijorală se impune, în primul rând, prin sobrietatea ținutei, o sobrietate ce vine din concentrare interioară şi nu dintr-o rigiditate auto-impusă. Gestul său este economic, precis, incisiv, eficient: un gest studiat în implicațiile sale de ordin ritmic şi expresiv, gest ce palpează orchestra, o simte, ca un bun instrumentist, care la nivelul arcuşului său sau al claviaturii şi-ar controla riguros *tuşeul*. Pentru că există cu adevărat şi un *tuşeu* dirijoral, fapt de care nu mulți îşi dau seama, din această necunoaştere (sau lipsă de preocupare, comoditate etc.) rezultând sonoritățile amorfe sau stridențele atâtor execuții.

Sub bagheta lui **Remus Georgescu** orchestra are o evoluție plină de suplețe, de eleganță, sună cărnos, dar cu un *vibrato* ponderat, cu distincție, cu un bun simț muzical fără greş. S-ar putea vorbi şi despre o mare intensitate a trăirii emoționale, asociată, aparent paradoxal, cu o tot atât de mare pudoare a exteriorizării. De aici rezultă, probabil, deosebita încărcătură afectivă a traseului sonor, senzația că te afli uneori în pragul declanşării explozive a unei puternice încărcături energetice, declanşare ce nu se produce însă decât cu zgârcenie, determinând adevărate şocuri tocmai prin tensiunea acumulată. În aceste condiții, gestul dirijorului capătă o elasticitate grea, o unduire parcă anevoioasă, încordată (cazul *Simfoniei a II-a* de Brahms, mai ales, dar şi al fragmentelor finale din Mihail Jora - *Suita* din *Baletul „Întoarcerea din adâncuri"* sau al *Serenadei* de Elgar şi al unor părți din *Dansuri şi arii antice* de Respighi, în concertul cameral). Dar posibilitățile lui **Remus Georgescu** nu se rezumă la atât. Gândind bine, la nivelul de realizare atins, asocierea unor pagini de Jora, Mozart (*Concertul pentru pian în Re major K.V. 451*) şi Brahms pe de o parte (în concertul simfonic), Elgar, B. Britten (*Iluminații* pentru soprană şi orchestră), din nou Mozart (*Mica serenadă*) şi Respighi pe de alta (în cel cameral) ține de domeniul performanței interpretative şi totodată tehnice. Paleta expresivă s-a completat astfel la Mihail Jora prin bogăția ritmică, vioiciunea şi umorul primelor secțiuni, la Mozart prin ambianța sonoră aerisită, gravă şi luminoasă în acelaşi timp, elegant şi precis articulată, la Respighi prin sonorități suculente, atingând densități, vigoare şi amploare organistică, la Britten prin varietatea capricioasă a expresiei - când serioasă, când jucăuşă - pe fondul unei dantelării orchestrale țesută cu măiestrie într-o succesiune de imagini caleidoscopice, unificate pe firul transfigurării emoționale.

Concertele dirijate de **Remus Georgescu** nu au fost însă doar concerte „de dirijor", ele implicând şi o fructuoasă colaborare atât cu cele două ansambluri

Scanned with OKEN Scanner

(admirabile organisme sonore atunci când sunt solicitate şi modelate corespunzător) cât şi cu cele două soliste: pianista japoneză **Yaeko Yamane** şi soprana **Emilia Petrescu.**

Originalitatea interpretării *Concertului* mozartian *de pian* s-a datorat atât unor date obiective sesizate de dirijor, şi anume faptul că este vorba de o lucrare de maturitate, în care tendinţa de polifonizare a limbajului este grefată pe o melodică mai sobră, o agogică mai ponderată, un colorit instrumental de nuanţe mai stinse, cât şi unor date subiective: structura psiho-fizică a interpretei, pianista **Yaeko Yamane,** marea delicateţe, fineţea întregii atitudini interpretative, extrema sa concentrare în actul execuţiei. A rezultat nu atât strălucire instrumentală, cât fluiditate, o topire a frazelor una într-alta într-o foarte discretă articulare, un remarcabil rafinament al nuanţei.

Prezenţa, în concertul cameral, a sopranei **Emilia Petrescu,** s-a constituit în sine ca un eveniment. Este ştiut că un cântăreţ îşi modelează propriul instrument. Pentru **Emilia Petrescu** acest fapt a fost fundamental, mai mult, s-ar putea spune că şi-a creat instrumentul. Astfel, sub impulsul unei inteligenţe muzicale ce radiază parcă şi asupra sensibilităţii intuitive, o voce mică de la natură (e drept frumos timbrată, melodioasă şi de o luminoasă acurateţe) a devenit un instrument extraordinar şi unic. Prin intermediul acestui „instrument", şi interpretările sale capătă valoare de unicat (a fost şi cazul primei audiţii ieşene a *Iluminaţiilor* lui B. Britten pe texte de Rimbaud), generând pentru ascultători emoţii puternice, irepetabile într-un alt context. Toate barierele fizice (respiraţie, probleme de impostaţie etc.) sunt pentru **Emilia Petrescu** depăşite. Pentru interpretă pare a nu mai exista decât preocuparea de a lumina cuvântul, pe de o parte, sunetele în interconexiunile lor, pe de alta, vraja sonoră pe care reuşeşte s-o creeze vizând implicit forarea în adâncime a sensurilor incastrate în text şi în subtext.

CRONICA, XIV, nr. 49, 7 decembrie 1979, p. 5.

Dirijori şi solişti

În pofida caracterului oarecum fortuit al alcătuirii programelor de concert (pentru că în ultima vreme se face simţită lipsa unor linii directoare ferme în conduita repertorială), orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" continuă să ofere publicului un peisaj sonor variat, adeseori atrăgător.

Scanned with OKEN Scanner

Literalmente luate „cu asalt" de public, cele două concerte care au împlinit, sub bagheta lui **Ion Baciu**, ciclul „Muzica şi medicii" (inaugurat în stagiunea trecută, dedicat centenarului I.M.F. Iaşi şi atât de frumos prefaţat de studenta **Anca Untu**), s-au detaşat în context prin atmosfera caldă, sărbătorească ce le-a aureolat. Anticipată promiţător de *Uvertura „Leonora 3"*, execuţia grandioasei *Simfonii a IX-a* din cadrul „Festivalului Beethoven" a fost grevată de unele deficienţe de ordin acustic, generate de supradimensionarea aparatului vocal-instrumental, precum şi de schimbarea locului instrumentiştilor în scenă, insuficient verificată ca efect de sală, fapt ce a defavorizat, în parte, şi contribuţia solistică a reputatului cvartet vocal - **Emilia Petrescu, Martha Kessler, Valentin Teodorian** şi **Gheorghe Crăsnaru**. Execuţia precisă, alertă, aerisită, a mozartienei *Simfonii a III-a în Re major* de Fr. Schubert a marcat pentru orchestră şi dirijor punctul culminant al celui de al doilea concert, inaugurat prin *Uvetura academică* de Brahms (într-o realizare mai puţin şlefuită) şi bucurându-se de participarea de pregnant relief solistic a pianistului sovietic **Victor Eresko**. Ca interpret al *Concertului pentru pian şi orchestră* de Grieg, acesta s-a impus prin stăpânirea tehnică şi expresivă a instrumentului şi partiturii.

De fapt nimic nu este mai greu pentru un solist decât să cânte un concert mult abordat, reuşind totuşi să-l facă să sune înnoit, interesant din unghiul său propriu de înţelegere (bineînţeles, fără supărătoare extrapolări stilistice). A fost şi cazul tânărului pianist român **Cristian Beldi**, care, într-un alt simfonic, secondat de orchestră sub bagheta dirijorului **Nicolae Boboc**, a derulat paginile *„Imperialului"* beethovenian.

În arta interpretării muzicale, degajarea interioară nu-i un dat, ci o cucerire şi ea este cu atât mai deplină cu cât devine mai adâncă familiarizarea cu opusul; este implicat, desigur, bagajul tehnic de o anume rigoare, care - de reţinut - trebuie să fie ceva mai mare decât este absolut necesar pentru ca lucrarea să poată fi dominată de la înălţime, asemenea unei perspective montane şi nu din... urcuş pieptiş pe coastă. Violonista **Mihaela Martin** se află, în raport cu foarte pretenţiosul *Concert în Re major* de Beethoven (pe care l-a cântat în colaborare cu **George Vintilă**), în faza de cucerire. Mai precis spus, **textul** este stăpânit (cu vigoare, chiar cu un fel de tineresc orgoliu); mai trebuie însă să se „aşeze", pentru a deschide drumul spre **subtext**, pentru ca „Muzica" să curgă liberă, nestânjenită de nici o crispare.

Interpret mai ales al muzicii de Mozart, Beethoven (într-o variantă predominant lirică), Mendelssohm-Bartholdy sau Caudella, violonistul **Daniel Podlovschi** s-a prezentat de curând în faţa publicului ca solist al *Concertului* de Brahms (la pupitru **Paul Popescu**): o execuţie exigent controlată, poate puţin prea austeră, însă, din propria sa perspectivă, o certă realizare profesională. Mai puţin

Scanned with OKEN Scanner

reuşită a fost, în schimb, anterioara execuţia a *Concertului nr. 5 în La major* de Mozart, în colaborare cu dirijorul austriac **Kurt Wöss**. Acesta a căutat să-şi impună maniera proprie de interpretare (bazată, e drept, pe solide cunoştinţe stilistice şi pe o tradiţie muzicală asimilată direct de la sursă), în graniţele căreia violonistul român, având un alt tip de sensibilitate şi de formaţie, s-a simţit stânjenit. Sub bagheta lui **Kurt Wöss** s-a marcat un eveniment repertorial: *Simfonia a III-a în re minor* de Anton Bruckner. Nu a fost chiar o primă audiţie, cum s-a specificat în program (în stagiunea 1976-1977 lucrarea a fost executată sub bagheta lui **Remus Georgescu**). Muzicianul austriac ne-a prezentat însă o variantă mai puţin cunoscută. Interpretarea a fost foarte convingătoare, clarificată până în cele mai mici detalii, şlefuită sonor, perfectată ritmic.

Din această perioadă a stagiunii se mai pot menţiona şi alte realizări dirijorale, implicând un foarte bun comportament al orchestrei: *Simfonia a V-a* de D. Şostakovici, sub bagheta lui **Nicolae Boboc**, *Simfonia a IV-a în Si bemol major* de Beethoven sub bagheta lui **Paul Popescu**, *Simfonia în re minor* de C. Franck şi *Simfonia a V-a* de P.I. Ceaikovski, la pupitru fiind **George Vintilă**. De numele acestuia din urmă se leagă şi realizarea unui reuşit concert de muzică românească, la care şi-a dat concursul şi pianistul **Mircea Dan Răducanu**.

CRONICA, XV, nr. 7, 15 februarie 1980, p. 6.

Concerte

Împlinirea armonioasă a unui concert simfonic depinde de starea de spirit ce se instaurează din clipa în care dirijorul, ajuns la pupitru, ridică bagheta pentru a solicita atenţia instrumentiştilor. Perceptibilă din sală odată cu primele unde sonore, această stare de spirit cumulează atât atmosfera orelor de repetiţie cât şi disponibilitatea psihică de moment a interpreţilor faţă de muzica ce urmează a fi interpretată, o bună alcătuire a programului îndeplinind, în acest sens, funcţia de catalizator. Trei dintre concertele realizate recent de orchestra din Iaşi sunt exemplificative în această ordine de idei. Au dirijat: **Emanuel Elenescu**, **George Vintilă** şi **Luigi Sagrestano** (R.F.G.).

Primul a alcătuit un grupaj variat şi atrăgător din lucrări de dimensiuni relativ reduse, dar pregnante ca efect. Reuşita concertului nu s-a datorat însă numai calităţilor intrinseci ale muzicii, ci şi (poate mai ales) calităţii deosebite a execuţiei. Aş sublinia astfel măiestrita detaliere a tramei compoziţionale în *Preludiul simfonic* de Ion

Scanned with OKEN Scanner

Dumitrescu şi în partea orchestrală a *Concertului pentru vioară* de Glazunov, plasticitatea melodică, ritmică şi expresivă în *Valsul* din *Opera „Cavalerul rozelor"* de Richard Strauss şi în *Poemul simfonic „Ucenicul vrăjitor"* de Paul Dukas, forţa de susţinere şi gradata desfăşurare sonoră, monumentalitatea concepţiei de ansamblu în *Uvertura* la *Opera „Maeştrii cântăreţi"* de Richrd Wagner. S-a obţinut totodată un efort de împrospătare repertorială, prin reactivarea unor preocupări interpretative ce au caracterizat istoria mai timpurie a Filarmonicii ieşene, istorie în care Emanuel Elenescu a fost din plin implicat, şi ca instrumentist, şi ca dirijor.

Acelaşi lucru s-ar putea spune şi despre *Concerto grosso* de Filip Lazăr, inclus în programul dirijat de George Vintilă sau despre cele trei *Poeme* din ciclul *„Patria mea"* de Smetana (*„Sarka"*, *„Prin pădurile şi livezile Boemiei"*, *„Vltava"*) dirijate de Luigi Sagrestano.

În derularea lucrării de alură clasicizantă a lui Filip Lazăr, George Vintilă a impus orchestrei o execuţie sobră, îngrijită, cizelată ca frazare şi sonoritate, pregătind astfel atmosfera propice abordării la nivel stilistic corespunzător a *Concertului în re minor* de Mozart şi a *Simfoniei nr. 97 în Do major* de Haydn.

Deşi meridional ca temperament artistic (aşa cum îl trădează şi numele) şi deşi a evoluat într-un context muzical mult mai colorat (în simfonicul pe care l-a dirijat au mai figurat *Rapsodia I-a* de George Enescu şi *Concertul în mi minor pentru vioară şi orchestră* de Mendelssohn-Bartholdy), Luigi Sagrestano s-a impus printr-o similară sobrietate a ţinutei, izvorâtă dintr-o evidentă siguranţă de meşteşug şi, în acelaşi timp, din respectul pentru muzică.

Susţinută activ de către dirijori, cu multă grijă pentru unitatea de ansamblu, participarea solistică în aceste simfonice a avut darul de a pune în lumină virtuţile majore ale şcolii interpretative româneşti contemporane: autoexigenţă, bună pregătire tehnică, căldură şi profunzime în expresie.

Violonistul Marcian David, valorosul concert-maestru al orchestrei ieşene, s-a reafirmat plenar ca solist în *Concertul* de Glazunov, pagină de intensă vibraţie lirică dar şi de deosebită dificultate de susţinere.

Ca interpret al *Concertului în re minor* de Mozart, pianistul Dan Atanasiu a impresionat prin extraordinara fineţe a execuţiei. Într-adevăr, în ciuda tinereţii protagonistului, ar fi greu de imaginat o variantă interpretativă a acestui *Concert* mai cizelată în toate amănuntele, mai pură expresiv, mai perfectă în ultimă instanţă.

Demonstrând un rafinament similar, pe plan violonistic însă, Florin Paul, în execuţia căruia am putut asculta *Concertul pentru vioară* al lui Mendelssohn-Bartholdy, dă impresia lipsei oricărui efort, fie el tehnic sau de concepţie: senin,

Scanned with OKEN Scanner

degajat, ponderat în gestică, tânărul violonist lasă parcă sunetele să zboare singure de sub arcuş. Şi în cazul său însă, ca şi la Dan Atanasiu, este vorba de o mare disponibilitate tehnică (demonstrată cu prisosinţă în suplimentele oferite la cererea entuziastă a ascultătorilor) stăpânită prin sensibilitate şi gândire, prin matură autodisciplinare.

CRONICA, XV, nr. 10, 7 martie 1980, p. 6.

Concerte

Comentarea retrospectivă a celor patru concerte simfonice desfăşurate pe fundalul intenselor pregătiri pentru turneul în Italia al orchestrei Filarmonicii „Moldova" şi dirijate alternativ de George Vintilă şi Ion Baciu impune, din perspectiva publicului meloman ieşean, pe lângă evidenţierea unor momente de certă realizare profesională, sublinierea şi a unor puncte nevralgice.

Primul dintre concertele dirijate de George Vintilă a avut un conţinut-tip: o *piesă românească* (*Preludiu şi fugă* de Constantin Silvestri), un *concert* (Fr. Chopin - primul *Concert de pian în mi minor*) şi o *simfonie* (*a III-a „Scoţiana"* de Mendelssohn-Bartholdy). Teoretic, lucrările trebuiau să se asambleze bine. Dezechilibrul a survenit însă pe plan calitativ. Piesele orchestrale s-au bucurat de o execuţie egal de îngrijită: foarte bine realizată a fost compoziţia românească, cu nerv, cu o bună susţinere agogică; în *Simfonie* s-ar fi cerut în plus, după părerea mea, mai multă suplete în frazare, sonorităţi orchestrale mai uşoare, mai aerisite. În ceea ce-l priveşte pe Cristea Zalu, solistul *Concertului* de Chopin, este greu de înţeles ce l-a putut hotărî pentru această opţiune repertorială, atât de inadecvată atât temperamentului cât şi tehnicii sale pianistice, predominant percutante, oferind astfel un exemplu de cum nu trebuie să se cânte muzica lui Chopin; ori, sunt convinsă, nici unul dintre cei prezenţi nu venise ca să afle aşa ceva!

Programul celui de al doilea concert dirijat de George Vintilă a avut o alcătuire prea eterogenă, în care nu s-a urmărit nici măcar avantajul reciproc al ordinii de succesiune. Astfel, în prima parte s-a alăturat o *Suită pentru orchestră* de G. Giacomantonio (piesă discutabilă ca valoare şi găsindu-şi mai degrabă locul într-un program de divertisment) capodoperei beethoveniene care este *Concertul pentru vioară şi orchestră în Re major*. Solista *Concertului*, violonista sovietică Liana Isakadje, instrumentistă cu un sunet foarte viguros, a mizat prea mult pe senzorialitatea pură în dauna logicii constructive şi a concentrării expresive,

Scanned with OKEN Scanner

introducând o neliniște în frazare, o agitație ritmică improprii acestei nobile pagini concertante. Asocierea, în a doua parte a programului, a unor lucrări de C. Franck (*Poem simfonic*) și R. Wagner (pagini din *„Parsifal"* și *„Tannhäuser"*) a apărut de asemenea greoaie, neinspirată, singurul moment cu adevărat bun fiind marcat de *Uvertura* la *Opera „Tannhäuser"*, de apreciat fiind mai ales calitatea sonoră obținută, rezultat al unei atente șlefuiri.

Cele două concerte dirijate de **Ion Baciu** au avut o trăsătură comună: prezența muzicii compozitorului american George Gershwin. Situată pe un teren muzical ambiguu - nici jazz autentic, nici muzică simfonică în sensul dezvoltat de marea muzică europeană - creația lui Gershwin conturează un orizont stilistic de neconfundat. Deși am o oarecare rezervă în ceea ce privește realizarea interpretativă, cred că programarea, în actuala stagiune, a unei integrale a lucrărilor pentru pian de George Gershwin a însemnat un eveniment repertorial. De fapt, o singură lucrare a fost executată în primă audiție: *I got rhythm* (un ciclu de *variațiuni*), celelalte (*Rapsodia a II-a, Concertul în Fa* și *Rhapsody in blue*) figurând, chiar sub formă de „festival", în aceeași interpretare, și în programul stagiunilor 1970-1971 și 1973-1974. Pianistul **Dan Mizrahy**, primul și, cred, singurul interpret din țară al muzicii lui Gershwin pentru pian (în orice caz singurul care să i se fi dedicat în exclusivitate) a oferit, la cererea publicului, ca supliment, și trei piese pentru pian-*solo*, trei *Preludii*, întregind astfel pentru ascultători viziunea de ansamblu asupra creației de pian a compozitorului american. Trebuie de remarcat totuși că, deși s-a cântat cu vădită plăcere, s-a parvenit la o execuție doar în litera și nu în spiritul partiturilor, a căror muzică nu a apărut în ansamblu (mai ales de pe poziția orchestrei) destul de individualizată tematic și, mai ales, ritmic, probabil dintr-o insuficientă finisare. Acest fapt mi s-a revelat mai cu seamă retrospectiv, urmărind aceeași orchestră și același dirijor, cu două săptămâni mai târziu, în execuția deosebit de inspirată a *Poemului simfonic „Un american la Paris"* și a *Suitei* din *Opera „Porgy și Bess"* (nu am înțeles de ce această ultimă lucrare nu a figurat în programul anunțat inițial ci s-a procedat din nou - a câta oară? - la înlocuirea *ad hoc* a piesei românești programate...).

În interpretarea *Concertului nr. 1 în re minor pentru pian și orchestră* de Brahms, cu care s-a inaugurat acest al doilea simfonic dirijat de **Ion Baciu**, tânăra pianistă **Adriana Bera** și-a reconfirmat (după debutul foarte promițător din stagiunea trecută) temeinica pregătire instrumentală, muzicalitatea profundă, remarcabila fermitate de concepție.

CRONICA, XV, nr. 14, 4 aprilie 1980, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

Tinere talente

Sub egida Consiliului culturii şi educaţiei socialiste, la sfârşitul lunii aprilie a avut loc la Râmnicu-Vâlcea Festivalul de interpretare a muzicii culte „Tinere talente", iniţiatori şi organizatori fiind, pe de o parte, *Asociaţia oamenilor de artă din instituţiile teatrale şi muzicale - A.T.M.* şi *Colegiul criticilor muzicali*, iar pe de altă parte *Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Vâlcea* şi *Societatea prietenilor muzicii şi ai teatrului* din acest municipiu.

Aflat la cea de a doua ediţie a sa, acest „festival", căruia i-am dori viaţă lungă, are ca scop (după cum a precizat în cuvântul de deschidere reputatul critic muzical şi muzicolog Alfred Hoffman, unul dintre principalii animatori) promovarea celor mai tineri şi mai valoroşi reprezentanţi ai artei interpretative româneşti.

Noutatea, pe care a adus-o cea de a doua ediţie a festivalului „Tinere talente" prin raportare la prima, a fost faptul că acţiunea de selecţionare a participanţilor a vizat de această dată şi alte centre muzicale ale ţării decât Bucureştiul. Au fost reprezentate astfel Conservatoarele „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti, „George Enescu" din Iaşi şi „Gheorghe Dima" din Cluj, Liceele de artă „George Enescu" din Bucureşti şi „Octav Băncilă" din Iaşi şi Liceul de artă din Craiova şi, în sfârşit, Şcoala generală de muzică şi arte plastice nr. 5 din Bucureşti.

S-a ales o formă inspirată de prezentare, atât a materialului muzical cât şi a celui uman. Trei dintre concerte au fost ordonate stilistic sub următoarele titluri: „Splendorile Barocului muzical", „De la clasici la contemporani" şi „Momente muzicale româneşti".

Dincolo de diferenţele specifice, ţinând de însăşi natura muzicii, aceste concerte au fost construite în mod similar, lăsând fiecare, în final, în ciuda unor fireşti deosebiri de nivel, impresia unui întreg armonios, varietatea instrumentaţiei şi cea a personalităţilor implicând, în viziunea organizatorilor de specialitate, o subtilă gradaţie interioară, cu culminaţia în final. În acest fel s-a depăşit cert aspectul de „producţie de şcoală", atingându-se dimensiunile artisticului autentic, al autenticului profesionalism. Poate că singura observaţie ce s-ar putea face ar fi că nu toţi participanţii au executat lucrări integrale.

Scanned with OKEN Scanner

Prima parte a concertului de muzică barocă (cel mai pretenţios, aş spune, din punct de vedere stilistic din tot festivalul) a cuprins *sonate* de diferiţi compozitori pentru diferite instrumente: Joh. E. Gaillard - două părţi din *Sonata nr. 5 pentru trombon şi pian* (Viorel Simoiu), Giuseppe Tartini - *Sonata „Trilul diavolului" pentru vioară şi pian* (Andrei Roşianu), Fr. Francoeur - *Sonată în Mi major pentru violoncel şi pian* (Victor Popescu), G. Fr. Händel - *Sonată în sol minor pentru clarinet şi pian* (Victor Olmazu). Deşi marcaţi de emoţie, protagoniştii au realizat interpretări echilibrate, frumos timbrate, de o deosebită acurateţe tehnică, cu o frazare ce a demonstrat o bună şcoală a stilului. Cu totul remarcabili i-aş considera pe cei doi suflători, încă elevi. Seria instrumentelor abordate a fost completată în partea a doua de pian, prin *Partita nr. 4 în Re major* de J.S. Bach, interpretată cu mare fineţe tehnică şi expresivă de Judith Gabos din Cluj-Napoca. Programul s-a completat prin câteva splendide pagini vocale: Gabriel Reilich (compozitor din Transilvania) - *Cântece* din colecţia *„Musikalischen Blum und Rosenwald", Arie* de J.S. Bach şi G. Fr. Händel - *Cantata „Dolce pur d'amor l'affano"*, a căror interpretă, Liliana Bizineche (studentă tot din Cluj-Napoca), a fost una din revelaţiile „festivalului": o voce de o rară calitate timbrală, cu inflexiuni de violă, vehiculată cu un simţ stilistic ireproşabil prin intermediul unei tehnici vocale de o extraordinară supleţe. Acompaniamentul a fost realizat de formaţia de muzică veche **„Cantus serenus"** din Braşov.

Cel de al doilea concert a cuprins în prima parte muzică clasică (L. van Beethoven: *Sonata op. 13 „Patetica" pentru pian* - Manuela Ungureanu din Craiova şi prima parte din *Sonata pentru corn şi pian op. 17* - Petre Gîscă din Iaşi) şi romantică (Joh. Brahms: *Sonata pentru vioară şi pian nr. 1*, prima parte - Delia Bugarin, Fr. Chopin: *Scherzo nr. 2 pentru pian* - Ludwig Tomescu). Tinerii interpreţi s-au manifestat degajat şi personal. S-au remarcat Petre Gâscă, prin tonul aparte al cornului şi prin nuanţările obţinute şi Ludwig Tomescu prin intensitatea trăirii emoţionale. Dedicată în întregime secolului XX, partea a doua a prilejuit remarcabile realizări interpretative în lucrări ca: Al. Skriabin - *Sonata nr. 5 op. 53* (Andrei Tănăsescu, artist deja pe deplin format, cu o personalitate captivantă, care s-a manifestat şi ca un foarte subtil acompaniator), Alfr. Casella - *Siciliană şi Burlescă pentru flaut şi pian* (Dorin Nicoloiu), Serghei Prokofiev - *Piese pentru pian op. 4* (Irina Bughici), I. Stravinski - *Trei piese pentru clarinet solo* (Ovidiu Căplescu) şi, în sfârşit, Béla Bartók - prima parte din *Sonata pentru două piane şi percuţie* (Elena şi Andrei Vieru - pian, Mihai Romaşcanu, Candid Popescu şi Sorin Scurtu - percuţie). Am remarcat la toţi aceşti elevi şi studenţi faptul că se simţeau foarte degajaţi în acest univers uneori aspru, uneori contorsionat, de cele mai multe ori foarte

Scanned with OKEN Scanner

viu, şocant chiar din punct de vedere sonor şi ritmic, pe care-l oferă muzica secolului nostru.

Aceeaşi constatare rămâne valabilă şi pentru seara de muzică românească, în care însă a predominat o notă de lirism interiorizat. S-au executat, în prima parte, lucrări de Tiberiu Olah - *Sonatina pentru pian* (Gerard Cademcian), Filip Lazăr - *Trei dansuri româneşti pentru vioară* (Laurenţiu Năsturică), Dinu Lipatti - *Sonatina pentru mâna stângă* (Mihai Ungureanu), Ştefan Lory - *Geneză* (la vioară Alexandru Cioacă din Iaşi), Tudor Dumitrescu - *Preludii pentru pian* (Andrei Vieru), Wilhelm Berger - *Toccata-Improvisazione* din *Sonata pentru violină solo* (Călin Mircea), Dumitru Capoianu - Romanţă şi, în primă audiţie absolută *Odă* de Carmen Petra-Basacopol *pentru contrabas* (Dorin Marc). Partea cea mai densă a concertului a fost însă cea dedicată unor lucrări concertante enesciene. Ar fi greu de spus care dintre instrumentişti a cântat mai bine aceste lucrări, care sunt o piatră de încercare chiar şi pentru solişti maturi.

Un al patrulea concert a fost dedicat celor mai mici interpreţi - din cursul primar şi mediu. S-au cântat în general lucrări miniaturale, cum era şi firesc. Excepţie au făcut doi pianişti: Valeriu Rogacev cu *Suita „Fierarul armonios"* de Händel (sunet matur şi deosebită stăpânire) şi Simona Scăunaş cu o *Sonată în Do major* de Mozart (mare sensibilitate, chiar subtilitate tehnică şi expresivă). S-au mai remarcat violoncelistul Mihnea Croitoru (*Requiebros* de Gaspar Cassado) - impresionant ca forţă de expresie, Monica Răguşitu în piese de Schumann din *Album pentru tineret* sau trombonistul Viorel Simoiu într-o *Piesă de concert* de Klaus Peter Buchman. Nu pot fi însă trecute cu vederea nici pianistele Carmen Dragoş, Luiza Borac, Margareta Ichim, Sanda Rus.

În general, de la cei mai mici şi până la cei mai mari, toţi participanţii la cea de a doua ediţie a Festivalului „Tinere talente" de la Râmnicu-Vâlcea au demonstrat soliditatea şcolii muzicale româneşti, oportunitatea susţinerii sale în continuare, cu toate forţele, de la toate nivelele.

CRONICA, XV, nr. 19, 9 mai 1980, p. 6.

„Festivalul muzicii româneşti"
Concertul inaugural

Sub bagheta dirijorului Ion Baciu, i-a revenit orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova" din Iaşi misiunea de onoare şi totodată de răspundere de a deschide şi cea de a VI-a ediţie a „Festivalului muzicii româneşti".

Scanned with OKEN Scanner

În conformitate cu o tradiție deja statornicită, programul a urmărit o îmbinare în condiții de armonios echilibru a aspectului calitativ, respectiv de consistență muzicală propriu-zisă, cu diferențierea pregnantă de stil și gen.

Chintesență a poeticii muzicale enesciene, *Suita a III-a „Sătească" în Re major* reprezintă una dintre importantele realizări pe plan interpretativ ale colectivului simfonic ieșean și ale dirijorului **Ion Baciu**, realizare răsplătită prin premiul I la cea de a II-a ediție a Festivalului „Cântarea României". S-a putut urmări astfel o interpretare maturizată, clarificată în cele mai fine detalii, mustind de culoare, extrem de sugestivă și de captivantă. Poate că *solo*-ul de oboi din partea a III-a s-ar putea nuanța mai mult, poate că finalul ar câștiga dacă s-ar elimina nota de festivism imprimată de intervenția puțin prea stridentă a trompetelor; în mare am remarcat însă o deosebită coeziune în evoluția instrumentiștilor, un simț sporit al specificului expresiei enesciene, o mai mare capacitate de transfigurare sonoră.

Introducerea în programul de deschidere a *Concertului pentru vioară și orchestră* de Wilhelm Berger a însemnat rememorarea implicită a unuia dintre succesele de prestigiu ale muzicii contemporane românești pe plan internațional. Deși terminată în 1963 și devenită între timp „clasică", această valoroasă pagină concertantă românească a răsunat pe podiumul Filarmonicii ieșene pentru prima dată, fiind o noutate și în repertoriul violonistului **Daniel Podlovschi**. Acesta din urmă s-a încadrat între limitele obișnuite ale comportamentului său profesional: sunet cizelat, acurateţe, observarea grijulie a frazării și nuanțării; este de remarcat, de asemenea, eleganța și precizia rezolvării pasajelor de virtuozitate. Colaborarea cu orchestra s-a desfășurat fără fisuri.

Abordarea *Oratoriului „Canti per Europa"* de Theodor Grigoriu în cea de a doua parte a concertului a însemnat trecerea din planul instrumentalului pur în planul vocal-simfonic. Desigur că, așa cum era și firesc, s-a obținut o spectaculozitate sporită, favorizată și de aparatul orchestral utilizat de compozitor (două piane, orgă, un bogat grupaj de instrumente de percuție adăugate componenței tradiționale). Partitura indică și un anumit fel de amplasare, care însă nu s-a respectat din cauza condițiilor acustice ale sălii Teatrului Național, fapt care probabil că a alterat viziunea sonoră de bază. Exceptând stridențele aceloraşi trompete menționate și mai sus, ansamblul a sunat totuși bine, și la nivel instrumental, și la nivel vocal, lucrarea obținând un remarcabil succes de public.

Scanned with OKEN Scanner

Cvartetul „Voces"

Formaţie de notorietate naţională şi chiar internaţională, cu bogată experienţă de concert şi având un repertoriu uimitor de amplu ţinând cont de vârsta membrilor săi, cvartetul „Voces" continuă să evolueze în mod evident de la o apariţie la alta, membrii săi demonstrând o severă disciplină de lucru, o permanentă nelinişte creatoare, un sens acut al perfectibilităţii posibile a tehnicii de ansamblu şi, prin aceasta, a expresiei. Pe fondul acestei exemplare sârguinţi şi al respectului profund pentru textul abordat (indiferent de semnătura pe care o poartă), cei patru instrumentişti (**Bujor Prelipcean** - vioara I, **Anton Diaconu** - vioara II, **Gheorghe Haag** - violă, **Dan Prelipcean**- violoncel) au ajuns în prezent la acel nivel la care interpretarea încetează de a mai fi un simplu act reproductiv (fie el cât de perfectat) devenind viaţă sonoră în mişcare. Participarea cvartetului „Voces" la cea de a VI-a ediţie a „Festivalului muzicii româneşti" s-a convertit într-un veritabil eveniment artistic. Programul ales a fost foarte consistent: *Cvartetul nr. 5* de Dumitru Bughici (lucrare dedicată formaţiei, deosebit de sinceră, de spontană ca expresie şi căreia inflexiuni ale muzicii de jazz, estompate cu pudoare parcă, îi conferă o vervă ritmică şi melodică cuceritoare), *Cvartetul nr. 6* de Wilhelm Berger (un alt succes internaţional al compozitorului, pagină de mare densitate emoţională) şi, în sfârşit, capodopera enesciană care este *Cvartetul op. 22 nr. 1 în Mi bemol major* (adevărată piatră de încercare pentru orice ansamblu). Printre multiplele calităţi ale acestei formaţii este de menţionat plasticitatea timbrală la care a parvenit individual şi în cadrul sonorităţii de ansamblu, apoi faptul că reuşeşte în mod admirabil să se manifeste monolitic la nivel de concepţie dar şi ca realizare concretă, până la cele mai mici detalii, ce par a izvorî dintr-un acelaşi gest, dintr-o aceeaşi respiraţie, dintr-o aceeaşi bătaie de inimă, prin topirea într-un singur tot a puternicelor personalităţi ale protagoniştilor.

CRONICA, XV, nr. 20, 16 mai 1980 („Moment"), p. 9.

„Festivalul muzicii româneşti"
Cvartetul „Euterpe"

La numai două zile de la concertul cvartetului „Voces", tot în aula Bibliotecii „Mihai Eminescu", o formaţie similară a venit să reconfirme, în cadrul manifestărilor celei de a VI-a ediţii a „Festivalului muzicii româneşti", bogatul potenţial al şcolii

interpretative ieşene în domeniul cameral. Alcătuit din instrumentişti de frunte ai orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova" (**Marcian David** - vioara I, **Alexandru Diaconu** - vioara II, **Constantin Stanciu** - violă, **Grigore Marcovici** - violoncel), cvartetul „Euterpe", fără a fi ajuns încă la experienţa şi la nivelul celui dintâi (fapt ce nu este însă exclus ca posibilitate), îşi fundamentează existenţa şi evoluţia pe principii la fel de sănătoase: de sârguinţă continuă, de autoperfecţionare tehnică şi expresivă, de lărgire permanentă a cadrului repertorial.

Două nume de compozitori au reapărut şi în cel de al doilea program de *cvartete*: cel al lui Dumitru Bughici (*Cvartetul nr. 4*) şi cel al lui Wilhelm Berger (*Cvartetul nr. 5*). Ca a treia lucrare, formaţia s-a oprit la *Suita „Pe Argeş în sus"* de Theodor Grigoriu. Scrise cu multă măiestrie, aceste lucrări constituie totodată şi o bună şcoală a execuţiei de ansamblu.

Mată şi cu unele asprimi la început de program, vădind diferenţieri calitative în funcţie de dinamică, sonoritatea formaţiei s-a „încălzit" treptat, îmbogăţindu-se, omogenizându-se şi nuanţându-se în acelaşi timp. Execuţia *Cvartetului* de Dumitru Bughici a apărut în acest sens oarecum deficitară; în plus, o nelinişte în frazare, expresia puţin crispată, o virtuozitate prea ostentativ etalată. Chiar de la primele sunete ale *Cvartetului* de Wilhelm Berger însă (în fapt, momentul cel mai consistent al programului), cei patru instrumentişti s-au regăsit într-o ambianţă psihologică mai echilibrată, fapt ce a favorizat o interpretare de certă valoare, de mare căldură şi poezie în părţile lente, viguroasă, de o expresie ardentă în cele rapide. La fel de bine realizată, poate chiar cu un plus de degajare şi coeziune de ansamblu, a fost lucrarea lui Theodor Grigoriu, în care melodica şi ritmica de evidentă sorginte populară s-au asimilat unei expresii de cuceritor suflu romantic.

FLACĂRA IAŞULUI, XXXVI, nr. 10453, miercuri 14 mai 1980.

Seară de balet

Formula de expresie artistică adoptată de excelentul ansamblu de balet al Teatrului muzical „Fantasio" din Constanţa (anume de a transcrie în gesturi diferite pagini muzicale nedestinate iniţial acestui scop) nu este în sine foarte nouă şi nici unică. Se dovedeşte însă, o dată în plus, a fi de o stringentă actualitate, judecând după adeziunea spontană şi entuziastă a publicului.

Îmbinând tehnici clasice şi moderne într-o reformulare sintetică, folosind valenţele plastice ale corpului uman (ca entitate individuală sau colectivă) de la modul pur estetic la cel pur expresiv, imaginând pe baza muzicilor alese fie *dansuri-acţiune*

Scanned with OKEN Scanner

(„Convergenţe" şi „21,20h" pe muzică de Dumitru Capoianu), fie *dansuri-simbol* („Omul şi marea", „În amintirea strămoşilor" pe muzica lui George Enescu din *Vox maris* şi *Rapsodia a II-a în Re major*, „Ziua fără sfârşit" pe muzică de Corneliu Cezar etc.), fie *dansul ca atare*, traducând volutele sonore prin ideogramele sale caracteristice (sculptural sau geometric) şi prin pulsul său ritmic (*Rapsodia I-a* de George Enescu), baletul din Constanţa a oferit un spectacol variat, de mare acurateţe a prezentării şi, în multe momente, chiar emoţionant. Coregrafia purtând marca unui ales profesionalism a fost semnată mai ales de Oleg Danovschi; s-au afirmat însă şi doi coregrafi mai tineri: Vasile Solomon şi Adina Cezar. Sunt de subliniat în plus pentru eficienţa artistică variatele formulări scenografice - costumaţie, lumini, fundaluri, decoruri.

FLACĂRA IAŞULUI, nr. 10455, vineri 16 mai 1980.

„Fetivalul muzicii româneşti"
Concertul de închidere

Antrenată şi şlefuită în practica permanentă a imprimărilor şi transmisiilor „pe viu", orchestra simfonică a Radioteleviziunii române a marcat încheierea celei de a VI-a ediţii a „Festivalului muzicii româneşti" printr-un concert bine pregătit, având un program a cărui alcătuire a urmărit o schemă devenită clasică: o *piesă introductivă* de dimensiuni mici (*Preludiu simfonic* de Ion Dumitrescu), un *concert instrumental* (*Concertul pentru harpă şi orchestră* de Paul Constantinescu) şi, în sfârşit, o *simfonie* (*Simfonia a II-a* de Nicolae Beloiu). Sub bagheta dirijorului Paul Popescu execuţia a fost precisă şi echilibrată, degajând robusteţe ritmică şi sonoră.

Bucurându-se chiar de la prima execuţie de o deosebită popularitate, *Preludiul simfonic* de Ion Dumitrescu continuă să cucerească, cu fiecare reluare, prin vioiciunea ritmurilor sale, prin incisivitatea melodică, prin optimismul contaminant pe care îl degajă. Prezenţa harpei ca instrument solistic a conferit un colorit particular, deosebit de atrăgător, simfonicului prezentat de orchestra Radioteleviziunii. Frapantă în *Concertul* de Paul Constantinescu (a cărui primă audiţie, în 1961, a fost încredinţată aceleiaşi orchestre) este originalitatea utilizării tehnice şi expresive a acestui instrument, fineţea ţesăturii orchestrale, măiestrita conlucrare a tuturor mijloacelor - melodie, ritm, armonie, polifonie, formă - într-un întreg armonios, de neclintit în logica frumuseţii sale. Elena Ganţolea, ca solistă, a realizat o interpretare în care luciditatea şi stăpânirea s-au împletit cu sensibilitatea şi graţia aeriană atât de caracteristice cântului la harpă. Cât priveşte *Simfonia a II-a* de Nicolae Beloiu, lucrare

Scanned with OKEN Scanner

aflată încă la primele confruntări cu publicul (prima audiție absolută a avut loc tot la Iași cu doi ani în urmă, sub bagheta lui Ion Baciu), compozitorul, după propria mărturisire s-a străduit să angajeze „cât mai diferențiat și în același timp plenar, întregul aparat orchestral înscris în partitură, într-o particulară dezbatere sonoră". Lucrarea însă se lasă destul de greu descifrată în audiție în logica sa expresivă, poate mai ales din cauza violențelor armonice și timbrale implicate, în ciuda faptului că dirijorul și orchestra s-au străduit să le ofere într-o variantă pe cât posibil mai rotunjită, mai puțin agresivă.

CRONICA, XV, nr. 21, 23 mai 1980 („Moment"), p. 11.

Sfârșit de stagiune la Filarmonica ieșeană

La sediul propriu, în sala în sfârșit renovată și totodată modernizată (ca estetică, acustică, modalitate de iluminare), orchestra simfonică ieșeană a marcat sfârșitul stagiunii 1979-1980 prin două concerte desfășurate la scurt interval unul față de celălalt (joi 19 și luni 23 iunie). Primul a avut un caracter aparte, fiind dirijat de un proaspăt absolvent al Conservatorului „George Enescu" - Mihai Vâlcu, în colaborare cu maestrul acestuia Ion Baciu. Acesta din urmă a semnat execuția în primă audiție a unei lucrări concertante românești: *Dialoguri pentru pian și orchestră* de Nicolae Brânduș, solist fiind pianistul Șerban Soreanu. Lucrarea, care se vrea o prefigurare a evoluției muzicii de la haos la organizare, ar putea fi socotită cel puțin interesantă, dacă sonoritățile de o ferocitate aș zice „apocaliptică" nu ar fi avut „darul" de a genera mai curând o inhibiție de protecție din partea ascultătorilor decât disponibilitatea sinceră de a recepționa mesajul. Pentru debutul său ca profesionist al baghetei, Mihai Vâlcu a ales două lucrări aparținând genului *suitei*: *„Povestea soldatului"* de I. Stravinski și *„Tablouri dintr-o expoziție"* de Mussorgski-Ravel. Pe lângă o bună pregătire tehnică (gestică degajată și eficientă, mobilitate și precizie ritmică, capacitate de a modela spontan dinamica sonoră, chiar pe parcursul desfășurării muzicale pentru obținerea reliefurilor timbrale dorite), Mihai Vâlcu a demonstrat mult bun simț muzical și fermitate a concepției interpretative.

Desfășurat sub bagheta lui Ion Baciu, cel de al doilea concert a prilejuit un alt debut, de această dată în plan solistic. Este vorba despre pianistul Alexandru Preda, format în școala pianistică bucureșteană, care a interpretat *Concertul nr. 2 în do minor* de S. Rahmaninov. Am putut remarca o tehnică admirabil cizelată, deosebită muzicalitate, forță de concentrare și de susținere. Dată fiind orchestrația destul de

Scanned with OKEN Scanner

încărcată a lucrării, acompaniamentul, susţinut cu rigoare şi în acelaşi timp cu un larg suflu emoţional, s-a resimţit uneori din cauza noilor condiţii acustice ale sălii, încă insuficient cunoscute. Cert este că în momentul de faţă orchestra sună mult mai colorat, virtuozitatea dobândită de-a lungul anilor a fost pusă în lumină cu un plus de strălucire, fapt favorizat şi de programul ales: *Rapsodia I-a în La major* de George Enescu, *Preludiu şi Fugă (Toccata)* de Constantin Silvestri şi, în sfârşit, lucrarea atât de îndrăgită de dirijor şi de colectivul simfonic ieşean, *Suita a II-a* din *Baletul „Daphnis şi Chloe"* de M. Ravel - un program spectaculos şi care s-a bucurat de aprecierea entuziastă a publicului. Echilibrul sonor ar avea însă pe viitor de câştigat dacă se vor tempera excesele în direcţia forţei sonore la percuţie şi în sectorul alămurilor şi dacă se va depune efort pentru îmbunătăţirea calităţii de sunet (respectiv evitarea stridenţelor) în acest din urmă sector amintit. Oricum este cert că în prezent dispunem la Iaşi de o orchestră aptă să abordeze cu succes, în condiţiile unei bune îndrumări de la pupitrul dirijoral, orice fel de repertoriu.

FLACĂRA IAŞULUI, XXXVI, nr. 10492, 28 iunie 1980, p. 2.

Final de stagiune simfonică

Acordurile finale ale stagiunii Filarmonicii au răsunat în sala proprie, înnoită într-o formă care probabil că o situează printre cele mai frumoase din ţară.

Ultimele patru concerte au fost deosebite ca factură: cele două dirijate de George Vintilă au atras atenţia prin ineditul alcătuirii; celelalte două, dirijate de Ion Baciu - mai ales prin spectaculozitate (la nivel solistic sau dirijoral). Toate au fost interesante, mai ales din unghiul interpretării, dar şi din cel al repertoriului abordat.

Secondaţi de George Vintilă, patru instrumentişti - Daniel Podlovschi (vioară), Lenuţa Negoiţă (vioară), Mircea Şuvăială (violă) şi Alexandru Moroşanu (violoncel), primul solist permanent şi ceilalţi trei instrumentişti ai orchestrei Filarmonicii „Moldova" - au realizat un „concert de concerte" într-o formulă aparte, cu caracter aş spune „antologic" sub raport stilistic. Este vorba despre execuţia a trei *duble concerte*: unul baroc (J. S. Bach - *Concertul pentru două viori în re minor*), unul clasic (W.A. Mozart - *Simfonia concertantă pentru vioară, violă şi orchestră*) şi unul de factură romantică (*Dublul concert pentru vioară, violoncel şi orchestră* de Brahms). Definit prin coordonate temperamentale specifice, Daniel Podlovschi a fost pus în situaţia de a dialoga cu trei parteneri foarte diferiţi, fapt ce nu a dus în toate cazurile la un echilibru pe plan interpretativ, mai ales ca expresie.

Scanned with OKEN Scanner

Colaborarea cu **Lenuţa Negoiţă** în prima lucrare nu a pus, se pare, probleme, cei doi interpreţi având ca trăsătură comună precizia ritmică şi intonaţională şi reuşind să imprime execuţiei acea pulsaţie constantă ce caracterizează părţile rapide în opusurile bachiene, precum şi o cantabilitate interiorizată în partea centrală. Deşi cântată corect şi muzical (o muzicalitate *sui generis* însă, nu destul de particularizată stilistic) *Simfonia concertantă* de Mozart nu a avut suficientă pregnanţă expresivă (**Daniel Podlovschi** a mai cântat această lucrare, împreună cu **Gheorghe Jalobeanu** în 1974 şi cu **Constantin Stanciu** în stagiunea trecută, colaborarea cu acesta din urmă fiind, după opinia mea, singura cu adevărat împlinită). Cât priveşte *Dublul* de Brahms, echilibrul dintre interpreţi s-a realizat prin complementaritate, **Daniel Podlovschi** aducând lirism, cantabilitate, strălucire iar **Alexandru Moroşanu** - o frazare viguroasă, densitate sonoră. Cu colaborarea unificatoare a orchestrei şi dirijorului s-a realizat astfel o interpretare convingătoare.

Un rol deosebit i-a revenit lui **George Vintilă** într-un „Festival Mozart". S-a cântat admirabila *Simfonie în Re major nr. 35 „Haffner"* şi *Requiem-ul pentru solişti, cor şi orchestră*. A fost un concert apt pentru un plus de finisare, mai ales în ceea ce priveşte cea de a doua lucrare, pentru care repetiţiile afectate nu au fost suficiente. Mai important mi se pare însă faptul că s-a cântat cu foarte multă căldură; corurile reunite, ale Filarmonicii şi Operei (dirijori **Ion Pavalache** şi **Anton Bişoc**), au realizat sonorităţi de bună calitate în contextul unei evoluţii polifonice remarcabil stăpânite; *cvartetul vocal* (**Aneta Pavalache, Mihaela Agachi, Ionel Voineag, Corneliu Solovăstru**) îngrijit asamblat (menţiune specială pentru **Mihaela Agachi**), a adus o contribuţie substanţială, atât expresivă cât şi de culoare. Şi muzica lui Mozart... atât de „uşoară", de spiritualizată, încât nu va genera niciodată un sentiment de saţietate!... Faţă de esenţa acestei muzici, accentele prea intempestive din *Dies irae* şi îndulcirea exagerată a expresiei (inclusiv *tempo*-ul prea lent) în *Lacrymosa* au creat o impresie de oarecare inadecvare stilistică, sentimentul global rămânând totuşi cel de satisfacţie emoţională.

Ca mod de alcătuire, programele concertelor dirijate de **Ion Baciu** s-au încadrat în sfera simfonicelor cu solist. De excepţie a fost însă tocmai această prezenţă solistică, reprezentată prin doi pianişti: unul de notorietate mondială, aflat la vârsta împlinirilor definitorii - **Rudolf Kerer** (U.R.S.S.) - şi celălalt încă foarte tânăr - **Alexandru Preda**. Aflat pentru a doua oară în Iaşi după memorabilul recital susţinut acum doi ani, **Rudolf Kerer** ne-a cucerit din nou (de data aceasta în *Concertul nr. 1 în mi minor pentru pian şi orchestră* de Fr. Chopin) prin forţa de iradiere a puternicei sale personalităţi artistice, prin darul său specific de a înnobila prin transfigurată

Scanned with OKEN Scanner

frumusețe sonoră valorile expresive ale partiturii abordate. La pupitrul orchestrei, **Ion Baciu** a realizat un acompaniament de o remarcabilă bogăție a nuanțelor în sublinierea logicii frazării și în orchestrație, potențând implicit admirabilele melodii și armonii. Derulând *Concertul al doilea* de S. Rahmaninov, **Alexandru Preda** s-a impus printr-o perfectă stăpânire tehnică, prin simț al gradației dinamice și de expresie și capacitate de susținere, printr-o deplină degajare în raporturile cu dificultățile muzicii, cu instrumentul, cu orchestra. Solistul se relevă astfel ca una dintre valorile certe ale artei interpretative românești contemporane.

Cu excepția *Simfoniei a IV-a „Italiana"* de F. Mendelssohn-Bartholdy, lucrare care, în treacăt fie spus, s-a bucurat de o interpretare plină de vervă și totodată sobră din punct de vedere al adecvării stilistice, **Ion Baciu** a inclus în simfonicele dirijate la acest final de stagiune lucrări de dimensiuni relativ reduse dar de mare efect de public prin fastul sonor și prin pregnanța ritmică sau melodică: *Rapsodia I-a în La major* de George Enescu, *Preludiu și Fugă (Toccata)* de Constantin Silvestri, *Suita a II-a* din *Baletul „Daphnis și Chloe"* de Ravel. Se cuvine menționată și o primă audiție absolută: *Passacaglia pentru orchestră* a compozitorului ieșean Viorel Munteanu. Acestei lucrări, dirijorul **Ion Baciu** i-a conferit suculență timbrală și expresivitate, reușind prin gradația tensională realizată să ofere ascultătorilor un întreg bine închegat, cu articulații suple.

CRONICA, XV, nr. 28, 11 iulie 1980, p. 6.

Noua stagiune simfonică

Orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" din Iași a intrat de curând în cea de a 39-a stagiune de la înființarea sa ca instituție de stat. Factura vocal-simfonică, programul propriu-zis abordat precum și prezența unor interpreți străini (violoniștii **Valentin Ștefanov** din R. P. Bulgaria și **J. J. Kantorov** din Franța), au conferit, prin efect cumulat, primelor două concerte (dirijate de **Emanuel Elenescu** și **Ion Baciu**), un caracter festiv manifest. Alura sărbătorească a fost potențată prin prezența masivă a publicului, față de care localul propriu, acum renovat, s-a dovedit neîncăpător, ca o haină prea strâmtă pe trupul unui adolescent în plină creștere. Desigur că obișnuința își va spune, treptat, cuvântul. Ceva-ceva însă tot s-ar putea rezolva: în primul rând problema aerisirii, apoi o mai bună organizare a garderobei; în sfârșit, dacă nu se poate renunța la distribuirea locurilor în picioare, să se instituie măcar o disciplinare a publicului, permițându-se accesul numai înainte de începerea concertului sau în pauze.

Scanned with OKEN Scanner

Insist asupra acestor aspecte aparent marginale, pentru că în actul receptării muzicale eficiența este direct proporțională cu gradul de concentrare atins; un concert simfonic este mai mult decât un spectacol, este (sau ar trebui să fie) un ritual al frumosului sonor.

Programul celor două simfonice inaugurale a fost, într-un fel, complementar: pe de o parte o lucrare de mare audiență și de mare rezonanță social-umană, *Simfonia a IX-a* de L. van Beethoven, în viziunea dirijorului Emanuel Elenescu, pe de alta - o compoziție românească, *Cantata „Columne"* de Sabin Pautza, alături de o primă audiție de anvergură, *Simfonia a IX-a* de D. Șostakovici (de fapt nu chiar „primă", pentru că s-a mai executat în Iași, e drept că o singură dată și cu mulți ani în urmă, în stagiunea 1961-1962), sub bagheta lui Ion Baciu.

Interpretarea *ultimei Simfonii* beethoveniene era menită să stârnească interes în primul rând prin personalitatea dirijorului și în al doilea rând prin *cvartetul vocal* anunțat (soprana Elena Grigorescu, mezzosoprana Edith Simon, tenorul Florin Diaconescu și basul Gheorghe Crăsnaru), prezență inedită la Iași. A fost într-adevăr o realizare remarcabilă, subordonată unei concepții unitare, marcată de un pregnant dinamism. *Tempo*-ul mai rapid decât cel cu care ne-au obișnuit execuțiile locale anterioare a avut ca rezultat firesc o concentrare a timpului de desfășurare și o mai mare tensiune interioară. Nefiind forțate la staționări prelungite în pozițiile sonore incomode ale partiturii, corurile reunite ale Filarmonicii și Operei au realizat o sonoritate mai curată și mai luminoasă ca de obicei, evoluția generală fiind totodată mai antrenantă. Deosebit de omogen din punct de vedere timbral, *cvartetul vocal* solistic a avut o participare promptă ca agogică a desfășurării sonore și eficientă expresiv. În noile condiții de mișcare, participarea orchestrei s-ar fi cerut însă mai mult finisată, mai ales în primele două părți ale *Simfonici*, care s-au resimțit atât din punctul de vedere al forței de radiație emoțională a tematicii, cât și din punctul de vedere al calității sonore și al preciziei ritmice.

Dedicată Centenarului independenței de stat a României, *Cantata „Columne"* a cunoscutului compozitor ieșean Sabin Pautza depășește statutul de piesă „ocazională" prin valoarea intrinsecă. Riguros și unitar gândită și construită, suplu și expresiv articulată, lucrarea ar fi meritat o abordare interpretativă cel puțin la nivelul atins cu trei ani în urmă cu ocazia primei audiții. Recenta execuție a fost destul de neglijent realizată, cu numeroase impurități ritmice și intonaționale, cu supărătoare decalaje. Textul poetic, esențial în dramaturgia *Cantatei*, a fost, cu puține excepții, ininteligibil. A fost evident faptul că în concertul simfonic dirijat de Ion Baciu eforturile interpreților s-au concentrat aproape unilateral în direcția realizării

Scanned with OKEN Scanner

Simfoniei a IX-a de Şostakovici. A fost, trebuie s-o recunoaştem, o execuţie foarte reuşită, plină de vervă şi umor, colorată cu strălucire în secţiunile rapide, cu nuanţe delicate în cele lente, evidenţiindu-se cu discreţie acel tragism implicit al partiturii.

Cât priveşte participarea solistică, monocromia implicată în abordarea aceluiaşi instrument - vioara, a fost compensată prin particularităţile diferenţiale ale protagoniştilor.

În interpretarea *Concertului în mi minor* de F. Mendelssohn-Bartholdy (la pupitru fiind **Emanuel Elenescu**), violonistul bulgar **Valentin Ştefanov** a demonstrat multă muzicalitate (marcată însă de o doză de sentimentalism), o trăsătură de arcuş îngrijită (foarte frumos timbrată în pasajele mai lente, pierzând calitativ în cele rapide), acurateţe intonaţională, tehnică în general bine pusă la punct. A păcătuit printr-o tratare puţin prea subiectivă a *tempo*-ului, fapt ce a creat senzaţia unei discontinuităţi concepţionale.

Ca violonistică pură am remarcat la **J. J. Kantorov**, oaspetele francez al simfonicului dirijat de **Ion Baciu**, cu totul alte posibilităţi, aş spune la altă scară a valorilor. Ascultâdu-l m-am gândit că trebuie să fie extraordinar în Paganini, Lalo, Ceaikovski. A fost emoţionant în pagina de Bach oferită ca supliment. În concert a cântat însă... Mozart (*Concertul pentru vioară şi orchestră nr. 4 în Re major*). Or, muzica lui Mozart solicită o rigoare stilistică ce nu pare a intra în preocupările tânărului violonist francez. (Îl comparam în acest sens cu violoncelistul **Miklos Pereny**, care a putut fi urmărit chiar cu o seară mai devreme pe posturile de radio şi televiziune, interpretând un *Concert* de Haydn, deci aproximativ aceeaşi sferă stilistică, într-un mod cu adevărat exemplar!). **J. J. Kantorov** se lasă încă prea mult furat de sonorităţile viorii sale (magnifice într-adevăr), se lasă încă prea mult furat de demonstraţiile de bravură (cadenţele de pildă nu au avut nici în clin nici în mânecă cu restul desfăşurării muzicale). Posedă însă darul rar de a convinge marele public, a reuşit să-şi entuziasmeze ascultătorii şi acest lucru nu trebuie trecut cu vederea nici de critic, fie el cât de exigent.

CRONICA, XV, nr. 42, 17 octombrie 1980, p. 6.

Stagiunea camerală

Noua stagiune camerală a Filarmonicii „Moldova", găzduită (în fine) în condiţii corespunzătoare, s-a impus prin două concerte reprezentative.

Scanned with OKEN Scanner

Violoncelistul **Alexandru Moroşanu**, care a avut îndrăzneaţa iniţiativă a prezentării ciclului integral al celor şase *Sonate pentru violoncel şi clavecin* de Antonio Vivaldi, s-a făcut cunoscut şi apreciat în ultimii ani prin numeroase apariţii solistice, atât în concerte simfonice cât, mai ales, în recitaluri camerale. Instrumentistul, de o remarcabilă seriozitate, perseverent în dorinţa de a se desăvârşi şi a-şi lărgi sfera repertorială, are sunetul cald, cu un *vibrato* reţinut dar frumos timbrat, un mod sobru, totuşi expresiv de a fraza. **Alexandru Moroşanu** a dat astfel o tălmăcire deosebit de convingătoare admirabilelor pagini vivaldiene. Parfumul de epocă a fost întregit prin prezenţa clavecinului, mânuit cu o evidentă competenţă şi simţ stilistic de **Iosif Sava**. Fără îndoială că prezentarea teoretică, cu care binecunoscutul critic şi-a dublat contribuţia interpretativă, era menită să confere concertului şi un caracter educativ. Din păcate comentariul, care părea deosebit de interesant, nu a putut fi urmărit decât din primele rânduri, pentru că **Iosif Sava**... a uitat pur şi simplu că nu vorbeşte la microfon, ci într-o spaţioasă sală, cu o acustică dificil de mânuit.

În istoria *cvartetului* **„Voces" (Bujor Prelipcean, Anton Diaconu, Gheorghe Haag şi Dan Prelipcean)** recenta apariţie în faţa publicului reprezintă un moment de cotitură: prezentarea pentru prima oară ca *formaţie de cvartet profesionistă*, de sine stătătoare, afiliată Filarmonicii „Moldova". Se oficializează, în acest fel, o activitate de merit ce tinde să confere din ce în ce mai mult *cvartetului* „Voces" aura de simbol al perfecţiunii. În execuţia *Cvartetelor* de Wilhelm Berger (tulburătorul, dramaticul şi totodată atât de subtilul *Cvartet nr. 6*), W. A. Mozart (*Cvartetul în Si bemol major K. V. 589*, prototip al stilului de maturitate al autorului) şi A. Dvorak (*Cvartetul* aşa numit *„al negrilor"*, din cauza sursei de inspiraţie melodică) ansamblul „Voces" a dat o nouă probă de desăvârşită adecvare stilistică (am asistat astfel, cred, la cea mai bună interpretare mozartiană de până acum a formaţiei), de adâncită pătrundere psihologică (W. Berger), de cuceritoare spontaneitate expresiv-cantabilă (A. Dvorak).

CRONICA, XV, nr. 46, 14 noiembrie 1980, p. 6 („Vitralii").

O lună de concerte

În simfonicele din ultimul timp, Filarmonica „Moldova" din Iaşi a reuşit, din punct de vedere repertorial, o destul de echilibrată îmbinare între reiterări devenite tradiţionale şi inedit. Latura interpretativă a înglobat, de asemenea, ipostaze diverse

Scanned with OKEN Scanner

atât în plan dirijoral cât şi solistic, prin intermediul unor personalităţi net individualizate, solicitând şi justificând totodată interesul real al ascultătorilor, interes ce s-a cerut însă nuanţat de la caz la caz.

Natură muzicală complexă (este şi un remarcabil violoncelist), **Aurel Niculescu** aduce în dirijat o foarte pregnantă voinţă de expresie, dublată de nevoia de a fundamenta această expresie pe o înţelegere aprofundată a textului abordat, implicând claritatea desfăşurării, grija susţinută pentru acurateţea intonaţională şi şlefuirea timbrală. Sonoritatea orchestrei (în ansamblu şi în detalii, în nuanţele scăzute ca şi în cele puternice) rămâne egală calitativ, subordonându-se cu plasticitate mai ales **laturii cantabile** a frazei muzicale, pe care **Aurel Niculescu** o intuieşte cu deosebită sensibilitate. Programul a fost „cuminte" alcătuit: *Divertisment în stil clasic pentru orchestră de coarde* de Dan Constantinescu, *Concertul nr. 1 în Mi bemol major pentru pian şi orchestră* de Liszt şi *Simfonia I-a* de Brahms. Redus de la bun început în practica interpretativă la trei dintre cele cinci părţi originare (*Preludiu, Sarabandă* şi *Fugă*) *Divertismentul* cu alura sa clasicizantă de coloratură barocă (în care se percepe totodată în audiţie infuzia discretă a unor seve de altoire intonaţională românească) se impune printr-o sobrietate expresivă ce contrazice titlul. De reţinut execuţia îngrijit finisată, de natură să sublinieze valorile latente ale partiturii, care, deşi elaborată de autor în anii de studenţie (1954), continuă să prezinte interes.

Despre interpretarea *Concertului* de Liszt nu se poate discuta decât implicând strânsa colaborare dirijor-solist. A fost o reuşită de natură în primul rând concepţională, pianistul **Mircea Dan Răducanu** fiind interpretul cerebral prin excelenţă, de o sensibilitate autentică dar întotdeauna filtrată raţional. Am remarcat însă, de această dată, o binevenită descătuşare temperamentală, vădindu-se, faţă de apariţiile anterioare, un plus de strălucire şi de vigoare sub raport tehnic. Cât priveşte *Simfonia I-a* de Brahms este neîndoios faptul că ea a marcat momentul de culminaţie al evoluţiei dirijorului **Aurel Niculescu** în respectivul simfonic, constituind şi la nivelul orchestrei una dintre importantele reuşite ale actualei stagiuni.

Foarte interesant alcătuit a fost şi programul concertului dirijat de **Paul Popescu**, avându-l ca solist pe pianistul **Alexandru Preda**: două prime audiţii - *Fresca simfonică „Adamclisi"* de Liviu Ionescu şi *Simfonia a IV-a* a compozitorului danez Carl Nielsen - şi *cel de al doilea Concert pentru pian şi orchestră* de Brahms. Lucrarea compozitorului Liviu Ionescu face parte dintr-un ciclu de lucrări dedicate trecutului îndepărtat al neamului românesc, situându-se din păcate sub nivelul ambiţioaselor premize ideatice, din punct de vedere al valorii muzicale intrinseci şi al forţei de convingere. Originalitatea *Simfoniei a IV-a* de Carl Nielsen (compozitor al

Scanned with OKEN Scanner

cărui nume apare pentru prima dată în concertele ieşene) rezidă în primul rând în construcţia sa monolitică, în cadrul căreia succesiunea tradiţională de mişcări este subordonată unui flux dramaturgic unic. Scrisă în 1916, se situează la limita dintre reminiscenţele unei gândiri neoromantice şi neomodalismul începutului de secol, într-o variantă particularizată prin apartenenţa la folclorul autohton. **Paul Popescu** a subliniat totodată, exagerând într-o oarecare măsură, şi anumite tente expresioniste, prin contraste mari de nuanţe şi de *tonus* afectiv. A fost, de altfel, evidentă pe parcursul întregului program pe care l-a dirijat, inadaptarea la noile condiţii acustice ale sălii Filarmonicii ieşene, în ambele lucrări amintite existând momente aproape insuportabile ca intensitate a sonorităţii. În *Concertul* de Brahms, nuanţele dinamice au fost mai temperate, fără a se evita însă cu totul unele asprimi timbrale şi un mod de a fraza cam prea abrupt şi colţuros, fapt ce nu a impietat totuşi asupra logicii desfăşurării muzicale. Colaborarea cu solistul s-a desfăşurat astfel în bune condiţiuni, în sensul concepţiei simfonice ce defineşte acest *Concert*. Pianistul **Alexandru Preda** ne-a oferit o interpretare mai mult decât meritorie, chiar dacă lipsită încă de adâncimile expresive pe care *Concertul al doilea op. 83 în Si bemol major* de Brahms le cere. I-am remarcat o dată în plus excepţionala pregătire tehnică, muzicalitatea sa de o calitate cu totul aparte.

Tot în cursul lunii octombrie, Filarmonica „Moldova" a găzduit, sub genericul „Zilele muzicii bulgare", un concert simfonic în care cultura muzicală a ţării prietene a fost reprezentată atât în planul interpretării (prin dirijorul **Vasil Ştefanov** şi prin pianistul **Ivan Drennikov**), cât şi în planul creaţiei (prin compozitorii Dimităr Tipkov şi Alexandr Raicev). Pianistul **Ivan Drennikov** a surprins prin ineditul viziunii asupra *Concertului* de Grieg: o parcurgere lucidă, precisă a textului, vizând mai mult cursivitatea desfăşurării discursului muzical decât încărcătura sa emoţională. Dirijorul **Vasil Ştefanov** s-a revelat ca un muzician serios şi competent. Am remarcat şi la el, în planul mânuirii sonorităţilor orchestrale, o oarecare uscăciune. Dintre cele două lucrări prezentate în primă audiţie, într-o manieră foarte îngrijită - *Uvertura de septembrie* de Dimităr Tipkov şi *Simfonia „Noul Prometeu"* de Alexanr Raicev - cea de a doua este, cred, mult mai substanţială şi ca atare mai convingătoare. În cadrul concepţiei simfonismului tradiţional, din care Alexandr Raicev nu încearcă să evadeze, interesante au apărut mai ales momentele în care se valorifică particularităţi ritmice şi melodice ale folclorului bulgăresc (partea a doua, de exemplu).

Tot pe linia schimburilor culturale s-a situat şi simfonicul dirijat de **Ion Baciu**, în care au evoluat doi solişti din China: **Yang Bingsum** - vioară şi **Shi Shucheng** - pian. Violonistul **Yang Binsum** a abordat partitura *Concertului* de

Scanned with OKEN Scanner

Beethoven cu adâncă înțelegere a valorilor sale emoționale, latura cantabilă fiind în execuția sa cel mai bine servită. Tehnica sa este însă oarecum rigidă, astfel încât pasajele de bravură violonistică au fost în general lipsite de eleganță și strălucire. Colaborator atent și prevenitor, Ion Baciu a antrenat orchestra într-o participare activă, estompând carențele solistice prin caracterul unitar al viziunii de ansamblu. Ca interpret al *Concertului nr. 1 în si bemol minor* de Ceaikovski pianistul Shi Shucheng a fost pur și simplu o revelație: o forță a trăirii prin sunete de o extraordinară densitate tensională, etalată pe o amplă scară a gradațiilor dinamice și de expresie, pe fondul unei uluitoare virtuozități instrumentale. Colaborarea cu dirijorul Ion Baciu a fost reciproc electrizantă. Prima audiție a *Cantatei „Stejarul românesc"* de Gheorghe Draga și *Poemul simfonic „Till Eulenspiegel"* de R. Strauss s-au bucurat de o tălmăcire demnă de toată atenția.

CRONICA, XV, nr. 48, 28 noiembrie 1980, p. 6.

Formații și soliști ai Conservatorului „George Enescu"

Orchestra simfonică, eficient organism al practicii studențești instrumentale, se află de circa doi ani sub bagheta competentă a lui Sabin Pautza. Muzician complex (dirijor și în același timp compozitor cu o evoluție, aș spune, spectaculară), Sabin Pautza a adăugat la contribuțiile predecesorilor săi la pupitrul respectivei orchestre (Ion Baciu și Corneliu Calistru) datele propriului temperament artistic, evidențiindu-se prin interesanta selecție repertorială (și aș remarca dintre realizările stagiunii trecute *Poemul simfonic „Ucenicul vrăjitor"* de Paul Dukas, *Izvoade* de Anton Zeman, *Suita* de Igor Stravinski) și prin remarcabila ținută interpretativă. În recentul concert, susținut în sala Filarmonicii cu ocazia manifestărilor prilejuite de jubileul a 75 de ani de activitate simfonică la Iași, concert ce s-a transmis „în direct" pe posturile centrale de radio, programul orchestrei simfonice a Conservatorului a cuprins *Nocturne* de Sabin Pautza în primă audiție, *Concertul pentru pian și orchestră în Si bemol major* de W. A. Mozart, *Suita „Ma mère l'oye"* de M. Ravel și *Capriciu italian* de P. I. Ceaikovski. *Poemele pentru soprană și orchestră „Nocturne"* reprezintă rodul incidenței dintre atracția mai veche pentru lirica japoneză de factură aforistică și căutările proprii ale compozitorului Sabin Pautza în sfera creației muzicale, căutări ce țintesc spre o concentrare, o esențializare a limbajului sonor. Constând dintr-o succesiune de 7 momente, *Nocturnele* se constituie în ciclu prin modalitatea de combinare a unor imagini poetice sensibile și totodată pregnante și prin tratarea

Scanned with OKEN Scanner

muzicală propriu-zisă, concepută ca o rafinată curbă a gradațiilor tensiunii expresive, urmărită atât în planul vocal cât şi în cel instrumental. În modelarea interpretativă a însuşi autorului, lucrarea a sunat deosebit de convingător, o menţiune aparte cuvenindu-se tinerei suprane (studentă încă) **Adela Bolocan-Strungariu** care, pe baza unei temeinice asimilări a partidei vocale, a realizat o execuţie delicat nuanţată, de remarcabilă plasticitate sonoră. Pianista **Mihaela Constantin** a executat *Concertul în Si bemol major* de Mozart expresiv, interiorizat, cu *tuşeu* pianistic riguros controlat, cu sonorităţi frumos dozate. I s-ar putea reproşa doar *tempo*-urile prea reţinute în toate secţiunile lucrării, mai ales în partea centrală, fapt ce a diminuat în oarecare măsură fluiditatea şi strălucirea obţinute cu ocazia unor execuţii anterioare. **Mihaela Constantin** este însă o interpretă de o valoare cu totul aparte, pe care ar trebui s-o vedem urcând mai des pe podiumul de concert, remarca fiind valabilă şi pentru orchestra simfonică a Conservatorului „George Enescu", dirijată de **Sabin Pautza.**

Înfiinţată în 1976, din iniţiativa dirijorului **Nicolae Gâscă**, *corala* **„Cantores amicitiae"** s-a plasat de la bun început într-un specific repertorial care, deşi deosebit de atrăgător (atât la nivelul interpreţilor cât şi la nivelul publicului, fie el profesionist sau amator, tânăr sau mai vârstnic), nu părea a oferi multe şanse de rezistenţă în timp şi mai ales de evoluţie. Şi totuşi formaţia este în prezent deţinătoarea unui premiu I internaţional (Viena 1980), a realizat un disc şi creşte calitativ cu fiecare nouă apariţie în concert, în ciuda schimbării continue a componenţei sale, inerentă cadrului studenţesc de activitate. Alcătuit pe fondul aceleiaşi generoase idei a înfrăţirii popoarelor lumii prin muzică, programul prezentat cu puţin timp în urmă pe scena Filarmonicii „Moldova" a înmănunchiat cântece de pe diferite meridiane. Ca de obicei arcul suplu al călătoriei muzicale propuse de **„Cântăreţii prieteniei"** şi de entuziastul lor dirijor a fost fixat la început şi sfârşit în spaţiul sonor românesc, reprezentat de această dată prin două prelucrări corale de Constantin Arvinte (una dintre acestea - *„Să ne veselim oleacă"* - fiind propusă ca semnificativ „motto" pentru întregul concert), *Variaţiuni pe tema „Chindiei"* de Alexandru Paşcanu, *„Căluşul oltenesc"* în varianta corală a lui Nicolae Gâscă, *„Suita mărgană"* de Sabin Pautza şi *„Hora staccato"* de Grigoraş Dinicu (în prelucrarea corală semnată de Sorin Vânătoru şi Nicolae Gâscă). Între aceste repere, ascultătorii au fost prinşi în pulsaţia irezistibilă a ritmurilor de *Căzăcească, Ceardaş, Poloneză, Polcă, Ländler, Vals, Tarantella, Bolero, Tango, Bossa nova* sau grecescul *Sirtaki*. Se cuvine însă făcută o menţiune... cu privire la severul profesionalism impus execuţiei corale propriu-zise. Din acest punct de vedere am remarcat cu ocazia concertului comentat parcă mai multă vigoare, mai

Scanned with OKEN Scanner

multă culoare sonoră, mai multă suculenţă în contururile melodice şi armonice decât în aparițiile anterioare ale formației.

Dintre manifestările cu caracter cameral desfăşurate sub egida Conservatorului ieşean s-a remarcat recitalul susținut în luna decembrie în sala de muzică a Muzeului „Mihail Kogălniceanu" de către clarinetistul **Dumitru Sâpcu** secondat de pianista **Alla Popa** de la Filarmonica din Timişoara (o acompaniatoare de înaltă clasă). Cuprinzând lucrări româneşti (Alexandru Paşcanu - *Balada*, Viorel Munteanu - *Ipostaze*) şi poloneze (G. Bacewicz - *Jocuri*, K. Penderecki - *Trei miniaturi* şi W. Lutoslawski - *Preludii de dans*) recitalul a evidenţiat calităţile de excepţie (instrumentale şi interpretative) ale clarinetistului **Dumitru Sâpcu**, calităţi ce ar merita o mai largă popularitate în rândul melomanilor.

CRONICA, XVI, nr. 1, 1 ianuarie 1981, p. 6.

Programe, solişti, dirijori

Adevărat eveniment repertorial, interpretarea sub bagheta dirijorului **George Vintilă** a *Oratoriului „Anotimpurile"* de Joseph Haydn a avut darul de a reconfirma plenar valoarea colectivului vocal-simfonic ieşean, după o perioadă de oscilaţii calitative. Ele au fost determinate de o relativă ignorare a condiţiilor acustice actuale ale sălii (care impun o mai mare exigenţă în finisarea sonoră şi un mai riguros dozaj al intensităţilor, pentru a nu se depăşi limita fizică de suportabilitate), iar pe de altă parte de caracterul fortuit al alcătuirii programelor, mai ales sub raportul prezenței solistice, dar şi al selecţiei lucrărilor.

Că un dirijor „pasager" ca **Olaf Koch** (R.D.G.) nu a sesizat, în totalitatea implicaţiilor, necesitatea unui control acustic mai nuanţat, este întrucâtva de înţeles, dat fiind timpul relativ scurt afectat contactului cu orchestra şi sala în pregătirea concertului (de altfel execuţia *Simfoniei a III-a* de Bruckner a fost deficitară şi ca unitate de concepţie, situându-se sub nivelul celei realizate în stagiunea trecută de **Kurt Wöss** - Austria). Este de neînţeles însă rabatul calitativ la **Ion Baciu**, dirijorul legat prin atâtea fibre de orchestra ieşeană, căreia i-a impus, în evoluţia ultimilor ani, ţinuta artistică prin care s-a afirmat pe plan naţional şi internaţional. Interpretări ca cea a *Simfoniei a II-a* de Brahms, a *Suitei din baletul „Romeo şi Julieta"* de Prokofiev sau a *Izvoadelor* de Anton Zeman au marcat o coborâre a baremului propriilor exigenţe, faţă de care concertul din preajma Anului Nou, cu alura sa festivă (ingenios alcătuit

Scanned with OKEN Scanner

din muzică de Strauss - Johann, Joseph şi Richard, Ceaikovski şi Gershwin), a oferit doar o parţială compensaţie.

În sfera muzicii concertante însă, de numele lui **Ion Baciu** se leagă o importantă primă audiţie absolută, în colaborare cu *cvartetul* „Voces" - *Simfonia concertantă pentru cvartet de coarde şi orchestră* de Dumitru Bughici (lucrare amplă, interesantă prin premizele sale combinatorii, care oferă momente de certă atractivitate, dar care crează o impresie de discontinuitate printr-o prea mare diversitate tematică şi de meşteşugire formală) - precum şi marcanta prezenţă solistică a pianistului **Dan Grigore**, în maiestuosul *„Imperial"* beethovenian. Atât în acest concert cât şi în recitalul „Chopin" care l-a precedat (cu un bogat program conţinând *Studii*, *Valsuri*, *Fantezia în fa minor*, *Sonata în si bemol minor*) **Dan Grigore** a demonstrat o vigoare şi o originalitate concepţională, o bogăţie a mijloacelor tehnice şi expresive şi totodată o forţă de transmisie care-l situează printre cele mai interesante şi mai valoroase personalităţi ale artei interpretative contemporane. Un relief solistic similar a mai fost marcat cu ocazia celui de al doilea concert al anului, prin incandescenta prezenţă a violonistului **Ştefan Ruha**. Debordanta sa nevoie de expresie sonoră s-a materializat de această dată în asocierea unui captivant *Concertino* de Carmen Petra-Basacopol (captivant ca ritmicitate şi autentic parfum autohton) cu *Concertul nr. 1 în Re major* de Paganini, cărora le-au urmat, sub chipul unui supliment oferit entuziasmului delirant al publicului, *Melodiile lăutăreşti* de Pablo Sarasate. **Ion Baciu**, care a patronat cu mult aplomb de la pupitrul dirijoral acest veritabil regal de virtuozitate violonistică, şi-a avut şi propria sa realizare interpretativă în abordarea *Simfoniei a II-a* de Schumann, vădind o mai pronunţată apropiere de potenţialul său real prin plusul de echilibru timbral şi de sobrietate în execuţie.

În rest, latura solistică a fost reprezentată inegal. Au realizat execuţii împlinite la modul corect, decent: **Roxana Lazăr** în *Concertul pentru pian şi orchestră nr. 2* de Liszt (cea mai bună realizare a sa până în prezent), dirijor fiind **Ion Baciu**, apoi **Cristea Zalu**, acompaniat de **George Vintilă**, în *Concertul nr. 1* de Beethoven (perfectul mecanism tehnic s-ar fi cerut însă încălzit de vibraţia sensibilităţii) şi violonistul norvegian **Ole Boehm** în *Concertul* de Beethoven (dirijor tot **George Vintilă**). Mai puţin împlinite, fie stilistic, fie tehnic, deşi nu lipsite de reale calităţi, realizările interpretative ale violoncelistilor ieşeni **Alexandru Moroşanu** în *Concertul* de Boccherini (dirijor **Corneliu Calistru**) şi **Ştefan Zărnescu** în *Variaţiunile pe o temă rococo* de Ceaikovski (dirijor **Olaf Koch**); o execuţie palidă, impersonală, lipsită de nerv ritmic - pianista **Oana Velicovici** în *Concertino în stil clasic* de Dinu Lipatti (dirijor **Corneliu Calistru**) şi, în sfârşit, situat în afara celor mai modeste

Scanned with OKEN Scanner

pretenţii - dublul solistic italian **Folco Perrino** şi **Elena Bollato** în *Concertul în Mi bemol major pentru două piane* de Mozart (dirijor **George Vintilă**, care a încercat eroic să salveze situaţia).

Din evoluţia orchestrei în perioada comentată nu sunt totuşi de omis o serie de audiţii foarte îngrijit pregătite, legate ce-i drept în mod preponderent de muzica clasică şi romantică, dar nu numai de ea: *Simfonia nr. 103 în Mi bemol major* de J. Haydn (lucrare de o prospeţime plină de farmec, mai puţin cântată la noi) sub bagheta lui **Corneliu Calistru**, *Simfonia nr. 39 în Mi bemol major* de Mozart, *Uvertura* la *Opera „Tannhäuser"* de Wagner, *Suita a II-a* de George Enescu - sub conducerea lui **George Vintilă** - pentru a le enumera pe cele mai importante. Momentul de vârf a fost marcat însă, cum am menţionat, prin *Oratoriul „Anotimpurile"* de Haydn, capodoperă a muzicii clasice, prin a cărui prezentare în această stagiune **George Vintilă** a dat măsura maximă a competenţei sale profesionale, pe un fond de modestie şi onestitate ce continuă să nu se desmintă. Poate că singurul lucru ce s-ar fi putut reproşa execuţiei în ansamblul ei a fost pauza introdusă după primele două secţiuni, afectând într-o oarecare măsură, în continuare, tensiunea expresivă. *Trio*-ul solistic a fost cu totul remarcabil ca omogenitate stilistică, o menţiune specială cuvenindu-se sopranei **Emilia Petrescu** (cu glasul său de o luminozitate izvorâtă parcă din însăşi inima muzicii şi cu admirabila sa ştiinţă de a cânta), căreia tenorul **Mihai Zamfir** şi basul **Ion Budoiu** i-au fost parteneri pe măsură. În încheiere, un cuvânt de caldă apreciere corului Filarmonicii şi dirijorului său **Ion Pavalache**.

CRONICA, XVI, nr. 6, 6 februarie 1981, p. 6.

Programe şi interpreţi

Iniţiativa de a realiza un Festival „Bach" prin strădania comună a orchestrei şi corului Filarmonicii „Moldova" (dirijori **George Vintilă** şi **Ion Pavalache**), avându-i ca solişti pe violoniştii **Daniel Podlovschi** şi **Cristian Pintilie**, flautiştii **Corneliu Vieru** şi **Teofil Rotar**, soprana **Ecaterina Zărnescu**, mezzosoprana **Mihaela Agachi**, tenorul **Filimon Siminic** şi basul **George Solovăstru**, trebuie salutată cu toată căldura. Alcătuirea programului a fost bine gândită, vizând ilustrarea a două dintre cele mai importante genuri abordate de marele compozitor al Barocului: genul concertant (*Concertul brandemburgic nr. 4 în Sol major* şi *Concertul pentru două viori şi orchestră în re minor*) şi cel vocal-simfonic (*Cantata „Magnificat" pentru solişti, cor şi orchestră*). A lipsit însă, la toate nivelele (fără excepţii cu adevărat semnificative),

Scanned with OKEN Scanner

acurateţea intonaţională sau, mai precis spus, acea disciplină a emisiei sonore, prin care se identifică stilul muzical preclasic; a lipsit, de asemenea, acea rigoare a pulsaţiei ritmice (izvorâtă dintr-un abia născut simţ al trecerii imediate a timpului), care conferă acestei muzici forţa sa unică de penetraţie psiho-estetică. Între solişti nu a existat o comuniune a intenţionalităţii interpretative, fapt evident mai ales la instrumentişti (de la decalajul ritmic până la diferenţa evidentă de expresie), care au avut mult de cântat împreună (spre deosebire de cântăreţi, constrânşi de partitură în special la evoluţii individuale - marcate şi acestea de certe diferenţe de concepţie). Aceste dificienţe au fost totuşi contracarate, în unele momente (îndeosebi corale), prin autenticitatea suflului emoţional.

Cele cinci simfonice care au precedat Festivalul „Bach" au alcătuit un grupaj de o simetrie *sui generis*, marcată în primul rând prin prezenţele solistice - doi pianişti (**Rudolf Kerer** - U.R.S.S. şi **Dan Atanasiu**), un oboist (**Nicolae Tudor**) şi doi violonişti (**Daniel Podlovschi** şi **Liliana Ciulei-Atanasiu**) - dar subliniată şi prin succesiunea dirijorilor - un dirijor străin (**Luigi Sagrestano** - R.F.G.) „flancat" de câte doi dirijori români (**Ion Baciu** şi **Emil Simon** pe de o parte, **Nicolae Boboc** şi **Ludovic Bacs** pe de alta), ca şi prin alcătuirea programelor. Cum era şi firesc, dirijorii români au abordat şi câte o lucrare autohtonă (*Octuorul* de George Enescu, *Mişcare simfonică* de Liviu Glodeanu, *Tripticul simfonic „Impresii din Reşiţa"* de W. M. Klepper şi *Patru schiţe pentru orchestră de coarde* de Cziki Boldiszar), **Ion Baciu** şi **Emil Simon** completându-şi programul dirijoral prin lucrări de M. Ravel (unul *Rapsodia spaniolă*, celălalt *Alborada del gracioso* şi *Valsul*) iar **Nicolae Boboc** şi **Ludovic Bacs** prin lucrări de factură clasică (Beethoven - *Simfonia a IV-a*) sau clasicizantă - din punct de vedere concepţional, dacă nu ca realizare orchestrală - (*Variaţiuni şi Fugă pe o temă de Mozart* de Max Reger). **Luigi Sagrestano** a dirijat *Uvertura „Prometeu"* de Beethoven şi *Simfonia a IV-a* de Brahms. Aceste lucrări care, adăugate *Concertului pentru oboi şi orchestră nr. 2 în Do major K. V. 314* de W. A. Mozart, au alcătuit un program sobru şi întrucâtva monocrom, au fost abordate de la pupitru cu spontaneitate expresivă dar fără prestanţă şi adâncime. În cadrul respectiv, oboistul **Nicolae Tudor** (membru al orchestrei ieşene) a oferit ascultătorilor o execuţie precisă, viguroasă, cu momente de reală strălucire instrumentală, în care însă latura subtilă a frazării mozartiene a fost mai puţin prezentă.

Pianiştii **Rudolf Kerer** şi **Dan Atanasiu** au reprezentat ambii plenitudinea autorealizării în sfera actului interpretativ instrumental, dar pe trepte diferite de evoluţie. Pe de o parte (în *Concertul nr. 1 în re minor* de J. Brahms) l-am putut urmări pe artistul matur, cu vastă experienţă, abordând muzica cu totală libertate lăuntrică, pe

Scanned with OKEN Scanner

fondul însă al unei asimilări organice, dintr-o perspectivă concepțională de mare amplitudine; această amploare a viziunii, adăugată *tușeului* de excepțională calitate și bogăție și tehnicii ce pare a nu mai cunoaște obstacole în tensiunea materializării sonore a ideilor încifrate în textul scris, fac din **Rudolf Kerer** un interpret egal de interesant și de fascinant în dialogul cu orchestra sau în solilocviul recitalului. Mult mai tânărul **Dan Atanasiu** pare încă înlănțuit de propria năzuință spre perfecțiune, materializată în execuții șlefuite până în cele mai mici detalii cu o aleasă muzicalitate, cum a fost cea a *Concertului nr. 2* de Rahmaninov, în care se face însă uneori simțită lipsa inspirației spontane. Începând cu partea a II-a, totul a fost însă minunat, de neuitat, inclusiv colaborarea într-o monolitică sudură cu orchestra dirijată de **Emil Simon**.

Daniel Podlovschi și **Liliana Ciulei-Atanasiu** au cântat fiecare câte un *Concert* de Mozart (*nr. 7 în Re major* și *nr. 5 în La major*). **Daniel Podlovschi** nu a fost în forma sa cea mai bună, interpretarea apărând parcă fără contur, chiar cu unele neglijențe tehnice, fiind în plus într-un permanent conflict expresiv cu dirijorul **Nicolae Boboc**, ale cărui intenții erau însă evident mai în concordanță cu rigorile stilistice ale lucrării. Comparația cu **Liliana Ciulei-Atanasiu** îl dezavantajează net (în acest caz, firește). Aceasta din urmă, cu sunetul ei strălucitor și cald, cu zborul aerian al tehnicii sale, s-a vădit a fi o ideală interpretă a muzicii mozartiene. **Ludovic Bacs** a susținut-o de la pupitru cu deosebită înțelegere și competență. De altfel, întregul concert a fost de o excepțională ținută prin minuțiozitatea cu care au fost detaliate lucrările abordate (C. Boldiszar și Max Reger).

De fapt s-ar putea afirma cu toată convingerea că și celelalte concerte pe care le avem în obiectiv și-au avut fiecare în parte propriile împliniri (ca de pildă Beethoven în viziunea lui **Nicolae Boboc**, Ravel în tălmăcirea diferențiată a lui **Ion Baciu** și **Emil Simon**). Nu se poate de asemenea trece cu vederea frumoasa prezentare a lucrărilor aparținând compozitorilor români, dintre care s-a detașat splendidul *Octuor* enescian, lucrare complexă, de ample dimensiuni. Execuția acestuia de către cei opt membri ai cunoscutelor cvartete „Voces" și „Euterpe" (coordonate în concert de **Ion Baciu**) ar putea fi considerată, ținând cont atât de calitatea sa intrinsecă cât și de reacția publicului (de încordată atenție în audiere și de frenetic entuziasm după), ca un veritabil triumf al muzicii naționale, într-una dintre manifestările sale plenare, în primul rând în sfera creației, dar nu mai puțin și în cea a interpretării.

CRONICA, XVI, nr. 11, 13 martie 1981, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

Dirijori şi solişti

În desfăşurarea de constantă ritmicitate a stagiunii simfonice, concertele lunii martie au adus melomanilor ieşeni reconfortul unui echilibru calitativ global, stabilizat la cote valorice ridicate, individualizându-se totodată cu pregnanţă, atât prin amprenta personală a dirijorilor şi soliştilor, cât şi prin repertoriu şi ambianţă psihologică.

Dirijorul polonez **Thadeus Chachaj** s-a impus printr-o tehnică dirijorală precisă şi eficientă, printr-o cunoaştere de fond a textelor muzicale ce i-au alcătuit programul (favorizată de o solidă cultură de specialitate) şi prin acea autoritate a baghetei care are darul de a centra atenţia tuturor instrumentiştilor înspre intenţia expresivă sau coordonatoare a fiecărui gest, polarizând în acelaşi timp şi vibraţia emoţională a auditorilor. A conturat deosebit de plastic şi convingător suita de imagini sonore a *Poemului simfonic „Till Eulenspiegel"* de Richard Strauss, s-a încadrat cu strictețe în rigorile stilistice ale *Concertului pentru pian şi orchestră în La major K. V. 488* de Mozart, a edificat complexa dramaturgie a *Simfoniei a VI-a în si minor „Patetica"* de P. I. Ceaikovski într-o arcuire tensională fără fisuri. Pianista **Adriana Bera** (al cărei repertoriu, judecând numai după manifestările ieşene, vădeşte o remarcabilă cuprindere), s-a autoconstrâns de data aceasta la o interpretare ce-i părea întrucâtva străină temperamental, în virtutea, cred, a unor idei preconcepute privind universul sonor mozartian: un *tuşeu* mai moale (de altfel foarte precis şi de o ireproşabilă acurateţe), sonorităţi voit palide, o frazare prea impersonală.

Concertului pe care l-a dirijat recent, **Adrian Sunshine** (bine cunoscut din numeroase apariţii anterioare şi aşteptat întotdeauna cu interes) i-a imprimat acea tentă de gravitate ce-l caracterizează precum şi o anume unitate expresivă avându-şi fundamentul în însăşi opţiunea repertorială: o primă audiţie din muzica compozitorului american Samuel Barber - *First assay for orchestra, Poemul pentru vioară şi orchestră* de E. Chausson şi *Simfonia a IV-a în re minor* de Schumann. A fost un program de netă orientare romantică, promovând sonorităţi consistente şi calde, cu o nuanţă de nobil patetism ce convine orchestrei ieşene. În opusul Schumannian s-au strecurat unele exagerări dinamice şi o oarecare duritate parcă prea... teutonică a frazării, dar în celelalte două compoziţii s-a realizat o cursivitate şi o omogenitate sonoră fără posibilitate de reproş. **Petre Csaba**, solistul *Poemului* de Chausson, lucrare atât de îndrăgită de George Enescu, a lăsat impresia că a dorit să închine străduniile interpretative ale serii respective memoriei marelui muzician român, pentru că şi ca supliment a executat o piesă pentru vioară din creaţia acestuia,

Scanned with OKEN Scanner

precum şi un *Adagio* de Bach - totul foarte frumos cântat, demonstrând o artă violonistică deplin maturizată, de mare finețe.

Concertul dirijat de **Ion Baciu** a fost dominat de o prezență solistică fascinantă: tânărul pianist sovietic **Nikolai Demidenko**. Laureat al unor prestigioase concursuri internaționale, **Nikolai Demidenko** este un instrumentist care posedă o tehnică de o perfecțiune aproape neverosimilă, care-i asigură o totală libertate de expresie în orice sferă stilistică s-ar plasa. Este greu să-i descrii înariparea cântului, bogăția de efecte timbrale, frazarea plină de miez ca şi acele uluitoare dezlănțuiri de velocitate pianistică, în care se părea că orice obstacol material era înfrânt. A fost un adevărat privilegiu că l-am putut asculta, mai ales într-un *Concert* de S. Prokofiev (*al doilea*). Este categoric un interpret care are şi probabil va avea un cuvânt greu de spus în pianistica contemporană. Dirijorul **Ion Baciu** a fost de data aceasta cu adevărat la înălțime, atât în susținerea părții orchestrale a *Concertului*, cât şi în execuția *Simfoniei a III-a „Scoțiana"* de F. Mendelssohn-Bartholdy, căreia i-a subliniat eleganța construcției şi farmecul melodic.

Pe dirijorul **Emanuel Elenescu**, aflat pe culmea a 70 de ani de viață şi a 50 de ani de activitate artistică, publicul ieşean l-a întâmpinat cu o sinceră afecțiune şi cu o tot atât de sinceră admirație. Pentru că **Emanuel Elenescu** este încă surprinzător de tânăr sufletește şi pentru că, muzical vorbind, are încă mult de spus şi într-un fel care rămâne permanent valabil, pentru că ține de perceperea muzicii în firescul ei. Cu colaborarea violonistului **Daniel Podlovschi**, care s-a subordonat cu cumințenie „maestrului", **Emanuel Elenescu** a dirijat un program extrem de reconfortant (*Variațiuni simfonice* - compoziție proprie, J. S. Bach - *Concertul pentru vioară şi orchestră în Mi major* şi L. van Beethoven - *Romanțele pentru vioară şi orchestră* şi *Simfonia a VII-a în La major*), a cărui materie sonoră a pătruns-o cu minuțiozitate, redând-o în integritatea sa concepțională.

CRONICA, XVI, nr. 16, 17 aprilie 1981, p. 6.

Concerte şi soliști

Filarmonica Moldova" a prezentat în formă de concert *Opera „Oedip"* de George Enescu. Trecând peste semnificațiile de ordin filosofic, general uman şi totodată național (pe care, tot în **Cronica**, le-a subliniat, cu puțin timp în urmă, condeiul lui **Dan Nasta**), ne referim aici la latura pur muzicală a acestui eveniment aparte.

Scanned with OKEN Scanner

Execuţia, în forma dată, pregătită cu multă minuţiozitate sub conducerea dirijorului **Ion Baciu**, a necesitat pe de o parte o contractare a dimensiunilor reale ale grandiosului opus enescian, iar pe de alta o dilatare a aparatului vocal instrumental. Ambele acţiuni rămân într-un fel discutabile, prin raportare la integritatea concepţională: prezentarea doar fragmentară a actelor III şi IV, după cea integrală a primelor două, era de natură să modifice dramaturgia lucrării; hiperbolic amplificate, orchestra şi corul au obligat, în general, soliştii la o postură subordonată, improprie unui spectacol lirico-dramatic. Şi totuşi... a fost o certă reuşită! În primul rând pentru că s-a cântat foarte bine, în numeroase momente chiar impresionant de frumos şi de sugestiv, şi în al doilea rând pentru că formula *simfonico-oratorială* adoptată era cea mai propice unei receptări profitabile din partea unui public neomogen din punctul de vedere al pregătirii muzicale. În rolul lui Oedip, baritonul **David Ohanezian** rămâne unic şi deocamdată de neînlocuit. Îi reuşeşte o asemenea identificare cu legendarul personaj, dispune de o asemenea forţă de convingere, atât sub raport scenic cât şi din punctul de vedere al realizării muzicale propriu-zise (asimilată magistral atât *în literă* cât şi, mai ales, *în spirit*), încât pur şi simplu te farmecă. A fost de fapt singurul interpret vocal care a dominat şi corul, şi orchestra, şi pe dirijor, dând impresia că susţine printr-o demiurgică încordare întregul edificiu al operei. Probabil că aşa şi-a şi visat Enescu personajul atât de îndrăgit, simbolul celor mai înalte aspiraţii spirituale, simbol al demnităţii umane.

Mai mult sau mai puţin degajaţi (în funcţie de „vechimea" în rol) toţi ceilalţi interpreţi şi-au adus o contribuţie meritorie: basul **Titus Pauliuc** (Tiresias), baritonul **Emil Iuraşcu** (Tezeu), tenorul **Filimon Siminic** (Păstorul), basul **George Solovăstru** (Marele Preot), basul **Valentin Loghin** (Forbas), basul **Constantin Gabor** (Străjerul), tenorul **Mihai Zamfir** (Laios), mezzosoprana **Veronica Gârbu** (Iocasta), altista **Adina Iuraşcu** (Sfinxul), soprana **Elena Grigorescu** (Antigona), mezzosoprana **Mihaela Agachi** (Meropa) - ordinea menţionării fiind cea a partiturii şi nu a unei ierarhii valorice.

Celelalte concerte care au avut loc în perioada amintită au alcătuit un fel de ghirlandă sonoră, a cărei dominantă a fost accesibilitatea. Două dintre acestea au fost „Concerte de concerte". Calitativ au fost inegale. Primul, dirijat foarte îngrijit de **Ion Baciu**, i-a avut ca protagonişti pe violoncelistul **Alexandru Moroşanu** (A. Vivaldi - *Concert în Re major pentru violoncel şi orchestră* şi J. Haydn - *Divertisment în Re major pentru violoncel şi orchestră*), pianistul **Ioan Welt** (J. S. Bach - *Concertul în re minor pentru pian şi orchestră*) şi violonistul **Cristian Pintilie** (*Concertul în Sol major pentru vioară şi orchestră* de W. A. Mozart). Fiecare dintre cei trei interpreţi şi-

Scanned with OKEN Scanner

a adus în felul său contribuţia la reuşita de ansamblu: **Alexandru Moroşanu** cu unele licenţe de stil (aş zice printr-un fel de „moldovenizare" blajină a trăsăturii de arcuş) dar sincer şi convingător, **Ioan Welt** mult mai autentic ca stil dar dominat uneori de emoţie (este un interpret a cărui valoare s-ar cere mai des reafirmată!), **Cristian Pintilie** cu strălucire instrumentală, nerv, siguranţă (de la apariţiile anterioare acesta din urmă a realizat un salt remarcabil înspre maturizarea artistică, îndreptăţind cele mai optimiste speranţe de viitor).

Cel de al doilea concert de solişti s-a desfăşurat în condiţii mult mai modeste: o orchestră improvizată, străduindu-se să răspundă cu conştiinciozitate baghetei energice a lui **Victor Gheorghe Dumănescu**, dar incapabilă să reacţioneze cu maleabilitate în situaţii „critice"; solişti talentaţi dar, foarte tineri fiind, neexperimentaţi. Toţi trei „s-au ţinut bine" totuşi: violonistul **Cristian Bărbuş** în *Poemul* de Chausson, violoncelistul **George Tănăsescu** în *Concertul în Re major* de J. Haydn şi pianista **Ligia Oprea** în *Concertul în re minor* de W. A. Mozart. Am remarcat un plus de personalitate la **George Tănăsescu** dar, oricum, un pronostic de perspectivă este încă prematur.

Sub bagheta dirijorului german **Olaf Koch**, a doua oară prezent în această stagiune la Iaşi, au avut loc două concerte, sub semnul muzicii lui Johannes Brahms. Alcătuindu-şi programul pe binomul *concert-simfonie*, oaspetele german a demonstrat o viziune interpretativă stabilă, ale cărei dominante au fost vigoarea (uneori totuşi prea ostentativă), cursivitatea, claritatea. Asupra concertelor a acţionat şi personalitatea soliştilor. Pianistul **Salvator Neira** (Mexic), nu lipsit de certe calităţi, nu s-a situat la nivelul exigenţelor *Concertului nr. 1 în re minor*; în acest sens, deşi uneori puţin prea „cuminte", execuţia de către violonista ieşeană **Lenuţa Negoiţă** a *Concertului de vioară* a purtat amprenta certei împliniri.

În sfârşit, ar mai fi de menţionat un concert dirijat de **George Vintilă** cu acea seriozitate şi grijă reclamate de partiturile clasice; pentru că a fost într-adevăr un concert de muzică clasică, în cel mai propriu înţeles al cuvântului: Beethoven - *Uvertura „Coriolan"* şi *Concertul nr. 3 în do minor pentru pian şi orchestră* şi *Simfonia nr. 35 „Haffner"* de Mozart. Solistul *Concertului* beethovenian a fost **Abba Bogiun** (S.U.A.), pianist care a captivat mai ales prin capacitatea de adâncire expresivă.

CRONICA, XVI, nr. 24, 12 iunie 1981, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

La închiderea stagiunii simfonice

Concertul indicat ca încheiere a stagiunii a avut o notă de inedit, care a şi atras un număr mare de auditori: prezenţa la pupitru a unei dirijoare, Maria Tunicka - S.U.A.

Afirmarea feminină în sfera dirijatului de orchestră este încă destul de sporadică (în acest sens nu pot să nu amintesc nume remarcabile ca Florica Dimitriu sau Maria Nistor, care au onorat sau onorează arta interpretativă românească prin mânuirea baghetei), cauza trebuind căutată în lipsa unei tradiţii (încă!) şi, probabil, în presupusa lipsă de rezistenţă la excepţionalul efort fizic şi psihic pe care-l implică lucrul cu orchestra modernă şi susţinerea în sine a unui concert simfonic. Maria Tunicka s-a comportat însă cu o dezinvoltură care infirmă cele afirmate mai sus. Mai mult, s-a impus în faţa orchestrei ieşene şi a publicului său printr-o autentică personalitate interpretativă, printr-o mare siguranţă de meşteşug, reuşind să plaseze colectivul simfonic al Filarmonicii „Moldova" pe orbita unei împliniri calitative la care nu s-a ajuns decât rareori în ultima vreme. Mă refer mai ales la lucrările pentru orchestră, respectiv la *Uvertura „Şcoala scandalului"* de Samuel Barber, executată în primă audiţie, şi la celebra *Simfonie a IX-a în mi minor op. 95 „Din lumea nouă"* de A. Dvorak. Având într-un fel sau altul legătură cu America, cele două lucrări i-au prilejuit dirijoarei Maria Tunicka relevarea deosebitei sale muzicalităţi (şi aş remarca în acest sens partea lentă a *Simfoniei*) pe fundalul unei stări generale de spirit, tipic americană, constând dintr-o foarte tinerească vitalitate, dintr-un clocot energetic puţintel ostentativ dar, prin aceasta, nu mai puţin lipsit de farmec: farmecul celui care vrea şi poate să îndrăznească, să cucerească noi orizonturi. Pe plan sonor, prin raportare la partituri, toate acestea au însemnat originalitate, prospeţime, situate însă, în cazul Mariei Tunicka, în contextul unei concepţii de ansamblu bine închegate şi, ca atare, convingătoare. Nu acelaşi lucru l-aş putea afirma despre partenerul său de concert, pianistul tot american Jeffrey Siegel. Instrumentist cu mari disponibilităţi tehnice, cu mult temperament, a interpretat *Concertul nr. 5 în Mi bemol major „Imperialul"* de Beethoven cu prea multe licenţe, cu abuz de contraste, neautentic din punct de vedere al expresiei. Nu i se poate nega, firește, pianistului american capacitatea de a-şi cuceri publicul, dar pe linia marii virtuozităţi, nu a marii Muzici. În această ordine de idei nu mă pot abţine să nu reamintesc interpretarea dată aceleiaşi partituri, la începutul acestei stagiuni, de către Dan Grigore, deosebit de robustă şi rezistând în toate articulaţiile de concepţie sau, în stagiunea trecută, de către tânărul Cristian Beldi, într-o viziune de o armonioasă puritate.

Scanned with OKEN Scanner

Ca supliment la stagiunea propriu-zisă, sub emblema estivală, dirijorul Emanuel Elenescu, dorind parcă să dea în final o replică unui început pe care tot el l-a pus, a mai condus un concert simfonic, în al cărui program au fost incluse *Rapsodia I-a în La major* de George Enescu, *Variațiunile pe o temă rococo pentru violoncel și orchestră* de P. I. Ceaikovski și *Simfonia a V-a* de Beethoven. S-a cântat cu mult entuziasm dar oarecum necontrolat din punctul de vedere al calității sonore. Momentul cel mai realizat profesional l-a constituit execuția lucrării solistice, care a avut-o drept protagonistă pe violoncelista Alexandra Guțu și care s-a caracterizat printr-o expresivitate de foarte bună calitate (rezultând dintr-o suplă și elegantă mânuire a arcușului), prin acurateță și precizie tehnică, prin inteligenta gradație a desfășurării. Conlucrarea cu dirijorul s-a realizat într-o deplină înțelegere.

CRONICA, XVI, nr. 28, 10 iulie 1981, p. 6.

Noua stagiune de concerte

Debutul actualei stagiuni simfonice ieșene a fost magnific anticipat prin capodopera enesciană *OEDIP* într-o nouă versiune de concert, scenarizată cu concursul prestigiosului ansamblu **Eurythmeum** din Stuttgart, versiune ce a putut fi urmărită și în București, în timpul Festivalului „George Enescu". Nu voi insista asupra spectacolului propriu-zis, excelent gândit și realizat, ci voi sublinia doar, pentru că despre ea s-a scris mai puțin, subtila tălmăcire coregrafică dată de artiștii germani unora dintre momentele importante ale operei, dovadă de netăgăduit a unei profunde înțelegeri și a unei totale adeziuni spirituale, exprimându-mi convingerea fermă că un mod atât de inteligent și sensibil de vizualizare, pornind parcă din însuși miezul substanței sonore, poate deveni un excelent intermediar între compozitor și auditor, mai ale în cazul unui text muzical de o asemenea complexitate. Definitorie, totuși, pentru versiunea ieșeană a *Operei „Oedip"* rămâne realizarea muzicală, realizare care pentru **Ion Baciu** reprezintă incontestabil momentul de vârf al carierei sale dirijorale. Ne-am aflat, toți cei prezenți la spectacol, în fața unuia dintre acele momente care au darul de a împlini o întreagă viață de strădanie, în fața uneia dintre acele realizări despre care obișnuim să spunem (uitând că nu există culmi fără urcuș greu): „Ar fi fost suficient atât, pentru ca acest nume să rămână".

Pentru deschiderea obișnuită a stagiunii simfonice 1981-1982 a fost ales un program care a mobilizat din nou toate forțele Filarmonicii „Moldova" (orchestra simfonică și corul „Gavriil Musicescu"), de această dată sub bagheta dirijorului **George Vintilă**. *Cantata „Lumină"* de Sabin Pautza *pentru soprană, cor și orchestră*

Scanned with OKEN Scanner

pe versuri de Vasile Filip, prezentată în primă audiţie ieşeană, îi reconfirmă compozitorului darurile muzicale native şi temeinicia meşteşugului componistic. Concepută sub semnul unei riguroase unităţi intonaţionale, lucrarea este structurată în patru secţiuni contrastante, care în arcuiri succesive tind spre o culminaţie finală în sensul unei apoteoze. Muzica este atrăgătoare şi totodată plină de forţă. Execuţiei, care a avantajat dimensiunea sonoră a partiturii, i s-ar putea reproşa ininteligibilitatea textului literar. Corectă intonaţional şi de o muzicalitate *sui generis*, contribuţia sopranei **Adriana Severin** a fost de o prea mare grandilocvenţă operistică, într-o linie melodică gândită mai degrabă ca un cântec de leagăn.

Solistul *Concertului în Re major* de Brahms, violonistul sovietic **Ilia Grubert**, s-a afirmat ca un interpret foarte interesant din punctul de vedere al capacităţii de a vibra în execuţie şi de a comunica convingător modul său personal de a înţelege muzica acestei celebre şi totodată dificile lucrări. Sonorităţile sale nu sunt întotdeauna de o calitate egală, mai ales în pasajele de virtuozitate, unde s-au strecurat şi unele neglijenţe tehnice, dar frazarea sa a fost de un captivant firesc, momentele de cantilenă derulându-se într-un soi de băsmuire visătoare, iar momentele de culminaţie dinamică, de pregnanţă ritmică, de elan agogic, fiind abordate cu totală degajare, cu înaripată vervă. Colaborarea cu orchestra s-a realizat în destul de bune condiţiuni, **George Vintilă** străduindu-se ca de obicei să asigure interpretului principal condiţii optime de afirmare.

Plasarea, după partitura brahmsiană, a colosului gândirii simfonice clasice care este *„Eroica"* beethoveniană (*Simfonia a III-a în Mi bemol major*) a fost categoric neinspirată, afectând în general raportul execuţie-recepţie. Interpretarea a fost însă corect concepută, sobră, susţinută, fără a fi totuşi prea nuanţat dozată şi păcătuind prin unele rigidităţi în *tempo*-uri şi frazare.

Aproape simultan cu stagiunea simfonică, tot sub egida Filarmonicii „Moldova", am putut asista şi la deschiderea stagiunii camerale, printr-un program susţinut de *cvartetul* „Voces" în colaborare cu pianistul **Cristian Petrescu** şi dedicat muzicii lui George Enescu. Valoarea de excepţie a celor patru instrumentişti (**Bujor Prelipcean, Anton Diaconu, Gheorghe Haag** şi **Dan Prelipcean**) s-a reafirmat odată în plus, admirabilul ansamblu pe care-l alcătuiesc manifestându-se din ce în ce mai unitar, mai rafinat şlefuit. În măsura în care creaţia enesciană îşi aşteaptă încă turnarea în variante interpretative cât mai apropiate de esenţele sale valorice, *cvartetul* „Voces", în ciuda tinereţii membrilor săi, şi-a adus o contribuţie cu totul aparte prin abordarea în totalitate a lucrărilor ce implică formaţia de *cvartet de coarde*, cu sau

Scanned with OKEN Scanner

fără pian, revenindu-i cinstea de a realiza chiar şi un disc (la pian fiind Ivonne Piedemonte), pus de curând în circulaţie publică. În recenta manifestare, formaţia a abordat pentru început *Cvartetul de coarde în Sol major op. 22 nr. 2*, într-o execuţie expresivă şi totodată foarte interiorizată, fiecare partener aducându-şi o contribuţie esenţială. Pianistul Cristian Petrescu, care a optat pentru execuţia *Sonatei pentru pian op. 24 nr. 1 în fa diez minor*, a realizat o interpretare într-un autentic spirit enescian, foarte colorată, nuanţată, „vie" de la primul la ultimul sunet. Ca partener al cvartetului „Voces" în *Cvintetul în la minor op. 29 pentru pian, două viori, violă şi violoncel*, s-a integrat într-o perfectă sudură ansamblului, cu o profundă înţelegere a rolului său în economia lucrării. Cei cinci muzicieni au reuşit să ne convingă din nou că muzica marelui nostru Enescu este într-adevăr una dintre comorile cele mai de preţ ale spiritualităţii româneşti.

CRONICA, XVI, nr. 44, 30 octombrie 1981, p. 7.

Compozitorul Viorel Munteanu

Unul dintre premiile „George Enescu" acordate de Academia R.S.R. în anul 1980 a fost obţinut de compozitorul Viorel Munteanu pentru lucrarea *„Glasurile Putnei."*

Judecând retrospectiv, prestigiosul premiu al Academiei vine pentru tânărul muzician ca o încununare a unor lungi ani de strădanie întru dobândirea şi perfecţionarea meşteşugului componistic (şi amintesc faptul că a absolvit în cadrul Conservatorului „George Enescu" din Iaşi atât secţia Pedagogie muzicală cât şi secţia Compoziţie, la clasa compozitorului Vasile Spătărelu, fiind în prezent cadru didactic în acelaşi institut de învăţământ superior muzical).

Format în respectul pentru marile tradiţii ale muzicii universale şi româneşti, Viorel Munteanu nu s-a hazardat niciodată în experimente sterile, străduinţele sale vizând împăcarea dintre sinceritatea expresiei şi soliditatea concepţiei formale. A scris deja destul de multe lucrări, în diferite genuri: o *Cantată pentru soliști, cor şi orchestră „Închinare"*, lucrări pentru orchestră mare ca *„Rezonanţe"* (dedicată memoriei lui George Enescu), şi *Passacaglia*, lucrări camerale ca *Sonata pentru vioară şi pian, „Ipostaze" pentru clarinet şi pian, „Refrene" pentru cvartet de coarde, Lieduri* pe versuri de Lucian Blaga. A abordat, de asemenea, şi genul coral, atât într-o factură mai pretenţioasă - *Madrigale* pe versuri de Mihai Eminescu şi Lucian Blaga (dintre acestea *„De din vale de Rovine"* a fost premiat în cadrul celei de a VI-a ediţii a

Festivalului național de poezie „Mihai Eminescu"), cât și adaptate posibilităților tehnice ale formațiilor artistice de amatori, folosindu-se de versuri ale poeților ieșeni V. Filip, A. Brumă, I. Șerban, A. Butnaru.

Stilul său este în general franc, robust, uneori puțin aspru, colțuros, alteori străbătut de undele unui autentic lirism. În lucrări mai recente cum sunt *„Ipostaze" pentru clarinet și pian* sau *„Glasurile Putnei"* se străvede o mai meșteșugită mânuire a plasmei sonore, care dobândește transparențe de acuarelă. Desigur, concluzii definitive nu se pot trage încă, fiind vorba despre un compozitor în curs de căutare de sine și de autodefinire. *„Glasurile Putnei"* reprezintă însă cu certitudine o pagină de desăvârșită frumusețe, a cărei valoare s-a demonstrat chiar de la prima sa audiție (care a avut loc în cadrul „Festivalului muzicii românești", ediția 1980) prin incontestabilul succes de public, succes reeditat cu fiecare nouă reluare. Compusă pentru o formație camerală de coarde, căreia i se adaugă în ultima sa secțiune un mic grup vocal masculin, lucrarea *„Glasurile Putnei"* își propune să readucă în prim plan spiritul vechii muzici bizantine românești. În acest scop, Viorel Munteanu a utilizat fragmente de monodii aparținând compozitorilor „Școlii de la Putna" - Eustatie și Dometian Vlahul, cărora le-a adăugat, într-o perfectă simbioză, melodii originale, concepute în același stil. Muzica are o desfășurare calmă, unduioasă, constituindu-se într-o senină și blândă meditație sonoră, laborioasa tehnică melodică, ritmică, polifonică, armonică sau heterofonică fiind total înglobată expresiei.

ATENEU, anul 18, nr. 4 (148), decembrie 1981, p. 11.

Valori fluctuante

Oricâtă personalitate ar avea o orchestră simfonică (respectiv calitatea și plasticitatea sonoră dobândită în timp, capacitatea de a se omogeniza, potențialul expresiv de grup sau individual etc.), ea va suferi inevitabile fluctuații valorice în condițiile evoluției sub baghete mereu schimbate, fapt evidențiat și de cele trei concerte realizate de colectivul simfonic de la Iași sub conducerea dirijorilor **Olaf Koch** (R.D.G.), **Ludovic Bacs** și **Cristian Mandeal**.

Dirijând un Festival „Johannes Brahms" - cel de al treilea desfășurat sub bagheta sa, oaspetele german ne-a oferit cea mai împlinită calitativ colaborare a sa cu orchestra Filarmonicii „Moldova", particularizată printr-o remarcabilă disciplină sonoră, printr-o frazare sobră și totodată elastic-tensionată, subordonată unei clare și echilibrate viziuni de ansamblu. Evidențiate mai cu seamă în parcurgerea *Simfoniei*,

Scanned with OKEN Scanner

aceste calităţi au marcat şi desfăşurarea părţii orchestrale a *Concertului pentru pian* care l-a avut ca solist pe **Alexandru Preda**. Ireproşabilă din punct de vedere tehnic şi tinzând în mod evident spre o adâncire expresivă, interpretarea acestuia, deşi foarte muzicală, nu a parvenit cu adevărat (cu excepţia părţii a III-a, minunatul *Andante*) la plenitudinea emoţională cerută de partitură. Se pare, într-adevăr, că marile interpretări brahmsiene rămân apanajul interpreţilor maturi!

Programul simfonicului dirijat de **Ludovic Bacs** a avut o interesantă alcătuire, bazată pe juxtapunerea a două lumi sonore net diferenţiate: una aparţinând direct sau indirect spiritualităţii româneşti (*Dansuri româneşti* de B. Bartók şi *Triplul concert pentru vioară, violoncel şi pian* de Paul Constantinescu), cealaltă romantismului şi postromantismului german (Schumann - *Concertul în la minor pentru pian şi orchestră* şi Brahms - *Variaţiuni pe o temă de Haydn*). Partidele solistice au fost onorate de două dintre numele de prestigiu ale artei interpretative româneşti - fraţii **Valentin** şi **Ştefan Gheorghiu** - cărora li s-a alăturat violoncelistul **Alexandru Moroşanu**, instrumentist cu o foarte frumoasă evoluţie. Ar fi fost de aşteptat să se realizeze un concert de excepţie, cu atât mai mult cu cât şi **Ludovic Bacs** s-a impus cu autoritate în viaţa muzicală românească, mai ales prin interpretările de muzică veche, dar nu numai; de pildă, în Iaşi, a dirijat unul dintre cele mai reuşite concerte ale stagiunii trecute. De această dată i-am regăsit calităţile (siguranţa intenţiei, capacitatea de centrare a sunetului orchestral, bunul gust, simţul *tempo*-ului şi, în general, grija pentru detaliu) doar în *Dansurile româneşti* de B. Bartók, nu şi în *Triplul concert* de Paul Constantinescu, altfel una dintre paginile cele mai valoroase ale muzicii româneşti contemporane. Soliştii probabil că au făcut ceea trebuia; nici o apreciere nu este însă posibilă pentru că nici cu forţele reunite nu au reuşit să răzbată la lumină din vacarmul orchestral. Ca atare, sensurile muzicii au apărut denaturate, încât cred că nici autorul nu şi-ar fi recunoscut compoziţia. În ceea ce priveşte acompaniamentul *Concertului* de Schumann (căruia **Valentin Gheorghiu** îi dă în momentul de faţă o interpretare de o fineţe greu nu numai de depăşit dar chiar de egalat) a fost atât de imprecis ritmic încât ţi-ai fi dorit de multe ori să nu-l auzi decât pe solist. Rămas singur în faţa orchestrei, **Ludovic Bacs** a părut să se regăsească pe sine, dar şi în *Variaţiunile* de Brahms realizarea sonoră s-a situat sub nivelul intenţiilor. Se pare că şi orchestra, şi dirijorul au avut o zi proastă. Păcat!

Cristian Mandeal a dirijat un concert gândit pe schema devenită aproape rutină: *piesă românească* (*Suita „Piccola"* de Aladar Zoltan), *concert* cu solist (*„Imperialul"* beethovenian, având-o ca solistă pe Roxana Lazăr) şi o *simfonie* (*Simfonia a VI-a „Patetica"* de P. I. Ceaikovski). Ieşită cu totul din comun este însă

Scanned with OKEN Scanner

forţa dirijorală şi interpretativă a acestui încă foarte tânăr muzician, evidenţiată pe tot parcursul programului, dar izbucnind copleşitor în *Simfonia „Patetica"*. Cristian Mandeal ştie ce vrea, face cu orchestra ce vrea (şi ce frumos a cântat orchestra...), are un simţ înnăscut al efectului sonor şi psihologic, simte muzica cu fiecare fibră a fiinţei, este capabil de dezlănţuiri temperamentale electrizante dar şi de momente de tulburător lirism, pe fundalul unor variaţii dinamice de mare rafinament. Ar mai fi de subliniat în acest sens şi vioiciunea ritmică, capacitatea de a stăpâni *tempo*-uri mari fără pierderea sensului muzical. Toate aceste calităţi îl desemnează pe Cristian Mandeal ca pe o autentică valoare a generaţiei tinere de interpreţi români, iar execuţia *Simfoniei a VI-a* de P. I. Ceaikovski a fost una dintre cele mai frumoase şi emoţionante realizări ce au putut fi urmărite în sala Filarmonicii ieşene. Cât priveşte contribuţia solistică a Roxanei Lazăr în *Concertul nr. 5 pentru pian şi orchestră* de Beethoven, am remarcat un frumos progres tehnic, care însă se referă mai mult la mecanica de execuţie (pentru că există şi o mecanică a frazării şi nuanţării) decât la sensul adânc al muzicii. S-a dovedit astfel, o dată în plus, că o tehnică oricât de pusă la punct ar fi ea, nu poate acoperi minusurile de sensibilitate şi concepţie.

CRONICA, XVI, nr. 47, 20 noiembrie 1981, p. 6.

Violonişi, pianişti, dirijori

Trebuie să te numeşti Ştefan Ruha pentru a parcurge cu dezinvoltură, în aceeaşi seară, două partituri violonistice pretenţioase, cum sunt *Concertul nr. 1 în sol minor* de Max Bruch şi *Simfonia spaniolă* de Ed. Lalo, oferind totodată, ca supliment, o întreagă parte dintr-o a treia, nu mai puţin dificilă, şi anume *Concertul nr. 1 în Re major* de N. Paganini. Totuşi... chiar dacă te numeşti Ştefan Ruha, în vâltoarea unor asemenea excese cantitative, baremul calitativ poate scădea, cum s-a şi întâmplat în simfonicul care l-a avut de curând ca protagonist pe podiumul Filarmonicii ieşene. Promovând, în general, o modalitate predominant instinctivă de interpretare, uneori chiar cu unele licenţe de ordin tehnic sau expresiv (pe linia însă a unei autentice muzicalităţi şi a unei excepţionale forţe de trăire), Ştefan Ruha tratează orchestra ca pe o anexă, un fel de „rău necesar", supunând-o la anevoioase eforturi de adaptare şi având, ca atare, nevoie de parteneri cu temperament similar şi cu reacţii rapide în stăpânirea *tempo*-urilor şi nuanţelor. Colaborarea cu dirijorul George Vintilă s-a dovedit a fi reciproc dezavantajoasă. După primele două părţi ale *Concertului* de Max

Bruch, cântate cu multă căldură şi noblețe, orchestra a început să sune din ce în ce mai neunitar.

În programarea concertelor unei stagiuni nu se poate prevedea totul, dar mai multă grijă pentru asamblarea partenerilor ar fi binevenită. A demonstrat-o cu deosebită pregnanță şi pianistul **Valentin Gheorghiu** în concertul ce l-a avut cap de afiş în actuala stagiune. Condusă de **Mircea Cristescu**, orchestra din Iaşi i-a fost de data aceasta o colaboratoare pe măsură: strălucitoare şi, în acelaşi timp, delicată, consistentă şi totuşi aerisită, fermă ca prezență şi totodată discretă şi parcă imaterială. Stimulat în cel mai înalt grad în interpretarea atât a propriului său *Concert pentru pian şi orchestră* cât şi a *Fanteziei pentru pian, cor şi orchestră* de Beethoven, artistul incomparabil care este **Valentin Gheorghiu** s-a dezvăluit în totalitatea farmecului său unic - amestec de rafinată perfecțiune şi cuceritoare spontaneitate, de lirism şi luminozitate. De neuitat rămâne şi participarea corului „Gavriil Musicescu" la împlinirea expresivă a celei de-a doua lucrări.

Pe aceeaşi linie a unei superioare realizări artistice s-a situat şi colaborarea dintre **Sabin Pautza** ca dirijor şi violonista **Mihaela Martin** în *Concertul pentru vioară şi orchestră nr. 3 în si minor op. 61* de Saint-Saëns. Simbioza solistă-orchestră a fost desăvârşită. În această sferă trebuie plasat şi progresul **Mihaelei Martin** care, dispunând de un bagaj tehnic cu totul remarcabil, urmăreşte în prezent în cântare găsirea celei mai adecvate şi mai convingătoare expresii.

Prezențe demne de interes s-au mai dovedit **Arkadii Sevidov** (U.R.S.S.), interpretul celui de *al doilea Concert pentru pian şi orchestră în Si bemol major* de L. van Beethoven (dirijor **Ilarion Ionescu-Galați**), instrumentist extrem de sensibil, cu o tehnică foarte cizelată şi cu o solidă cultură stilistică; **Florin Paul**, figură aparte în cadrul tinerei generații de virtuoşi ai arcuşului, care a derulat paginile pline de suflu romantic ale *Concertului nr. 2 pentru vioară şi orchestră* de H. Wieniawski (la pupitru fiind **Miron Rațiu**), maniera sa de a cânta îngemănând amploarea generoasă a frazării cu un fel de candoare foarte juvenilă a expresiei, pe un fond de neobişnuită linişte interioară (puțină „flacără" în plus n-ar fi stricat totuşi!).

Contribuții merituoase au avut şi tinerii pianişti **Sorin Melinte** (*Concertul în fa minor* de Chopin - dirijor **Luigi Sagrestano**, R.F.G.) şi **Irina Bughici** (*Concertul în La major* de Fr. Liszt - dirijor **Itzahk Tamir**, Berlinul occidental), al căror potențial interpretativ de certă promisiune mai are încă nevoie de cizelare.

Simfonicele amintite au prilejuit şi o serie de realizări dirijorale autonome. Astfel **George Vintilă** a asigurat prima audiție absolută a *Simfoniei concertante pentru flaut, oboi, clarinet, fagot, orchestră de coarde şi percuție* de Dumitru Bughici

Scanned with OKEN Scanner

(soliști fiind Cornel Vieru, Nicolae Tudor, Ludovic Vagner şi Mihai Vârgă), continuare în spiritul unui „roman fluviu" muzical a *Simfoniei pentru cvartet de coarde şi orchestră*, faţă de care vădeşte, cred, mai multă prospeţime coloristică, contraste mai afirmate şi o mai pregnantă individualizare a secţiunilor componente. Mircea Cristescu a venit, la rândul său, cu o noutate interesantă - *Simfonia a IV-a în Sol major* de G. Mahler, lucrare amplă de interiorizată poezie, valorificată interpretativ cu superioară înţelegere şi cu mult rafinament (de menţionat contribuţia solistică a sopranei Aneta Pavalache). Debutul la pupitrul orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova" a muzicianului complex care este Sabin Pautza a fost o reuşită incontestabilă, pentru că Sabin Pautza are întotdeauna ceva de spus prin intermediul muzicii şi o spune nu numai cu deosebită sensibilitate ci şi într-un mod inteligent. Servit fiind de un foarte just simţ al întregului, căruia detaliul îi este subordonat fără a-i fi însă sacrificat, Sabin Pautza te solicită ca ascultător pe tot parcursul execuţiei, fiecare moment dezvăluindu-ţi-se cu importanţa şi greutatea sa specifică, concepţia de ansamblu apărând doar în final, ca o rezultantă globală. Abordarea celor două *Intermezzi op. 12 în Re major şi Sol major* de George Enescu s-a realizat în spiritul unei perfecte asimilări a stilului enescian, rezultând o desfăşurare lină, curgătoare, meditativă, cu delicate unduiri de *tempo* şi *nuanţe*, cu reliefarea clară a polifoniei, cu restituirea armoniilor componente în integralitatea farmecului lor. Încă insuficient antrenat pentru a rezista fizic şi psihic la solicitările impuse de un opus simfonic de ample dimensiuni ca *Simfonia a IV-a în re minor* de Robert Schumann, Sabin Pautza a pierdut în prima parte ceva din *tempo*-ul şi elanul imprimate execuţiei la un moment dat. Cu cea de a doua parte însă a devenit stăpân pe sine şi pe orchestră, foarte degajat, bucurându-se parcă din plin de frumuseţile muzicii căreia îi facilita trezirea la viaţă din paginile de partitură, într-un mod logic, expresiv, deplin convingător. Ilarion Ionescu-Galaţi şi-a reconfirmat un prestigiu în continuă ascensiune. Sub bagheta sa, atât *prima Rapsodie* de George Enescu cât şi *Simfonia „Din lumea nouă"* de A. Dvorak au sunat cu o vigoare înnoită, scuturate parcă de praful rutinei unor execuţii-şablon. Mai puţin cunoscut aceluiaşi public, Miron Raţiu a lăsat o foarte bună impresie. Execuţiile *Suitei a III-a* de Iuliu Mureşianu şi a *Simfoniei a IV-a* de Mendelssohn-Bartholdy au fost conştiincios pregătite, cea de a doua cucerind efectiv prin verva debordantă. O vervă similară, asociată unei remarcabile rigori arhitecturale, am constatat şi în tălmăcirile date de dirijorul Luigi Sagrestano *Uverturii la „Nunta lui Figaro"* de Mozart şi *Simfoniei în La major, a VII-a* („apoteoza dansului") de Beethoven. Contradictorie mi s-a părut evoluţia dirijorului Itzhak Tamir (C. Franck - *„Vânătorul blestemat"*, Fr. Schubert - *Simfonia*

Scanned with OKEN Scanner

a *VII-a*): minuțios cizelată și cu o justă înțelegere a construcției; neconvingătoare ca suflu emoțional.

CRONICA; XVII, nr. 4, 22 ianuarie 1982, p. 3.

Cristian Misievici

Chiar în condițiile actualului circuit internațional, locul de formare își va pune amprenta decisivă asupra artistului creator. Ce i-a oferit, deci, Iașul tânărului compozitor Cristian Misievici, în special în cadrul Conservatorului „George Enescu" pe care l-a absolvit în 1975 și în care s-a reîntors ca asistent după stagiul obligator „în producție"? Pe de o parte, posibilitatea însușirii temeinice a datelor fundamentale și totodată indispensabile ale meșteșugului muzical; pe de alta, într-un climat de generoasă emulație și cu condiția unei depline onestități profesionale, o totală libertate privind opțiunile asupra căilor proprii de afirmare. În acest sens, titularul clasei de Compoziție a Conservatorului ieșean, Vasile Spătărelu, pare a-și fi făcut o profesiune de credință din a scoate de pe băncile școlii nu sateliți ci individualități de sine stătătoare. Dotat cu un talent autentic și viguros, cu o deosebită putere de asimilare, favorizată de o inteligență vie și selectivă, cu mare putere de muncă, Cristian Misievici este de pe acum o asemenea individualitate.

A scris remarcabil de multe lucrări, diferite ca factură și gen, diferite și ca dimensiuni, fiecare dintre acestea constituindu-se într-o veritabilă experiență de creație, fără a viza totuși sfera experimentului pur. În fapt, fie că abordează genul *vocal-simfonic* al *cantatei*, pentru care pare a manifesta o predilecție (*„Episoade" pentru recitator, mezzosoprană și orchestră* pe versuri de N. Ionel - 1973, *„Răstimp mioritic" pentru cor și orchestră* - 1975, *„Voievodală"* - 1978, *„Laudă timpului prezent"* - 1979), fie cel cameral, vocal sau instrumental (*„Improvizații II"* - *3 lieduri* pe versuri de N. Nedeia - 1972, *Patru piese instrumentale*: *„Giocoso" pentru vioară și pian*, *„Minuetto" pentru flaut și pian*, *„Lamento" pentru pian*, *„Invențiune" pentru flaut, vioară și corn* - 1973, *Sonata pentru pian* -1974, *„Fresce" I* - 1976 și *II* - 1977, două variante, una *pentru vioară solo* și cealaltă *pentru cvartet de coarde*, a unei aceleiași substanțe tematice), fie cel coral (*„Icar"* - *madrigal* pe versuri de M. Sorescu - 1974, *„Au nu ți-s dragi florile"* - *madrigal* pe versuri de M. Eminescu, pentru care a obținut premiul de creație muzicală al Festivalului „Mihai Eminescu", Iași - 1977), fie, în sfârșit, cel concertant sau orchestral (*„Antifonii"* - *Concert pentru vioară și trei*

Scanned with OKEN Scanner

grupuri de interpreţi - 1980, *„Meditând la o lume sonoră a Barocului", muzică pentru orchestră* - 1981), Cristian Misievici tinde constant spre autodefinire, parvenind la viziuni sonore de autentică prospeţime. Audierea lucrărilor sale (executate în cadrul unor ediţii ale „Festivalului muzicii româneşti" de la Iaşi, în „concerte-dezbatere" sau la „Vacanţele muzicale" de la Piatra Neamţ) precum şi parcurgerea partiturilor evidenţiază o remarcabilă claritate concepţională ca şi germenii de necontestat ai unei măiestrii de la care se pot aştepta importante realizări viitoare. Această măiestrie în devenire şi-a găsit, de altfel, o confirmare pe plan naţional (Premiul II la Festivalul naţional „Cântarea României", ediţia 1981) şi chiar internaţional (Premiul III în Polonia, la Festivalul „H. Wieniawski" - Poznan, 1980, unde preşedinte al juriului a fost cunoscutul compozitor polonez K. Penderecki) prin lucrarea concertantă *„Antifonii"*.

Din punctul de vedere al interpretării, muzica lui Cristian Misievici pune probleme destul de dificile, pentru că, asemeni multora dintre creatorii contemporani, acesta solicită instrumentele şi vocea umană (izolat sau în combinaţii) în ipostaze inedite, adeseori obositoare, şi ca execuţie, şi ca expresie. În mod corespunzător, recepţionarea muzicii lui Cristian Misievici nu este reconfortantă ci mai degrabă incitantă, sugerând arhitecturi de o glacială perfecţiune, îmbinări fantastice de culoare, jocuri de spaţii şi lumină. Este o muzică în care forţa cerebrală primează: ca ascultător te „prinde", te interesează dar nu te emoţionează, chiar dacă îi percepi sinceritatea, autenticitatea, mai ales în momentele de frustă sugestie folclorică. Totuşi, cuceritoarea spontaneitate a *madrigalului „Icar"*, melancolia reţinută a *„Lamento"-ului pentru pian* şi, mai ales, mişcătoarea intervenţie (ca un bocet de dincolo de timp) a flautului dinspre finalul *„Antifonii"*-ilor, sunt semne prevestitoare ale unei alte forţe, aceea a comunicării de la inimă la inimă, ce-şi aşteaptă încă trezirea la viaţă.

ATENEU, anul 19, nr. 1 (149), martie 1982, p. 10.

Studenţii Conservatorului în întreprinderi

Într-una din zilele trecute, la cumpăna dintre două schimburi, un grup de studenţi şi cadre didactice de la Conservatorul „George Enescu" s-a făcut mesagerul artei sunetelor în mijlocul oamenilor muncii de la Întreprinderea de tricotaje „Moldova". Alcătuit cu grijă şi bine executat, programul micului concert vocal-instrumental prezentat a fost audiat cu plăcere şi interes. S-a adăugat astfel o nouă pagină pe agenda activităţii de „integrare" în viaţa culturală şi social-obştească a

Scanned with OKEN Scanner

prestigiosului institut de învățământ superior muzical ieşean, activitate în cadrul căreia colaborarea cu întreprinderile productive ocupă un loc important. S-au instituit astfel, mai ales în ultimii doi ani, adevărate „stagiuni permanente" muzicale, nu numai în unitatea menţionată ci şi la Întreprinderea „Victoria", precum şi la „Tehnoton", cu rezultate demne de menţionat în ceea ce priveşte naşterea şi evoluţia într-un spirit creator a unui dialog viu, nemijlocit, între sfere diferite ale activităţii sociale - cea materială şi cea spirituală. Studenţii Conservatorului, supraveghiaţi îndeaproape de profesorii lor, au avut în aceste întâlniri prilejul să-şi confrunte strădaniile spre o temeinică profesionalizare cu destinatarul acestor strădanii - publicul cel mai larg de ascultători, învăţând totodată, din contactul direct, să preţuiască şi să respecte la justa valoare truda acestora întru edificarea acelei structuri fără de care suprastructura nu ar putea înflori nestânjenită. Pe de altă parte, oamenii muncii din întreprinderile respective au putut aprecia în acelaşi mod, printr-o mai bună cunoaştere, felul în care prind viaţă acele valori ale culturii şi sensibilităţii omeneşti, fără de care existenţa de zi cu zi ar fi incomparabil mai săracă şi mai lipsită de culoare.

Pentru asigurarea unei eficienţe cât mai mari a acestor concerte - atât sub raportul atractivităţii, cât şi al educaţiei gustului muzical - organizatorii au pornit de la bun început de la ideea perfectibilităţii continue. În acest sens s-au avut în vedere atât adaptarea la condiţiile existente, cât şi crearea unor condiţii noi, mai favorabile, de desfăşurare; s-a ţinut, de asemenea, seama de reacţia ascultătorilor, urmărindu-se o canalizare a acestora spre zone din ce în ce mai pretenţioase ale creaţiei muzicale.

Desigur, în ceea ce priveşte rezultatele acestei activităţi, în totalitatea implicaţiilor lor, nu se pot încă trage concluzii definitive. Cert este însă că există mult entuziasm, multă pricepere şi suficientă bunăvoinţă pentru ca ea să contine să trăiască şi să rodească.

FLACĂRA IAŞULUI, XXXVIII, nr. 11044, vineri 9 aprilie 1982, p. II.

Sub bagheta dirijorului Sabin Pautza

Asumându-şi responsabilitatea susţinerii unuia dintre concertele actualei stagiuni simfonice ieşene (ultimul din luna martie), orchestra Conservatorului „George Enescu" a prezentat, sub bagheta dirijorului **Sabin Pautza**, un program alcătuit din două lucrări simfonice (*Trei interludii* din *Comedia muzicală „Poveste de dragoste"* de Sabin Pautza şi *Poemul simfonic „Preludiile"* de Liszt), care au încadrat alte două lucrări concertante (*Concertul pentru pian şi orchestră în do minor K.V. 491* de W. A. Mozart şi *Concertul pentru două viori şi orchestră în re minor* de Bach).

Scanned with OKEN Scanner

Soliste au fost pianista **Silvia Savu** şi violonistele **Daniela Maftei** şi **Cristina Mondiru**, de asemena studente ale Conservatorului din Iaşi.

Concepută pe ideea parodiei, fapt ce-i conferă un uşor parfum cosmopolit prin apelul la surse stilistice diverse, muzica *Comediei lirice „Poveste de dragoste"* este fără îndoială atrăgătoare prin francheţea melodicii sale, prin armoniile sale calde, suculente, prin generosul colorit timbral, calităţi ce au fost subliniate deosebit de sugestiv în interpretare. Vizibil cuceriţi de fluxul sonor, tinerii instrumentişti s-au integrat cu naturaleţea vârstei ritmurilor unduitoare şi totodată antrenante de *rock* sau *bossa nova*, cărora însă, de la pupitrul dirijoral, compozitorul le-a imprimat o discretă eleganţă. Compendium-ul realizat prin cele *Trei interludii* reprezintă o foarte reuşită variantă de concert, constituindu-se prin contrastele şi gradaţiile sale într-un întreg autonom, cu viaţă proprie.

Deosebita intuiţie stilistică a lui **Sabin Pautza** s-a făcut eficient simţită şi în mânuirea orchestrei studenţeşti pe făgaşul celor două partituri concertante ale repertoriului clasic şi, respectiv, baroc, care s-au conturat într-o manieră net diferenţiată, fapt ce a favorizat şi la nivel solistic o evoluţie corespunzătoare.

În interpretarea *Concertului în do minor* de Mozart, pianista **Silvia Savu**, a demonstrat şi inteligenţă, şi o deosebită sensibilitate. *Tuşeul* său de foarte bună calitate, frumos colorat, are un fel de moliciune care dă frazării o unduire plină de graţie. Totuşi, în unele momente (cum ar fi de pildă cadenţa solistică din prima parte sau unele pagini din final), s-ar fi cerut un plus de vigoare.

Îngemănate ca trăsătură de arcuş şi ca modalitate de conturare a discursului muzical, cele două violoniste - **Daniele Maftei** şi **Cristina Mondiru** - s-au asimilat organic unităţii de ansamblu. A fost o execuţie viguroasă şi totuşi caldă, un fior de elan juvenil făcându-se simţit de la un capăt la altul al celebrului *Concert* de Bach.

Pentru tânăra orchestră a Conservatorului, momentul de maximă anvergură a fost atins în execuţia nu mai puţin celebrului *Poem simfonic „Preludiile"* de Liszt. Deosebit de convingătoare, finisată în cele mai mici detalii, această execuţie, adăugată celor anterioare, a făcut demonstraţia unui profesionalism de ţinută, care ne-a adus în memorie faptul de necontestat că de ani de zile Conservatorul ieşean este o pepinieră de cadre, fără de care fizionomia actuală (de confirmat renume) a orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova", precum şi a altor orchestre din ţară, ar fi de neconceput.

CRONICA, XVII, nr. 15, 9 aprilie 1982, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Concert de concerte

Cu concursul orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova", aflată sub bagheta dirijorului **Ion Baciu**, trei dintre studenţii instrumentişti ai Conservatorului „George Enescu" au evoluat de curând ca soliști într-un „concert de concerte": violoncelistul **Gheorghe Tănăsescu** şi pianiştii **Lăcrămioara Bistriceanu** şi **Iulian Trofin**. Asemeni colegelor lor - pianista **Silvia Savu** şi violonistele **Daniela Maftei** şi **Cristina Mondiru** - care au fost principalele protagoniste ale concertului orchestrei simfonice a Conservatorului ieşean, tinerii interpreţi menţionaţi mai sus au făcut demonstraţia unei pregătiri profesionale temeinice, rod atât al talentului şi propriilor strădanii, cât şi al competentei îndrumări a unor profesori de prestigiu ca **Leonid Popovici** - vioară, **Gheorghe Rus** - violoncel şi **Ioan Welt** - pian.

Ca solistă a *Concertului pentru pian în la minor* de Grieg, **Lăcrămioara Bistriceanu** s-a aflat la prima sa confruntare cu orchestra, fapt ce nu pare să-i fi influenţat nici puterea de stăpânire şi nici degajarea scenică. Execuţia a fost corect realizată, atât sub raport tehnic cât şi ca logică a frazării, dar interpretei îi lipseşte încă - sau nu este suficient dezvoltată - forţa de a domina orchestra în momentele de culminaţie tensională, precum şi acea strălucire sonoră a pasajelor de virtuozitate cerută de celebra partitură romantică. Aceste deficienţe au fost însă compensate de prospeţimea tinerească a participării emoţionale.

Aşa cum a demonstrat-o de la prima sa apariţie pe podiumul ieşean de concert, violoncelistul **Gheorghe Tănăsescu** este deja o personalitate cu contur definit. În ciuda unor neglijenţe intonaţionale şi a unor discontinuităţi de ordin stilistic ce s-ar cere remediate printr-o finisare suplimentară, interpretarea pe care a dat-o *Variaţiunilor pe o temă rococo* de Ceaikovski a fost antrenantă, cucerind ascultătorii prin dinamism şi totodată prin spontaneitatea expresiei.

Momentul cel mai consistent, de o surprinzătoare maturitate, l-a marcat în cadrul juvenilului triptic concertant pe care îl comentăm, pianistul **Iulian Trofin**. În execuţia *Concertului în re minor* de Johannes Brahms, pagină dificilă şi pretenţioasă a repertoriului pianistic universal, **Iulian Trofin** s-a manifestat ca un artist deja format şi care are efectiv ceva de spus. Edificată pe temelia unei tehnici instrumentale robuste, interpretarea sa a avut o deosebită forţă emoţională.

CRONICA, XVII, nr. 17, 23 aprilie 1982, p. 7 („Vitralii").

Scanned with OKEN Scanner

„Festivalul muzicii românești" - Un concert de remarcabilă ținută artistică

Orchestra simfonică a Radioteleviziunii române, avându-l la pupitru pe dirijorul **Paul Popescu**, şi-a marcat prezența în actuala ediție a „Festivalului muzicii românești" printr-un program de o alură sobră, în cadrul căruia două prime audiții - *Cantata „Ştefan cel Mare"* de Viorel Munteanu şi *Concertul pentru harpă şi orchestră* de Carmen Petra-Basacopol - au fost asociate unui binecunoscut opus enescian - *Simfonia în Mi bemol major.*

Concepută pe temeiul aceleiaşi preocupări componistice care a dat naştere lucrării camerale de mare succes *„Glasurile Putnei"*, şi anume valorificarea în spirit contemporan a unui fond muzical străvechi - melodica bizantină, *Cantata „Ştefan cel Mare"* extrapolează totodată această arie stilistică în scopul creării unei dramaturgii sonore apte unei pregnante evocări a figurii legendare a marelui domnitor moldovean. Lucrarea s-a bucurat de o primire călduroasă din partea publicului spectator, grație atât calităților sale intrinseci (care-l vădesc pe compozitorul Viorel Munteanu în plină expansiune a potențialului său creator), cât şi execuției (temeinic pregătită din punct de vedere tehnic şi convingător modelată şi gradată expresiv), la care şi-au adus o contribuție definitorie, alături de orchestră, corul „Gavriil Musicescu" şi corul de copii al Liceului de artă din Iaşi (pregătite de **Ion Pavalache** şi, respectiv, **Ion Măzăreanu**), soprana **Mioara Cortez-David** şi tenorul **Ionel Voineag**.

Deşi se circumscrie ca formă şi sinteză de limbaj limitelor unei gândiri muzicale de tip tradițional, *Concertul pentru harpă şi orchestră* de Carmen Petra-Basacopol a sunat totuşi cu inedită prospețime datorită sincerității inspirației melodice şi ritmice şi datorită unei foarte inteligente valorificări a instrumentului solist. Harpista **Elena Ganțolea** s-a impus o dată în plus prin cântul său măiestrit, în care o aeriană velocitate se îmbină cu un fin simț coloristic.

Interpretarea dată *primei Simfonii* de George Enescu a fost cu adevărat remarcabilă. Stăpânind cu autoritate partitura, dirijorul **Paul Popescu** a reuşit să îngemăneze vigoarea de nezdruncinat a conturului de ansamblu cu supla frământare a detaliilor, neta detaşare a principalelor articulații ale construcției cu păstrarea permanentă a sentimentului unității şi a acelei tensiuni interioare continue, atât de caracteristică marelui compozitor.

FLACĂRA IAŞULUI, XXXVIII, nr. 11072, joi 13 mai 1982.

Scanned with OKEN Scanner

Valori interpretative

Orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" a ajuns, în momentul de faţă, la un nivel profesional care permite aprecierea evoluţiei sale în funcţie de propriile repere calitative. Astfel, după memorabilul *„Oedip"* enescian, recenta execuţie a *Simfoniei a IX-a* de Beethoven, tot sub bagheta lui **Ion Baciu**, a însemnat un al doilea puternic contrafort al edificiului actualei stagiuni. Se poate vorbi şi în acest caz despre o culme de artă interpretativă, colectivului instrumental alăturându-i-se corul „Gavriil Musicescu" dirijat de **Ion Pavalache** şi *cvartetul vocal* alcătuit din **Mioara Cortez-David, Georgeta Lungeanu, Ionel Voineag** şi **George Solovăstru**. Partitura impunătorului *opus 125* beethovenian a fost integral regândită de **Ion Baciu** din unghiul celei mai drastice exigenţe. A fost o versiune expresivă de o logică perfectă, decurgând însă nu dintr-un mimetism stilistic, ci dintr-o participare deosebit de vie, dintr-o autentică retrăire a textului muzical şi poetic, fapt ce a generat şi soluţii interpretative de certă originalitate. Înălţat pe acumulările emoţionale ale secţiunilor anterioare, finalul, în care voci şi instrumente s-au îngemănat într-un unic şi irezistibil elan, a copleşit efectiv prin forţă şi grandoare. Dintre membrii *cvartetului vocal*, soprana **Mioara Cortez-David**, laureată în 1981 a concursului internaţional „Riccardo Stracciari" din Bologna, una dintre revelaţiile acestei stagiuni aş spune, a fost şi solista unui original grupaj de arii din *Operele „Gianni Schicchi"* de G. Puccini, *„Dama de pică"* de P. I. Ceaikovski şi *„La Wally"* de A. Catalani, într-un concert dirijat de **George Vintilă**, cucerindu-şi ascultătorii prin vocea sa minuţios lucrată, de o excepţională calitate, o voce... care s-ar cere mai mult valorificată!

Atât corul „Gavriil Musicescu" cât şi alţi doi dintre membrii *cvartetului vocal* amintit şi anume mezzosoprana **Georgeta Lungeanu** şi basul **George Solovăstru**, cărora li s-a adăugat tenorul **Mihai Axinte**, s-au mai întâlnit cu orchestra în cea de a doua parte a stagiunii, într-un concert vocal-simfonic, care l-a avut la pupitru pe **Emanuel Elenescu**, concert în care au contribuit cu eficienţă la realizarea în primă audiţie a unor fragmente din *Simfonia dramatică „Romeo şi Julieta"* de H. Berlioz. A fost un eveniment repertorial, care nu a rămas însă izolat. I s-au alăturat *Simfonia „Mathis der Maler"* de P. Hindemith (sub bagheta tânărului dirijor **Horia Andreescu**, care s-a impus prin vigoare şi cert profesionalism), *Poemul simfonic „O viaţă de erou"* de R. Strauss (prezentat de **Constantin Bugeanu**, muzician rafinat, de vastă experienţă), *Trei schiţe simfonice „Marea"* de Cl. Debussy şi *Poemul simfonic „Fântânile Romei"* de O. Respighi (în viziunea interpretativă a lui **Ion Baciu**, convingătoare prin acurateţe şi mobilitate coloristică), *„Două portrete"* de B. Bartók şi

Scanned with OKEN Scanner

Simfonia a X-a de D. Şostacovici (într-o modelare subtil interiorizată sub conducerea lui **Mircea Cristescu**). În legătură cu piesa lui Bartók nu poate fi trecută cu vederea participarea solistică a violonistului **Marcian David**; adăugată celorlalte intervenţii oarecum similare - în *Poemul* lui R. Strauss sau în *Suita simfonică „Şeherezada"* a lui Rimski Korsakov, ultima sub bagheta lui **George Vintilă** - a rotunjit profilul unui concert-maestru cu o prestanţă artistică în continuă creştere.

De altfel, înviorarea repertorială s-a făcut simţită odată cu încântătorul concert al „Anului nou" (patronat cu scânteietoare vervă tot de **Ion Baciu**) prin introducerea în program (pe lângă lucrări ale „clanului" muzical Strauss, devenite tradiţionale) a unor compoziţii de A. Dvorak (*Uvertura „Carnavalul"* şi *Dansurile slave nr. 7* şi *10*), Saint-Saëns (*„Carnavalul animalelor"*), P. I. Ceaikovski (*Uvertura „1812"* într-o ingenioasă variantă cu cor) şi a unui foarte reuşit colaj din lucrări de Sabin Pautza, Achim Stoia şi Anton Zeman, sub forma unui *triptic* cu parfum arhaic de *colind profan*, în care instrumentiştii orchestrei au devenit totodată (în mod surprinzător)... corişti. Am pomenit acest concert nu numai din cauza muzicii cântate, ci şi pentru o anumită atmosferă creată, rezultată din împletirea într-o aură cu adevărat sărbătorească a bucuriei de a cânta cu bucuria receptării.

Într-un cu totul alt cadru repertorial, şi anume cel al muzicii clasice (Haydn şi Mozart), am resimţit o senzaţie similară prin prezenţa de un farmec unic a lui **Aurelian Octav Popa**, în dubla ipostază de dirijor şi solist (asta după ce cu câtva timp mai înainte „colorase" romantic, prin *Concertul nr. 2 pentru clarinet* de C. M. von Weber, simfonicul de alură mai severă dirijat de **Horia Andreescu**). În prezenţa sa, sensul de „interpretare" a unui text muzical pur şi simplu nu-şi mai găseşte loc pentru că muzica pare a se naşte spontan, izvorând din respiraţie sau din calda bătaie a inimii. **Aurelian Octav Popa** şi-a găsit parteneri pe măsură atât în orchestră cât şi în trompetistul **Iancu Văduva** (*Concertul* de Haydn) şi flautistul **Virgil Frâncu** (*Concertul în Re major* de Mozart); mai puţin în **Daniel Podlovschi** (*Concertul pentru vioară nr. 7* de Mozart) care, precis dar puţin rigid, a adus o notă de supărătoare emfază în contextul dat. Alături de *Allegro în sol minor* pentru clarinet şi orchestră de Mozart, *Simfonia nr. 44* de Haydn a evidenţiat, în sprintena ei derulare, toate datele unui meşteşug tehnic stăpânit la un nivel superior.

În încheierea acestor rânduri, dedicate în special orchestrei ieşene şi dirijorilor ei din ultima vreme, nu pot să nu amintesc participarea în sfera solistică a unor personalităţi care au contribuit, de asemenea, la ridicarea ştachetei calitative a actualei stagiuni şi, implicit, la solicitarea constantă a publicului: pianistul **Dan Grigore** (interpret al celui de *al doilea Concert* de Rahmaninov, într-o perfectă comuniune cu

Scanned with OKEN Scanner

dirijorul Ion Baciu), violoncelistul iugoslav Valter Despaji (solist al celebrului *Concert* de A. Dvorak în compania lui Emanuel Elenescu), violonistul Andrei Agoston şi violoncelistul Valentin Arcu (*Dublul concert* de Brahms, dirijor Ion Baciu), violonista bulgară Dina Schneiderman (*Concertul* de Mendelssohn-Bartholdy, dirijor George Vintilă); dintre ieşeni, pe lângă cei amintiţi (şi l-aş repomeni pe Daniel Podlovschi pentru reuşita execuţie în colaborare cu Ion Baciu a *Concertului pentru vioară* de Beethoven), au avut evoluţii interpretative remarcabile pianiştii Mircea Dan Răducanu (*Concertul* de Grieg) şi Adriana Bera (*al patrulea Concert* de Beethoven). CRONICA, XVII, nr. 20, 14 mai 1982, p. 7 („Cronica artelor").

„Festivalul muzicii româneşti" - Prezenţe simfonice

Trei colective simfonice de un prestigiu recunoscut şi consolidat de-a lungul anilor şi-au adus contribuţia la cea de a VII-a ediţie a „Festivalului muzicii româneşti", conferindu-i o strălucire aparte: orchestra Filarmonicii „Moldova" din Iaşi, orchestra Radioteleviziunii Române din Bucureşti şi orchestra Filarmonicii „Banatul" din Timişoara.

Concertul inaugural, susţinut de orchestra Filarmonicii „Moldova" sub bagheta lui Ion Baciu nu poate fi desprins, pentru publicul din Iaşi, de cel imediat anterior, care l-a avut la pupitru pe oaspetele francez Alain Paris şi care a fost alcătuit numai din lucrări de George Enescu: *Rapsodia I-a în La major, Suita I-a în Do major* şi, în primă audiţie ieşeană, *Simfonia a II-a în La major.* Asta din două motive: mai întâi pentru că s-a realizat cu această ocazie un model de concert dedicat unui singur compozitor român, cum ar putea fi înglobat pe viitor chiar în cadrul „Festivalului..." (şi nu neapărat cu muzică de Enescu, pentru că, oricât ar fi de consistentă, ea nu poate reprezenta singură întregul spaţiu sonor al culturii româneşti); apoi pentru că în felul acesta orchestra ieşeană poate fi evaluată mai bine în potenţialitatea sa, în comparaţie cu celelalte colective instrumentale surori. Astfel, mai ales în *Simfonie*, s-a vădit acea sudură de ansamblu şi acea plasticitate specifică a detalierii orchestrale, care o recomandă ca pe o ideală interpretă a muzicii enesciene în primul rând, dar şi a altor muzici de o factură similară.

În concertul de deschidere propriu-zis, programul a debutat cu *Octetul în Do major* al aceluiaşi George Enescu, lucrare camerală ca instrumentaţie (chiar dacă simfonică din punct de vedere concepţional), în execuţia celor două *cvartete* reunite -

Scanned with OKEN Scanner

„Voces" (Bujor Prelipcean, Anton Diaconu, Gheorghe Haag şi Dan Prelipcean) şi „Euterpe" (Lenuţa Negoiţă, Alexandru Diaconu, Constantin Stanciu şi Grigore Marcovici), atât de „aşezată" în perfecţiune ei încât parcă... mai puţin inspirată decât cu ocazia primei audiţii din stagiunea trecută. *Concertul pentru vioară şi orchestră* de Dumitru Capoianu, care a putut fi ascultat în continuare, solist fiind Daniel Podlovschi, trebuie să fi sunat la vremea când a fost compus (1956) foarte proaspăt, cald şi reconfortant, caracteristici care se impun şi azi. În prezent însă unele lungimi nejustificate, unele inconsecvenţe şi chiar dezechilibrări formale, acreditează impresia generală a unei gândiri „pe bucăţele", impresie pe care interpreţii nu s-au străduit s-o atenueze, preferând un fel de abandon senin (nu lipsit, e drept, de atractivitate) pe fluxul desfăşurării textului muzical. Împreună cu corul „Gavriil Musicescu", orchestra şi-a încheiat evoluţia pe podiumul celei de a VII-a ediţii a *„Festivalului muzicii româneşti"* printr-o amplă *Cantată* în şapte tablouri compusă de Theodor Drăgulescu pe versuri de R. Selejan şi intitulată sugestiv *„Suflet de ţară"*, lucrare care are o serie de incontestabile calităţi, valorificate corespunzător în interpretarea realizată (şi aş sublinia în mod deosebit participarea solistică a mezzosopranei Adina Iuraşcu).

Avându-l la pupitru pe dirijorul Paul Popescu, orchestra simfonică a Radioteleviziunii Române a adus un program alcătuit similar, dar într-o altă ordine de desfăşurare. S-a început de această dată printr-o lucrare *vocal-simfonică* aparţinând compozitorului Viorel Munteanu, *Cantata-poem „Ştefan cel Mare"* pe versuri de Ion Chiriac. Concentrată ca dimensiuni şi dominată de o expresie sobră şi meditativă (cu trimitere la aceleaşi surse melodice şi de atmosferă ce au dat naştere şi lucrării camerale *„Glasurile Putnei"*, a cărei partitură, printr-o fericită coincidenţă, a fost lansată în aceeaşi seară în foaierul Filarmonicii ieşene), *Cantata* s-a impus cu autoritate în această primă audiţie, graţie şi unei tălmăciri adecvate, la care şi-au dat concursul, alături de corul şi orchestra Radioteleviziunii, corul „Gavriil Musicescu" (pregătit tot de Ion Pavalache ca şi în cazul simfonicului comentat mai sus), corul de copii al Liceului de Artă din Iaşi (dirijor Ion Măzăreanu), soprana Mioara Cortez-David şi tenorul Ionel Voineag. Ca piesă concertantă a fost aleasă o compoziţie destinată harpei şi aparţinând compozitoarei CarmenPetra-Basacopol. S-a dovedit a fi un *Concert* bine scris, care reţine atenţia în audiţie prin francheţea inspiraţiei şi prin remarcabila valorificare a instrumentului solist, harpista Elena Ganţolea cucerindu-şi o dată în plus ascultătorii prin măiestria sa. Opţiunea pentru *prima Simfonie, în Mi bemol major*, de George Enescu, în finalul concertului dirijat de Paul Popescu la

Scanned with OKEN Scanner

pupitrul orchestrei Radioteleviziunii Române a avut semnificaţia consolidării unui univers sonor deja asimilat.

Concertul orchestrei timişorene dirijat de **Remus Georgescu** a marcat, la modul exemplar, punctul culminant al „Festivalului...", nu numaidecât prin repertoriul abordat ci şi (poate mai ales) prin maniera de abordare. Mai mult decât „bine pregătită" (cum se afirmă îndeobşte), execuţia celor trei lucrări înscrise în program crea senzaţia unei înglobări organice în sensibilitatea interpretativă, de unde o extraordinară forţă de convingere. Atmosfera festivă (nu festivistă!) a fost accentuată şi prin prezenţa a două lucrări vocal-simfonice (*Cantata „Lumină"* de Sabin Pautza şi *Oratoriul „Cântare strămbunilor"* de Remus Georgescu) ştiut fiind că în acest sens vocea umană rămâne de neînlocuit. Concepută pentru *soprană, cor şi orchestră* (şi aş sublinia participarea solistică a **Mariei Morariu**, naturală, foarte luminoasă, foarte în spiritul muzicii), *Cantata* lui Sabin Pautza creşte asemenea unei mirifice flori din sămânţa unei *celule melodice* de trei sunete, fapt ce-i conferă o unitate monolitică şi posibilitatea unei gradaţii sonore impresionante. Melodica elementară, izvorâtă parcă din universul copilăresc, contribuie totodată la evitarea grandilocvenţei. De o viziune solară este dominat, în ultimă instanţă, şi monumentalul *Oratoriu* al lui Remus Georgescu. Adevărată frescă sonoră a unui trecut milenar, considerat când din unghiul adevărului istoric, când sub suflul inspirator al legendei (conform unor texte diverse, ingenios grupate), lucrarea solicită o amplă participare interpretativă, orchestrei şi corului adăugându-li-se doi recitatori (care au fost de această dată actorii **Larisa Stase-Mureşan** şi **Dinu Ianculescu**), o soprană solistă (**Virginia Manu**) şi un flaut *solo* (**Ioana Mogoş**). Ar fi greu de spuns după o primă audiţie în ce măsură această compoziţie a lui Remus Georgescu rezistă în toate articulaţiile sale. Cert este că reuşeşte să te intereseze ca ascultător pe tot parcursul desfăşurării şi tot atât de cert este că într-o asemenea interpretare (şi nu fac nici o menţiune specială pentru că toţi au fost extraordinari), dat fiind şi textul literar, va emoţiona întotdeauna. Un comentariu aparte merită şi singura piesă pur simfonică a concertului orchestrei Filarmonicii „Banatul" din Timişoara dirijat de **Remus Georgescu** - *Simfonia a II-a* (subintitulată *„Opus Dacicum"*) de Ştefan Niculescu, lucrare prin care se poate măsura, într-un mod revelator aş spune, distanţa (în tehnică şi spirit) de la gândirea simfonică a începutului de secol, reprezentată prin pomenitul opus enescian, la cea a sfârşitului de secol pe care îl trăim.

*

A vorbi despre perfecţiunea interpretativă a corului **„Madrigal"** a devenit pentru comentatori aproape o banalitate. Este însă minunat că **Marin Constantin** şi

Scanned with OKEN Scanner

ansamblul său se străduiesc mereu, cu fiecare nouă apariţie, fără să obosească, nu numai să-şi reconsolideze un prestigiu artistic unic în felul său ci şi să realizeze o continuă evoluţie. Se îmbină astfel, într-un mod cu totul miraculos, starea de certă perfecţiune cu o statornică credinţă în perfectibilitatea posibilă la orice nivel. De fapt este vorba, cred, despre o neîntreruptă căutare a unor esenţe sonore şi expresive, în felul în care au făcut-o în alte sfere de creaţie un sculptor ca Brâncuşi (cu„ păsările" sale de pildă) sau un pictor ca Petraşcu (prin revenirea obstinată asupra aceloraşi teme, conferindu-le mereu alte valori formale şi coloristice), aceste două exemple fiind sugerate de însuşi conţinutul programului executat la încheierea celei de a VII-a ediţii a „Festivalului muzicii româneşti". Astfel, deşi au fost selectate lucrări diferite ca *sintaxă*, factură corală şi conţinut ideatic, două tendinţe principale s-au evidenţiat în interpretare: obţinerea unei maxime purităţi a liniei melodice, de o manieră ce sugera proiecţia acesteia asupra întregului ansamblu (şi aş cita în acest sens în primul rând compoziţiile semnate de un Filotei Sân Agăi Jipei sau I. Hristafi dar şi *madrigalele lirice* aparţinând lui Doru Popovici - *„In memoriam George Enescu"* şi Mihai Moldovan - *„Peste vârfuri"* sau *„Colindele transilvane"* ale lui Roman Vlad) şi găsirea celor mai diversificate mijloace pentru a realiza o expresivitate pregnantă, caracteristică, bogat colorată (Dan Buciu - *„Amintiri despre Hiroşima"*, Sabin Pautza - *„Ofrandă copiilor lumii"*, Alexandru Paşcanu - *„Festum hibernum"* şi Myriam Marbé - *„Ritual pentru setea pământului"*), în unele dintre aceste compoziţii aceste particularităţi diferenţiale interferându-se.

CRONICA, XVII, nr. 21, 21 mai 1982

La Opera ieşeană - Un ingenios spectacol de operetă

Ca ultimă premieră a stagiunii 1981-1982, Opera română din Iaşi a realizat un spectacol cu pronunţat caracter de divertisment, înscris sub genericul „Farmecul operetei". Cât de binevenită a fost această iniţiativă au dovedit-o atât numărul mare de spectatori prezenţi în cele trei desfăşurări succesive ce au marcat estival finalul de stagiune, cât şi căldura deosebită a aplauzelor ce i-au răsplătit pe interpreţi. Într-adevăr, s-a putut constata o dată în plus ce mare nevoie au oamenii să se relaxeze în ambianţa reconfortantă, nu lipsită totuşi de un anume rafinament specific, a muzicii.

Pornind de la prezentarea ingenioasă, realizată într-un dialog dezinvolt de către actorii Doina Deleanu şi Virgil Raiciu de la Teatrul Naţional „Vasile Alecsandri", spectacolul a avut o evoluţie bine gândită, antrenantă, edificată pe

Scanned with OKEN Scanner

intenţia de ilustrare a celor două etape stilistice mari ale istoriei genului: cea „clasică" (reprezentată prin nume ca Johann Strauss - *„Voievodul ţiganilor"*, E. Kálmán - *„Silvia"* şi *„Contesa Maritza"*, F. Hervé - *„Mam'zelle Nitouche"*, Karl Zeller - *„Vânzătorul de păsări"*, Gherase Dendrino - *„Lăsaţi-mă să cânt"* şi Florin Comişel - *„Culegătorii de stele"*) şi cea „modernă" (reprezentată prin P. Abraham - *„Victoria şi al ei husar"*, K. Nacinschi - *„Bal la Savoy"*, *„Prietenul meu Bambery"*, Ştefan Lory - *„Toate pânzele sus"*). Laturii muzicale i-au fost asociate particularităţi diferenţiale de regie (Marina Emandi Tiron), coregrafie (Gheorghe Stanciu) şi scenografie (Nicolae Vericencu). Din acest punct de vedere, cea de a doua parte a programului mi s-a părut mai realizată. În prima deranjează, cred, unele discrepanţe dintre elementele decorului, stereotipia unor rezolvări coregrafice, rigiditatea scenică a corului şi, în unele cazuri, şi a soliştilor; aş mai semnala, de asemenea, dezechilibrul creat în desfăşurarea spectacolului prin prezenţa la un moment dar a patru *arii* feminine în succesiune directă. Sub raportul mişcării scenice ar fi loc pentru mai bine şi în partea a doua, care a fost însă, în ansamblu, mult mai vie, mai firească, la nivelul tuturor participanţilor.

Latura cea mai valoroasă a spectacolului „Farmecul operetei" a fost însă, fără îndoială, cea pur muzicală. Orchestra dirijată de Victor Gheorghe Dumănescu a sunat îngrijit, curat, expresiv. Plasată în prim plan la început prin *Uvertura la „Voievodul ţiganilor"*, a creat o atmosferă de tihnă interioară, de confort auditiv şi totodată de antren ritmic prin discreta subliniere a unor momente; ulterior s-a constituit în fundal sonor, cu fermitate dar fără ostentaţie. Corul, pregătit de Anton Bişoc, a avut şi el o evoluţie de bună calitate, conferind robusteţe şi strălucire deosebită unor secţiuni importante ale arhitecturii spectacolului (cum ar fi de pildă finalurile de părţi: valsul *„Estudiantina"* de Waldteufel şi scena *„Soho"* din *„Prietenul meu Bambery"*). Remarcabilă a fost şi participarea soliştilor (Adriana Severin, Gina Tăbăcaru, Melania Herdeanu, Aneta Pavalache, Maria Boga Verdeş - soprane, Evredica Filipovici, Camelia Şotrin Pascu - mezzosoprane, Constantin Cepreagă, Ionel Voineag, Cristian Georgescu, Octav Ambrozie - tenori şi Ion Humiţă - bariton) nu numai datorită calităţilor vocale intrinseci, cât mai ales datorită faptului că fiecare dintre aceştia a fost solicitat în sfera interpretativă cea mai adecvată unei evoluţii degajate şi convingătoare totodată.

FLACĂRA IAŞULUI, XXXVIII, nr. 11134, sâmbătă 24 iulie 1982, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Sabin Pautza

„Eşti adevărat în artă în măsura în care eşti tu însuţi" - afirma Sabin Pautza cu câţiva ani în urmă într-un interviu, aceste cuvinte putând figura ca un *motto* al oricărui comentariu ce ar viza evoluţia sa artistică.

L-am cunoscut ca student al Conservatorului „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti (pe care l-a absolvit în 1965, după ce trecuse pe la clasele unor muzicieni de prestigiu ca Ion Dumitrescu - armonie, Victor Giuleanu - teorie, Nicolae Buicliu - contrapunct, Tudor Ciortea şi Ştefan Niculescu - forme muzicale, Marţian Negrea - compoziţie şi Marin Constantin - dirijat): o siluetă gracilă, cu o alură neverosimil de copilărească, chiar pentru vârsta noastră de atunci, care i-a şi atras din partea colegilor porecla „Copilu'", învăluindu-i abil personalitatea. De aceea ne-a surprins (în felul unei bruşte revelaţii) la examenul pentru secţia Dirijat-cor, printr-o neobişnuită voinţă (totodată forţă) de a transmite o trăire şi o înţelegere a muzicii nu prin învăluirile de suprafaţă ci din adâncurile sale grave.

Debutul dirijoral l-a precedat pe cel componistic, activitatea interpretativă impunându-l (atât în ţară cât şi în turneele în străinătate) ca pe un muzician de elită, având totdeauna ceva de spus, fie că s-a aflat în fruntea coralei studenţeşti „Animosi", fie la pupitrul unor formaţii instrumentale camerale sau, în sfârşit, simfonice. Pentru că Sabin Pautza a ştiut să aştepte, acumulând treptat energia interioară şi experienţa necesare dezvăluirii în mod eficient, prin intermediul baghetei, a unor partituri din ce în ce mai complexe. Dirijatul a rămas totuşi pentru el, după cum singur mărturiseşte, un *hobby*, absolut necesar procesului creator. „Recunosc că datorez mare parte din reuşitele mele componistice acestei activităţi, din care am învăţat singur mai mult decât m-au învăţat profesorii mei la un loc" (la cei enumeraţi mai sus trebuie adăugat şi compozitorul italian Franco Donatoni, pe care l-a cunoscut în vara anului 1970, cu ocazia unui curs de compoziţie urmat şi totodată absolvit cu succes la Academia Musicale Chigiana din Siena - Italia). Se poate afirma într-adevăr că Sabin Pautza a devenit compozitor nu atât ca urmare a unei şcolarizări specifice ci cumva „din mers", în însuşi procesul creaţiei, în care s-a implicat dintr-o necesitate vitală de autoexprimare („Nu pot să trăiesc fără să fac muzică... Mecanismul creaţiei este un miraj... o enigmă încă nedescifrată. Procesul în sine este tot atât de plăcut cât este rezultatul procesului. Tocmai de aceea nu poţi să desparţi procesul în sine de operă..."). Aşa se explică şi originalitatea de necontestat a formulelor componistice adoptate, atât sub raport formal cât, mai ales, ca expresie care, independent de coloratura afectivă, reuşeşte să rămână de o cuceritoare prospeţime. Acest fapt a

Scanned with OKEN Scanner

generat aproape fără excepţie un remarcabil succes de public la fiecare primă audiţie, poate mai preţios decât premiile de creaţie obţinute, şi au fost destule: Premiul „George Enescu" al Academiei pe anul 1974 pentru lucrarea corală *„Ofrandă copiilor lumii"*, premiul III la faza republicană a Festivalului naţional „Cântarea României" - 1977 pentru *Cantata „Columne"*, premiul I la acelaşi Festival în 1979 pentru *Cvartetul de coarde nr. 3* (cu aceeaşi ocazie a obţinut premiul I pentru interpretare la pupitrul orchestrei simfonice a Conservatorului „George Enescu"), premiul Uniunii Compozitorilor pe anul 1979 pentru *Cantata „Lumină"* şi altele.

Prin diversitatea genurilor abordate şi prin varietatea mijloacelor tehnice utilizate, creaţia lui Sabin Pautza oferă unei cuprinderi de ansamblu un aspect oarecum compozit (şi aş mai aminti *„Seykylos Hymn"*, *„Laude" pentru 10 solişti*, *„Canti profani" pentru cor de copii şi orchestră*, *„Cinci piese" pentru orchestră mare*, *„Jocuri" I şi II pentru cvartet de coarde*, realizate şi în varianta pentru orchestră de cameră, *„Nocturne" - ciclu de lieduri pe versuri japoneze*, *Comedia muzicală „Poveste de dragoste"*, numeroase coruri, muzică uşoară, *muzicaluri* pentru copii etc.). Luate individual, majoritatea lucrărilor demonstrează însă o limpezime de concepţie de factură clasică, păstrându-se constant echilibrul între luciditate şi inspiraţie, densitate şi transparenţă, gravitate şi simplitate, acea binecuvântată simplitate obţinută nu prin evitarea efortului interior ci prin drastica decantare a acestuia de toate reziduurile ce ar putea tulbura comunicarea directă, nemijlocită prin Muzică.

ATENEU, anul 19, nr. 5 (153), august 1982, p. 12.

Corala „Cantores amicitiae" la cel de al doilea disc

„Casa cărţii" din Iaşi a găzduit lansarea într-un cadru festiv a unui nou disc realizat, în colaborare cu casa de discuri „Electrecord", de către *corala* „Cantores amicitiae" a Conservatorului „George Enescu" din Iaşi, dirijată de Nicolae Gâscă.

Pentru cei ce n-o cunosc încă, în pofida popularităţii mereu crescânde de care se bucură, reamintesc că această formaţie cu profil cameral a luat naştere în 1970 din iniţiativa conducătorului ei. Ideea de la care a pornit Nicolae Gâscă a fost şi generoasă, şi inspirată: valorificarea corală a unora dintre cele mai frumoase cântece din folclorul diferitelor popoare, de unde şi numele. Atraşi de la bun început de ineditul formulei (pe care Nicolae Gâscă a alimentat-o permanent cu noi şi noi prelucrări, vocile fiind adeseori însoţite şi de instrumente caracteristice), tinerii studenţi care au alcătuit nucleul iniţial s-au pus pe treabă cu un nedisimulat entuziasm,

Scanned with OKEN Scanner

pe care au reuşit să-l transmită, chiar de la primele apariţii în public, şi ascultătorilor lor. Această bucurie de a cânta va rămâne de-a lungul anilor marca distinctivă a formaţiei (în ciuda permanentei primeniri determinate de specificul studenţesc), împreună cu fondul repertorial de bază, care-i asigură unicitatea în contextul mişcării corale naţionale şi chiar internaţionale (pentru că, trebuie de asemenea amintit, *corala* „Cantores amicitiae" a făcut şi turnee în străinătate - în Austria şi R. F. Germania - obţinând chiar şi un prestigios premiu I în cadrul concursului „Tineretul şi muzica la Viena" - iulie 1981). Primul disc, scos în 1981 cu titlul *„Ocolul pământului în 16 melodii"* este ilustrativ în acest sens.

Continua evoluţie în planul tehnicii corale (care impune respectul celei mai severe critici prin acurateţe, plasticitate şi mobilitate expresivă, frumuseţe şi diversitate a coloritului sonor, autenticitate stilistică sprijinită pe execuţia cântecelor exclusiv în limba originară etc.) s-a îngemănat însă în timp şi cu o continuă lărgire a repertoriului, în sensul cuprinderii unor piese mereu mai dificile ca realizare, mai ales din repertoriul muzicii culte româneşti. Criteriul selecţiei repertoriale va rămâne însă frumosul franc, nesofisticat, atractivitatea necondiţionată, capacitatea certă de a determina adeziunea spontană în primul rând a interpreţilor şi, implicit, a ascultătorilor.

Acest spirit muzical al formaţiei are darul de a crea o deosebită coeziune între membrii săi, care-i rămân credincioşi chiar după absolvire, reunindu-se cu ocazii mai speciale, cum a fost şi lansarea celui de al doilea disc. Acesta din urmă, apărut cu titlul *„Cântece de iarnă de pretutindeni"* şi într-o prezentare grafică deosebit de plăcută, conţine 10 piese româneşti şi 10 piese străine, într-o ingenioasă înmănunchiere, care permite valorificarea din plin a calităţilor distinctive ale formaţiei. Este un disc aducător de bucurie, făcut să fie îndrăgit de la prima audiere (care nu va rămâne în nici un caz singura!), demn să figureze în discoteca oricărui meloman, indiferent de vârstă.

FLACĂRA IAŞULUI, XXXIX, nr. 11209, joi 21 octombrie 1982.

Început de stagiune la Filarmonica „Moldova"

Discret şi agreabil reornamentată, „aerisită" prin degajarea (în fine!) de toate surplusurile greoaie şi inestetice, tolerate atâta timp în numele unui destul de îndoielnic funcţionalism acustic, sala Filarmonicii „Moldova" din Iaşi şi-a deschis din nou porţile în condiţiile unui aflux sporit de iubitori ai muzicii, fapt ce a accentuat

Scanned with OKEN Scanner

caracterul festiv al concertului inaugural. Trebuie remarcat în acest sens că politica repertorială a ultimilor ani, vizând în mod preponderent atractivitatea şi accesibilitatea programelor abordate, chiar dacă a indispus uneori pe muzicienii profesionişti şi-a vădit din plin oportunitatea prin raportare la marele public, la atragerea căruia a mai contribuit totodată şi nivelul de execuţie, menţinut mereu la o cotă calitativă ridicată.

La orice nivel însă pot apărea nuanţe, mai ales în arta interpretativă, atât de supusă fluctuaţiilor psihice şi mai ales în cazul unor lucrări mult cântate. Or, *Simfonia a IX-a* de Beethoven face parte din repertoriul permanent al Filarmonicii ieşene de aproape trei decenii şi însuşi **Ion Baciu** a dirijat-o în multe rânduri. Chiar în stagiunea trecută semnalam o tălmăcire cu totul excepţională pe care a „semnat-o". De data aceasta „temperatura" execuţiei a fost ceva mai scăzută, ca şi când nici orchestra, nici dirijorul nu s-ar fi simţit în largul lor, „încălzirea" realizată prin *Uvertura „Leonora 3"* dovedindu-se insuficientă. În parcurgerea ambelor lucrări am observat însă o serie de caracteristici ce ţin deja de o stabilitate tehnică şi de o anume fermitate concepţională: tendinţa spre calitate timbrală şi echilibru sonor (şi aş semnala ca un moment deosebit de realizat începutul *Uverturii*); obţinerea unei sporite transparenţe orchestrale printr-o adecvată subliniere a detaliilor formale (ilustrative fiind părţile întâia şi a treia ale *Simfoniei*); *tempo*-uri în general bine strunite (şi mă gândesc mai ales la incisivul *Scherzo*); evitarea efectelor spectaculare izolate în favoarea logicii întregului şi a acumulărilor pe spaţii mai ample de desfăşurare. În felul acesta s-a parvenit totuşi, cumva pe nesimţite, la acea tensiune emoţională specifică finalului *vocal-simfonic*.

Şi corul „Gavriil Musicescu" (pregătit, ca de obicei, de **Ion Pavalache**), şi soliştii (soprana **Monica Teodorescu**, mezzosoprana **Martha Kessler**, tenorul **Ionel Voineag** şi basul **Pompei Hărăşteanu**) au fost la înălţime. Aceştia din urmă au alcătuit un *cvartet* remarcabil de omogen ca timbru şi volum (doar în participările izolate fiind sesizabile unele uşoare neconcordanţe de stil vocal) şi de o eficienţă expresivă ce a avut darul, mai ales din perspectiva ultimei intervenţii, de a lumina retrospectiv întreaga desfăşurare interpretativă a lucrării, împlinind-o parcă.

Condus tot de **Ion Baciu**, cel de al doilea concert al stagiunii a derulat, prin opoziţie cu primul, un program de orientare romantică şi post-romantică, a cărui componenţă aparent eterogenă s-a demonstrat în audiţie a fi fost bine gândită. De fapt, factorul hotărâtor în profilarea valorică a acestui concert a fost în ultimă instanţă interpretarea.

Astfel, *Uvertura academică* de Brahms şi *Poemul simfonic „Preludiile"* de Liszt au beneficiat de o redare care, subliniind în mod adecvat caracteristicile proprii de limbaj şi construcţie, a evidenţiat totodată substratul expresiv comun, marcat de

Scanned with OKEN Scanner

credința în ceea ce (într-o formă sau alta de manifestare) este demn şi nobil în sufletul uman. În ambele cazuri execuția nu a fost numai foarte îngrijit realizată ci şi inspirată, aptă a crea o participare emoțională puternică şi sinceră din partea ascultătorilor.

Ca solist al *Concertului* de Max Bruch, violonistul **Daniel Podlovschi** şi-a reafirmat principalele calități: lirismul ce caracterizează cu preponderență modul său de a simți şi reda muzica precum şi acuratețea şi frumusețea sunetului. În colaborare cu orchestra (care a fost vie şi prezentă exact în limitele necesității) s-a realizat o interpretare pe deplin convingătoare.

Momentul de maximă aderență a publicului a fost determinat însă de contribuția la programul acestui concert a sopranei **Mioara Cortez-David** prin câteva *arii* din *opere* (*„Gioconda"* de Ponchielli, *„Forța destinului"* de Verdi, *„Turandot"* şi *„Tosca"* de Puccini). Mai mult parcă decât în stagiunea trecută, **Mioara Cortez-David** ne-a copleşit pur şi simplu prin amploarea şi frumusețea glasului ei (glas de o calitate rarisimă, cum nu cred să fie multe nu numai în țară ci chiar în lume), prin tehnica vocală cu totul remarcabilă şi prin intensitatea trăirii. Fascinați, nu puțini vor fi fost cei care să se fi întrebat ce caută **Mioara Cortez-David** pe o scenă de concert când locul ei este într-un teatru de operă de primă mână?

CRONICA, XVII, nr. 43, 22 octombrie 1982.

Patru dirijori

După startul luat sub conducerea dirijorului **Ion Baciu**, orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" şi-a continuat evoluția în perimetrul actualei stagiuni prin trei concerte desfăşurate sub baghete diferite, fapt ce le-a conferit fizionomii distincte.

Dirijorul **George Vintilă**, primul în ordinea prezentării, a optat în selecția repertoriului simfonic pentru o primă audiție absolută - lucrarea *„Dimensiuni simfonice"* de Dumitru Bughici - şi pentru reluarea *Simfoniei a II-a „cu clopote"* de A. Haciaturian. Îndelunga colaborare cu Dumitru Bughici (compozitor a cărui remarcabilă prolificitate se manifestă mai puțin în direcția pregnanței de contur a fiecărei creații în parte cât, mai ales, în manifestarea unei evidente constanțe stilistice) îi favorizează lui **Georgę Vintilă**, cu ocazia prezentării oricărei noi lucrări, o notă de firesc şi degajare. Maniera sa specifică de abordare interpretativă, caracterizată prin înțelegerea şi trăirea muzicii în succesiunea şi nu în devenirea fluxului sonor, se repercutează însă uneori asupra unității de ansamblu, creând astfel pentru cei ce ascultă senzația lungimii şi, implicit, a saținetății auditive, fapt ce a marcat în concertul

Scanned with OKEN Scanner

pe care îl comentez nu numai prezentarea *„Dimensiunilor simfonice"* ci şi cea a *Simfoniei* lui Haciaturian.

Solista simfonicului dirijat de George Vintilă, pianista Roxana Lazăr, s-a confruntat de această dată cu o partitură pe măsura reală a disponibilităţilor sale tehnice şi a înclinaţiilor temperamentale, fapt ce i-a permis o execuţie plăcută şi echilibrată.

Lucrarea cu care dirijorul oaspete Iordan Dafov (Bulgaria) şi-a început programul susţinut la pupitrul orchestrei ieşene a fost selectată din muzica ţării sale: *„Improvizaţii simfonice"* de Marin Golemiov, compozitor aparţinând generaţiei vârstnice de creatori bulgari (n. 1908); o lucrare comunicativă, construită solid, marcată de un modalism firesc, de provenienţă folclorică, bogat şi viu colorată orchestral. Iordan Dafov a conturat-o cu pregnanţă şi-ntr-o gradaţie tensională foarte convingătoare. Convingătoare prin suflul imprimat orchestrei a fost şi interpretarea *Simfoniei a IV-a* de Brahms, deşi concepţia care i-a stat la bază este întrucâtva discutabilă, în sensul că artistul bulgar pare a fi gândit prea autonom fiecare dintre cele patru părţi ale lucrării, suprasolicitând de fiecare dată efectele de culminaţie, fapt ce a perturbat într-o oarecare măsură armonia arhitecturii de ansamblu. Colaborarea cu violonistul Andrei Agoston, interpret în plină ascensiune, s-a desfăşurat într-un deplin consens în ceea ce priveşte sensurile expresive date *Concertului în Re major* de P. I. Ceaikovski. S-a remarcat, pe fundalul unei execuţii bine şlefuite şi antrenante, o delicateţe şi o transparenţă ce au nuanţat în mod fericit vigoarea şi strălucirea caracteristice acestei celebre pagini concertante.

Deosebit de echilibrat conceput şi totodată interesant a fost programul simfonicului dirijat de Cristian Mandeal (a cărui personalitate artistică de deosebită forţă şi anvergură a constituit una dintre revelaţiile stagiunii trecute): Mircea Basarab - *Poem liric*, W. A. Mozart - *Concertul pentru flaut, harpă şi orchestră K. V. 299* şi A. Bruckner - *Simfonia a IV-a „Romantica"*. Deşi extrem de exigent (sau poate tocmai de aceea!) Cristian Mandeal reuşeşte să obţină de la orchestră (pe care o stăpâneşte admirabil şi din care face ce vrea) o execuţie absolut degajată de orice crispare, fapt ce permite recepţionarea muzicii (indiferent de iscălitura pe care o poartă) în deplinătatea expresivităţii sale.

Conceput ca un *continuum* al unei împletiri de valuri sonore, în care discrete intonaţii româneşti sunt topite într-o orchestraţie mustoasă de certă influenţă neoromantică, *Poemul* lui Mircea Basarab a fost valorificat de Cristian Mandeal în unitatea sa monolitică şi în căldura lirismului său. *Concertul* de Mozart (care i-a avut ca protagonişti pe valoroşii instrumentişti Virgil Frâncu - flaut şi Ion Ivan Roncea -

Scanned with OKEN Scanner

harpă) s-a reliefat în contextul dat ca un *intermezzo* cameral, evocând tapiserii rafinate şi dantele spumoase. În sfârşit, sub mâna lui **Cristian Mandeal** şi cu concursul vrednicilor instrumentişti ai orchestrei, monumentala *Simfonie* brucknerianã, cu „divinele" ei lungimi, s-a instituit într-o veritabilă terapie sonoră, căreia nu puteai, ca ascultător, decât să i te dăruieşti supus şi vrăjit.

Este însă bine ştiut că în artă, dincolo de orice „vrajă", este întotdeauna competenţă şi muncă acerbă pentru atingerea perfecţiunii meşteşugului. În acest sens, ilustrativă a fost şi spectaculoasa revenire la pupitrul dirijoral a lui **Ion Baciu**, spectaculoasă mai ales... la propriu, prin prezentarea în concert (cu o sumară recuzită scenică aleasă cu gust) a *Operei „Cosi fan tutte"* de Mozart. Mult mai firavă ca ţesătură dramatică decât alte lucrări mozartiene ale genului liric (*„Răpirea din serai"*, *„Nunta lui Figaro"*, *„Don Juan"* etc.), *Opera „Cosi fan tutte"* se prezintă ca o suită de *arii* de concert (debordând de frumuseţe sonoră şi prezentând totodată remarcabile dificultăţi tehnice) legate delicat prin *recitative*. Orchestra şi unele intervenţii corale încadrează măiestrit, într-o alură *oratorială* această ghirlandă de bijuterii ale artei cântului. Toate aceste particularităţi recomandă *Opera „Cosi fan tutte"* mai mult pentru o prezentare în concert decât pentru scena propriu-zisă. Versiunea realizată sub bagheta lui **Ion Baciu** în colaborare cu un grup de prestigioşi cântăreţi clujeni (**Elena Andrieş, Liliana Bizineche, Angela Nemeş, Alexandru Agachi, Mihai Zamfir** şi **Ionel Pantea**, acesta din urmă semnând şi regia) şi la care şi-au dat concursul o parte din membrii corului „Gavriil Musicescu" (în formaţie camerală), la clavecin fiind **Iuditha Boros**, a fost pur şi simplu excepţională. Se poate afirma acest lucru pornind de la prezentarea de ansamblu dar vizând în special realizarea pur muzicală, caracterizată printr-o ireproşabilă acurateţe stilistică şi, la nivelul soliştilor, printr-o ştiinţă şi o disciplină a cântului de înaltă clasă. A fost o încântare pentru care se cade să le mulţumim tuturor interpreţilor.

CRONICA, XVII, nr. 49, 3 decembrie 1982, p. 7.

Concerte simfonice

Menţinând bagheta şi în simfonicul ce a urmat memorabilei execuţii a *Operei „Cosi fan tutte"* de Mozart, dirijorul **Ion Baciu** i-a dat acestui concert o orientare repertorială interesantă, în care îndrăzneala profesională - reprezentată prin abordarea în primă audiţie absolută a *Simfoniei a III-a* de Anton Zeman - s-a îmbinat în mod echilibrat cu tactul interpretului îndelung încercat în comunicarea sonoră cu marele public meloman - ilustrat prin completarea programului cu două lucrări de largă

Scanned with OKEN Scanner

audienţă: *Preludiul* la *Opera „Lohengrin"* de R. Wagner şi *Concertul nr. 5 în Mi bemol major pentru pian şi orchestră* de L.van Beethoven. Acesta s-a bucurat de această dată de tălmăcirea pianistului **Dan Atanasiu**, reprezentant de valoare al tinerei generaţii de interpreţi români.

Pregătită minuţios, execuţia *Simfoniei a III-a* de Anton Zeman a relevat sugestiv şi totodată plastic virtuţile lucrării. Compozitor aflat în deplinătatea forţei creatoare, Anton Zeman şi-a conturat deja un stil propriu, caracterizat prin rigoarea (poate prea excesiv cerebralizată) şi concizia construcţiei, prin sobrietatea aspră a expresiei (sugerând reliefurile colţuroase ale sculpturii monumentale), prin marea bogăţie a orchestraţiei, desfăşurată în adevărate pânze policrome. Ca şi în alte lucrări care au precedat-o în timp, *Simfonia a III-a* se împărtăşeşte din surse folclorice abil asimilate şi întreţesute în discurs, fapt evident mai ales în efectele de *isonuri* din partea a doua sau în ritmurile incisive şi antrenante din final.

Actuala stagiune se arată, de altfel, bogată în muzică românească, selecţia rămânând însă, în general, la fel de arbitrară ca şi până acum (constatare valabilă şi pentru repertoriul universal). În această ordine de idei ar fi de menţionat şi prima audiţie a lucrării *„Imagini rapsodice"* de Wilhelm Berger (dirijată într-un alt simfonic tot de Ion Baciu), care nu s-a reliefat destul de convingător, fie din cauza execuţiei, care a păcătuit printr-o oarecare platitudine, fie pentru că piesa în sine nu reprezintă una dintre reuşitele majore ale compozitorului. Mai interesantă a apărut lucrarea *„Fragmente"* de Ştefan Niculescu, inclusă în programul pe care l-a susţinut tânărul dirijor **Răzvan Cernat**. Aşa cum o sugerează titlul, pare a fi vorba de un joc între suprafeţe muzicale diferenţiate structural, care se succed, se interferează sau se suprapun, creând un continuum sonor. Reies efecte inedite şi urmărirea desfăşurării diferitelor combinaţii de incizii melodice, ritmuri, eşalonări armonice, culori orchestrale ar fi chiar agreabilă, dacă repetarea obsesivă a acestora (trădând, cred, surse orientale de inspiraţie) n-ar fi împinsă uneori dincolo de limitele suportabilului.

În oricea caz, trebuie spus că **Răzvan Cernat** şi-a dezvăluit ca dirijor, chiar cu parcurgerea acestei piese, o prospeţime şi un fel de neastâmpăr interior apte a stârni interesul. Două *Poeme simfonice* au încununat cu deosebită strălucire debutul ieşean al dirijorului: *„O noapte pe muntele pleşuv"* de M. Mussorgski şi - în primă audiţie - *„Macbeth"* de R. Strauss. Momentul cel mai tulburător al acestui simfonic a fost însă marcat de către pianistul **Andrei Deleanu**, aflat şi el la prima întâlnire cu publicul din Iaşi. Talent original, dispunând de maleabilitate şi vigoare tehnică, de suplеţe, căldură şi în acelaşi timp incisivitate expresivă, având în plus darul rar de a comunica spontan cu ascultătorii, poate tocmai prin tensiunea emoţională ardentă căreia i se abandonează

Scanned with OKEN Scanner

de la primul până la ultimul sunet, pianistul **Andrei Deleanu** a reuşit, cred, să sugereze ceva din ceea ce trebuie să fi însemnat prima audiţie a învolburatului *Concert în Mi bemol major* de Fr. Liszt, sub degetele însuşi autorului său.

Deşi a cuprins în program şi execuţia unei lucrări orchestrale de consistenţa *Simfoniei a VII-a* de Prokofiev, amintitul simfonic dirijat de **Ion Baciu** a căpătat un relief mai deosebit tot printr-o participare pianistică, într-altfel tulburătoare şi aşteptată cu mult interes; este vorba despe celebrul laureat al primului Concurs internaţional „George Enescu" - pianistul chinez **Li Min Cian**, care a cântat unul dintre ultimele *Concerte* de W. A. Mozart, cel *în Si bemol major K. V. 595.* A fost o execuţie sever şlefuită, de o expresie reţinută, nobilă şi pură, luminată parcă din interior prin autenticitatea trăirii.

În alte două concerte simfonice intercalate între cele deja comentate, din punctul de vedere al repertoriului simfonic şi, implicit, al interpretării acestuia, s-a putut constata o cantonare într-un profesionalism marcat fie de o undă de entuziasm romantic în cazul dirijorului **George Vintilă** (*Fantezia simfonică „Francesca da Rimini"* de P. I. Ceaikovski şi *„Dansurile polovţiene"* din *Opera „Cneazul Igor"* de Borodin), fie de o energie cam prea expeditivă, sub bagheta lui **Mircea Cristescu** (*„Jocuri româneşti"* de Tiberiu Brediceanu şi *Simfonia a VII-a* de Beethoven), în timp ce latura solistică s-a deplasat în sfera instrumentelor cu coarde.

Este de notat, astfel, participarea harnicului instrumentist care este violoncelistul **Alexandru Moroşanu** în *Variaţiunile pe o temă rococo* de Ceaikovski (în colaborare cu **Mircea Cristescu**): o execuţie precisă, echilibrată, muzicală.

Într-o „formă" de zile mari, violonistul **Ştefan Ruha** a realizat (împreună cu **George Vintilă**) una dintre cele mai emoţionante şi mai împlinite interpretări ale *Concertului* de Beethoven ce pot fi imaginate, obişnuita sa ardere interioară manifestându-se de această dată într-o perfectă îngemănare cu exigenţele de stil şi cu disciplina demersului artistic major. Generos, **Ştefan Ruha** a susţinut totodată (în *Dublul Concert în re minor* de J. S. Bach) şi debutul solistic al tinerei violoniste **Leonardina Caziuc**, care a onorat cu cinste (printr-o execuţie foarte îngrijită şi expresivă în întregul ei, prin acurateţea şi căldura sunetului) această ilustră companie.

CRONICA, VXIII, nr. 2, 14 ianuarie 1983, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Concerte simfonice

Prezența unui mare interpret poate fi uneori deconcertantă prin lipsa spectaculozității (pândită cu atâta aviditate de toți cei atrași de aura celebrității ce înconjoară numele înscris pe afiș), prin ocolirea oricărei ostentații. Este prin excelență cazul pianistului **Rudolf Kerer** (U.R.S.S.) care, prin modul său de a cânta, aproape neverosimil de simplu și firesc, te face totuși, ca ascultător, să înțelegi exact esențialul compoziției, filonul unic al coeziunii ei interioare. Fiecare alineat al partiturii capătă astfel, sub degetele sale, o direcționare expresivă precisă; frazele discursului muzical se conturează cu o luminoasă franchețe, fără echivocuri, înlănțuindu-se în devenirea sonoră în virtutea unei legități implacabile. În concepția sa, *Concertul nr. 5 în Mi bemol major „Imperialul"* de L. van Beethoven (pe care l-a executat împreună cu orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova", la pupitru fiind dirijorul polonez **Tadeusz Chachaj**) s-a transfigurat parcă. În locul monumentalității ușor artificiale, a grandilocvenței și a virtuozității uneori agresive ce domină majoritatea versiunilor interpretative ale acestui *Concert*, implicând un efort fizic mai mult sau mai puțin afișat, **Rudolf Kerer** oferă o variantă în care latura tehnică este împinsă în niște invizibile culise, în prim-plan trecând, adâncit și potențat, tot ce textul partiturii oferă ca expresie sonoră pură. Mai mult, această expresie sonoră este reliefată în special în dimensiunea sa melodică, cu neașteptate și, totodată, captivante nuanțări, care mimează o spontaneitate vecină cu improvizația dar care se vădesc, în fond, pe deplin voite, solid încastrate într-o concepție de ansamblu.

Fără a fi fost ideal ca promptitudine a replicii, aportul orchestrei și dirijorului în dialogul cu solistul s-a manifestat în limitele corectitudinii. În piesele orchestrale incluse în program (*Uvertura „Oberon"* de Weber și *Simfonia a VIII-a în Fa major* de Beethoven) am regăsit însă la **Tadeusz Chachaj** calitățile care l-au impus în atenția publicului într-una din stagiunile precedente: gestul sigur, energic, intenții interpretative precizate și clare, dinamism temperamental.

Dintre dirijorii oaspeți în cadrul altor concerte, este de menționat în primul rând dirijorul botoșănean **Modest Cichirdan**. Lucrările înscrise în program (*Uvertura „Rosamunde"* de Schubert, *Concertul nr. 1 în Do major pentru pian și orchestră* de Beethoven și *Simfonia a IV-a* de Ceaikovski) s-au bucurat, din punct de vedere dirijoral, de o execuție bine pregătită și îngrijit prezentată, din care n-au lipsit momentele de autentic relief expresiv.

Solista *Concertului* de Beethoven, tânăra pianistă **Alina Pavalache** (studentă a Conservatorului „George Enescu" din Iași) a făcut o foarte bună impresie, atât prin

Scanned with OKEN Scanner

ţinuta modestă şi sobră de vrednic ucenic într-ale frumosului muzical, cât şi prin interpretarea propriu-zisă, pusă la punct ca tehnică şi stil, bine construită, muzicală, căreia nu i-ar fi stricat însă un plus de nerv şi strălucire.

Desfăşurat sub bagheta dirijorului **Aurel Niculescu**, simfonicul imediat următor a avut un program cu o alcătuire cumpănită sub forma unui *triptic*, în care *Concertul pentru violoncel şi orchestră în la minor* de Saint-Saëns s-a instituit într-un ax de simetrie cu valoare de contrast, prin structura sa monolitică, faţă de cele două lucrări orchestrale extreme, ambele aparţinând genului *suitei* şi ambele având la bază o gândire scenică: *„Suita teatrală"* de Theodor Grigoriu şi *Suita* din *Baletul „Romeo şi Julieta"* de Prokofiev. Orchestra a fost minuţios lucrată, **Aurel Niculescu** reconfirmându-se ca un muzician de aleasă factură. I s-ar putea reproşa doar faptul că nu a insistat mai mult în *Suitele* orchestrale asupra unor soluţii de continuitate emoţională, necesare mai ales în cea de a doua, a cărei execuţie a păcătuit printr-o oarecare inegalitate de suflu.

Execuţia *Concertului* de Saint-Saëns, a cărei interpretare solistică, temeinic şi armonios cizelată tehnic, deosebit din frumoasă ca sonoritate instrumentală, de o expresivitate penetrantă s-a datorat violoncelistei **Alexandra Guţu**, a vădit şi din partea dirijorului o rafinată înţelegere muzicală şi o participare afectivă, în care propria sa experienţă violoncelistică trebuie să fi avut un cuvânt greu de spus.

Experienţa de instrumentist s-a făcut simţită şi în evoluţia la pupitru a lui **Radu Zvorişteanu**, caracterizată nu atât prin anvergură dirijorală, cât printr-o bună cunoaştere a orchestrei şi o reală şi de fond înţelegere a partiturilor abordate, constituite într-un interesant şi multicolor buchet sonor: *Uvertura* la *Opera „Ruslan şi Ludmila"* de Glinka, *Simfonia „Harold în Italia"* de H. Berlioz (eveniment repertorial, partida violei *solo* fiind susţinută cu căldură şi acurateţe de **Constantin Stanciu**), *Concertul pentru harpă şi orchestră* de Paul Constantinescu (cântat cu rafinată muzicalitate de **Elena Ganţolea**) şi *Poemul simfonic „Ucenicul vrăjitor"* de Paul Dukas.

Dirijorul **Ovidiu Bălan** s-a impus în ultimii ani (asemeni colegului său **Modest Cichirdan** din Botoşani) în primul rând prin eforturile susţinute de ridicare profesională a orchestrei simfonice băcăuane, pe care o conduce permanent. Se comportă însă cu dezinvoltură în faţa oricărei orchestre, cum a şi demonstrat-o recent la Iaşi. În modul său de a dirija este ceva proaspăt şi tineresc, o vigoare şi un entuziasm care cuceresc, însă uneori s-ar simţi nevoia unei mai atente şlefuiri stilistice. Atât în partea orchestrală a *Concertului pentru pian şi orchestră în Si bemol major K. V. 595* de W. A. Mozart cât mai ales în *Simfonia a V-a* de F. Mendelssohn-

Scanned with OKEN Scanner

Bartholdy au apărut astfel unele îngroşări expresive nespecifice, care însă nu au umbrit impresia de ansamblu. Cu totul remarcabilă a fost realizarea, în colaborare cu corul „Gavriil Musicescu", a primei audiţii absolute a *Cantatei „Dreptul la timp"* de Cristian Misievici - un concentrat *poem vocal-simfonic*, modelat cu sobrietate şi cu un pronunţat simţ al grandoarei sonore.

Mai este de subliniat în acest simfonic participarea de un exemplar profesionalism a pianistei **Mihaela Constantin**, ca solistă a *Concertului* de Mozart.

CRONICA, XVIII, nr. 12, 25 martie 1983, p. 3.

Sub semnul valorii certe

Marcată parcă mai mult decât în prima parte a sa de caracterul fortuit al succesiunii programelor, ultima perioadă de activitate a orchestrei simfonice ieşene în actuala stagiune a prezentat importante oscilaţii calitative, fapt ce nu i-a ştirbit însă, în general, puterea de atracţie asupra publicului.

Dirijorul **Iosif Conta** a semnat un prim concert-eveniment, în cadrul căruia demnă de o particulară reliefare mi s-a părut nu atât spectaculara execuţie a *Suitei a II-a din baletul „Daphnis şi Chloe"* de Ravel cât tălmăcirea sobră, interiorizată a *Missei în Do major* de W. A. Mozart. Prin această lucrare de o tulburătoare frumuseţe şi puritate expresivă s-a adus o nouă îmbogăţire de substanţă repertoriului mozartian al Filarmonicii „Moldova", orchestra, corul şi cei patru solişti (**Mioara Cortez-David, Georgeta Lungeanu, Constantin Cepreaga şi George Solovăstru**) unindu-şi forţele într-o entuziastă şi totodată armonioasă participare. Ca un *interludiu* între cele două lucrări amintite, programul dirijat de **Iosif Conta** a inclus, în execuţia foarte îngrijită a lui **Ştefan Zărnescu** şi **Alexandru Moroşanu**, *Concertul pentru două violoncele şi orchestră* de G. Fr. Händel.

În simfonicul imediat următor, desfăşurat sub bagheta dirijorului **Cristian Mandeal**, orchestra a atins o adevărată culme de profesionalitate, prin valorificarea plenară a potenţialului său tehnic şi de expresie, prin calitatea şi diversitatea sonorităţilor obţinute, prin gradul de conştientizare al participării. Pe de altă parte, **Cristian Mandeal** s-a relevat o dată în plus ca un muzician de aleasă factură, a cărui solidă cultură de specialitate se îmbină cu un temperament electrizant şi totodată cu capacitatea de aprofundare în toate dimensiunile sale a oricărei lucrări pe care o abordează, cum au fost şi cele *„Trei schiţe simfonice"* de V. Petculescu (compoziţie care merită a fi reţinută mai ales pentru efectul calmant resimţit în audiţie), *Concertul*

Scanned with OKEN Scanner

pentru violoncel şi orchestră în mi minor de A. Dvorak (solist fiind **Vladimir Tonha** - U.R.S.S., interpret cu o personalitate puternică şi originală), amplul şi complexul *Poem simfonic „Aşa grăit-a Zarathustra"* de R. Strauss.

După acest moment de vârf, tonusul orchestrei a scăzut brusc. Sub conducerea lui **George Vintilă** nu s-a trecut de limitele unei execuţii de rutină (uneori cu supărătoare neglijenţe), compensată doar parţial prin prezenţa celor doi solişti - **Sumiko Nagaoka**, o pianistă japoneză deosebit de sensibilă, în *Concertul nr. 2 în do minor* de S. Rahmaninov, şi violonistul **Daniel Podlovschi** în *Concertul pentru vioară* de F. Mendelssohn-Bartholdy - sau a corului, în *Uvertura „1812"* de P. I. Ceaikovski.

Aşteptat cu viu interes, Festivalul „Beethoven" semnat de violonistul **Ion Voicu** şi de dirijorul **Mădălin Voicu** a fost de natură mai degrabă să decepţioneze (prin execuţia sub nivelul posibilităţilor, bine cunoscute şi apreciate, a *Concertului pentru vioară şi orchestră în Re major* de către cel dintâi) sau să contrarieze (prin interpretarea *sui generis* dată *Simfoniei a V-a* de către cel de al doilea).

Revenind la pupitru, **George Vintilă** a condus, de data aceasta, un concert având din nou atributele evenimentului artistic. În prima parte a programului a fost prezentată prima audiţie ieşeană a *Simfoniei a III-a „Bizantina" pentru cor mixt, solo bariton şi orchestră* de Doru Popovici, solist fiind **Constantin Axinte**. Această lucrare, chiar dacă păcătuieşte uneori prin soluţii componistice prea comode sau printr-o oarecare discontinuitate stilistică între secţiuni, conţine în schimb multe pagini foarte reuşite, fiind dominată în ansamblu de o luminozitate calmă, aerisită, reconfortantă, fapt ce i-a atras un remarcabil succes de public. Partea a doua a cuprins *Concertul pentru vioară şi orchestră* de Joh. Brahms, având-o ca solistă pe **Lola Bobescu**. Artista nu şi-a desmințit renumele de mare interpretă, impresionând prin sunetul cald şi comunicativ, amplu şi de o mare bogăţie timbrală, prin eleganţa şi totodată noblețe frazării şi, mai ales, prin profunzimea înţelegerii sensurilor spirituale ale muzicii.

Vrând parcă să compenseze o lungă absenţă, dirijorul **Ion Baciu** a condus patru simfonice consecutive, caracterizate, fiecare în parte, printr-o particulară unitate repertorială.

Primul a fost un concert de muzică românească, reunind lucrări de Anton Zeman (*„Arcade peste timp"* într-o versiune concentrată, care-i evidenţiază virtuţile simfonice şi vigoarea expresivă), Cristian Misievici (*„Antifonii" pentru vioară şi trei grupuri de interpreţi*, compoziţie care avansează o modalitate originală de tratare a unei piese concertante, într-o viziune cvasi-aforistică implicând şi efecte stereofonice,

Scanned with OKEN Scanner

care însă nu au fost realizate lipsind condiţiile de amplasare adecvată a interpreţilor) şi Paul Constantinescu (*Simfonia I-a*, care la aproape 30 de ani de la terminare apare şlefuită de patina timpului, ornată cu însemnele de neconfundat ale clasicităţii în accepţia sa valorică). Este de subliniat în acest concert participarea de bună calitate a corului „Gavriil Musicescu" şi a mezzosopranei **Georgeta Lungeanu** în prima lucrare şi contribuţia conştiincioasă a violonistului **Daniel Podlovschi** în cea de a doua (aceasta din urmă cu atât mai mult cu cât din punct de vedere instrumental solistul se află într-o postură dezavantajoasă).

Au urmat două concerte de muzică barocă şi clasică, cu privire la care ar fi de remarcat atât execuţia minuţios pusă la punct a unor lucrări de Mozart (*„Mica serenadă"* şi *Simfoniile nr. 29 în La major* şi *nr. 39 în Mi bemol major*) sau Beethoven (*Uvertura „Leonora 3"*) cât şi respectivele participări solistice: a violoncelistului **Alexandru Moroşanu** în *Concertul pentru violoncel şi orchestră* de L. Boccherini (precisă şi muzicală) şi mai ales a violonistei **Lenuţa Negoiţă** în amplul *Ciclu de concerte „Anotimpurile"* de Vivaldi (foarte bogată ca expresie şi de o deosebită prospeţime).

Romantic în întregime, cel de al patrulea concert dirijat de **Ion Baciu** a fost dominat cu autoritate de personalitatea puternică a pianistului **Dan Grigore**. Astfel, după *Uvertura* la *„Maeştrii cântăreţi"* de R. Wagner (redată într-o manieră care i-a subliniat mai cu seamă grandilocvenţa), acesta a executat, împreună cu orchestra, arhicunoscutele *Concerte în la minor* de R. Schumann şi *în si bemol minor* de P. I. Ceaikovski. Le-a executat însă într-o formulă înnoită, care fără a le denatura (partitura a fost respectată în ambele cazuri cu strictețe iar problemele tehnice - rezolvate magistral!), le-a adăugat sensuri întregitoare, îmbogăţindu-le cu neaşteptate valenţe expresive şi transformând audiţia într-o pasionantă aventură a descoperirii de noi şi noi frumuseţi, pe trasee sonore ce păruseră în timp a-şi fi epuizat capacitatea de a mai surprinde. Aceasta este de fapt, cred, marca adevăratei şi marii interpretări şi **Dan Grigore** este în momentul de faţă, într-adevăr, un mare interpret.

Poate că stagiunea ar fi trebuit să se încheie cu acordurile apoteotice ale ultimelor pagini din *Concertul* de Ceaikovski. Au mai urmat însă două simfonice.

Primul, echilibrat dar fără un relief deosebit, a fost dirijat de muzicianul italian **Francesco Balzani**, solistă fiind pianista **Roxana Lazăr**. *Concertul pentru pian şi orchestră* de Grieg a fost parcurs în condiţiile unei evoluţii tehnice îngrijite, neînsoţită deocamdată de o foarte convingătoare valorificare a conţinutului expresiv. Execuţia *Simfoniei I-a* de Brahms a fost de o certă muzicalitate, dar o oarecare moliciune temperamentală a dirijorului a lipsit-o de caracteristica forţă dramatică.

Scanned with OKEN Scanner

Fără îndoială că, din punct de vedere dirijoral, **Ilarion Ionescu-Galaţi** a avut mult mai mult de spus, atât în *Uvertura* la *„Euryanthe"* de Weber cât, mai ales, în *cea de a II-a Simfonie* de Brahms, a cărei tălmăcire a stârnit entuziasmul nu numai al publicului ci chiar al orchestrei. În ceea ce o priveşte pe solista *Concertului pentru vioară şi orchestră* de Schumann, violonista **Jenny Abel** (R.F.G.), ne-a lăsat într-o stare de perplexitate, cântând mai mult ca o amatoare (entuziastă ce-i drept!) decât ca o profesionistă realmente avizată.

Făcând un sumar bilanţ final, se impune constatarea că şi în stagiunea aceasta a predominat valoarea artistică certă în activitatea colectivului vocal-simfonic ieşean (şi la urma urmelor s-ar putea ea decanta altfel în afara unei dialectici a împlinirilor şi neîmplinirilor?) şi ca beneficiari permanenţi nu putem decât să mulţumim cu căldură tuturor interpreţilor pentru momentele de folositoare bucurie estetică, pe care cu atâta efort şi dăruire ni le-au prilejuit.

CRONICA, XVIII, nr. 23, 10 iunie 1983.

Tineri interpreţi

În actuala stagiune de concerte a fost evidentă mai mult ca oricând străduinţa conducerii Filarmonicii „Moldova" de a promova şi sprijini în mod concret şi eficient debutul solistic al unora dintre cei mai talentaţi tineri instrumentişti, elevi sau studenţi, din cadrul învăţământului muzical de specialitate.

A fost şi cazul simfonicului care i-a reunit ca protagonişti pe doi studenţi ai Conservatorului „George Enescu" din Iaşi - clarinetistul **Florin Melinte** şi pianista **Anuş Cividian** şi pe o elevă din Bucureşti în vârstă de numai 13 ani - **Mălina Dandara**, vioară.

Programul a fost deschis de **Florin Melinte**, care a cântat *Concertul în La major pentru clarinet şi orchestră K. V. 622* de W. A. Mozart. Capodoperă de maturitate a geniului mozartian, această lucrare rămâne o piatră de încercare în evoluţia oricărui clarinetist. **Florin Melinte** s-a dovedit a fi un instrumentist format în datele esenţiale de meşteşug. Sunetul său este frumos timbrat, egal calitativ în toate registrele; tehnic totul a fost rezolvat optim, pasajele de virtuozitate derulându-se cu suplețe, limpezime şi precizie; frazarea a fost adecvată stilistic, marcată de un lirism de calitate în partea mediană, de vigoare şi franchețe în părţile extreme.

Mezina grupului de solişti, violonista **Mălina Dandara** a impresionat şi cucerit totodată publicul prin elanul romantic imprimat execuţiei *Concertului în sol*

Scanned with OKEN Scanner

minor de Max Bruch, prin forţa sa de susţinere. Aceste calităţi incontestabile au avut darul de a estompa cele câteva imperfecţiuni vizând acurateţea şi precizia unor pasaje.

În finalul acestui „concert de concerte" a evoluat pianista **Anuş Cividian**. Abordând pretenţiosul *Concert în do minor nr. 3* de L. van Beethoven aceasta a demonstrat nu numai o temeinică pregătire tehnică (înţelegând velocitate, calitate sonoră, plasticitate, stăpânirea cu rafinament a nuanţelor) ci şi maturitate concepţională, profunzime expresivă, darul de a crea atmosferă (acea atmosferă sobră, interiorizată, plină de nobleţe, atât de caracteristică lui Beethoven).

Privind reuşita globală a acestei manifestări muzicale, nu poate fi însă trecută cu vederea îndrumarea competentă de care au beneficiat aceşti tineri, de la Conservatorul „George Enescu" fiind de menţionat în acest sens clarinetistul Dumitru Sâpcu şi pianista Mihaela Constantin, ambii interpreţi ei înşişi şi, după cum s-a dovedit, profesori prestigioşi.

Pe aceeaşi linie a entuziasmului pedagogic şi, totodată, a competenţei profesionale merită o reliefare particulară şi un recital „Mozart" adăpostit de Muzeul Teatrului, susţinut de trei elevi ai Liceului de artă „Octav Băncilă" Iaşi - **Nicoleta Luca** (cl. a VII-a), **Ionuţ Diaconu** (cl. a VI-a) şi **Samir Golescu** (cl. a VIII-a) - îndrumaţi de profesorii Silvia şi Marin Pânzaru. Dincolo de timiditatea sau nevinovatele stângăcii inerente vârstei şi lipsei de experienţă, evoluţia interpretativă a micilor instrumentişti s-a desfăşurat în ansamblu într-un autentic spirit mozartian, cu unele particularizări individuale: capacitate de susţinere şi chiar simţ dramatic la **Nicoleta Luca** (*Fantezia şi Sonata în do minor*), gingăşie expresivă şi simţ al nuanţelor la **Ionuţ Diaconu** (*Fantezia în re minor, Rondo* şi *Sonata în Sol major*), spontaneitate captivantă şi totodată înţelegere matură la **Samir Golescu** (*Sonata în Do major*).

CRONICA, XVIII, nr. 25, 24 iunie 1983 („Vitralii").

Un concert extraordinar

Sub acest generic, Filarmonica „Moldova" a oferit publicului un supliment final cu caracter voit festiv şi cu o componenţă inedită. Scopul, mărturisit de prezentatorul acestui concert, dirijorul Ion Baciu, directorul colectivului vocal-simfonic ieşean, a fost acela de a reuni într-o manifestare comună (un fel de „şezătoare muzicală" cum s-a spus) pe toţi membrii activi ai Filarmonicii. Prezentarea

Scanned with OKEN Scanner

propriu-zisă a protagoniştilor a implicat de fiecare dată şi o trecere în revistă a activităţii şi principalelor realizări ale acestora, adeseori ignorate de marele public.

S-a derulat multă muzică în tălmăciri convingătoare în totalitate, chiar dacă nu întotdeauna îndeajuns de reprezentative pentru interpreţi. Programul a fost deschis de *cvartetul* „Voces" cu una dintre paginile cele mai dificile ale repertoriului clasic - *„Marea fugă" op. 133* de L. van Beethoven, execuţia realizată putând fi pusă cu cinste alături de oricare din interpretările considerate „de referinţă". Ar fi de remarcat ca o particularitate, în afară de cursivitatea firească a desfăşurării (fapt dificil de obţinut în sine), modul tranşant de rezolvare a contrastului dintre principalele secţiuni ale lucrării, în scopul unei optime clarificări formale şi dramaturgice.

După un moment vocal marcat de **Mioara Cortez-David** (la pian **Ivonne Piedemonte**) cu două *lieduri* de Doru Popovici şi Marţian Negrea, parcurse într-o manieră expresivă dar poate prea operistică, *trioul de coarde* **„Concentus musicus"** a executat cu vibrantă participare originala şi patetica *Baladă* de Ştefan Lory. Delicatul *pastel coral „Lacul"* de Lucian Dimitriu pe versuri de Eminescu (dirijorul corului „Gavriil Musicescu" fiind **Ion Pavalache**, solist **Mihai Axinte**) a constituit o nouă tranziţie vocală înspre o pagină instrumentală, concertantă de această dată - *Triplul concert pentru pian, vioară şi violoncel* de Beethoven, partea I - la care şi-au dat concursul orchestra dirijată de **George Vintilă** şi *trioul* solistic alcătuit din **Sorin Melinte** - pian, **Daniel Podlovschi** - vioară şi **Alexandru Moroşanu** - violoncel. Execuţia, într-un stil mai degrabă pre-beethovenian, a avut însă darul de a ilustra o autentică compatibilitate între cei trei instrumentişti, fapt ce ar trebui valorificat în continuare şi în context cameral.

Interpretarea, cu caracter culminant, în finalul acestui concert, a *Operei „Cavaleria rusticană"* de Pietro Mascagni a reunit sub bagheta lui **Ion Baciu** cinci solişti vocali de remarcabilă prestanţă (primii patru fiind invitaţi de la Bucureşti şi Cluj-Napoca) - soprana **Mariana Stoica** (voce de anvergură, cu largi posibilităţi dramatice), mezzosoprana **Rodica Mitrică** (voce admirabil timbrată, mobilă, insinuantă), tenorul **Tamas Daroczi** (voce de mare strălucire, mânuită fără aparenţă de efort), baritonul **Dan Zancu** şi mezzosoprana **Georgeta Lungeanu** (aceştia din urmă venind cu vocile lor calde şi echilibrate să constituie o contrapondere sonoră), corul şi orchestra Filarmonicii ieşene într-una din cele mai bune „forme" ale lor. Se pare, de altfel, că însuşi dirijorul **Ion Baciu** îşi găseşte în genul atât de complex (şi de captivant, la urma urmelor, mai ales în asemenea execuţii de excepţie) al *operei* terenul cel mai propice pentru manifestarea plenară a personalităţii sale, fapt ce ne

Scanned with OKEN Scanner

îndreptățește să așteptăm și alte realizări în viitor.

CRONICA, XVIII, nr. 27, 8 iulie 1983, p. 7 („Vitralii").

Bogată stagiune de concerte

Există o serie de posibilități de a conduce desfășurarea unei stagiuni de concerte, ținând în ultimă instanță de raportul ce se stabilește între politica de repertoriu și de programare a interpreților, pe care și-o asumă factorii de răspundere, și circumstanțele favorizante sau nu acesteia. În această ecuație, mult mai complexă decât apare ea la prima vedere, se mai interpune reacția publicului de care trebuie să se țină seama întotdeauna.

Stagiunea simfonică 1982-1983 a colectivului Filarmonicii „Moldova" din Iași poate fi privită ca un abil balans între aceste trei forțe, în scopul atingerii unei maxime convergențe. Rezultatul poate fi apreciat global în primul rând prin prisma celei din urmă, respectiv reacția publicului, care a continuat să fie foarte favorabilă. Sala Filarmonicii ieșene a fost astfel, aproape fără excepție, plină, devenind chiar, uneori, neîncăpătoare pentru numărul mare de solicitanți. Dar ce s-a oferit de fapt acestui public devenit constant și din ce în ce mai exigent, atât de avid de frumos muzical? Deviza conducerii Filarmonicii ieșene pare să fi fost în principal: „cât mai multă muzică bună într-o cât mai bună interpretare". O eșalonare repertorială precis orientată sau o anumită logică în succesiunea interpreților nu s-a urmărit sau... nu s-a putut obține. Consecința a fost pe de o parte repetarea unor lucrări, iar pe de altă parte prezența succesivă a unor soliști de același gen, mai ales în cea de a doua parte a stagiunii. Aceste deficiențe au fost însă estompate cu abilitate prin modalitatea de alcătuire a programului fiecărui concert, caracterizată printr-un plus de varietate față de stagiunile precedente, prin noutățile repertoriale semănate cu destulă generozitate pe parcurs, prin rezonanța sonoră a unor nume de interpreți soliști și prin variația numelor de la pupitrul dirijoral, repertoriul și alcătuirea programelor fiind de cele mai multe ori în directă relație cu acestea din urmă.

Iată de pildă câteva reliefuri în plan repertorial. Două importante noutăți au fost prezentate la inițiativa și sub conducerea lui **Ion Baciu**: *Operele „Cosi fan tutte"* de Mozart și *„Cavaleria rusticana"* de Mascagni în execuție integrală de concert, cu participarea unor soliști din Cluj-Napoca (prima) sau din București, Cluj-Napoca și Iași (cea de a doua) și cu concursul corului și orchestrei Filarmonicii din Iași. Pe aceeași linie a repertoriului vocal-simfonic se înscrie și prima audiție a *Missei în Do*

Scanned with OKEN Scanner

major de Mozart, la pupitru fiind **Iosif Conta**. În toate aceste trei cazuri execuția a fost de o calitate excepțională.

Repertoriul simfonic a semnalat și el noutăți (prime audiții ieșene sau lucrări mai puțin cântate): *Simfonia a IV-a „Romantica"* de Bruckner și *Poemul simfonic „Așa grăit-a Zarathustra"* de Richard Strauss (în tălmăcirea de mare forță emoțională și perfect pusă la punct tehnic a lui **Cristian Mandeal**), *Poemele simfonice „Macbeth"* de Richard Strauss și *„O noapte pe muntele pleșuv"* de Mussorgski (dirijor fiind tânărul **Răzvan Cernat**, care a lăsat o excelentă impresie), *Simfonia „Harold în Italia"* de Berlioz (la pupitru **Radu Zvorișteanu**, solist violă **Constantin Stanciu**); din repertoriul românesc, sub bagheta lui **Ion Baciu**, prima audiție ieșeană a *Simfoniei I-a* de Paul Constantinescu și prima audiție absolută a *Simfoniei a III-a* de Anton Zeman și, sub bagheta lui **George Vintilă**, prima audiție ieșeană a *Simfoniei a III-a „Bizantina"* de Doru Popovici și prima audiție absolută a lucrării *„Dimensiuni simfonice"* de Dumitru Bughici, pentru a pomeni în primul rând lucrările de amploare. Din repertoriul românesc au mai figurat însă pe afișe și lucrări de mai mici dimensiuni, care nu pot fi trecute cu vederea, ele ilustrând fațete diverse ale gândirii componistice românești actuale, cum ar fi piesa concertantă *„Antifonii"* (dirijor **Ion Baciu**, solist **Daniel Podlovschi**) și *Cantata „Dreptul la timp"* (dirijor **Ovidiu Bălan**) de Cristian Misievici, *„Trei schițe simfonice"* de Valentin Petculescu (dirijor **Cristian Mandeal**), *„Fragmente"* de Ștefan Niculescu (dirijor **Răzvan Cernat**) etc.

În plan solistic sunt de semnalat, cum am mai afirmat, o serie de prezențe fie din rândul unor artiști consacrați, de talie internațională chiar, fie din rândul unor interpreți mai tineri, dar de o incontestabilă valoare. Iată câteva nume: pianiștii **Rudolf Kerer** (U.R.S.S.), **Dan Grigore**, **Dan Atanasiu**, **Mihaela Constantin**, **Andrei Deleanu**, violoniștii **Lola Bobescu** (Belgia), **Ștefan Ruha**, **Andrei Agoston**, **Lenuța Negoiță**, violoncelиștii **Vladimir Tonha** (U.R.S.S.), **Alexandra Guțu**, **Alexandru Moroșanu**, harpiștii **Elena Ganțolea**, **Ion Ivan Roncea**, flautistul **Virgil Frâncu**. Au fost interpretate, adeseori într-o viziune plină de prospețime, lucrări din repertoriul preclasic, clasic, romantic sau românesc.

După cum se poate remarca din această sumară prezentare, a fost o stagiune bogată, ale cărei roade nu rezidă cu adevărat în aceste câteva cuvinte de sinceră apreciere, ci în calda adeziune a ascultătorilor.

FLACĂRA IAȘULUI, XXXIX, nr. 11435, 14 iulie 1983, pagina a II-a.

Scanned with OKEN Scanner

Conservatorul „George Enescu" în stagiune estivală

Devenită tradiţională în peisajul cultural al Iaşului, stagiunea estivală a studenţilor Conservatorului „George Enescu", aflată anul acesta la cea de a VII-a ediţie, a mobilizat un număr mare de participanţi cu o frecvenţă a manifestărilor ce a făcut imposibilă o urmărire integrală de pe poziţia observatorului unic. Cert este că, indiferent de locul desfăşurării (sala mare sau sala „Studio" ale Teatrului Naţional, sala „Studio" a Conservatorului, Studioul C.J.C.E.S, Muzeul „Mihail Kogălniceanu", Muzeul Teatrului, Biblioteca „Gh. Asachi", Casa universitarilor, Institutul agronomic, Întreprinderea de tricotaje „Moldova", Ţesătoria de mătase „Victoria" sau chiar grădina Copou), de caracterul individual sau de grup, vocal sau instrumental, pur muzical sau într-o îmbinare sincretică cu poezia şi chiar dansul, manifestările artistice ale tinerilor interpreţi muzicieni au reuşit să capteze atenţia şi calda apreciere ale unui public numeros şi foarte diversificat, demonstrând totodată un remarcabil nivel profesional, rod atât al stăruinţei personale a fiecărui student în parte cât şi al unei competente îndrumări.

Profilul general al actualei stagiuni estivale studenţeşti a căpătat o anumită pregnanţă structurală prin prezenţa ansamblurilor de operă, coral şi simfonic ale Conservatorului ieşean.

Spectacolul cu *Opera „Povestirile lui Hoffman"* de J. Offenbach, atât de viu şi elogios comentat la premieră, şi-a cucerit astfel din nou spectatorii prin prospeţimea şi strălucirea participării vocale, prin naturaleţea mişcării scenice şi prin toate acele calităţi de regie, scenografie şi coordonare sonoră între solişti, cor şi orchestră care l-au recomandat de la bun început ca pe o certă reuşită.

Corala „Cantores amicitiae" nu şi-a dezminţit nici de această dată prestigiul consolidat în ani de rodnică activitate. Se impune însă precizarea că, în fapt, această formaţie subzistă nu prin componenţa propriu-zisă, aflată, din motive obiective, într-o continuă fluctuaţie, ci prin spiritul impus şi păstrat cu consecvenţă de dirijorul său Nicolae Gâscă. Aşa se face că anumite piese, păstrate în repertoriu de la o generaţie la alta, au ajuns în prezent la un grad de şlefuire interpretativă ce le accentuează din plin caracterul de veritabile şi preţioase bijuterii corale - cum au fost cele ce au alcătuit repertoriul românesc din recentul concert: *„Mă luai, luai"* de Tudor Jarda, *„Hop şi şe"* de Achim Stoia, *Suită din Oaş* de Dariu Pop, *„Vine Hulpe de la munte"* de Adrian Pop, *„Floare albastră"* de Vasile Spătărelu sau *„Şi alte variaţiuni pe tema*

Scanned with OKEN Scanner

Chindiei" de Alexandru Paşcanu. Din creaţia acestuia din urmă s-a mai adăugat, ca o noutate, inspiratul *pastel coral „Iarna pe uliţă"*, într-o tălmăcire care i-a subliniat foarte convingător firescul „rostirii" melodico-ritmice a textului petic, rafinamentul armonic, ingeniozitatea şi expresivitatea rezolvării formale a dramaturgiei muzicale.

Sub conducerea lui **Sabin Pautza**, orchestra simfonică a Conservatorului „George Enescu" a prezentat prin excelenţă lucrări de factură camerală, alese de dirijor cu scopul de a suplini actualul deficit numeric printr-o inteligentă solicitare şi valorificare a fiecărui compartiment în parte: Baldasare Galupi - *Concertul nr. 6 în re minor* şi Francesco Geminiani - *Concerto grosso în si minor* pentru coarde, Girolamo Frescobaldi - *Due canzone* pentru alămuri (doi tromboni, doi corni, trei trompete) şi Theodore Dubois - *Suita a II-a* pentru suflători (doi flauţi, doi clarineţi, un oboi, doi fagoţi şi un corn). Acestor piese, aparţinând repertoriului preclasic şi clasic (a căror execuţie a fost marcată de un bun gust şi de o intuiţie stilistică fără cusur) li s-a adăugat o piesă concertantă contemporană - *Balada pentru clarinet şi orchestră* de Alexandru Paşcanu, lucrare de penetrantă expresivitate şi totodată de mare dificultate instrumentală. Solistul - valorosul clarinetist **Dumitru Sâpcu** - a realizat o interpretare cu totul remarcabilă ca forţă de concentrare şi tensiune a comunicării, demonstrând nu numai o excepţională stăpânire a posibilităţilor tehnice actuale ale instrumentului, ceea ce a determinat rezolvarea cu maximă acurateţe a tuturor indicaţiilor speciale ale partiturii, ci şi o profundă pătrundere în sensurile expresive ale acesteia, în toată bogăţia lor de nuanţe.

O pondere deosebită în desfăşurarea actualei stagiuni estivale au avut-o recitalurile, unele dintre acestea constituind susţinerea publică a examenului de diplomă, fapt ce a justificat componenţa repertorială eterogenă. Aşa au fost recitalul de clarinet susţinut de **Doru Albu** acompaniat de **Tatiana Moroşanu** (din care sunt de subliniat ca frumos realizate *Concertul în La major* de Mozart şi *Rapsodia I-a* de Cl. Debussy), ineditul şi totodată spectaculosul recital de percuţie al lui **Dan Nicolae Suciu** cuprinzând piese contemporane, recitalurile de pian susţinute de **Venera Anghel** (care a demonstrat o tehnică instrumentală foarte şlefuită şi o gândire interpretativă matură - de subliniat tălmăcirea *Sonatei în si minor* de Chopin şi a *Sonatinei pentru mâna stângă* de Dinu Lipatti) şi **Silvia Savu** (caracterizată printr-o sensibilitate ardentă şi prin vivacitate temperamentală - de reţinut *Sonata în si bemol minor* şi, mai ales, *Barcarolla* de Chopin sau *Alborada del gracioso* de Ravel). Dintre celelalte numeroase recitaluri vocale sau instrumentale m-aş opri la trei, care au ieşit în relief atât prin unitatea repertorială cât şi prin calitatea execuţiei. Aş menţiona astfel, o dată în plus (pentru că a fost deja comentat în presă), recitalul vocal

Scanned with OKEN Scanner

„Schumann" susținut de soprana **Adriana Mesteș** și baritonul **Dieter Rell** (la pian **Adriana Bera** și **Tatiana Moroșanu**), remarcabil de împlinit vocal și stilistic, apoi recitalul de *Sonate* de Beethoven *pentru vioară și pian* (*op. 12 nr. 1, 2* și *3*), atrăgător prin maniera alertă de susținere a desfășurării, chiar dacă uneori deficitar sub raportul expresivității, și mai ales recitalul de pian susținut de **Alma Năstase**, deosebit atât prin amploarea și dificultatea repertoriului abordat (Ravel - *Jocuri de apă, Pavana pentru o infantă defunctă* și *Sonatina în fa diez minor*, Debussy - șase *Preludii*, Enescu - *Sonata op. 24 nr. 1 în fa diez minor*), cât și prin gradul înalt de șlefuire a execuției.

În încheiere mă voi opri asupra unei inițiative lăudabile a lect. univ. **Paula Bălan** și anume aceea de a mobiliza un grup de studenți ai secției Compoziție-Muzicologie (**Mihaela Mărgineanu, Doina Vranciuc, Vasilica Stoiciu, Anda Tăbăcaru, Marius Panaite**), cărora li s-au adăugat ca invitați violonistul **Gheorghe Mărgineanu** de la Filarmonica „Moldova" și balerina **Daniela Coșeru** de la Opera Română, într-un spectacol de muzică (Brahms, Chopin, Debussy), poezie (Paul Verlaine, Fr. Villon, Umberto Saba, Cecilia Meireles) și dans, implicând unele comentarii explicative, o regie a desfășurării (ambele realizate de **Anda Tăbăcaru**, care a citit și versurile) și o ingenioasă scenografie. Este de reținut caracterul atractiv și totodată educativ al acestui concert-spectacol, cât și faptul că studenții au fost solicitați nu numai teoretic (conform specialității lor) ci și practic (din punct de vedere muzical aș reliefa în primul rând execuția de foarte bună calitate de către **Mihaela** și **Gheorghe Mărgineanu** a *Sonatei a doua în La major op. 100* de Brahms).

CRONICA, XVIII, nr. 30, 29 iulie 1983.

O nouă stagiune de concerte

Susținută, ca de obicei în ultimii ani, de prezența unui public numeros și totodată cald (chiar dacă din ce în ce mai exigent!), orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" a pășit în stagiunea 1983-1984 prin două concerte desfășurate sub bagheta succesiv preluată a celor doi dirijori permanenți - **Ion Baciu** și **George Vintilă**.

Credincios unei tradiții pe care singur a reinstituit-o (ca director al prestigioasei instituții muzicale), **Ion Baciu** și-a edificat participarea interpretativă pe reluarea *Simfoniei a IX-a* de Beethoven, al cărei mesaj de luminoasă înfrățire între oameni, întru pace și universală bucurie de a trăi, continuă să răsune cu o acută actualitate. Cele patru părți ale masivului edificiu simfonic au fost derulate cu o gravitate expresivă și o cumpătare a dozajului sonor și agogic care au favorizat o

Scanned with OKEN Scanner

receptare tihnită şi profitabilă la toate nivelele de înţelegere (de la melomanul în formare la profesionistul avizat), într-o concentrare ce a dominat în sală de la prima la ultima notă. Înnoit ca alcătuire, *cvartetul* solistic al finalului vocal-simfonic a adus o notă de corespunzătoare împrospătare coloristică. Puternic individualizate timbral, cele patru voci (soprana **Sanda Şandru**, mezzosoprana **Adina Iuraşcu**, tenorul **Florin Diaconescu** şi basul **George Solovăstru**) nu s-au sudat întotdeauna în participările de grup. S-au complementat însă într-un mod agreabil (dată fiind calitatea vocală deosebită şi o bună tehnică), rezultanta artistică globală fiind totuşi satisfăcătoare. Corul (pregătit ca de obicei de **Ion Pavalache**) s-a integrat armonios în echilibrul de ansamblu.

O notă de inedit a fost adusă în acest simfonic inaugural prin modalitatea de prefaţare a *Simfoniei a IX-a*, nu în modul obişnuit, printr-o *uvertură* aparţinând tot lui Beethoven, ci printr-un opus mozartian: *Concertul nr. 5 pentru vioară şi orchestră în La major K.V. 219.* Solistul, violonistul sovietic **Ruben Agoronian**, dispune de un sunet amplu, de o rară frumuseţe, precum şi de o tehnică instrumentală migălos şlefuită. Paginile mozartiene au fost parcurse cu dezinvoltură pe o bază concepţională bine clarificată. I s-ar putea reproşa doar un plus de impulsivitate temperamentală în cadenţe, fapt ce a tulburat într-o oarecare măsură linia pură a evoluţiei sale interpretative. Este însă de subliniat colaborarea cu orchestra, dominată de firesc şi organicitate.

Cel de al doilea concert al stagiunii, dirijat de **George Vintilă**, a cuprins de asemenea lucrări de largă audienţă (*„Glasurile Putnei"* de Viorel Munteanu, *Concertul nr. 1 în mi minor pentru pian şi orchestră* de Fr. Chopin şi *Simfonia a V-a* de Beethoven) fapt ce i-a conferit un grad ridicat de atractivitate, potenţat prin prezenţa apreciatului pianist **Dan Atanasiu**. Ca realizare intrinsecă însă, ar fi de discutat unele aspecte. Astfel lucrarea *„Glasurile Putnei"* a pierdut valoric faţă de prezentări anterioare printr-o execuţie insuficient finisată, prea tărăgănată, cu îngroşări expresive, neîncadrate organic într-o curbă evolutivă gândită ca atare. Altfel spus, deşi abordată cu certă bunăvoinţă, nu a fost pătrunsă în spiritul ei.

Cu *Concertul* de Chopin s-a întâmplat altceva. Oscilând între intervenţii exagerat de puternice şi altele total impersonale, orchestra nu i-a oferit solistului sprijinul sonor necesar. Poate de aceea şi lui **Dan Atanasiu** i-a lipsit căldura participării, fapt ce a văduvit muzica de inegalabilul său suflu liric, cu toate că pianistul a demonstrat şi de data aceasta cunoscuta sa exigenţă faţă de frumuseţea sonoră a fiecărui detaliu, faţă de rezolvarea perfectă a tuturor dificultăţilor tehnice. Se pune însă întrebarea: oare nu se naşte tocmai în felul acesta un handicap în planul

Scanned with OKEN Scanner

creației interpretative propriu-zise, care presupune tocmai depășirea migalei meșteșugărești?

Cât privește *Simfonia a V-a*, interpretarea a fost convingătoare tocmai ca suflu general. Calitatea sonoră a avut însă de suferit din cauza unui acordaj imperfect sau, mai precis spus, a lipsei de acordaj.

Paralel cu stagiunea simfonică, s-a deschis și cea camerală într-o splendidă ipostază, admirabilul *cvartet* „Voces" (**Bujor Prelipcean** - vioara I, **Anton Diaconu** - vioara a II-a, **Constantin Stanciu** - violă și **Dan Prelipcean** - violoncel) sărbătorindu-și cea de a 10-a aniversare prin îndrăzneața inaugurare a „Integralei *Cvartetelor* de Beethoven".

Ce înseamnă aceasta pentru cvartetul „Voces"? O nouă performanță profesională de înaltă prestanță artistică după realizarea fixată pe disc a „Integralei creației camerale ensciene". Ce înseamnă pentru public? Posibilitatea de a recepționa „pe viu" aspectele cele mai complexe, mai profunde, mai subtile și mai evoluate ale gândirii componistice beethoveniene.

Din păcate execuția în concert, tocmai pentru că presupune un consum fizic și psihic excepțional din partea interpreților (cu limite și imperative specifice), nu permite o derulare a celor 17 opusuri în ordinea fixată de autor și care se suprapune unui arc evolutiv. Așa se explică componența celor șase recitaluri anunțate, componență aparent arbitrară, dar justificată și... justificabilă prin afinități de ordin psihic, prin posibilități de corelare ca expresie și atmosferă, servind nu numai pe protagoniști ci și pe auditori.

A demonstrat-o primul dintre aceste recitaluri, care cuprinzând trei *Cvartete* din trei etape diferite de creație (*op. 18 nr. 4 în do minor, op. 95 „Serioso" în fa minor* și *op. 132 în la minor*) unite prin tonusul grav imprimat de modul minor al tonalităților de bază, a oferit o imagistică muzicală diversificată prin însești nivelul și problematica concepțională aferente momentului biografic dat. Perfectibilă în unele amănunte ale realizării (fapt pe care îl cunosc cel mai bine chiar interpreții), interpretarea realizată a fost cu totul remarcabilă, interesantă, vie, mereu antrenantă, mereu sugestivă, stârnind un legitim interes pentru serile camerale ce vor urma.

CRONICA; XVIII, nr. 41, 14 octombrie 1983, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Cântece pentru copii

Editura muzicală a pus de curând în circulaţie o culegere de cântece pentru copii aparţinând eminentului compozitor şi profesor Alexandru Paşcanu.

Autor atât al unor compoziţii ce se reliefează cu pregnanţă în cadrul genurilor pe care le reprezintă (cum sunt lucrările orchestrale cu caracter programatic *„Poemul Carpaţilor"*, *„Marea Neagră"*, *„In memoriam"*, *„Toccata simfonică"* sau *„Dipticul" pentru orchestră de coarde*, *Suita pentru pian*, *„Balada" pentru clarinet şi orchestră*, *poemele corale „Bocete străbune"* şi *„Festum hibernum"*, celebrele *„Variaţiuni corale pe tema Chindiei"* etc.) cât şi al unor apreciate lucrări teoretice (*Despre instrumentele muzicale* şi *Armonia*), Alexandru Paşcanu a dedicat numeroase eforturi creatoare şi îmbogăţirii literaturii muzicale destinate celor mici.

Cu câţiva ani în urmă, într-un interviu radiofonic prilejuit de obţinerea unui premiu la prestigiosul Festival internaţional al cântecelor pentru copii „Zecchino d'oro" (Bologna - Italia) pentru cântecul *„În tabără"* (selectat de organizatorii concursului fără ştirea sa, dintr-o culegere şcolară românească), compozitorul mărturisea: „Iubesc copiii cu o statornică şi nostalgică ardoare. Ei ne înfrumuseţează cu adevărat viaţa. Iată de ce am întrerupt nu o dată partitura simfonică pentru a aşterne o melodioară pentru două voci (poate uşor false dar pline de suavitate) ale copiilor. Chiar şi în muzica simfonică, atunci când am vrut să exprim destinderea, imaginea radioasă a păcii, am recurs la candoarea glasurilor de copii".

Rezumată delicat în titlul-dedicaţie *„Celor mai curate glasuri"* al partiturii amintite la început, această profesiune de credinţă vibrează în conţinutul de sunet şi cuvânt al fiecărei pagini, găsindu-şi ecou şi în inspirata prezentare grafică semnată de Anton Dragoş, care sugerează prin desen şi culoare lumea atrăgătoare a cărţilor de poveşti, cu o notă de şăgalnică veselie.

Cele 18 piese, scrise pentru una, două sau chiar trei voci, variate ca dificultate de execuţie - de la cele simple pentru preşcolari (*„Să cântăm rintintineşte"*, *„Şade raţa pe butoi"*, *„De-a trenul"*, *„Unu, doi"*) sau accesibile oricărui cor şcolar bine îndrumat (*„Cartea"*, *„Clasa noastră"*, *„Hai, trenuţule"*, *„Din vacanţă ne-amintim"*, *„În tabără"*, *„Ah, ce bucurie"*, *„Suntem ai ţării fii"*, *„Ţara cea mai frumoasă"*, *„Imn neatârnării"*) la cele mai dificile (*„Anotimpurile"*, *„Cântecel de voie bună"*, *„Cei mai veseli pionieri"*, *„Cântecul iubirii"*) sau chiar de virtuozitate (*„Chindia"*). Înmănunchierea acestor cântece într-un singur volum are deci, în primul rând, semnificaţia unei recunoaşteri valorice. Totodată însă este ilustrată în mod convingător o faţetă distinctă, deloc neglijabilă, a personalităţii compozitorului Alexandru Paşcanu, implicând, pe lângă

disponibilitățile afective mărturisite, conștiința unei nobile misiuni educative, îndeplinite cu maximum de onestitate și dăruire profesională și totodată cu un autentic har pedagogic, dar și artistic propriu-zis.

Într-adevăr, fiecare dintre aceste cântece este în sine o mică bijuterie, pornind de la texte (semnatarii sunt, pe lângă însuși compozitorul, Georgeta Moraru, Nicolae Dumbravă, Mircea Radina, Felicia Donceanu), la perfecta îmbinare a acestora cu traiectele melo-ritmice care le vehiculează, valorificându-le optim, de la partea vocală, antrenantă în toate articulațiile sale, la acompaniamentul de pian, care, fără a fi considerat indispensabil (este adăugat ca anexă la volum), are darul, atunci când este folosit, de a îmbogăți și dinamiza evoluția sonoră.

Toate aceste calități, detectabile la examenul direct al partiturii *„Celor mai curate glasuri"*, au fost puse cu strălucire și irezistibilă forță de convingere în evidență și prin discul Electrecord omonim, care a secondat-o la scurt interval de timp (printr-o fericită și probabil intenționată coincidență), într-o prezentare grafică la fel de reușită și amuzantă (semnată de Valentin Săhleanu), disc în care, dacă sunt omise două-trei titluri ale culegerii, figurează în schimb altele noi (*„Iubim acest pământ"*, *„Un cântec pe note... din catalog"*, *colindele „Școală, școală gazdă mare"* și *„Florile dalbe"*, *pastelul coral „Iarna pe uliță"*), completându-se astfel portretul stilistic al compozitorului Alexandru Paşcanu în ipostaza creatorului de cântece pentru copii, mereu activ și inspirat.

Ceea ce răzbate în plus din execuțiile cizelate și pline de vervă (aparținând corurilor de copii „Greierașul" al Liceului de artă „George Enescu" din București, dirijat de **Daniela Tudoracescu**, al aceluiași liceu dirijat de **Eleonora Tomescu**, al Radioteleviziunii, dirijat de **Eugenia Văcărescu-Necula** și **Elena Vicica**, **„Camerata infantis"** al Filarmonicii din Brașov, dirijat de **Nicolae Bica**, al Liceului pedagogic din București, dirijat de **Jean Lupu** și **Piccolo Coro dell'Antoniano** dirijat de **Mariele Ventre**) este o autentică și contaminantă bucurie de a cânta, fapt ce demonstrează că dragostea și priceperea cu care aceste cântece au fost scrise și-au găsit într-adevăr un sincer ecou în inimile și sensibilitatea muzicală a tinerilor destinatari.

CRONICA, XVIII, nr. 43, 28 octombrie 1983, p. 6.

Concertele Filarmonicii „Moldova"

În cursul lunii octombrie, iubitorii de muzică au putut urmări la Filarmonica „Moldova" din Iași o suită de patru concerte simfonice, care au avut calități deosebite.

Primul a fost un „concert de dirijor", **Ilarion Ionescu-Galaţi** având ocazia de a-şi demonstra plenar virtuţile de muzician competent şi de şef de orchestră în continuă ascensiune, într-un program foarte original conceput: *„Noapte transfigurată"* de Arnold Schönberg şi *Simfonia a III-a în Mi bemol major „Eroica"* de Ludwig van Beethoven.

În abordarea *Sextetului op. 4 „Verklärte Nacht"* (lucrare de tinereţe şi de evidentă orientare postromantică a celui ce avea să bulverseze prin creaţia sa de maturitate gândirea şi estetica muzicală a secolului XX) **Ilarion Ionescu-Galaţi** a optat pentru o formaţie instrumentală lărgită până la dimensiunile orchestrei de coarde, obţinând o corespunzătoare lărgire a ambitusului expresiv şi coloristic, fapt ce a avantajat partitura potenţându-i latenţele valorice. Printr-o execuţie admirabil şlefuită (în care frumuseţea sonoră s-a îmbinat cu un mare rafinament al gradaţiei tensionale), amplul şi frământatul opus schönbergian şi-a păstrat o nealterată forţă de seducţie pe tot parcursul desfăşurării sale monolitice.

Execuţia *„Eroicii"* beethoveniene a fost în egală măsură interesantă din punct de vedere conceptional şi valoroasă ca realizare concretă. Printr-o temeinică şi adâncită regândire a textului scris, **Ilarion Ionescu-Galaţi** a reuşit să evite, în versiunea sa interpretativă, şabloanele curente, de unde o impresie generală de vitalitate şi prospeţime, diversificată în funcţie de caracteristicile expresive şi de structură ale fiecărei secţiuni: de la logica strânsă şi incisivitatea travaliului tematic al primei părţi, la dramatismul sfâşietor dar plin de noblețe al *„Marşului funebru"*, de la verva febrilă a *Scherzo*-ului la strălucitoarea inventivitate variaţională a finalului.

Fără să se fi ridicat ca realizare la nivelul de excepţie al celui anterior, cel de al doilea concert simfonic a prezentat câteva particularităţi demne de interes, pornind chiar de la principalii protagonişti, dirijorul **Alexandru Hobai** şi pianistul **Adrian Stoica**.

Selecţionându-şi programul orchestral în baza unei juste evaluări a propriilor posibilităţi, **Alexandru Hobai** a conferit execuţiei *Uverturii „Carnavalul"* de Dvorak şi a *Simfoniei a II-a în Do major* de Schumann o ţinută îngrijită, decentă.

De prezenţa pianistului **Adrian Stoica** se leagă ceea ce poate fi considerat un autentic eveniment repertorial: prezentarea, în primă audiţie la Iaşi, a *Concertului în si minor pentru pian şi orchestră* aparţinând compozitorului braşovean Paul Richter (1875-1950), concert care, conceput între anii 1918-1920 şi prezentat în primă audiţie absolută în 1922, este prima lucrare de acest gen scrisă în ţara noastră, dacă facem abstracţie de o încercare nedefinitivată a marelui Enescu. Trebuie precizat că versiunea pe care am ascultat-o este de fapt rodul unei reconstituiri efectuate după

Scanned with OKEN Scanner

manuscrise de către compozitorul clujean Hans Peter Türk, partitura originală fiind distrusă în timpul celui de al doilea război mondial. Atât lucrarea cât şi interpretul au plăcut: prima prin suflul generos al desfăşurării, prin bogăţia melodică şi ritmică a tematicii, prin armoniile dense, prin claritatea construcţiei şi, în ultimă instanţă, prin directa comunicativitate; pianistul **Adrian Stoica**, prin *tuşeul* cald, cărnos, prin felul de a cânta legat şi cantabil chiar în pasajele de virtuozitate.

Simfonicul următor a reunit în cadrul unui program de muzică romantică într-o triplă ipostază stilistică (Chopin, Mendelssohn, Berlioz), două nume de prestigiu ale artei interpretative româneşti: pianistul **Valentin Gheorghiu** şi dirijorul **Paul Popescu**.

Fanatic al perfecţiunii, şlefuind şi reşlefuind cu migală de bijutier lucrările pe care şi le-a introdus în repertoriul de concert cu o prudenţă justificată, la posibilităţile muzicale de excepţie cu care este dotat, nu numai de o draconică autoexigenţă ci şi de o extraordinară modestie, **Valentin Gheorghiu** este fără îndoială unul dintre cei mai mari pianişti ai epocii contemporane şi numai miopia unei prea mari apropieri ne împiedică uneori să-i evaluăm complexa personalitate artistică într-o perspectivă adecvată. Reascultându-l interpretând *Andante spianato şi Marea Poloneză* de Chopin şi *Concertul în sol minor* de Mendelssohn-Barholdy am înţeles poate mai bine ca oricând că **Valentin Gheorghiu** nu se repetă de fapt niciodată, că reluările, resimţite ca o necesitate interioară profundă, aduc o permanentă adâncire în substanţa muzicală, că tehnica sa ajunsă la o incredibilă perfecţiune, fluiditate, plasticitate, finețe coloristică, capabilă să taie efectiv respiraţia unei săli umplute până la refuz, a trecut dincolo de ea însăşi devenind frumos pur, Muzică în cel mai complet şi mai nobil înţeles al acestui cuvânt. Optând pentru *Simfonia fantastică* de Berlioz, incitant şi totodată solicitant opus romantic, **Paul Popescu** nu s-a dezminţit ca dirijor valoros, oferindu-ne o execuţie reuşită din toate punctele de vedere, aptă a trezi şi păstra interesul ascultătorului precum şi de a-i oferi acele satisfacţii psihice şi auditive globale care fac marca unui contact cu adevărat eficient cu muzica. În plus, **Paul Popescu** şi-a subordonat mai mult ca oricând impulsurile temperamentale caracteristice dezideratului unei viziuni de ansamblu.

La pupitrul celui de al patrulea concert din seria celor pe care le am în obiectiv s-a aflat dirijorul **Ion Baciu**, solist fiind pianistul **Dan Mizrahi**. Programul a cuprins în exclusivitate lucrări aparţinând aşa numitului *jazz simfonic*: Dumitru Bughici - *Concert de jazz nr. 2 pentru orchestră* în primă audiţie şi George Gershwin - *Concertul în Fa, Rapsodia a II-a* şi *Rapsodia albastră*.

Scanned with OKEN Scanner

Noua lucrare a lui Dumitru Bughici se situează pe linia unor preocupări mai vechi ale autorului. Mai mult decât în alte lucrări similare, Dumitru Bughici nu se limitează doar la folosirea unor elemente ritmice şi intonaţionale specifice, ci încearcă să realizeze, cu mijloace simfonice de elaborare tematică şi orchestrare, chiar atmosfera muzicii de jazz, fapt care-i reuşeşte mai ales în momentele de intensă pulsaţie ritmică sau în cele de aparentă improvizaţie (ca secvenţele cu pian, de pildă).

În execuţia celebrelor pagini concertante din creaţia lui Gershwin li s-ar putea reproşa, într-o oarecare măsură, atât dirijorului cât şi solistului, că au mizat puţin prea mult pe vervă, entuziasm şi pe atractivitatea implicită a muzicii, renunţând la o reliefare a particularităţilor expresive ale fiecărei piese în parte, fapt ce a generat treptat o impresie de monotonie şi de saţietate auditivă, agravată şi de aproape permanentul surplus de decibeli. În acest sens, cea mai echilibrată, mai finisată şi mai artistic realizată a fost interpretarea *Concertului în Fa.*

CRONICA, XVIII, nr. 45, 11 noiembrie 1983.

Concertele unui colectiv prestigios

Prezenţă constantă în viaţa culturală a Iaşului de mai bine de patru decenii (după repetate şi eroice tentative preliminare de autoînchegare, ale căror începuturi s-au îngemănat cu cel al zbuciumatului nostru secol), orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" a devenit în timp una dintre mândriile absolute ale acestui oraş, simbol totodată al unei prosperităţi artistice crescânde, pe care am dori-o perpetuată şi de acum încolo. Rotunjită şi echilibrată de la an la an din punct de vedere al componenţei (şi este de subliniat în acest sens, o dată în plus, aportul de veritabilă „pepinieră" al Conservatorului „George Enescu"), şlefuită sub imperiul unor exigenţe mereu sporite, orchestra Filarmonicii ieşene are în prezent o personalitate pe deplin conturată, definită printr-o calitate sonoră aparte (rezultând în primul rând din omogenitatea şi deosebita strălucire a sectorului coardelor, căruia i se asociază pregnanta individualitate timbrală a suflătorilor şi buna dotare a celorlalte compartimente - percuţie, pian, harpă), printr-o mobilitate tehnică şi expresivă aptă a-i deschide cu generozitate porţile marelui repertoriu simfonic, prin prospeţimea şi căldura participării emoţionale. Este, altfel spus, un admirabil organism colectiv, viguros şi delicat în egală măsură, nutrit din cumulul de zi cu zi al strădaniilor şi dăruirii individuale, înglobând talentul, ambiţiile de afirmare şi dorinţă de mai bine ale fiecărui instrumentist în parte şi care se cere preţuit, iubit şi sprijinit ca atare.

Scanned with OKEN Scanner

Cert este că, în ceea ce-i privește, membrii orchestrei simfonice ieșene s-au străduit în ultima vreme parcă și mai mult să-și demonstreze profesionalismul de aleasă ținută, susținând (sub bagheta în primul rând a dirijorilor permanenți **Ion Baciu** și **George Vintilă**, dar și în colaborare cu un **Sabin Pautza** sau **Mircea Cristescu**) o suită de concerte deosebit de reușite ca realizare intrinsecă și interesante sub raport repertorial (s-a parcurs un amplu spațiu stilistic de la clasici, romantici și postromantici la moderni și contemporani), al căror impact asupra publicului a câștigat de fiecare dată și prin aportul soliștilor invitați - ieșeni, din țară sau de peste hotare.

Alături de opțiunea repertorială, fiecare dirijor a venit și cu aportul său temperamental sau de gândire. Astfel **Ion Baciu** și-a manifestat și cu această ocazie predilecția pentru mânuirea unor sonorități ample, divers colorate, în combinații pline de spectaculozitate, cu ritmică incisivă (Richard Strauss - *Poemele simfonice „Till Eulenspiegel"* și *„Moarte și transfigurație"*, *Suita* din *Baletul „Spartacus"* de Haciaturian ca și restul programului „concertului de iarnă"), fără a fi excluse gravitatea plină de forță și tensiune expresivă (*Simfonia a III-a* de Brahms) sau delicatețea filigranată (*Mica suită* de Cl. Debussy) ca și interesul pentru explorarea unor tărâmuri sonore inedite (*Simfonia I-a „Podul înalt"* de Sabin Pautza - lucrare de ample proporții, de un programatism învăluit într-o armură arhitectonică modelată măiestrit, sintetizând întreaga experiență anterioară a autorului sau *Uvertura festivă* de Pascal Bentoiu - opus cu tentă de divertisment, brăzdat de aluzii melodice, ritmice și armonice la muzica de jazz). Dominant la **George Vintilă** a fost bunul simț în frazare, *tempo*-uri și nuanțe, conducând la o desfășurare firească și antrenantă (Beethoven - *Simfonia a VII-a*, *Uvertura „Visul unei nopți de vară"* de Mendelssohn-Bartholdy, *Simfonia a V-a* de Fr. Schubert) sau străbătută de un sincer suflu romantic (Ceaikovski - *Simfonia I-a* și *Fantezia simfonică „Francesca da Rimini"*). Lui **Sabin Pautza** i-a fost caracteristic, ca de obicei, un acut simț al aprofundării textului scris în cele mai subtile implicații conceptuale (*Simfonia nr. 40* de W. A. Mozart), căruia i s-a adăugat patosul autoexprimării (Sabin Pautza - *Suită* din *„Poveste de dragoste"*). În sfârșit, am regăsit în **Mircea Cristescu** pe muzicianul minuțios și subtil, șlefuind în egală măsură toate componentele programului propus spre audiere (fie că a fost vorba de *„Impresii din Reșița"* de Walter Maria Klepper, de *„Capriciu spaniol"* de Rimski-Korsakov sau de *„Salonul mexican"* al compozitorului american Aaron Copland), program interesant prin inedit și totodată deosebit de reconfortant și chiar tonifiant prin vigoarea ritmică, strălucirea sonoră, „picanteriile" armonice și contrapunctice, care au solicitat din plin maleabilitatea orchestrei. În colaborarea cu pianista **Adriana**

Scanned with OKEN Scanner

Bera la interpretarea *Concertului nr. 2 în La major* de Fr. Liszt, Mircea Cristescu nu s-a dezmințit nici ca acompaniator de înaltă clasă. În ceea ce-o privește, Adriana Bera a fost într-o formă deosebită, făcându-se simțit un salt calitativ față de aparițiile anterioare: o tehnică mai degajată și mai nuanțată expresiv, mai multă forță de captare emoțională a ascultătorilor.

Dintre interpreții ieșeni au mai urcat pe podiumul de concert violoniștii Daniel Podlovschi (într-o echilibrată și luminoasă parcurgere a *Concertului* de Beethoven) și Gheorghe Mărgineanu (în *Concertul* de Ceaikovski, care i-a permis acestui instrumentist al orchestrei ieșene, cu surprinzătoare valențe solistice, să-și valorifice atât bogatele resurse tehnice cât și incontestabila putere de transmisie, pe fundalul unei autentice științe de a cânta), ambii în compania lui George Vintilă, și violoncelistul Alexandru Moroșanu, care a apărut atât singur (ca interpret al *Concertului în Re major op. 34 nr. 10* de L. Boccherini, executat împreună cu Sabin Pautza, muzical, dar cu unele imperfecțiuni de ordin tehnic), cât și ca partener perfect încadrat în ansamblu (*Triplul concert* de Paul Constantinescu, care i-a mai angajat într-o emoționantă execuție, sub bagheta lui Ion Baciu, pe pianistul Valentin Gheorghiu și pe violonistul Ștefan Gheorghiu). În cadrul aceluiași simfonic a mai putut fi înregistrată și magistrala tălmăcire dată de Valentin Gheorghiu *Concertului nr. 1 în Do major* de Beethoven.

Tabloul evoluțiilor solistice din perioada pe care o comentez mai trebuie completat și cu numele altor patru pianiști de mare anvergură.

Tânărul pianist român Dan Atanasiu și la fel de tânărul pianist francez Frédéric Aguessy au abordat (în colaborare cu Ion Baciu și, respectiv, George Vintilă) câte unul dintre cele două *Concerte* dedicate de Brahms pianului. Am putut remarca la amândoi perfecțiunea tehnică, tendința constantă de urmărire și subliniere a detaliului expresiv, logica perfectă a cuprinderii de ansamblu.

Devenit aproape un „obișnuit" al stagiunilor Filarmonicii „Moldova", pianistul sovietic Viktor Eresko și-a legat de data aceasta numele de prezentarea în primă audiție ieșeană a *Concertului nr. 4* de Serghei Rahmaninov, pe care l-a asociat, sub bagheta eficientă a lui Ion Baciu, celui de *al doilea Concert*, mult mai popular, al aceluiași compozitor, realizând una dintre acele interpretări pe care nu le mai judeci, ci le trăiești pur și simplu, într-atât sunt de impregnate de fiorul deplinei autenticități.

În fine, ar mai fi de pomenit fenomenalul pianist, tot sovietic, Nikolai Demidenko, care a executat indescriptibil de frumos (secondat tot de Ion Baciu) *Concertul nr. 2 în fa minor* de Fr. Chopin. Cele patru suplimente oferite publicului copleșit de entuziasm (*Studiu-tablou* și *Preludiu* de Rahmaninov, *„Păstrăvul"* de

Scanned with OKEN Scanner

Schubert-Liszt şi *Variaţiuni* de Händel) au completat portretul unui artist desăvârşit, creator în adevăratul sens al cuvântului.

CRONICA, XIX, nr. 11, 16 martie 1984, p. 6.

Concerte simfonice

Un mare talent artistic timpuriu manifestat uimeşte şi astăzi cu forţă de miracol, ca şi pe vremea copilului Mozart, cu toate că, mai mult ca oricând, secolul nostru a văzut în repetate rânduri manifestându-se fenomenul precocităţii muzicale.

Foarte tânărul pianist francez Pierre Etcheverry (a cărui prezenţă pe podiumul Filarmonicii ieşene s-a constituit în momentul cel mai spectaculos al ultimelor săptămâni de concerte) este într-adevăr un caz ieşit din comun. I s-a descoperit vocaţia pentru muzică destul de târziu, abia la 10 ani, după care, în cadrul unor studii teoretice şi practice riguros urmate, a progresat vertiginos (asemeni unora dintre eroii de basm) ajungând la cei numai 15 ani pe care îi numără în momentul de faţă să fie un interpret instrumentist deja format în datele esenţiale de meşteşug (se vorbeşte şi despre înclinaţiile sale pentru compoziţie şi dirijat), cu un palmares naţional şi chiar internaţional şi, mai mult, cu o personalitate puternic conturată, uluitoare şi neliniştitoare totodată: uluitoare prin adâncimea pătrunderii expresive a textelor muzicale abordate şi prin forţa de transmitere, favorizată şi de excepţionalele disponibilităţi tehnice; neliniştitoare prin risipa nelimitată de energie psihică, prin incandescenţa trăirilor emoţionale. Pentru că, nu trebuie uitat, este vorba totuşi de un copil, destul de firav ca alcătuire (cu excepţia mâinilor neobişnuit de mari şi puternice) şi marcat de inerente limite fiziologice şi nervoase, de care cei răspunzători de destinul său artistic ar trebui, cred, să ţină cont. Fără îndoială variantele interpretative propuse de Pierre Etcheverry nu sunt întotdeauna întrutotul „ortodoxe" şi nici egale calitativ (mă refer în speţă la recitalul supradimensionat care a prefaţat, cu o seară înainte, concertul simfonic); unii profesori excesiv purişti ar avea în acest sens să-i facă unele reproşuri privind de pildă o oarecare lipsă de aplecare asupra detaliului, pornind de la elementara cizelare a sunetului ca entitate în sine, sau tendinţa spre excese dinamice şi agogice, generând o atmosferă de febrilă şi uşor obositoare agitaţie. Aceste „defecte" (dacă le putem numi astfel!) sunt însă compensate de autenticitatea plină de prospeţime a jocului pianistic, de infailibila justeţe a frazării, de bogăţia cvasiorchestrală a paletei sale coloristice (exemplificative fiind în acest sens mai ales piesele de Liszt şi Poulenc din recital), instinctul sigur al construcţiei sonore

Scanned with OKEN Scanner

evidenţiat atât în lucrările ciclice incluse de asemenea în recital (*Sonata op. 53* de Beethoven şi *Sonata în si minor* de Chopin) dar şi, mai ales, în *Concertul în la minor* de Schumann. Aflat la prima confruntare cu orchestra (după cum ni s-a spus), tânărul pianist s-a simţit „ca peştele în apă": nici o crispare, nici o stinghereală. Dimpotrivă, o atât de perfectă fuziune cu totalitatea ambianţei sonore încât a reuşit să circumscrie în întregime participarea dirijorului **Ion Baciu** şi a orchestrei intensei sale dorinţi de expresie, freamătului său interior, exteriorizat cu un patos contaminant. A rezultat un moment interpretativ de neuitat.

Acelaşi simfonic a mai cuprins însă în cadrul său şi alte două realizări interpretative notabile: execuţia plină de strălucire şi aplomb a *Simfoniei a IX-a* de Şostakovici, foarte ferm modelată în contrastele derulării sale tetrapartite şi, mai ales, a primei audiţii absolute a lucrării *„Jocuri III"* de Sabin Pautza. Mergând pe aceeaşi linie a inspiraţiei din culegerea de cântece din Bihor a lui Béla Bartók ca şi în *„Jocuri II"*, autorul ne propune de data aceasta, într-o manieră atrăgătoare, accesibilă şi de o surprinzătoare clasicitate a limbajului, o originală variantă concertantă, implicând ampla participare a unui violoncel *solo*. Evident captivat de *conductusul* capricios al partidei sale solistice, violoncelistul **Alexandru Moroşanu** a realizat o execuţie de o deosebită plasticitate expresivă, rafinat colorată instrumental, convingătoare în toate articulaţiile.

Cu privire la variatul periplu al celorlale simfonice, sunt ncesare o serie de menţiuni privind atât repertoriul cât şi prestaţiile dirijorale şi solistice.

Astfel, din punct de vedere repertorial, nu poate fi trecută cu vederea execuţia *Oratoriului „Sărbătoarea lui Alexandru"* de G. Fr. Händel, sub bagheta lui **Szalman Lorant**, care a demonstrat o temeinică orientare stilistică şi o echilibrată stăpânire a desfăşurării de ansamblu. Solistic, cel mai realizat a fost basul **George Solovăstru**, soprana **Aneta Pavalache** şi tenorul **Filimon Siminic** arătându-se mai puţin familiarizaţi cu exigenţele tehnicii vocale oratoriale.

Bine venită a fost şi prezentarea *Simfoniei a IV-a* de Mahler, care ni l-a relevat pe dirijorul italian **Francesco Balzani** într-o postură foarte avantajoasă, orchestrei ieşene prilejuindu-i-se totodată o amplă valorificare a potenţialului său caracteristic (tehnică de ansamblu, colorit timbral individualizat, maleabilitate agogică etc.).

Pe linia orientării repertoriale curente, dirijorul **George Vintilă** s-a remarcat în mod deosebit în execuţia *Suitei I-a* de George Enescu, căreia i-a conferit ceva din căldura specifică temperamentului său. Nu sunt de neglijat însă nici interpretările date

Scanned with OKEN Scanner

Uverturei la *„Freischütz"* de Weber sau *Simfoniei în re minor* de Franck, una dintre marile sale pasiuni.

Este de notat, de asemenea, participarea dirijorului **Emanuel Elenescu** printr-o versiune sobră şi bine construită (chiar dacă mai mult în ansamblu decât în detalii) a *Simfoniei a IV-a de* Brahms; interesantă şi prima audiţie a uneia dintre lucrările sale, *Uvertura de concert*, care, dacă nu excelează prin originalitatea limbajului, respiră sinceritate şi spontaneitate.

Dintre interpreţii solişti m-aş opri în primul rând asupra violonistei multilaureate a unor concursuri internaţionale, **Cristina Anghelescu**, prin intermediul căreia ni s-a oferit o versiune plină de robusteţe, cizelată în cele mai mici amănunte, condusă de la un capăt la celălalt cu autoritatea celui ce ştie precis ce vrea să spună, a *Concertului* de Brahms. Comparativ, violonista **Dorina Mangra** (ambele au evoluat în compania dirijorului **George Vintilă**), s-a manifestat mai timid, cu mai puţin evidentă dorinţă de afirmare. Totuşi, execuţia dată de ea *Concertului* de Mendelssohn-Bartoholdy a plăcut prin frumuseţea sunetului şi fluiditatea delicată a frazării.

În ceea ce o priveşte pe violoncelista **Alexandra Guţu**, am remarcat şi în prezentarea *Concertului* de Dvorak ardenţa pasională, trăsătura viguroasă de arcuş, puterea de susţinere demonstrate şi în execuţii anterioare. Supărătoare a fost însă în unele momente o oarecare nepotrivire intonaţională cu orchestra (insuficient acordaj reciproc poate?), fapt ce a marcat rezultanta sonoră de ansamblu.

În încheiere mi-aş permite să fac o observaţie privind prezentarea concertelor. Este destul de regretabil că s-a renunţat la difuzarea unor programe de sală, apte a informa melomanii mai mult sau mai puţin avizaţi asupra a ceea ce vor asculta. Acest neajuns s-ar putea, de altfel, remedia prin scurte prezentări verbale, care să prefaţeze măcar primele audiţii sau lucrările mai puţin cunoscute. De netolerat apare însă neglijenţa cu care se realizează de la un timp încoace afişele de concert. Aflăm astfel cu stupoare că Weber a scris o *Uvertură... „Freistutz"*, că celebrul *Concert pentru violoncel* de Dvorak şi-a schimbat tonalitatea originală din *si minor* în... *Do major*, că Mendelssohn-Bartholdy are cinci *Concerte* pentru vioară (*Concertul în mi minor*, unicul, a fost anunţat ca al... cincilea!) şi exemplele ar putea continua...

CRONICA, XIX, nr. 17, 27 aprilie 1984, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

Serial de concerte

În cea de a doua parte a actualei stagiuni de concerte, conducerea Filarmonicii ieşene s-a plasat pe linia unei mai strânse colaborări cu Conservatorul, inițiind un serial de concerte care i-au avut ca protagonişti pe cei mai buni studenți instrumentişti.

Ca unică solistă a unui simfonic dirijat de **Ion Baciu**, pianista **Alma-Iulia Năstase** (anul IV, clasa Mircea Dan Răducanu) a executat *Variațiuni simfonice* de César Franck, demonstrând putere de concentrare şi susținere, precizie şi acuratețe în intervențiile individuale şi în capriciosul dialog cu orchestra, un permanent autocontrol în sunet şi frazare, o sensibilă pătrundere a expresiei muzicale.

La scurt interval de timp, a urmat un prim „concert de concerte", la pupitrul orchestrei simfonice ieşene fiind dirijorul **Corneliu Calistru** care, evitând automatismele şi şabloanele obişnuite (din păcate!) în asemenea ocazii, a asigurat pe tot parcursul desfăşurării celor patru lucrări concertante incluse în program o participare orchestrală îngrijită şi perfect adecvată stilistic.

În amplul şi pretențiosul *Concert în La major* de Mozart, clarinetistul **Liviu Borşan** (anul I, clasa Dumitru Sâpcu) a evoluat cu multă siguranță, calitățile sale principale fiind sunetul de o deosebită frumusețe şi plasticitate timbrală în toate registrele, sensibilitatea delicată a frazării, dezinvoltura tehnică.

La violonistul **Cristian Bărbuş** (anul IV, clasa Ioan Morna) am putut aprecia temperamentul viguros şi tumultuos - inspirată a fost în acest sens opțiunea pentru piesa *„Tzigane"* de Ravel, perfecta stăpânire în fața orchestrei, mobilitatea expresivă şi, implicit, capacitatea de a transmite, de a „trece rampa", bogăția lexicului violonistic vehiculat atestând un instrumentist deja format.

Violoncelista **Magdalena Cristea** (anul III clasa Gheorghe Rus) a oferit o echilibrată versiune interpretativă a *Variațiunilor pe o temă rococo* de Ceaikovski, demonstrând personalitate, siguranță, muzicalitate pe baza unui sunet amplu şi comunicativ şi a unei tehnici îngrijite.

Momentul de vârf al acestui recital concertant a fost marcat de pianista **Liliana Golescu** (anul I, clasa Mircea Dan Răducanu), care a realizat o execuție ireproşabilă ca cizelare tehnică, justețe a frazării, puritate stilistică a *Concertului nr. 4 pentru pian şi orchestră* de Beethoven. Este de adăugat în plus o aparte putere de a interioriza textul muzical, de a depăşi de pe acum materialitatea tehnică prin zborul înnobilat al expresiei.

Scanned with OKEN Scanner

Preluând bagheta următorului „concert de concerte", dirijorul George Vintilă a asigurat o companie prevenitoare (chiar dacă nu întotdeauna riguros exactă ritmic şi intonaţional şi nici suficient de maleabilă expresiv) altui grup de tineri solişti.

Abordând unul dintre *Concertele pentru corn* de Franz Anton Rössler (cunoscut sub numele italienizat Rosetti), instrumentistul de excepţie care este Petru Gâscă (anul III, clasa Constantin Petrea), a valorificat la maximum o partitură destul de săracă în substanţa muzicală şi nejustificat de lungă pentru problematica propusă.

Pe pianista Anuş Cividian (anul IV, clasa Mihaela Constantin) am remarcat-o încă din stagiunea trecută pentru matura înţelegere cu care a executat *Concertul nr. 3* de Beethoven. Ca interpretă a celui de *al doilea Concert* de Saint-Saëns, Anuş Cividian a apărut mult mai nestânjenită, mai stăpână pe scenă şi public, dezvăluind totodată, pe lângă caracteristica sensibilitate de adâncime, o altă latură a personalităţii sale, care începe să capete contururi ferme: puterea de a susţine desfăşurarea sonoră într-o tensiune neîntreruptă, pe fondul solicitării tehnice intensive.

Abordând masivul *Concert pentru vioară şi orchestră* de Brahms, Daniel Manase (anul III, clasa Anton Diaconu) a adoptat o atitudine prudentă, aşezată, fapt ce a marcat desfăşurarea generală printr-o tentă oarecum statică, precumpănitor meditativă. La o reluare s-ar cere deci un plus de elan şi degajare. În rest însă de remarcat seriozitatea pregătirii.

CRONICA, XIX, nr. 18, 4 mai 1984, p. 6.

La încheiere „Festivalului muzicii româneşti"

Începută printr-un memorabil concert al Conservatorului „George Enescu", i-a fost dat acestei a VIII-a ediţii a „Festivalului muzicii româneşti" - Iaşi 1984 să se încheie în acordurile somptuoase ale orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova", evidenţiindu-se astfel, cu forţă de simbol, legătura organică existentă ca o invizibilă cheie de boltă, între cele două instituţii de bază ale vieţii muzicale ieşene contemporane, aflate într-o strictă şi permanentă condiţionare reciprocă. Concret, această relaţie a fost marcată prin prezenţa în cap de afiş, cu a sa *Cantată festivă „Bucurie de August"*, a compozitorului ieşean Anton Zeman, care se numără, alături de colegii său de breaslă Vasile Spătărelu şi Sabin Pautza (prezenţi componistic şi interpretativ în cadrul concertului inaugural), printre cele mai importante cadre didactice ale învăţământului superior muzical ieşean.

Scanned with OKEN Scanner

Dedicată celei de a 40-a aniversări a eliberării patriei şi putând fi aşezată ca atare pe frontispiciul întregului „Festival..." din acest an, *Cantata „Bucurie de August"* a fost concepută de Anton Zeman ca o proiecţie sonoră a unei ample sărbători populare. Soluţia arhitectonică adoptată este concisă, inspirată şi eficientă: o antrenantă desfăşurare simfonică finalizată prin intervenţia cu rol de culminaţie a corului. Dirijorul **Ion Baciu**, susţinut în intenţiile sale interpretative şi de dirijorul corului „Gavriil Musicescu" **Ion Pavalache**, a subliniat convingător caracterul luminos al combinaţiilor orchestrale, incisivitatea ritmică, unitatea de concepţie.

„Aş fi vrut ca întotdeauna 'Festivalul...' să se termine cu un lucru grandios, cum a fost *Canti per Europa* de Theodor Grigoriu, ca să nu mai vorbim de *Oedip* al lui George Enescu..." mărturisea dirijorul **Ion Baciu**, într-un interviu radiofonic, adăugând: „Pentru anul acesta am ales *Simfonia* lui Theodor Drăgulescu, care se chiamă *'Pax mundi'*. Mi se pare de mare actualitate această luptă pentru pace; noi, muzicienii, întotdeauna am luptat pentru frumos, am luptat pentru bine". Concertul orchestrei simfonice ieşene s-a încheiat deci sub semnul aceleiaşi angajări politice care a marcat începutul. Compozitorul Theodor Drăgulescu şi-a gândit *Simfonia* într-un flux continuu, cu virtuţi poematice, eşalonat însă în patru subsecţiuni intitulate sugestiv: *„Nelinişte"*, *„Agresiune"*, *„Noaptea plângerii"*, *„Coşmar"*. Aceste titluri dau mărturie şi asupra caracterului general al muzicii. Execuţia a fost remarcabilă nu numai prin realizarea tehnică, ci şi prin varietatea expresivă, prin tensiunea emoţională.

Între aceste atât de angajante opusuri (unul vocal-simfonic şi celălalt simfonic), prezentate în primă audiţie absolută, s-a înscris ca un inspirat *interludiu* liric *Concertul pentru vioară şi orchestră* de Wilhelm Berger, solist fiind **Daniel Podlovschi**. Reluat la două decenii de la apariţia sa nu lipsită de spectaculozitate (şi mă refer la premiul internaţional de compoziţie obţinut de autor în Belgia), acest *Concert* îşi demonstrează trăinicia în timp. Găsindu-şi în paginile lucrării corespondenţe de sensibilitate şi temperament artistic, violonistul **Daniel Podlovschi** a realizat o interpretare delicat nuanţată, marcată totodată de acea tendinţă spre şlefuirea detaliului şi spre desăvârşirea tehnică ce-i definesc personalitatea.

A fost în concluzie un concert de înaltă ţinută artistică, cu totul demn de prestigiul actual al culturii muzicale ieşene şi naţionale.

FLACĂRA IAŞULUI, XL, nr. 11699, duminică 20 mai 1984, pag. a III-a.

Scanned with OKEN Scanner

Gong final la „Festivalul muzicii româneşti"

Într-o cuprindere de ansamblu, cea de a VIII-a ediţie a „Festivalului muzicii româneşti" abia încheiată se relevă ca o arhitectură sonoră judicios gândită, în care concertele prezentate de ansamblurile ample vocal-simfonice ale Radioteleviziunii române (dirijor **Iosif Conta**) şi Filarmonicii „Moldova" (dirijor **Ion Baciu**) apar ca secţiuni principale, menite să delimiteze şi totodată să susţină o suită colorată de manifestări diversificate ca gen; între acestea concertul *cvartetului* „**Voces**" a marcat un substanţial ax de simetrie, concertul inaugural al Conservatorului „George Enescu" instituindu-se într-un delicat dar totodată plin de semnificaţie *prolog*.

Similare ca nivel interpretativ, cele două simfonice s-au autodefinit prin contrast din punct de vedere al conţinutului muzical.

Astfel, concertul dirijat de **Iosif Conta** a derulat în exclusivitate lucrări intrate în fondul repertorial permanent, făcând o demonstraţie peremptorie a faptului că, dincolo de importanţa primei audiţii, o muzică trăieşte cu adevărat prin reluări. *Rapsodia română* de Constantin Bobescu (care reînvie acea accesibilitate uşor îndulcită sentimental, atât de caracteristică înaintaşilor entuziaşti ai şcolii componistice româneşti), *Poemul simfonic „Vox maris"* de George Enescu (lucrare infinit mai pretenţioasă ca scriitură şi concepţie dar în egală măsură permeabilă sensibilităţii ascultătorului) sau corurile maiestoase din *Opera „Oedip"* a aceluiaşi, au fost executate cu degajarea şi infailibila siguranţă pe care numai o îndelungată frecventare şi şlefuire o poate da. *Concertul pentru pian* de Paul Constantinescu face şi el parte dintre creaţiile autohtone care-şi dezvăluie caratele calitative cu trecerea timpului. Interpretarea electrizantă a lui **Dan Grigore** (într-o desăvârşită simbioză cu orchestra) a fost astfel aptă să dezvăluie şi alte valenţe ale acestei admirabile pagini concertante faţă de versiunea de autoritate a lui **Valentin Gheorghiu**, considerată până în prezent ca singura de referinţă. Un caz similar, demn de remarcat, şi cel al *„Baladei" pentru clarinet şi orchestră* de Alexandru Paşcanu, care a putut fi audiată în concertul orchestrei Conservatorului în tălmăcirea clarinetistului **Dumitru Sâpcu** şi a dirijorului **Sabin Pautza**, aflaţi într-o invizibilă şi... deloc dezavantajoasă confruntare cu versiunea interpretativă semnată de **Aurelian Octav Popa**, care a lansat această lucrare. În fond, de ce să n-o recunoaştem, valoarea şi viabilitatea unei compoziţii se verifică şi prin spiritul de competitivitate pe care este aptă a-l trezi în rândurile interpreţilor - cei care o fac să învie dintre rânduri de partitură.

Prin opoziţie, concertul orchestrei simfonice şi corului „Gavriil Musicescu" ale Filarmonicii „Moldova" s-a situat pe panta noutăţii - fie absolute în cazul *Cantatei*

Scanned with OKEN Scanner

pentru cor şi orchestră „Bucurie de August" de Anton Zeman şi al *Simfoniei „Pax mundi"* de Theodor Drăgulescu, fie relative, în cazul *Concertului pentru vioară şi orchestră* de Wilhelm Berger (solist **Daniel Podlovschi**).

Prin conținutul lor de idei, cele două lucrări în primă audiție i-au imprimat simfonicului final al „Festivalului..." o pronunțată tentă politică, angajantă, demonstrând capacitatea muzicienilor români de a se situa în miezul actualității. În plus, în ambele cazuri este vorba despre lucrări demne de tot interesul din punctul de vedere al concepției arhitectonice, al meşteşugului componistic intrinsec şi al expresiei.

Pornind de la un text de Vasile Filip, Anton Zeman a adoptat o soluție constructivă foarte ingenioasă: o desfăşurare de tip rapsodic, vehiculând o multitudine de idei melodice inspirat selectate şi măiestrit împletite polifonic şi orchestral, care debutează instrumental pentru ca în final, culminativ, să ridice asemeni unui val sonor corul la suprafață, într-o rostire firească, convingătoare.

Deşi gândită în patru secțiuni (subintitulate sugestiv: *„Neliniște"*, *„Agresiune"*, *„Noaptea plângerii"*, *„Coşmar"* - „imagini ale unei lumi pe care noi oamenii o refuzăm ca posibilă" cum preciza autorul) *Simfonia „Pax mundi"* are o desfăşurare continuă de poem programatic. Dramaturgia lucrării este destul de dificil de susținut interpretativ (şi destul de anevoios de asimilat în audiție) din cauza predominanței desfăşurărilor lente, într-un ambitus restrâns, cu frecvente discontinuități, singurele momente care se detaşează pe acest fundal (de bocet perpetuu aş spune) fiind un contrapunct ritmic destul de spectaculos ca realizare şi o creştere sonoră paroxistică. Desigur, intenția compozitorului nu a fost să placă, ci să trezească conştiințele. Problema este dacă această cale a stresului sonor şi, mai ales, psihologic este cea mai aptă a orienta spre țelul propus.

În legătură cu *Concertul* său *pentru vioară*, compus cu două decenii în urmă şi care a obținut premiul I de compoziție la Liège - Belgia, Wilhelm Berger mărturisea într-un interviu radiofonic: „Nu am dorit să scriu atât un *concert* de virtuozitate pură, cât mai degrabă să concep un *poem instrumental* în care violina solistă să domine, iar orchestra să ocupe funcțiunea corului antic, funcțiunea unui comentator al acțiunii, lăsând ca narațiunea să curgă firesc, de la sine". Putem afirma că violonistul **Daniel Podlovschi** a interpretat în spiritul concepției compozitorului acest *Concert*, pe care îl are în repertoriu de mai mult timp şi față de care vădeşte certe afinități de temperament şi sensibilitate.

Pe tot parcursul ultimei seri a celei de a VIII-a ediții a „Festivalului muzicii româneşti" colectivul vocal-simfonic ieşean împreună cu dirijorul său au demonstrat

Scanned with OKEN Scanner

un profesionalism exemplar, execuţia în toate cele trei cazuri fiind fără cusur, foarte expresivă, de o mare bogăţie coloristică.

CRONICA, XIX, nr. 21, 25 mai 1984, p. 1 şi 6.

Final de stagiune la Filarmonică

În continuarea unei iniţiative materializate pentru prima dată anul trecut şi care pare a se institui într-o veritabilă tradiţie, Filarmonica „Moldova" şi-a încheiat şi actuala stagiune printr-un concert festiv de ample proporţii, în care profesionalismul de înaltă ţinută s-a agrementat cu o uşoară tentă de divertisment, favorizată şi de comentariul agreabil al dirijorului Ion Baciu, comentariu care ar fi avut însă nevoie de sprijinul unui microfon pentru a fi gustat în toată savoarea lui de către toţi auditorii!

Cumulând eforturile tuturor membrilor activi ai colectivului vocal-simfonic ieşean, prima parte a acestui concert a fost alcătuită dintr-o suită de racursiuri interpretative, care au urmărit să-i surprindă pe protagonişti în cea mai favorabilă lumină, asigurându-se totodată varietatea şi atractivitatea succesiunii generale. Oprindu-se la partea întâi a *Cvartetului op. 11* de P. I. Ceaikovski, *cvartetul* „Voces" a avut astfel ocazia să-şi pună din plin în valoare principalele calităţi (care au darul de a stârni cu fiecare apariţie o ghirlandă de superlative apreciative): perfecţiunea tehnică, omogenitatea de ansamblu, dar şi individualitatea solistică a fiecărui membru, bogatul ambitus dinamic, coloristic, expresiv, logica ireproşabilă a conducerii discursului şi totodată patosul vibrant al susţinerii dramaturgiei sonore în gradaţiile şi culminaţiile sale. Pe de altă parte, caracterul intim al sentimentului şi tensiunea melodică din cea de a doua parte a *Dublului concert* de Brahms a convenit de minune violonistului **Daniel Podlovschi** şi violoncelistului **Alexandru Moroşanu**, a căror execuţie a lăsat să se întrevadă şi bogata experienţă a frecventării repertoriului cameral al aceluiaşi compozitor. Periplul instrumental a căpătat şi o notă de culoare în cadrul ansamblului „Concentus musicus", care şi-a ataşat *trio*-ului de coarde iniţial (modificat şi el din punctul de vedere al componenţei: **Doru Cepreagă** vioară, **Mircea Şuvăială** violă şi **Ştefan Zărnescu** - animatorul în fapt al formaţiei - violoncel) vocea sopranei **Ecaterina Zărnescu** (care a avut o evoluţie foarte nuanţată şi originală ca expresie în *„Doina"* de George Enescu) şi timbrul strălucitor şi cald al oboiului lui **Nicolae Tudor** (care a transformat de fapt *Cvartetul cu oboi* de W. A. Mozart într-o autentică piesă concertantă de remarcabilă virtuozitate). Execuţia

Concertului pentru pian şi orchestră în Re major de Haydn, într-o originală colaborare, de către doi elevi ai Liceului de muzică şi arte plastice „Octav Băncilă" - **Raluca Ştirbăţ** (clasa a III-a) şi **Samir Golescu** (clasa a IX-a) - a avut darul de a stârni un deosebit entuziasm în rândul ascultătorilor. Într-adevăr, cei doi copii dispun de posibilităţi tehnice şi de înţelegere a muzicii ieşite din comun şi care au fost puse în valoare prin foarte competenta şi pasionata îndrumare a profesorului Marin Pânzaru, fără concesii în ceea ce priveşte stilul şi rigorile severe ale artei interpretative contemporane. Nu a fost deci un simplu exhibiţionism infantil, ci un act artistic autentic şi, păstrând proporţiile vârstei, pe deplin responsabil şi implicând un volum considerabil de muncă şi răbdare. Entuziasmantă a fost şi participarea cu două *arii* de operă (sfera sa predilectă) a sopranei **Mioara Cortez-David**. Mai puţin reliefat micro-programul de alură madrigalescă. Corul „Gavriil Musicescu" dirijat de **Ion Pavalache** şi-a regăsit cu adevărat suflul în finalul *Fanteziei pentru pian, cor şi orchestră de* Beethoven, care prin apelul la pace implicat în text a conferit o notă de ardentă actualitate întregului concert. De remarcat participarea plină de aplomb a pianistei **Ivona Piedemonte**. Dar de ce numai în asemenea ocazii şi nu şi în cadrul stagiunii propriu-zise?

Partea a doua a acestui încărcat program a fost constituită dintr-o foarte interesantă primă audiţie: lucrarea vocal-simfonică (autorul o vrea *cantată*, dirijorul **Ion Baciu** i-a conferit o tentă *operistică*) *„Poveşti pentru copii"* de Lucian Ţugui. Absolvent al Conservatorului „George Enescu" (**pian şi compoziţie**) şi actualmente profesor la Liceul „Octav Băncilă", Lucian Ţugui debutează de fapt prin această lucrare în faţa publicului şi... debutează cu succes deplin, în ciuda faptului că execuţia nu a fost tocmai perfectă, că latura de divertisment a fost prea îngroşată, că soliştii vocali au fost nearmonios asamblaţi. Muzica în sine este însă foarte inspirată şi direct comunicativă, mesajul pe deplin convingător iar copiii, participanţi în calitate de protagonişti principali, au fost cu totul încântaţi... şi încântători la rândul lor prin frăgezimea glasurilor şi prin autentica sinceritate a participării.

Acest concert final, atât de bogat în aspecte artistice, şi-a proiectat reverberaţiile asupra întregii ultime părţi a stagiunii, conferindu-i retrospectiv un caracter unitar, în ciuda carenţei de ritmicitate datorată fie imixtiunii, perturbatoare la nivel organizatoric dacă nu profesional, a „Festivalului muzicii româneşti", fie implicării într-o masivă acţiune de imprimări, puntea de legătură fiind prezenţa constantă (sau aproape!) a interpreţilor ieşeni.

Aş menţiona astfel, în primul rând, un simfonic care l-a avut ca protagonist pe **Mircea Dan Răducanu** în *Concertul nr. 5 „Imperialul"* de Beethoven. A fost

Scanned with OKEN Scanner

categoric cea mai bună execuţie pe care cunoscutul interpret a dat-o acestui *Concert* din cele pe care le-am putut urmări în timp, o execuţie de o limpezime, luminozitate şi echilibru cu adevărat „clasice" şi totodată cu o vigoare şi o autoritate a transmisiei vădind pe artistul aflat la apogeul evoluţiei sale, la stadiul măiestriei mature, al profesionalismului pe deplin împlinit, nu numai întru probitate ci şi întru simţire şi rafinament. Colaborarea cu dirijorul oaspete **Ronald Zollman** din Belgia a fost excelentă şi foarte stimulatoare, acesta din urmă cucerindu-şi la rândul său ascultătorii prin vivacitate (*Uvertura* la *„Ruslan şi Ludmila"* de Glinka) şi prin puterea de a pătrunde în interiorul unei partituri valorificând-o de la nivelul detaliului până la curba amplă de ansamblu (*Simfonia a II-a* de Ceaikovski). Pe linia participărilor ieşene se mai situează şi două concerte dirijate de **George Vintilă** şi, respectiv, **Corneliu Calistru**. Din primul este de menţionat prima audiţie a *Cantatei „Jertfa"* (lucrare foarte densă a compozitorului Vasile Spătărelu, moment de vârf, cred, al creaţiei sale vocal-simfonice) şi *Triplul concert* de Beethoven care i-a reunit (într-o primă şi foarte promiţătoare pentru viitor colaborare) pe **Marcian David** vioară, **Alexandru Moroşanu** violoncel şi **Tatiana Moroşanu** pian, la acestea adăugându-se şi parcurgerea *Simfoniei I-a* de Brahms. A fost un simfonic foarte echilibrat în ansamblu şi care s-a urmărit cu plăcere. **Corneliu Calistru** şi-a alcătuit un program foarte colorat (Wagner - *Uvertura* la *„Rienzi"*, Rimski-Korsakov - *Suita simfonică „Şeherezada"*) prezentându-l cu probitatea ce-l caracterizează. S-au adăugat, prin aportul clarinetistului **Aurelian Octav Popa**, şi două lucrări concertante pentru clarinet: Rossini - *Variaţiuni pentru clarinet şi orchestră* şi K. M. von Weber - *Concertino pentru clarinet şi orchestră*, în care solistul nu s-a desmiţit ca instrumentist de excepţie.

În sfârşit, ar mai fi de menţionat în această ultimă perioadă şi două concerte susţinute numai de interpreţi oaspeţi. Unul a fost dirijat de **Aurel Niculescu**. Mai puţin convingător în realizarea piesei *„In memoriam"* de Alexandru Paşcanu, pe care, printr-o tratare superficială, a valorificat-o doar parţial, **Aurel Niculescu** s-a desfăşurat mai conform posibilităţilor sale în *Simfonia a IV-a* de Ceaikovski.

Cel de al doilea concert, care a lăsat în totalitate o impresie foarte bună, a fost un concert de dirijor (**Eliodor Rău**) într-un Festival „Beethoven" (*Simfoniile I-a şi a V-a*), întregind armonios o etapă de activitate a Filarmonicii ieşene, care dacă nu a fost întotdeauna uşor de susţinut, s-a reuşit totuşi, în ansamblu, o menţinere ridicată a ştachetei profesionale.

CRONICA, XIX, nr. 28, 13 iulie 1984, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

O nouă stagiune de concerte

Începutul unei noi stagiuni a fost marcat la Filarmonica „Moldova" printr-un program în cadrul căruia şi-au dat concursul, într-o formă sau alta, toţi membrii prestigiosului colectiv muzical ieşean. Şi trebuie recunoscut că nivelul general de execuţie a fost ridicat, prilejuind momente de autentică încântare.

Astfel, în parcurgerea paginilor de luminos-înviorătoare melodicitate ale *Uverturii* la *„Oberon"* de Weber, orchestra simfonică a demonstrat o formă excelentă: degajare, omogenitate, suplețe agogică şi dinamică împreună cu un irezistibil suflu al participării; *cvartetul* „Voces" (prima parte a *Cvartetului de coarde* de Verdi şi *Humoresca* de Dvorak) nu a abandonat nici de această dată aura profesionalismului de elevată ţinută; în *Divertismentul concertant* de Haydn (prima şi ultima parte) violoncelistul **Alexandru Moroşanu** ne-a oferit, o dată în plus, prilejul de a-i aprecia tonul cald, ce pare a deveni din ce în ce mai consistent şi mai expresiv, şi totodată siguranţa tehnică; stabilizată la componenţa prezentată în stagiunea trecută - respectiv *trio* de coarde (**Doru Cepreagă, Mircea Şuvăială** şi **Ştefan Zărnescu**), oboi (**Nicolae Tudor**) şi soprană (**Ecaterina Zărnescu**), formaţia „**Concentus musicus**" a reţinut atenţia ascultătorilor prin piesa vocală *„La Zingarella"* de Paisiello (executată cu vioiciune şi culoare vocală adecvată de către **Ecaterina Zărnescu**) şi prin două părţi dintr-un *Cvartet cu oboi* de Joseph Fiala (care i-au prilejuit oboistului **Nicolae Tudor** demonstrarea remarcabilelor calităţi instrumental-solistice iar *trio*-ului de coarde demonstrarea omogenităţii şi muzicalităţii); violonistul **Daniel Podlovschi** a derulat paginile *Romanţei în Fa* de Beethoven într-o rostire de un convingător lirism; corul „Gavriil Musicescu" dirijat de **Ion Pavalache** a semnat două secvenţe egal de îngrijit pregătite - una preclasică (*madrigalul „Io mi son giovinetta"* de Monteverdi), cealaltă românească (*Cântec şi joc* de Dan Mihai Goia); în sfârşit, soprana **Mioara Cortez-David** a entuziasmat prin interpretarea dată unor *arii* din *Dama de pică* de Ceaikovski şi *Turandot* de Puccini, interpretare favorizată optim nu numai prin dotarea vocală ieşită din comun, ci şi prin simţul stilului, al muzicalităţii limbii, al gradaţiei dramaturgice.

Cea de a doua parte a concertului inaugural a fost dedicată în întregime prezentării în primă audiţie ieşeană a *Operei bufe „Amorul doctor"* de Pascal Bentoiu - eveniment repertorial asupra căruia nu am înţeles de ce afişele au păstrat o total inoportună discreţie.

Lucrarea a fost compusă în 1964, având ca pretext literar piesa omonimă a lui Molière, pe care compozitorul a concentrat-o în cadrul unui libret propriu, adaptând-o

Scanned with OKEN Scanner

unei dramaturgii sonore remarcabil de eficiente, care implică voci şi orchestră într-o strânsă şi rafinată colaborare. Ceea ce se impune chiar de la prima audiere este o perfectă adecvare a muzicii la scop, rezultatul fiind o desfăşurare alertă, în care acţiunea şi dialogul sunt permanent perfect inteligibile, muzica dând expresie atât fiecărui personaj în sine, căruia îi conferă o coloratură proprie, bine individualizată, cât şi ambianţei generale prin intermediul orchestrei, mânuite cu deosebită măiestrie.

Execuţia, perfectată cu ocazia imprimării realizate în stagiunea trecută, a fost ireproşabilă ca realizare tehnică şi totodată plină de farmec, soluţiile de înjghebare scenică demonstrându-se ingenioase şi funcţionale, nota implicită de umor planând cu discreţie asupra întregii desfăşurări. Se cuvine menţionată în primul rând contribuţia orchestrei, condusă de **Ion Baciu** cu o pasionată dezinvoltură, într-o detaliată şi totodată plină de culoare filigranare; apoi soliştii: basul **Gheorghe Roşu** (de la Conservatorul din Cluj), în rolul lui *Sganarelle*, soprana **Agnes Contras** (de la Opera din Timişoara) în *Lisetta*, soprana **Sanda Şandru** (de la Opera din Bucureşti) în rolul *Lucindei*, tenorul **Florin Diaconescu** (de la Opera din Bucureşti) în *Lorenzo* - toţi fără excepţie, în limitele partidei date, etalând nu numai o nuanţată ştiinţă vocală, ci şi o evoluţie scenică expresivă. Personajelor principale li s-au alăturat cu o similară eficacitate cele secundare - *cei patru doctori* şi *notarul* - în persoana unor interpreţi ieşeni: basul **Gheorghe Solovăstru**, baritonii **Lucian Cristiniuc** şi **Florin Axinte**, ultimul în dublu rol, tenorul **Constantin Axinte**. În ansamblu a fost o realizare artistică de zile mari, care ar fi meritat, repet, o publicitate adecvată.

Cel de al doilea concert al stagiunii l-a avut la pupitru pe dirijorul **Eliodor Rău**, programul abordat înscriindu-se pe linia devenită tipică. Am regretat înlocuirea *Simfonietei* de Ion Dumitrescu prin mult mai puţin interesanta pentru noi *Uvertură „Hebridele"* de Mendelssohn-Bartholdy.

Păcătuind printr-o oarecare rigiditate dinamică şi coloristică, dirijorul **Eliodor Rău** stăpâneşte orchestra la nivelul agogicii şi al construcţiei de ansamblu. În aceste condiţii, sub bagheta sa desfăşurarea muzicală are cursivitate, este antrenantă dar în general nu cucereşte prin calitate sonoră. A fost cazul atât al *Uverturii* menţionate, dar mai cu seamă al *Simfoniei a IV-a* de Brahms. Şi mai afectat a fost însă acompaniamentul orchestral în cel de *al şaptelea Concert pentru vioară* de Mozart. În schimb participarea solistică a lui **Daniel Podlovschi** a avut greutatea evenimentului interpretativ. Mai mult decât atât, a fost o revelaţie: revelaţia unui artist care, după ani şi ani de acumulări, îşi dă măsura completă a capacităţii sale, care cumulează o seamă de caracteristici precise: sunetul hiperşlefuit, tehnica perfectată până la a deveni un

Scanned with OKEN Scanner

instrument docil al expresiei, o muzicalitate având totdeauna firescul darurilor native, un plus de forță și autonomie concepțională, un elan interior mai bine stăpânit.

Un entuziasm similar a secondat evoluția orchestrei simfonice ieșene în concertul următor, bagheta revenindu-i din nou lui **Ion Baciu**. Declanșată prin *Uvertura academică* de Brahms, incandescența emoțională a sălii a fost alimentată în continuare prin participarea solistică a pianistului italian **Fabio Luz** în *Concertul nr. 1 în re minor* aparținând aceluiași compozitor. În ciuda tinereții sale, **Fabio Luz** s-a impus cu autoritate. Latura meridională a temperamentului său l-a împins spre o valorificare precumpănitor cantabilă a muzicii brahmsiene, cu insistență asupra curbei elegante a frazării, sonorităților masive insinuându-se fără duritate, fie în virtutea unei gradații organice, fie, în momentele de schimbări dinamice abrupte, pe temeiul unei tehnici laborios cizelate, implicând o foarte rafinată cultivare a sunetului și a posibilităților sale intrinseci de a semnifica pe planul expresiei. Acest fapt s-a evidențiat și mai pregnant în *Preludiul* din *Suita „Pour le piano"* de Debussy, oferit ca supliment.

Clocotul exuberant și grav totodată al celei de *a VII-a Simfonii* de L. van Beethoven, într-o execuție perfect pusă la punct, era făcut parcă să rotunjească sărbătorește *tripticul* concertant rememorat în rândurile de față, împlinind acea atmosferă de sobrietate artistică, reală și nu ostentativă, pe care i-am fi dorit-o începutului propriu-zis și care s-a închegat totuși „din mers", într-un lăudabil efort de auto-regăsire.

CRONICA, XIX, nr. 42, 19 octombrie 1984, p. 6.

Concerte simfonice

Sub bagheta lui **George Vintilă**, orchestra Filarmonicii „Moldova" a oferit publicului său un simfonic dominat în întregime de o reconfortantă luminozitate, conferită de ethosul major al lucrărilor abordate.

Prin violina și cele două flaute care-i alcătuiesc grupul instrumental solistic, *al patrulea Concert brandemburgic, în Sol major*, de Joh. Seb. Bach, cu care a debutat programul, sugerează în audiție ceva din seninul și prospețimea unor dimineți alpine. Fără a fi atins în totalitate echilibrul dinamic și mai ales agogic pe care această muzică îl solicită prin particularitățile sale de stil și expresie, execuția realizată de compartimentul de coarde al orchestrei și de cei trei instrumentiști soliști (**Marcian**

Scanned with OKEN Scanner

David - vioară, Cornel Vieru şi Teofil Rotar - flaut) a avut suficiente calităţi pentru a place, în prim-plan reliefându-se precizia intonaţională şi frumuseţea timbrală.

Muzica lui Joseph Haydn, părintele clasicismului vienez, rămâne, la mai bine de 250 de ani de la naşterea acestuia, un tărâm al posibilelor revelaţii, multe din paginile sale demonstrându-se, într-o prospecţiune adâncită, la fel de interesante şi actuale ca şi ale oricărui mare compozitor contemporan. Mai mult, este în această muzică o onestitate meşteşugărească, un simţ al dreptei măsuri, o decenţă şi totodată o sinceritate a expresiei ce o fac aptă a întrupa „steaua polară" a creatorului de valori sonore dintotdeauna. Poate în asta rezidă şi forţa sa vitală, cu o incredibilă capacitate de iradiere, activată în interpretările care au darul de a-i pătrunde esenţa. A fost şi cazul suculentei tălmăciri date de tânărul pianist francez Cristian Debrus celor două *Concerte, în Fa major* şi *în Re major*, cu care s-a prezentat în faţa ascultătorilor ieşeni, cucerindu-i fără rezerve, în primul rând prin felul său de a cânta, ce pare o materializare a însăşi bucuriei de a face muzică, dar şi prin tehnica instrumentală fără cusur, foarte cizelată calitativ şi foarte colorată, permiţând în cadrul limbajului muzical dat o libertate totală de exprimare, care a implicat o multitudine de nuanţe psihologice: spontaneitate şi rafinament, delicateţe şi robusteţe, calm interiorizat şi exuberanţă, lirism şi voioşie.

În ceea ce priveşte ultima lucrare înscrisă în program, *Simfonia a VII-a în Do major* de Schubert, interpretarea ar fi avut fără îndoială de câştigat dacă ar fi mizat mai mult pe valorificarea bogăţiei melodice a acesteia, etalată de compozitor cu o franchеţe plină de candoare, evitându-se sublinierea puţin prea ostentativă a stereotipiilor ritmice şi dacă dirijorul George Vintilă ar fi solicitat orchestra în planuri sonore mai subtil dozate. Totuşi, chiar variantei de execuţie obţinute nu i se pot nega o serie de virtuţi, cum ar fi, de pildă, cursivitatea, robusteţea, tonusul optimist.

Concertul simfonic următor a avut o alcătuire mai îndrăzneaţă, determinată de opţiunile repertoriale ale dirijorului Paul Popescu, sub a cărui mână orchestra ieşeană a sunat ca un singur instrument, fie că a fost vorba despre *Uvertura* la *„Maeştrii cântăreţi"* de Wagner (la care am remarcat o deosebită plasticitate agogică, greu de susţinut în condiţiile unui aparat sonor de o asemenea amploare cum este cel wagnerian), de *Simfonia nr. 4* de J. Haydn (încântător opus de tinereţe, în care tiparul de mai târziu - prezent doar prin trei părţi - abia se contura, permiţând deja valori expresive aparte, şi m-aş referi în mod deosebit la transparenţa părţii mediane) sau de *Suita* din *Baletul „Pasărea de foc"* de Stravinski (în care atmosfera de basm se traduce printr-o fascinantă paletă orchestrală, pe care dirijorul a subordonat-o însă cu

Scanned with OKEN Scanner

sobrietate unității constructive, realizând o gradație de un puternic efect). Paul Popescu practică un dirijat precis şi economicos, concepția interpretativă, odată clarificată (şi este întotdeauna!), fiind transmisă orchestrei direct, parcă din mers, prin autoritatea intrinsecă şi forța de a anticipa a gestului dirijoral (condiționat întotdeauna de gradul de eficiență), în cadrul unui dialog continuu, mereu activ.

Programul a fost completat prin *Concertul pentru vioară şi orchestră în mi minor* de F. Mendelssohn-Bartholdy, având-o ca solistă pe tânăra violonistă Susane Calgéer (R.F.G.). Dispunând de un instrument de o calitate excepțională, Susane Calgéer a avut o evoluție îngrijită, de o deosebită acuratețe intonațională, sensibilă, mai ales în primele două părți, finalul, puțintel greoi executat, pierzând şi din calitatea şi incisivitatea sonoră.

Există compozitori al căror nume pe afişul de concert dispune de virtuți magnetice: melomanii vor fi irezistibil atraşi, sub unghiul de incidență al certitudinii apriorice a unui autentic festin sonor. Un asemenea nume este şi cel al compozitorului rus P. I. Ceaikovski. Când dirijorul Ion Baciu a programat un „Festival Ceaikovski" a mizat deci, implicit, pe un garantat succes de public. Această premiză favorizantă a fost pe deplin validată prin realizarea interpretativă propriu-zisă, alături de maestrul ieşean evoluând ca solist violonistul maghiar Andrasz Kiss. Aflat la vârsta deplinei maturități artistice, solistul ne-a restituit celebra partitură a *Concertului în Re major op. 35 pentru vioară şi orchestră* într-o versiune echilibrată, de mare noblețe expresivă. Un sunet cald, rotunjit de un *vibrato* discret şi subtil modulat coloristic, o concepție formală limpede, o frazare de lungă respirație - sunt trăsăturile distinctive ale acestui interpret, care preferă tonul confesiv, sublinierea de adâncime a sensurilor poetice unei prea afirmate grandilocvențe. Finalul *Concertului* a fost totuşi robust, strălucitor, reliefând o certă virtuozitate instrumentală.

Despre cea de a *VI-a Simfonie a sa* (*op. 74 în si minor*, supranumită *„Patetica"*), Ceaikovski mărturisea într-o scrisoare: „Eu o consider cea mai bună şi îndeosebi cea mai sinceră dintre toate lucrările mele. O iubesc aşa cum n-am iubit niciodată vreuna dintre celelalte odrasle muzicale ale mele". Poate de aceea reuşita interpretativă este condiționată, dincolo de latura pur tehnică, de o dragoste şi o sinceritate similare, care să pună interpreții şi ascultătorii într-o relație de comunicare umană, înainte de a fi estetică. Tocmai acest fior de autenticitate a trăirii a constituit marca tălmăcirii realizate de Ion Baciu la pupitrul orchestrei simfonice ieşene, exemplificative fiind, prin puternicul contrast expresiv realizat, ultimele două părți: *Allegro molto vivace*, cu debordanta sa manifestare de forță şi *Adagio lamentuoso*, de

Scanned with OKEN Scanner

un dramatism cu nuanțe tragice, în care instrumentele au atins nuanțele vocii umane, într-o copleşitoare tânguire colectivă.

CRONICA, XIX, nr. 47, 24 noiembrie 1984, p. 8.

Dirijori şi solişti

Rotunjit festiv prin fastuosul şi antrenantul „concert de iarnă" condus de dirijorul **Ion Baciu** (concert care, ca orice moment cu adevărat sărbătoresc, se situează dincolo de posibilitățile de atingere ale criticii muzicale, participarea masivă a publicului şi reacțiile sale entuziaste fiind infinit mai grăitoare), sfârşitul anului calendaristic muzical a prilejuit orchestrei ieşene o traiectorie interpretativă destul de sinuoasă, al cărei climat calitativ a fost marcat mai ales prin prezența la pupitru a cinci dirijori oaspeți, care, prin personalitatea lor, prin repertoriul abordat şi prin maniera de colaborare cu orchestra, au conferit concertelor respective fizionomii diferențiate, particularizate şi prin participările solistice.

Personalitate artistică fascinantă, tânărul dirijor **Valeri Gheorghiev** (U.R.S.S.) este interesant de urmărit atât sub raportul arsenalului tehnic vehiculat cât şi din punctul de vedere al concepției interpretative. Stăpânită chiar de la primul contact, orchestra este supusă unei laborioase şlefuiri în dublul scop al valorificării posibilităților instrumentale intrinseci şi al dezvăluirii plenare a frumuseților muzicii abordate, de la detaliu la linia mare arhitectonică, în cadrul unei viziuni de ansamblu miezoase, de o inatacabilă organicitate. Drept urmare, atât în *Preludiul la după amiaza unui faun* de Debussy cât şi în *Simfonia fantastică* de Berlioz colectivul simfonic ieşean a sunat splendid, lucrările în sine prezentându-se înnoite, somptuos îmbogățite, capabile să stârnească şi să mențină interesul pasionat al auditoriului de la primul la ultimul sunet.

Încadrată în acest mod şi în acelaşi timp susținută orchestral într-un dialog plin de farmec şi adâncime poetică, participarea solistică în egală măsură excepțională a violoncelistului **Mihail Homiţer** (Israel) în *Concertul* de Saint-Saëns a fost sporită valoric. Ascultându-l pe acest artist desăvârşit nu ştiai ce să admiri mai mult: sunetul cald de o aeriană limpezime, nobila mlădiere a frazării sau nedisimulata bucurie a participării emoționale, într-o perfectă simbioză cu întregul gândirii componistice a autorului celebrei pagini concertante.

Fără a-şi fi pierdut încă atributele juvenile (elanul vital, sinceritatea şi autenticitatea trăirii emoționale), dirijorul **Răzvan Cernat** este deja un interpret cu

Scanned with OKEN Scanner

destulă experienţă, cu o personalitate ce tinde să prindă contur caracteristic. Serios, cu o temeinică pregătire în ceea ce priveşte datele de meşteşug, tehnic şi muzical propriu-zis, se străduieşte cu fiecare apariţie să facă o bună impresie. Execuţiile sale sunt bine gândite în detalii şi în ansamblu, de la gest la efect, demn de remarcat fiind şi faptul că în pregătirea unui anumit program acordă o egală importanţă tuturor componentelor acestuia, antrenând totodată orchestra într-o participare mereu activă şi conferind un constant interes desfăşurării sonore. În simfonicul realizat în colaborare cu orchestra Filarmonicii „Moldova" a prezentat *Cantata „Pro patria"* de Vasile Spătărelu (lucrare care, compusă în 1979, îşi demonstrează rezistenţa în timp, reprezentându-l totodată pe compozitor în datele esenţiale ale personalităţii sale: expresia precumpănitor lirică, discret confesivă, măiestria mânuirii masei corale, căreia îi valorifică mai ales posibilităţile cantabile în stratificări acordice modelate pe temeiul unei originale gândiri modale, echilibrul de ansamblu) şi *Simfonia a IV-a* de Fr. Schubert. Solistul acestui simfonic, foarte tânărul pianist italian **Alessio Averone**, s-a prezentat în faţa publicului ieşean cu un *Concert* mai puţin abordat de W. A. Mozart (*K. V. 453*) şi cu bine cunoscuta *Piesă de concert* de Weber. Este un instrumentist foarte talentat, are uşurinţă tehnică, un *tuşeu* plăcut, este sensibil şi are darul de a-şi atrage ascultătorii. Tonului său pianistic i s-ar cere însă un plus de consistenţă şi o cizelare calitativă care să-i permită o mai pronunţată reliefare în context orchestral, frazarea s-ar cere mai mult disciplinată

Dirijorul **Cristian Brâncuşi** şi-a început programul condus la Iaşi printr-o compoziţie proprie - piesa simfonică *„Armonii lirice"* din ciclul *„Columna"*. În ciuda trimiterii programatice, lucrarea îşi propune mai degrabă o finaltate constructivă, recepţionându-se preponderent la nivelul senzaţiei auditive pure, pe fondul unei certe imaginaţii coloristice. În *Suita „Tablouri dintr-o expoziţie"* de Mussorgski-Ravel orchestra ieşeană a sunat însă în ansamblu sub nivelul posibilităţilor pe care i le cunoaştem, datorită faptului că, pe de o parte, pauzele prea mari şi prea frecvente dintre secţiuni au afectat cursivitatea lucrării, diminuându-i coeziunea tensională şi, pe de altă parte, gestica dirijorală a lui **Cristian Brâncuşi**, deşi precisă, s-a dovedit insuficient de comunicativă în planul dozajului sonor şi al sugestiei expresive. Susţinut de orchestră cel puţin la nivelul preciziei de atac, dacă nu întotdeauna în sensul intenţiilor sale interpretative, pianistul ieşean **Mircea Dan Răducanu** a avut în execuţia *Concertului nr. 1 în Mi bemol major* de Fr. Liszt o evoluţie echilibrată, care a evidenţiat aprofundarea sensurilor poetice ale textului muzical, pe baza unei tehnici adecvate, minuţios şlefuite.

Scanned with OKEN Scanner

Împreună cu dirijorul **Ludovic Bacs** orchestra Filarmonicii „Moldova" a realizat un simfonic de un nivel calitativ mult mai ridicat, în cadrul căruia violonista **Cristina Anghelescu** a intercalat un moment de deosebită strălucire solistică, interpretând *Concertul în Re major pentru vioară şi orchestră* de Ceaikovski. Tehnica dobândită până în prezent de această interpretă multilaureată a unor concursuri internaţionale (şi care poate fi considerată ca una dintre valorile de prim rang ale tinerei generaţii de instrumentişti români) îi asigură o evoluţie interpretativă nu numai implicit degajată ci şi impregnată de un contaminant elan; sunetul viorii sale are acea vigoare şi luminozitate care să-i favorizeze dominaţia asupra orchestrei, fapt ce-i permite simultan o largă gamă de nuanţe dinamice şi expresive; frazarea este modelată în ample curbe tensionale, nutrite una dintr-alta într-un flux continuu al trăirii emoţionale. În rest, programul dirijat de **Ludovic Bacs** a mai cuprins *Preludiul* la *Opera „Lohengrin"* de Wagner (redat delicat şi interiorizat, într-o creştere şi descreştere a nuanţelor frumos gradată) şi *Simfonia a IV-a* de Beethoven, a cărei execuţie i-a permis dirijorului să-şi demonstreze din plin calităţile de muzician competent, cu o gândire profundă.

Foarte interesantă a fost şi participarea dirijorală a lui **Wolfgang Hocke** (R.D.G.). Natură muzicală prin excelenţă, oaspetele german s-a impus nu atât prin spectaculozitatea gesticii dirijorale, cât mai ales prin temeinica pregătire profesională, prin acuitatea dezvăluirii sensurilor de gândire şi simţire ale muzicii interpretate - în cazul dat *Simfonia „Din lumea nouă"* de A. Dvorak şi partea orchestrală a *Concertului pentru pian în la minor* de Ed. Grieg. Demnă de semnalat este şi prezentarea propriei sale compoziţii intitulate *„Relief"*, care, prin lexicul bogat, implicând cele mai diverse procedee şi tehnici, de la polifonia contrapunctică severă la momente aleatorice, în cadrul unei arhitectonici ingenios închegate, a demonstrat un meşteşug bine stăpânit şi originalitate a gândirii componistice. Solista simfonicului, pianista **Adriana Bera**, s-a aflat de la bun început într-o postură dificilă, abordând o pagină concertantă de o asemenea celebritate ca cea semnată de Grieg şi cred că principalul său merit este de a se fi străduit şi în acelaşi timp de a fi reuşit să regândească partitura în totalitate, evitând cu consecvenţă preluarea mecanică a unor clişee interpretative. De aici un aer de prospeţime al întregii execuţii, care a câştigat ca valoare şi prin faptul că **Adriana Bera** nu a lăsat nimic la voia întâmplării, fiecare detaliu de ordin tehnic fiind cizelat cu o migală aproape pedantă, în scopul traducerii cât mai fidele a intenţiilor expresive.

CRONICA, XX, nr.1, 5 ianuarie 1985, p.3.

Scanned with OKEN Scanner

Un concert de excepție

Ne-am obișnuit deja de multă vreme să categorisim prezența *cvartetului* „Voces" în viața de concert ieșeană sub specia evenimentului muzical, fapt demonstrat și accentuat cu fiecare ocazie în plus prin prezența din ce în ce mai numeroasă a publicului și prin entuziasmul declanșat. Ceea ce mai trebuie subliniat în legătură cu această formație de prestigiu național și internațional este extensia repertorială ieșită din comun (și ar fi suficient de reamintit integralele „Enescu" și „Beethoven"!), fapt ce-i permite realizarea unor programe substanțiale și în același timp îndrăznețe, cum a fost și cazul recentului recital, care a înmănunchiat două monumentale capodopere ale patrimoniului cameral romantic - *Cvartetul postum în re minor „Fata și moartea"* de Schubert și *Cvintetul cu pian în Mi bemol major op. 44* de Schumann. Recunoscute ca dificultate de execuție, aceste lucrări solicită un grad foarte avansat al tehnicii de ansamblu (implicând desăvârșită acurateță intonațională, precizie ritmică și spontaneitate a replicii, paletă coloristică diversificată și reciprocă subordonare timbrală în vederea unor reliefări mereu schimbate), virtuozitate solistică la nivelul fiecărui participant, acuitate a trăirilor emoționale și, nu în ultimul rând, rezistență fizică și, mai ales, psihică pe care numai un antrenament sever și constant o poate asigura - calități pe care membrii *cvartetului* „Voces" le întrunesc cu prisosință. În cea de a doua lucrare, pianista **Ivonne Piedemonte** le-a fost o parteneră pe măsură, adăugând chiar o notă de vervă și strălucire suplimentară ansamblului.

CRONICA, XX, nr.1, 5 ianuarie 1985, p. 6.

Festivalul „Gheorghe Dima" - Creație și interpretare muzicală

Recent, s-a desfășurat la Cluj-Napoca prima ediție a **Festivalului interjudețean de creație și interpretare muzicală „Gheorghe Dima"**, rod al inițiativei și conlucrării fructuoase dintre Comitetul Județean U.T.C - Cluj, Conservatorul de muzică „Gheorghe Dima" și Colegiul criticilor muzicali de pe lângă A.T.M.

Conceput ca un act omagial dedicat compozitorului ardelean Gheorghe Dima, unul dintre ctitorii culturii muzicale românești moderne, acest festival și-a propus o anumită orientare repertorială (muzica de cameră universală și românească) și totodată o anumită participare interpretativă (tineri muzicieni, studenți ai conservatoarelor sau

Scanned with OKEN Scanner

absolvenți, mai mult sau mai puțin afirmați în drumul spre consacrarea profesională), înglobează în plus și un concurs de creație muzicală, a cărui desfășurare s-a evidențiat public, în actuala ediție, doar sub forma festivității de premiere.

Festivalul a cuprins cinci concerte, care s-au constituit în tot atâtea sărbători ale muzicii bune, datorită atât programelor propuse cât și interpretărilor.

Primul concert a fost susținut de interpreți clujeni. Astfel, mezzosoprana **Liliana Bizineche** (acompaniată la pian de **Monica Mureșan**), după două *arii* de Bach și, respectiv, Händel, a prezentat *lieduri* de Dima și Enescu. Sunt de remarcat la această cântăreață tehnica vocală bine stăpânită, dicția ireproșabilă, inteligenta adecvare stilistică. Intervenția interpretativă a cunoscutului cor **„Antifonia"** al Conservatorului „Gheorghe Dima", dirijat de **Costică Râpă** s-a constituit într-un veritabil periplu în sfera *madrigalului* românesc (Gheorghe Dima, Sigismund Toduță, Vinicius Grefiens, Dan Voiculescu, Valentin Timaru, Costică Râpă, Dan Buciu, Vasile Herman). Între aceste două componente spectaculoase ale concertului inaugural, s-a intercalat un moment de concentrată austeritate: *Cvartetul op. 110 în do minor* de Șostakovici, în interpretarea *cvartetului* **„Allegro"** al Filarmonicii de stat din Cluj-Napoca, formație bine sudată, demonstrând maturitate concepțională.

Cel de al doilea concert a fost preponderent instrumental: J. Françaix - *Cvintet pentru flaut, oboi, clarinet, fagot, corn* (lucrare marcată de o tentă stravinskiană, interpretată tinerește de către o formație studențească clujeană: **D. Predescu, S. Levente, L. Tămășanu, D. Docolin, O. Karoly**); *„Torso" - cvartet de coarde* de A. Markos (o muzică foarte variată ca expresie și care a fost detaliat cizelată interpretativ de către un *cvartet* tot studențesc și tot clujean: **L. Sălăgian-Bândea, S. Cristea, E. Kovacs, A. Tancu**); două lucrări pentru vioară și pian - *Sonata* de Liviu Comes și *Sonatina nr. 2* de Ed. Terenyi (a doua mult mai convingătoare și ca substanță, și ca interpretare: **Marius Lăcraru** și **Raluca Gander** - București). Punctul de vârf al acestui concert a fost marcat însă de basul bucureștean **Theodor Ciurdea**, cântăreț care, pe lângă o voce bine lucrată și dotată cu calități deosebite de timbru și volum, are o forță interpretativă ieșită din comun. La reușita interesantului și pretențiosului său recital (*lieduri* și *arii* de Enescu, K. Orff, Stravinski, Kodály, Ravel) a contribuit din plin și acompaniamentul de mare bogăție al **Irinei Gavrilovici**.

Susținut în întregime de formații studențești clujene, cel de al treilea concert a oferit ascultătorilor posibilitatea audierii *Cvartetului op. 76 nr.4 în Si bemol major* de Haydn (într-o execuție îngrijită dar puțin rigidă: **Șt. Kosztandi, I. Halmai, M. Jakab, A. Ciucă**), a *Sonatei pentru violoncel și pian în mi minor op. 38* de Brahms (într-o parcurgere vie, frumos nuanțată, frazată cu sens: **Peter Szabo** și **Agota**

Scanned with OKEN Scanner

Lenart), a unui *Cvintet pentru alămuri şi percuţie* de Tudor Jarda (evidenţiind certe calităţi armonice şi coloristice într-un context formal deficitar sub raportul logicii şi cursivităţii: Er. Tröster şi Şt. Dobrican - trompetă, M. Neamţ-Gilovan şi V. Simionica - trombon, N. Coman - percuţie). În final o nouă participare de excepţie: **Ansamblul de percuţie** condus de **Grigore Pop**. Trei lucrări deosebit de interesante în sine (Costică Râpă - *Protomuzica*, Valentin Timaru - *Interludiu* şi A. Jolivet - *Cérémonial*) au beneficiat de o interpretare fascinantă.

Foarte încărcat, concertul următor a fost susţinut de tineri interpreţi din Craiova (Filarmonica de Stat) şi Iaşi (Conservatorul „George Enescu"). În execuţia primelor două lucrări înscrise în program (*Sonata pentru oboi şi pian* de Sigismund Toduţă şi *Trio-ul de coarde op. 9 nr.1 în Sol major* de Beethoven) s-au făcut simţite unele limite interpretative (tratarea superficială a partidei pianistice în cazul cuplului craiovean **Florin Ionoaia** şi **Mihai Ungureanu**, o inconstanţă a calităţii sonore în cazul *trio*-ului ieşean **D. Manasi, L. Nechita** şi **M. Manasi-Cristea**), datorate, cred, unui insuficient rodaj. A dovedit-o de altfel, chiar în acelaşi concert, pianistul **Mihai Ungureanu**, ca partener ideal al colegilor săi craioveni **M. Boeru, M. Epuran, T. Buşneag** în *Cvartetul cu pian op. 25* de Brahms, a cărui execuţie s-a constituit, din punct de vedere valoric, într-un nou moment de referinţă.

Orchestra de coarde a Conservatorului ieşean dirijată de **Cornel Calistru** a rotunjit programul prin trei lucrări ce i-au permis o demonstrare diversificată a potenţialului său interpretativ: *„Sonanţe" pentru clarinet şi orchestră* de Vasile Spătărelu, *Concerto grosso op.6 nr. 1* de Händel şi *Mica serenadă* de Mozart. Tinerii interpreţi au părut a se simţi mult mai degajaţi în dezvăluirea meandrelor capricioase ale primei lucrări (a cărei partitură densă, de mare încărcătură emoţională, şi-a găsit şi în clarinetistul **Dumitru Sâpcu** un interpret fidel şi inspirat) decât în chingile stilistice ale celorlalte două, susţinute însă la nivelul unei certe rigori profesionale.

Realizat aproape în întregime de studenţi ai Conservatorului „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti, concertul de închidere a adăugat noi valori muzicale şi interpretative celor deja semnalate. Derularea programului a înregistrat o traiectorie ascendentă, chiar punctul de pornire (*Trio în Do major pentru flaut, oboi şi fagot* de Haydn şi *Dans* de Maya Badian în tălmăcirea *trio*-ului „Juventus") fiind demn de tot interesul. A urmat cuplul instrumental **Dorina Mangra** - vioară şi **Andrei Deleanu** – pian, care a prezentat inedita *Sonată „Torso" în la minor* de George Enescu şi *Sonata nr.1 op. 80* de Prokofiev într-o formulare sobră, interiorizată, vibrând de forţă stăpânită. *Cvartetul* de coarde „Eos" s-a mişcat apoi cu o fermecătoare dezinvoltură printre transparenţele rafinate ale *Cvartetului* de Ravel şi, în sfârşit, orchestra de

Scanned with OKEN Scanner

cameră „Concerto" dirijată de Dorel Paşcu-Rădulescu a împlinit cu adevărat festiv - în sonoritățile generoase ale celor *Trei piese pentru orchestră de coarde* de Constantin Silvestri şi ale *Serenadei* de Ceaikovski această primă ediție a Festivalului clujean „Gheorghe Dima", căruia i-am dori o viață lungă şi frumoase împliniri pe măsura promițătorului început.

CRONICA, XX, nr. 3, 18 ianuarie 1985, p. 1 şi 3.

Concerte

Concertul de „cântece de iarnă" al *coralei* „Cantores amicitiae" a Conservatorului „George Enescu", dirijată de Nicolae Gâscă, a fost întâmpinat, cu ocazia recentei reeditări, de o sală arhiplină. Nivelul profesional, la care înțelege să se ridice formația împreună cu dirijorul ei la fiecare apariție publică, conferă atractivității implicite a repertoriului abordat girul valorii interpretative certe, definită prin puritatea transparentă a rostirii corale (oferind acces la cele mai pretențioase combinații armonice), prin rafinata modelare ritmică, de nuanță sau de timbru (dusă până-n pragul virtuozității într-un cadrul restrâns de posibilități, dat fiind numărul restrâns de membrii componenți) şi, nu în ultimul rând, prin farmecul specific, de neconfundat, izvorât din sinceritatea ingenuă a participării emoționale. Exemplificative sunt în acest sens (într-o foarte zgârcită spicuire din dublul grupaj coral propus - românesc şi universal, ultimul în ingenioase şi sensibile aranjamente aparținând dirijorului) piese ca *„Noi aicea ce-am venit"* de D. G. Kiriac (cu sprintena mărunțire a ritmurilor sale), *„Linu-i lin"* de Timotei Popovici şi *„După datini colindăm"* de Alexandru Paşcanu (de o aeriană delicatețe), *„Pogorât-a iarna albă"* de Tiberiu Brediceanu (emoționantă prin creşterea sonoră obținută), complexul *Poem coral „Festum hibernum"* de Alexandru Paşcanu (convingător susținut în arhitectura şi devenirea sa dramaturgică) sau, pe de altă parte, nostalgicul *„Drum de iarnă"* rusesc, tulburătorul cântec francez *„Sărbătoarea copiilor uitați"* sau interiorizatul cântec american *„Iarna albă"* (de remarcat în ultimele două cazuri participările solistice sensibile ale studentelor Gina Cotae şi Manuela Potopencu).

Concertul camerał imediat următor oferit de Filarmonica „Moldova" a meritat, în egală măsură, toată atenția. O orchestră restrânsă de alcătuire mixtă (Filarmonică, Conservator, Operă) aflată sub competenta baghetă a lui Cornel Calistru şi având-o ca solistă pe soprana Adriana Mesteş (studentă a Conservatorului ieşean - clasa Visarion Huțu - şi proaspăt laureată cu premiul III la

Concursul „Bach", Leipzig 1984) a parcurs un program inteligent alcătuit de muzică barocă (Händel - *Concerto grosso nr 16*, Bach - trei *arii* din *Cantatele 202* şi *205*) şi clasică (Haydn - *Simfonia nr 45 „a despărţirii"*), la un nivel apt a oferi o audiţie profitabilă şi reconfortantă totodată. Este de remarcat acurateţea execuţiei, expresivitatea, naturaleţea, cursivitatea participării instrumentale, la nivel de ansamblu sau de grup solistic (sunt de menţionat violoniştii **Alexandru Diaconu** şi **Cristian Bărbuş**, violoncelistul **Grigore Marcovici**, pianista **Ivonne Piedemonte**), totul subordonat de la pupitru unei incontestabile rigori stilistice, etalate cu eleganţă, fără ostentaţie. **Adriana Mesteş** a impresionat în mod deosebit prin remarcabila tehnică vocală şi prin strălucirea cizelată a glasului.

CRONICA, XX, nr. 4, 25 ianuarie 1985, p. 2 („Actualitatea culturală").

Concert simfonic

Programul pe care şi l-a propus dirijorul **Ion Baciu** la reîntâlnirea cu publicul ieşean, deşi alcătuit din lucrări terminate cam în acelaşi timp (*Simfonia în Do major* de G. Bizet - 1855, *Concertul pentru pian şi orchestră nr. 1 în Mi bemol major* şi *Poemul simfonic „Preludiile"* de Fr. Liszt - 1849 şi 1854), a solicitat interpretativ orchestra Filarmonicii „Moldova" pe traiectoria unor pronunţate contraste stilistice.

Bizet avea doar 17 ani când a compus unica sa *Simfonie*, fiind evident marcat atât de influenţe diverse (amalgamate, e drept, cu talent, bun gust şi tinerească dezinvoltură, fiind sesizabil uneori şi un discret parfum modal de alură tipic franceză) cât şi, mai ales, de rigori cvasi-scolastice de construcţie.

Scrise în plină maturitate şi reprezentând fiecare exemplare ale unei rostiri componistice de puternică originalitate, cele două lucrări lisztiene au conturat, pe de altă parte, un cu totul alt orizont sonor, vibrând de patos şi creând, prin marea mobilitate expresivă, impresia (de altfel falsă) a improvizaţiei formale continue.

În ambele cazuri **Ion Baciu** a imprimat în execuţie un comportament instrumental adecvat: precizie, acurateţe şi vivacitate, îmbinate cu o muzicalitate caldă, firească, direct comunicativă în prima lucrare, o retorică tumultoasă, poate chiar puţin prea grandilocventă uneori, în celelalte două.

Demnă de interes a fost participarea solistică a pianistei **Alina Pavalache**, încă studentă a Conservatorului „George Enescu" (clasa Mihaelei Constantin). Aflată într-un vizibil progres faţă de apariţii publice anterioare, **Alina Pavalache** a demonstrat o temeinică stăpânire a textului muzical în toate articulaţiile sale, etalând

Scanned with OKEN Scanner

totodată o tehnică pianistică îngrijită şi eficientă. *Concertul* a apărut însă oarecum compartimentat prin lipsa suflului poetic unificator, a cărui cultivare rămâne un deziderat de viitor pentru tânăra pianistă.

CRONICA, XX, nr. 5, 1 februarie 1985, p. 3.

Festival „Johannes Brahms"

Muzica lui Brahms este prin excelenţă o muzică gravă, o muzică a vibraţiei sufleteşti de adâncime, o muzică ce relevă totodată, prin fiecare detaliu al corporalităţii sale sonore, forţa de concepţie a creatorului său, o muzică ce încântă, în ultimă instanţă, prin inalterabila noblețe a inspiraţiei.

O audiţie-Brahms se autorecomandă aprioric ca un festin al spiritului şi sensibilităţii şi, în acest sens, simfonicul realizat de orchestra Filarmonicii „Moldova", avându-l la pupitru pe dirijorul **George Vintilă**, a răspuns, în ansamblu, aşteptărilor ascultătorilor prezenţi în sala de concert. Alcătuit economicos, programul a cuprins doar două lucrări, începutul făcându-se prin *Concertul pentru vioară, violoncel şi orchestră op. 102*, ultimul din seria opusurilor concertante brahmsiene. Cei doi soliști - violonista **Lenuţa Negoiţă** şi violoncelistul **Alexandru Moroşanu** - au servit foarte bine partitura. Ei au demonstrat, pe de o parte, o temeinică însuşire a stilului specific compozitorului hamburghez (şi aş remarca în acest sens că **Lenuţa Negoiţă** a fost într-una din stagiunile trecute şi solistă a *Concertului pentru vioară* iar **Alexandru Moroşanu** a oferit iubitorilor muzicii de cameră o parcurgere integrală a *Sonatelor pentru violoncel şi pian*) şi, pe de altă parte, au conlucrat la un nivel aproape ideal de sudură tehnică şi expresivă, pornind chiar de la calitatea timbrală dar vizând şi acurateţea intonaţională, modul de atac, o similară amplitudine a *vibrato*-ului, continuitatea frazării. Comparativ, contribuţia orchestrei în această lucrare a apărut mai puţin finisată, poate tocmai pentru că este mai rar abordată.

Execuţia *Simfoniei I-a în do minor* s-a situat la un nivel superior: închegată, cursivă, bine gradată în desfăşurarea sa, convingătoare ca încărcătură emoţională - dirijorul **George Vintilă** înregistrând în consecinţă un binemeritat succes de public, la care şi-au adus o contribuţie pe deplin eficientă toate compartimentele orchestrei ieşene.

CRONICA, XX, nr.6, 8 februarie 1985, p.6 („Vitralii").

Scanned with OKEN Scanner

Oaspeți ai Filarmonicii ieşene

Dirijorul **Ovidiu Bălan**, de a cărui activitate se leagă evoluția şi cele mai importante succese ale orchestrei simfonice din Bacău din ultimii ani, este prin excelență un muzician entuziast, una dintre forțele interpretative reprezentative în perimetrul moldovean. Efectul de ferment stimulator, care-i însoțește în mod caracteristic prezența la pupitru, s-a vădit şi în recenta colaborare cu colectivul simfonic ieşean, marcată atât de o antrenantă varietate repertorială cât şi prin prezența unor soliști demni de tot interesul: chitaristul **Martin Myslivecek** (din R. S. Cehoslovacă) şi tânăra pianistă **Mihaela Cârlan**.

Chiar de la primele alineate ale discursului sonor, execuția *Uverturii „Leonora 3"* de L. van Beethoven a reținut atenția prin frazarea migălos şi sensibil nuanțată, paginile celebrei partituri derulându-se apoi într-o creştere viguroasă a tensiunii dramatice, subliniată poate uneori cu excesivă febrilitate dinamică şi agogică, în dauna melodicității.

În continuarea programului, lumea muzicală a *Concertului pentru chitară în Re major* de Antonio Vivaldi s-a infiltrat cu suavă delicatețe. Redusă la un mic grup de coarde, orchestra s-a constituit într-un fundal surdinat, deasupra căruia evoluția solistică s-a detaşat cu o limpezime aeriană, sugerând finețea unui desen în peniță, încălzit prin vibrațiile stinse ale unor nuanțe coloristice de pastel. Chitaristul ceh **Martin Myslivecek** este un muzician de primă clasă, demonstrând o intimă cunoaştere a instrumentului care, în mâinile sale, dincolo de exigențele tehnice şi de stil (satisfăcute cu degajare la nivel superior), devine un ideal partener al unei discrete confesiuni.

Prin contrast, universul expresiv al muzicii lui George Gershwin (cunoscuta lucrare concertantă *„Rhapsody in blue"* şi nu mai puțin îndrăgita piesă orchestrală *„Un american la Paris"*) a irumpt în simfonicul dirijat de **Ovidiu Bălan** cu toată forța vitală a „lumii noi". Ar fi de remarcat însă faptul că atât dirijorul cât şi pianista **Mihaela Cârlan** (o adevărată revelație ca aplomb concertistic şi ca personalitate artistică) nu au înțeles să cedeze impulsurilor temperamentale (în pofida evidentului entuziasm al participării, care a contaminat în totalitate şi orchestra), imprimând o notă de salutară „clasicitate", în sensul unui respect riguros al textului, având ca efect dezvăluirea plenară a acestuia în toată bogăția melodică, ritmică, armonică şi de orchestrație, capriciile desfăşurării formale justificându-se final printr-o viziune de ansamblu perfect închegată.

CRONICA, XX, nr. 7, 15 februarie 1985, p. 3 („Actualitatea culturală").

Scanned with OKEN Scanner

Concerte

Preocuparea de reinterpretare în viziune sonoră contemporană a zestrei culturale naţionale rămâne, se pare, o constantă în componistica lui Viorel Munteanu. După inspirata piesă simfonică *„Glasurile Putnei"* (elaborată întru cinstirea uneia dintre cele mai însemnate ctitorii muzicale medievale moldovene), după ciclul vocal-simfonic *„Poemele luminii"* (nutrit din pasiunea pentru versurile lui Lucian Blaga) - pentru a aminti creaţiile cele mai importante, iată-l pe compozitorul ieşean aplecându-se cu pioasă afecţiune asupra *Concertelor corale* ale lui Gavriil Musicescu, cărora, sub numele *„Concerti grossi"*, le-a oferit şansa reintegrării în circuitul vieţii muzicale curente, prima audiţie a acestui opus reînnoit, cu dublă semnătură, fiind realizată cu caldă convingere de dirijorul George Vintilă la pupitrul orchestrei Filarmonicii „Moldova". În ciuda numelui de rezonanţă barocă, regândirea orchestrală (care a implicat atât unele deplasări de registru cât şi amplificări ale ţesăturii polifonice, fără a fi însă sacrificată cantabilitatea vocală) s-a realizat în spiritul clasico-romantic caracteristic al înaintaşilor muzicii româneşti, ca un Ştefănescu sau Caudella de pildă, cu fină intuiţie stilistică, cu deosebită fantezie coloristică şi cu un bine dozat simţ al contrastului.

Programul simfonicului de vineri 15 februarie a mai cuprins în prima parte *Concertul pentru vioară şi orchestră în mi minor* de Mendelssohn-Bartholdy, interpretat de violonistul **Gheorghe Mărgineanu** cu pronunţat lirism, delicată sprinteneală a arcuşului, acurateţe intonaţională ireproşabilă, într-o organică integrare în fluxul orchestrei, care l-a secondat cu colegială solicitudine. Cred totuşi că realizarea de ansamblu ar fi câştigat dacă în final participarea solistică ar fi avut un mai pronunţat relief sonor. În ce priveşte *Simfonia a V-a* de Beethoven, executată în cea de a doua parte a programului, desfăşurarea acesteia a fost marcată de oarecare monotonie, mai ales în părţile mediene, prin faptul că dirijorul George Vintilă a mizat de această dată prea mult pe echilibrul intrinsec al logicii de construcţie şi prea puţin pe incisivitatea caracteristică a opoziţiilor tematice.

Aş mai semnala, în încheiere, din simfonicul duminical dirijat de **Ion Baciu** (care a cuprins ca piese orchestrale *Rapsodia a II-a* de George Enescu, *Uvertura* la *„Coţofana hoaţă"* de Rossini şi *„Preludiile"* de Liszt) participarea solistică a pianistei **Alma Năstase** (proaspătă absolventă a Conservatorului ieşean) în pretenţiosul *Concert în re minor* de Bach: o interpretare robust stăpânită sub raport agogic,

Scanned with OKEN Scanner

nuanțată cu deosebită sensibilitate (şi aş adăuga chiar rafinament) în detaliile dinamice şi de frazare.

CRONICA, XX, nr, 8, 22 februarie 1985, p. 3 („Actualitatea culturală").

Festival „Schumann"

O semnătură componistică unică pe frontispiciul unui întreg concert simfonic îi va asigura acestuia *ipso facto* coeziunea de ansamblu la nivelul substanței muzicale. Ceea ce în cazul lui Robert Schumann înseamnă un univers sonor complex, în care îşi dau mâna inspirația generoasă şi laborioasa cizelare, lirismul melodic învăluitor şi elanul uşor crispat al propulsiilor ritmice sacadate, pe fundalul unei permanente nelinişti existențiale, detectabilă în modelajul mereu schimbat al armoniilor.

Selectat cu discernământul dat de o intimă asimilare stilistică, programul prezentat de dirijorul clujean **Hary Bella** la pupitrul orchestrei Filarmonicii „Moldova" a grupat trei lucrări menite a ilustra, în plus, latura cea mai originală a gândirii constructive a marelui romantic, vizând reinterpretarea formelor clasice pe linia adaptării la un nou conținut de idei şi simțire ce se cerea exprimat. Concret, atât în *Uvertura „Manfred"* cât şi în *Concertul pentru pian şi orchestră în la minor* şi în *Simfonia a IV-a în re minor* ne întâlnim cu o viziune poematică, în cadrul căreia forma este gândită ca un continuum în organică devenire, departajările interioare (atunci când totuşi există) apărând estompate prin substratul tematic comun.

Calitatea principală a interpretării schumanniene a lui **Hary Bella** (căruia dirijarea fără partitură i-a asigurat o mare libertate de acțiune) a fost cursivitatea desfăşurării, în variate gradații interioare, impresia finală fiind aceea de frumos sonor organic închegat, de limpezime concepțională, de sensibilă înțelegere a mesajului încifrat în partitură.

Față de apariții anterioare, pianista **Roxana Lazăr**, solista *Concertului în la minor*, a demonstrat un plus de stăpânire interioară, mai multă disponibilitate psihică în dialogul cu orchestra (totuşi unele tendințe strict individualiste se mai fac încă simțite), o mai pronunțată coeziune expresivă. Tehnica sa instrumentală a căpătat o frumoasă rotunjire coloristică, menținută atât în momentele cantabile, cât şi în cele de virtuozitate. Din întregul *Concertului*, cea mai împlinită interpretativ mi s-a părut a fi prima parte. Partea a doua a fost, cred, puțin pripită în *tempo*-urile adoptate, în final solista regăsindu-se pe linia preferinței sale vădite pentru demonstrațiile de mare anvergură instrumentală.

CRONICA, XX, nr. 9, 1 martie 1985, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Darul Filarmonicii

Săptămâna trecută s-a petrecut la Filarmonica „Moldova" un fapt mai puţin obişnuit. Împiedecat probabil de timpul nefavorabil, solistul anunţat şi aşteptat cu deosebit interes nu a venit. Neprevenită în timp util, conducerea Filarmonicii „Moldova" s-a aflat în dificultate şi atunci, demonstrând că-şi iubeşte publicul şi că înţelege să se încadreze cu stricteţe în limitele obligaţiilor asumate, a hotărât să-i ofere ca un dar simfonicul respectiv.

Valoarea acestui gest s-a ridicat însă mult deasupra sacrificiului material autoimpus, pe de o parte prin atitudinea publicului însuşi, care prin prezenţa masivă a ţinut parcă să arate că vine în sala de concert în primul rând de dragul muzicii şi nu numai stimulat de rezonanţa sonoră a unui cap de afiş, dar mai ales prin calitatea deosebită a interpretării, semnată din nou de la pupitrul dirijoral de George Vintilă, acest concert dobândind în final semnificaţia actului artistic deplin şi exemplar înfăptuit.

Lucrarea de început a fost o primă audiţie: *Tripticul pentru orchestră de coarde „In memoriam"* de Dumitru Bughici. S-au evidenţiat, o dată în plus, caracteristicile de stil ale compozitorului şi anume nota predominantă de lirism (marcată în acest caz şi de unele nuanţe mai sumbre), apelul la formele clasice (demne de subliniat ca realizare fiind *passacaglia* din ultima parte precum şi închegarea de ansamblu prin revenirea ciclică a unei idei de bază), evitarea agresivităţii sonore chiar în cazul unor momente contrastante (ca de pildă partea centrală, viu impulsionată ritmic). În execuţie, George Vintilă a reuşit să găsească tonul exact al unei rostiri firești şi cursive, care a implicat atât evidenţierea atentă a cantabilităţii (foarte expresive intervenţiile solistice ale violonistei Lenuţa Negoiţă!) cât şi valorificarea optimă a coloritului armonic şi orchestral.

Parcurgerea în continuare a *Simfoniei a V-a în mi minor* de P. I. Ceaikovski a fost de-a dreptul impresionantă. Cu excepţia unor durităţi strecurate la alămuri în prima parte, orchestra a sunat ireproşabil, atât în momentele de anvergură sonoră cât şi în acele episoade dialogate, de un farmec unic, în care instrumentele par a se întrece întru frumuseţe în măiestrita împletire a volutelor melodice. Dramaturgia acestui grandios opus simfonic a fost conturată de dirijorul George Vintilă într-o adâncire progresivă a sensurilor poetice, încheierea aducând cu sine o culminaţie apoteotică.

CRONICA, XX, nr.10, 8 martie 1985, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Un maestru al baghetei

Simfonicul săptămânii trecute a fost străluminat în întregime de o aură de eveniment. În primul rând pentru că, aflat la pupitrul dirijoral, maestrul **Emanuel Elenescu** îşi sărbătorea împlinirea a 74 de ani de viaţă, făcând totodată dovada unei impresionante vitalităţi profesionale (fapt reliefat de entuziastul şi la fel de neobositul critic şi animator muzical care este **Iosif Sava**, printr-o vibrantă şi consistentă alocuţiune). Apoi, prin bogăţia şi ineditul unui program, căruia caracterul predominant concertant i-a conferit o notă de spectaculozitate. În sfârşit, şi poate mai ales, pentru că toate acestea au avut o splendidă acoperire valorică la nivelul artisticului pur.

Astfel, chiar de la început am putut urmări cu o încântare crescândă evoluţia cuplului **Cristian şi Doina Pintilie** (o adevărată revelaţie!) în *Simfonia concertantă pentru vioară, violă şi orchestră în Mi bemol major* de W. A. Mozart. Dincolo de temeinicia meşteşugului instrumental şi a implicitei adecvări stilistice, această dublă interpretare, recepţionată în ansamblu ca un întreg închegat fără fisură, a fost dăruită cu un farmec particular prin armonioasa complementaritate timbrală şi temperamentală a celor doi parteneri, sunetului strălucitor al viorii lui **Cristian Pintilie**, vehiculat de o frazare vie, plină de nerv, viola **Doinei Pintilie** opunându-i un sunet cald, catifelat, cu rezonanţe grave, într-o rostire de o calmă seninătate.

Încă din această primă lucrare, **Emanuel Elenescu** a mânuit orchestra Filarmonicii „Moldova" cu grijă deosebită pentru conturarea cu maximă acurateţe şi claritate a fiecărui detaliu al arhitectonicii sonore, pentru sublinierea cât mai sugestivă a sensurilor expresive. Această atitudine s-a perpetuat în continuare, atât în parcurgerea partiturii propriei sale lucrări prezentate în primă audiţie - *Burlesca pentru pian şi orchestră* (una dintre cele mai spirituale şi, în acelaşi timp, mai substanţiale şi mai de efect lucrări concertante româneşti), cât şi în *Concertul în Sol major* de Ravel (a cărui execuţie ar putea fi considerată în sine ca un eveniment repertorial) şi, culminativ, în *Uvertura* la *„Tannhäuser"*, realizându-se una dintre cele mai remarcabile execuţii ale acestui opus wagnerian dintre câte s-au succedat pe podiumul Filarmonicii ieşene.

În ceea ce-l priveşte pe pianistul **Remus Manoleanu** (altă revelaţie a acestui simfonic deosebit), i-am apreciat execuţia degajată (reflex al remarcabilei virtuozităţi tehnice şi totodată al unei puternice personalităţi), rafinamentul coloristic, bunul gust

al frazării şi nuanţelor, vigoarea ritmică. Este un interpret pe care am dori să-l revedem şi cu alte ocazii.

CRONICA, XX, nr. 11, 15 martie 1985, p. 7.

Concert

În şirul de concerte-eveniment prilejuite în ultima vreme de stagiunea Filarmonicii „Moldova", simfonicul de săptămâna trecută s-a distins printr-o notă particulară, rezultând atât din participarea interpretativă, cât şi din programul propus spre audiere.

L-am regăsit astfel din nou la pupitrul dirijoral pe **Ion Baciu**, în acea formă optimă a angajării profesionale, care s-a constituit ani de-a rândul într-un ferment activ şi benefic al treptatei închegări şi şlefuiri artistice a actualei orchestre simfonice ieşene, această rememorare a unor entuziaste începuturi fiind legată şi de abordarea unor pagini mozartiene. Să nu uităm că execuţia *Simfoniei nr. 40 în sol minor* a fost una dintre primele semnături de prestigiu pe actul de naştere al aşa numitei orchestre **„Super"**, alcătuită la acea vreme mai ales din studenţi ai Conservatorului „George Enescu", creaţia marelui compozitor salzburghez rămânând o constantă repertorială ce a generat în continuare multe momente memorabile. De această dată au fost prezentate *Uvertura* la *„Flautul fermecat"* şi o altă capodoperă a trilogiei simfonice finale - *Simfonia nr. 41 „Jupiter"*. Fără a subestima aportul interpretativ în cazul primei lucrări, aş insista mai ales asupra realizării celei de a doua, extrem de pretenţioasă prin perfecţiunea de cristal a arhitectonicii sale. De la bun început dirijorul şi orchestra s-au plasat pe traiectoria unei rostiri precise şi fireşti, viguros şi totodată elegant articulate de la o etapă la alta a devenirii, atingând punctul culminant în scânteietoarea etalare de virtuozitate polifonică a finalului. Execuţia a câştigat valoric şi prin culoarea orchestrală realizată, reverberând luminos sau cald în funcţie de *tempo* sau expresie, în cadrul unui subtil dozaj al densităţii sonore, cenzurat şi de o bună orientare stilistică.

Preocuparea pentru lărgirea repertoriului, mai ales prin incursiuni în sfera muzicii secolului XX, a constituit de asemenea multă vreme (şi sperăm să redevină!) o altă constantă a activităţii dirijorului **Ion Baciu**, concertul pe care-l comentăm fiind semnificativ şi din acest punct de vedere. Fireşte că audiere în premieră a unei lucrări ca *Simfonia cu solo de violoncel op. 68* de Benjamin Britten nu poate fi socotită comodă. Există totuşi în muzica acestui mare compozitor englez contemporan

Scanned with OKEN Scanner

(cunoscut la noi mai ales prin *Variaţiuni şi fugă pe o temă de Purcell*, ciclul vocal *Iluminaţii* sau *Serenada pentru tenor corn şi orchestră*) o francheţe a expresiei, o claritate a intenţiilor, o bogăţie a imagisticii sonore, o fantezie orchestrală care captează atenţia. Am remarcat, o dată în plus, capacitatea de concentrare a publicului nostru (condiţia *sine qua non* a unei bune receptări), favorizată însă şi de execuţia de mare plasticitate la care şi-a adus contribuţia solistică violoncelistul **Rose Pople** din Anglia: o tehnică permeabilă tuturor dificultăţilor, un sunet remarcabil nuanţat, sensibilitate şi mobilitate psihologică. Aş remarca, pentru deosebita forţă expresivă, amplul *monolog* solistic din partea a treia, care ni l-a relevat pe oaspetele englez ca pe un artist cu largi posibilităţi interpretative.

CRONICA, XX, nr. 13 (1000), 29 martie 1985, p. 7.

Ştefan Ruha

În seria *„brandemburgicelor"* lui J. S. Bach, *Concertul nr. 6 în Si bemol major* se individualizează prin austeritatea coloritului său timbral, rezultând din participarea în exclusivitate a coardelor grave (viole, violoncele şi contrabaşi), soliste fiind două viole, a căror partidă se apropie ca dificultate de cea a *„dublului" în re minor pentru violine*, aparţinând aceluiaşi compozitor. Versiunea interpretativă realizată de dirijorul **George Vintilă** împreună cu un mic grup de instrumentişti ai Filarmonicii „Moldova" a fost bine gândită sub raportul echilibrului sonor şi închegată ca desfăşurare de ansamblu. Protagoniştii *Concertului*, violiştii **Gheorghe Moldovan** şi **Mircea Şuvăială** (cărora li s-a alăturat cu rol solistic complementar violoncelistul **Romeo Bălan**), au avut o evoluţie meritorie, care ar putea câştiga într-o reluare ulterioară printr-un plus de cizelare ritmică şi intonaţională.

După acest sobru preambul bachian, simfonicul desfăşurat recent sub bagheta lui **George Vintilă** a căpătat o strălucire sărbătorească prin prezenţa violonistului **Ştefan Ruha**, interpret atât de drag publicului ieşean, pentru care sala de concerte a devenit încă o dată neîncăpătoare. Este într-adevăr greu să rezişti farmecului unic al acestui mare artist, mai ales în momentele sale de maximă creativitate. **Ştefan Ruha** trăieşte muzica cu toate fibrele fiinţei sale, identificându-se cu ea cum se identifică cu instrumentul, devenit parcă în mâinile sale o prelungire a propriului sistem nervos, unealtă nu numai docilă cât, mai ales, vie. Extraordinar este sunetul, care prin frumuseţea aparte şi forţa vibraţiei emoţionale te urmăreşte cu persistenţă mult după stingerea ultimelor acorduri ale concertului, împreună cu comorile melodice cărora le-

Scanned with OKEN Scanner

a prilejuit o splendidă întrupare. Pentru că, trebuie precizat, prin vioara lui Ruha orice pagină muzicală se dezvăluie mai ales din unghiul cantabilității, chiar şi atunci când sunt solicitate cele mai variate aspecte ale arsenalului de virtuozitate, depăşite la rândul lor cu suverană dezinvoltură. În acest context, sunt de înţeles şi frecventele libertăţi agogice, care dau o plasticitate suplimentară unduirii melodice continue care este cântul lui Ştefan Ruha, ce nu se vrea zăgăzuit de nici o rigoare metro-ritmică, dar... care devine astfel greu de acompaniat. Tocmai de aceea aş sublinia în mod special faptul că împlinirea interpretativă certă din cadrul simfonicului care l-a avut ca oaspete nu ar fi fost posibilă fără totala adeziune a dirijorului şi orchestrei. Atât în tinerescul *Concert nr. 3 în Sol major* de W. A. Mozart (parcurs cu o asemenea bucurie emoţională încât invocarea unor eventuale baremuri stilistice nerespectate ar apărea superfluă) cât şi în învolburatul *Concert în Re major* de P. I. Ceaikovski, George Vintilă s-a străduit şi a reuşit să urmărească fiecare nuanţă expresivă, să surprindă fiecare intenţie de capricioasă modelare ritmică. Astfel, nimic nu a apărut forţat sau crispat, totul a curs firesc, cu o cuceritoare spontaneitate.

CRONICA, XX, nr. 15, 12 aprilie 1985, p. 3.

Dirijorul Eugen Pricope

Avându-l la pupitru pe dirijorul Eugen Pricope şi ca solist pe pianistul Mihai Ungureanu, orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" a susţinut unul dintre cele mai consistente şi mai emoţionante concerte ale actualei stagiuni, care, în întregul desfăşurării sale, nu a fost lipsită, după cum s-a putut bine observa, de evenimente muzicale...

Din maniera cum a rotunjit, cu o grijă străbătută parcă de o undă de tandreţe, sonorităţile rafinate ale miniaturalului *„Triptic"* de Dimitrie Cuclin (blânde, senine, uşor melancolice în prima parte, grav-meditative într-a doua, jucăuş-sprintene în final), s-a văzut că Eugen Pricope este un muzician care se străduieşte să pătrundă dincolo de carcasa formală a textului muzical, strălucindu-i sensurile de adâncime. Această primă impresie s-a accentuat în continuare, înglobând şi imaginea unei gestici dirijorale economicoase, care, lipsită de spectaculozitate, este în schimb precisă şi eficientă.

Colaborarea orchestră-solist în *„Imperialul"* beethoveninan s-a realizat în sensul împlinirii unei dramaturgii simfonice complexe. Prin tehnica impecabil stăpânită, prin robusteţea şi strălucirea *tuşeului*, prin nobila eleganţă a frazării şi prin

Scanned with OKEN Scanner

puternica vibrație a participării, pianistul Mihai Ungureanu - valoare de prim ordin a tinerei generații de interpreți români care bate la porțile consacrării - s-a dovedit un interpret ideal al acestui *Concert*, pe care l-a încărcat totodată cu o undă de prospețime înnoitoare.

În execuția de larg suflu epic a *„romanticei" Simfonii a IV-a* de Anton Bruckner, Eugen Pricope a avut ocazia să-și etaleze întreaga experiență și măiestrie profesională, prilejuind o valorificare plenară atât a comorilor de muzică de o elevată spiritualitate ce izvorăsc din partitura grandiosului opus ca dintr-un corn al abundenței, cât și a excepționalului colectiv simfonic ieșean, pe care l-am putut urmări manifestându-se cu personalitate și culoare în toate compartimentele sale, puse succesiv în relief prin magia baghetei.

CRONICA, XX, nr. 16, 19 aprilie 1985, p. 3.

Sub o baghetă tânără...

Deși foarte tânăr, dirijorul Ion Marin are deja o bogată activitate interpretativă, națională și chiar internațională, demonstrând nu numai o remarcabilă dotație muzicală, ci și forță de muncă, perseverență, inițiativă și chiar îndrăzneală repertorială.

Caracteristică pentru anumite zone ale creației muzicale contemporane, piesa *„Armonii IV"* de Tiberiu Olah (cu care s-a început programul), de mici dimensiuni și angajând un grup instrumental restrâns, se prezintă în audiție ca un colaj de eșantioane sonore, care crează numai încetul cu încetul impresia întregului conștient ordonat. Ion Marin s-a implicat cu naturalețe, pricepere și simț coloristic în acest univers straniu, în care senzația auditivă nudă pare a se substitui integral participării emoționale. Totuși, abia în generoasa partitură a *„Simfoniei fantastice"* de Hector Berlioz s-a dezvăluit pe de-a-ntregul ceea ce se poate numi încă de pe acum „arta dirijorală" a lui Ion Marin, înțelegând prin aceasta raportul foarte strâns între concepția interpretativă bine clarificată (pe baza unei aprofundate cunoașteri a partiturii abordate) și gestica menită s-o servească (foarte variată, elegantă, deosebit de sugestivă, vădind o conștientă șlefuire, dar nu la nivel artificial-estetic, ci funcțional-expresiv, în contactul direct cu orchestra și în funcție de aceasta). Execuția a fost impresionantă ca forță de transmisie și ca varietate expresivă. S-ar putea totuși observa că uneori aplecarea excesivă asupra detaliului caracteristic a impietat asupra unității dramaturgice, că sunetul s-ar fi cerut uneori mai mult înnobilat (atât în ansamblu, cât și pe partide sau

Scanned with OKEN Scanner

individual), că uneori, de asemenea, excesul de forță a tins să înlocuiască veritabila tensiune emoțională - minusuri pe care anii și experiența le vor elimina cu siguranță.

Participarea solistică a chitaristului **Valentin Farcaș** în cele două *Concerte (în Do major* și *Re major) pentru chitară și orchestră* de Antonio Vivaldi a fost de natură să evidențieze mai degrabă lipsuri: debutul moale, fără personalitate, o frazare fără relief sonor și expresiv, un sunet insuficient lucrat și ca atare insuficient valorificat coloristic, imprecizii ritmice și chiar de atac, neglijențe de ordin tehnic, ignorarea oricăror rigori de stil. Relativul succes de public, determinat de popularitatea chitarei în rândul tinerilor (prezenți în număr foarte mare în seara concertului), i-a permis lui **Valentin Farcaș** să se arate într-o lumină mult mai favorabilă în prezentarea ca supliment a propriei sale compoziții - *„Ectoplasme"* - , instrumentul „înviind", în sfârșit, în mâinile sale și relevând astfel, implicit, un real talent, ce s-ar cere însă supus în viitor unei mai serioase disciplinări profesionale.

CRONICA, XX, nr. 18, 3 mai 1985, p. 3.

Gală concertistică

Deși în sfera interpretării muzicale epoca contemporană ne-a obișnuit cu „restituirile" și „integralele", atât în versiuni radiofonice și discografice cât și „pe viu", parcurgerea în două simfonice succesive, susținute de dirijorul **Ion Baciu** la pupitrul orchestrei Filarmonicii „Moldova", a tuturor lucrărilor concertante de Serghei Rahmaninov, într-o unică interpretare solistică aparținând pianistului sovietic **Victor Eresko**, a apărut de la bun început ca o întreprindere de o îndrăzneală și totodată de o dificultate ieșite din comun.

Într-adevăr, oricare dintre cele cinci lucrări pentru pian și orchestră care marchează, între 1891 și 1936, fiecare deceniu din viața și creația compozitorului (*Concertele nr. 1 în fa diez minor, nr. 2 în do minor, nr. 3 în re minor, nr. 4 în sol minor* și *Rapsodia pe o temă de Paganini*) este o veritabilă „piatră de încercare" nu numai a purei virtuozități, solicitată intensiv pe un ambitus larg de posibilități, în cadrul unei facturi instrumentale complexe, ci și a forței de susținere și de transmisie și, nu în ultimul rând, chiar a memoriei, obligată să înmagazineze un volum amplu de informație sonoră, implicând și țesătura orchestrală, în care pianul este organic integrat într-un continuu flux și reflux al reliefului tematic. Nu-i mai puțin adevărat, pe de altă parte, că însăși muzica acestor lucrări, a cărei tulburătoare frumusețe sfidează trecerea timpului, captivându-și cu puteri parcă mereu reînnoite auditorii de

Scanned with OKEN Scanner

pretutindeni, vine în întâmpinarea interpreților săi, nu numai în virtutea unor irezistibili stimuli senzoriali, ci şi prin satisfacțiile de ordin concepțional-constructiv pe care le oferă, bogăția şi profunzimea expresivă îmbinându-se într-un savant dozaj cu spectaculozitatea gestului concertistic, fără ca măcar o clipă firescul şi cursivitatea desfăşurării să fie într-un fel oarecare trădate.

Beneficiar al aceleiaşi şcoli interpretative de veche şi strălucită tradiție din care s-a nutrit la vremea sa şi Rahmaninov, aflat el însuşi în plină expansiune a propriei personalități, pianistul **Victor Eresko** s-a arătat la înălțimea sarcinii asumate, realizând însă mai mult decât un simplu „tur de forță". Străbătând pas cu pas vastul spațiu sonor al acestei muzici (într-un alt grupaj decât cel sugerat de succesiunea cronologică mai sus menționată şi anume *Rapsodia* încadrată de *primele două Concerte* pe de o parte, *ultimele două Concerte* cu ordinea schimbată pe de alta), **Victor Eresko** ne-a oferit o tălmăcire în care s-au îmbinat în mod deplin echilibrat inteligența cu sensibilitatea, rafinamentul cu vigoarea, stăpânirea cu impetuozitatea, fiecare lucrare reliefându-se prin aspectele sale caracteristice, pe fundalul unei viziuni esențializate a unității stilistice de ansamblu. Entuziastă şi totodată entuziasmantă, participarea orchestrei simfonice ieşene şi a dirijorului **Ion Baciu**, într-o strânsă conlucrare cu solistul, a adus o contribuție substanțială la împlinirea artistică a acestui periplu concertistic de neuitat.

CRONICA, XX, nr. 20, 17 mai 1985, p. 3 („Actualitatea culturală").

Oaspeți ai Filarmonicii

Puse evident în umbră prin imediata vecinătate a spectaculoasei „Integrale Rahmaninov", cele trei concerte care au precedat-o şi succedat-o nu au fost totuşi lipsite de interes, în ciuda modului mai puțin inspirat de alcătuire a programelor.

Conducând două dintre aceste concerte, dirijorul **George Vintilă** s-a străduit să le imprime în ansamblu o ținută sobră, îngrijită, din care nu au lipsit însă nici momentele de mai pronunțată strălucire interpretativă. La nivel dirijoral, aş menționa în acest sens, în primul rând, execuția *Simfoniei a III-a „Scoțiana"* de F. Mendelssohn-Bartholdy, în care s-a simțit pe lângă priceperea artistică acumulată în ani şi ani de activitate (şi care s-a manifestat din plin şi în parcurgerea *Simfoniei a II-a* de Beethoven), un efort de autodepăşire, o vivacitate în desfăşurarea sonoră, care în general nu-i este proprie lui **George Vintilă** şi care, în cazul dat, a generat o sporită cursivitate, o remarcabilă coeziune tensională, un cuceritor firesc. Aş spune însă

despre prezentarea îmbucătăţită a *Suitei I-a în Do major* de George Enescu (*Preludiul la unison* în primul concert şi *Menuetul lent* în cel de al doilea, celelalte două părţi urmând probabil în alte concerte!?) că ar fi fost de preferat execuţia lucrării în întregime, aşa cum a fost gândită de autor...

Solişti au fost în ambele concerte doi oaspeţi străini: violoncelistul sovietic **Igor Gavriş** (care în interpretarea *Variaţiunilor pe o temă rococo* de P. I. Ceaikovski şi-a cucerit ascultătorii prin tonul cald şi bogat în nuanţe al instrumentului său şi prin sinceritatea expresivă) şi violonista bulgară **Evghenia Maria Popova** (căreia i-am apreciat elanul tineresc, sunetul puternic, strălucitor, tehnica bine lucrată).

Tânărul dirijor **Florian Totan**, prezent pentru prima oară la pupitrul orchestrei ieşene, s-a manifestat ca un muzician sensibil, pasionat. Simte orchestra în intimitatea componenţei sale, ştie ce vrea. Este însă încă neexperimentat, gestica păcătuieşte prin stereotipii, fiind în general mult prea amplă, greoaie, inaccesibilă finisărilor de detaliu. Orchestra s-a lăsat totuşi condusă şi a sunat cald, rotunjit, mai ales în *Simfonia a IV-a* de Brahms. În *Concertul pentru vioară* al aceluiaşi compozitor, care l-a avut ca protagonist pe **Daniel Podlovschi**, nu s-a realizat fuziunea concepţională solist-dirijor, fie din cauza incompatibilităţii emoţionale, fie pentru că fiecare dintre cei doi interpreţi era preocupat mai mult de corectitudinea absolută a execuţiei decât de semnificaţiile expresive ale partiturii. În ceea ce priveşte „prima audiţie" a lucrării compozitorului Iancu Dumitrescu, pompos intitulată *„Bassoreliefuri simfonice '77"*, aceasta s-a prezentat ca o îngrămădire cvasi-arbitrară de sonorităţi mai mult sau mai puţin agresive, din a căror etalare nu au avut de câştigat nici dirijorul, nici orchestra şi cu atât mai puţin publicul.

CRONICA, XX, nr. 21, 24 mai 1985, p. 3.

Richard Westerfield - Alexandru Moroşanu

Simfonicul care l-a avut la pupitru pe foarte tânărul dirijor **Richard Westerfield** (S.U.A.) s-a înscris printre momentele de rezonanţă ale actualei stagiuni a Filarmonicii „Moldova". Interesant şi demn de reţinut a fost în primul rând programul, care a cuprins două prime audiţii de natură să solicite intensiv potenţialul tehnic şi expresiv al colectivului orchestral ieşean: *Suita „On the town"* de Leonard Bernstein şi *Simfonia a V-a în Si bemol major op. 100* de Serghei Prokofiev; între aceste două lucrări contemporane, un *intermezzo* de clasică seninătate - *Concertul în*

Re major pentru violoncel şi orchestră de Luigi Boccherini, solist fiind **Alexandru Moroşanu.**

S-ar putea face observaţia, de ordin general, că pe un dirijor începi să-l intuieşti ca ascultător chiar înainte de a urca pe podium, din felul mai mult sau mai puţin pedant în care orchestra îşi realizează acordajul. Anticipată de grija deosebită pe care instrumentiştii au pus-o în realizarea acestei proceduri fundamentale de asamblare sonoră în jurul reperului ordonator al oboiului, acurateţea intonaţională, având drept corolar frumuseţea timbrală, s-a impus într-adevăr ca primă trăsătură definitorie în evoluţia dirijorului american. Am apreciat-o pe tot parcursul, dar parcă în mod mai deosebit în parcurgerea *Concertului* de Boccherini, a cărui apartenenţă la orizontul stilistic italian a fost reliefată tocmai prin rafinata îndulcire a sonorităţilor, ca şi prin calma unduire a frazării. Claritatea concepţională se înscrie ca o altă calitate, sprijinită evident pe o foarte temeinică cunoaştere a textului abordat şi transmisă prin intermediul unui lexic dirijoral pus la punct, de o deosebită suplețe şi eleganţă. S-ar putea vorbi în cazul lui **Richard Westerfield** chiar de o adevărată virtuozitate tehnică în acest sens, fapt ce i-a permis un dialog dezinvolt cu orchestra.

Colaborarea cu **Richard Westerfield** i-a prilejuit lui **Alexandru Moroşanu,** atât de activul violoncelist ieşean, o evoluţie sensibilă, echilibrată, coerentă sub raport expresiv, în cadrul căreia au fost valorificate disponibilităţile interpretului în mânuirea registrului înalt, aş spune „mozartian" al instrumentului, ca şi a nuanţelor stinse, poate cu o uşoară tentă de manierism, care ar fi putut, cred, lipsi.

CRONICA, XX, nr.22, 31 mai 1985, p. 3.

Tadeusz Chachaj - Rodin Moldovan

Prezentând în primă audiţie miniatura orchestrală intitulată *„Studiu"* a compatriotului său mai vârstnic H. Cziz (piesă care fără a fi deosebit de originală este atractivă, vădeşte un meşteşug componistic bine stăpânit precum şi imaginaţie ritmică şi coloristică), dirijorul polonez **Tadeusz Chachaj** şi-a demonstrat de la bun început principala calitate a profilului său dirijoral - dinamismul. Aflat într-o perpetuă agitaţie, ţinând orchestra mereu atentă, mereu încordată, a creat sub bagheta sa o anumită stare de tensiune (nu chiar totdeauna favorabilă, totuşi, expresivităţii). Astfel calitatea timbrală a coborât uneori sub nivelul posibilităţilor reale ale colectivului simfonic ieşean. Trecând însă peste aceste minusuri, datorate şi gesticii dirijorale orientate preponderent spre asigurarea preciziei ritmice prin mişcări invariabil energice, execuţia, de care au beneficiat atât compoziţia deja amintită cât şi *Simfonia*

Scanned with OKEN Scanner

a IV-a de P. I. Ceaikovski, a avut părţi bune datorate tocmai însufleţirii interpretative care nu l-a părăsit nici un moment pe muzicianul polonez.

Remarcabilă a fost participarea solistică a tânărului violoncelist **Rodin Moldovan**. Ceea ce captivează din primul moment la acest deosebit de dotat instrumentist este sunetul pe care-l obţine de la instrumentul său - un sunet catifelat, învăluitor, expresiv, bogat în nuanţe, emoţionant în sine. Se mai adaugă însă velocitatea tehnică (ce s-ar mai cere uneori disciplinată), francheţea trăirii muzicii şi, legată de aceasta, capacitatea comunicării directe, spontane, cu ascultătorii. Tălmăcind partitura atât de generoasă a *Concertului pentru violoncel şi orchestră* de A. Dvorak, **Rodin Moldovan** a scos în relief, cu deosebită acuitate, latura romantică, plină de căldură şi pasiune a acesteia, dovedindu-se însă mai puţin pregătit încă pentru o cuprindere de ansamblu a lucrării, într-o viziune arhitectonică unitară, care ar putea fi, cred, favorizată de o mai riguroasă echilibrare a schimbărilor de *tempo* ce survin pe parcursul desfăşurării sonore.

CRONICA, XX, nr. 23, 7 iunie 1985, p. 3.

Concert

Prin alcătuirea clasico-romantică a programului (Beethoven-Chopin) şi prin ponderea laturii concertante, simfonicul dirijat săptămâna trecută de **George Vintilă**, avându-i ca solişti pe pianistul **Adrian Stoica** şi pe violonistul **Adrian Bughici**, a fost adecvat sub raportul atractivităţii şi accesibilităţii sfârşitului de stagiune (ceea ce nu înseamnă că noutatea repertorială **selectată cu discernământ** prezentată la un nivel interpretativ corespunzător nu ar fi în egală măsură aptă să stimuleze **oricând** interesul publicului, aş spune chiar dimpotrivă!).

Uvertura „Egmont" de Beethoven a fost desfăşurată în sonorităţi îngrijite, cu accentul expresiv pus iniţial pe latura solemnă, uneori dramatică, a partiturii. Remarcabilă a fost, în acest context, gradaţia spre finalul plin de vigoare şi strălucire.

Pianistul **Adrian Stoica** s-a făcut cunoscut publicului ieşean într-una din stagiunile precedente, prin tălmăcirea în primă audiţie a *Concertului pentru pian şi orchestră* semnat de compozitorul ardelean Paul Richter. Aceleaşi caracteristici de muzicalitate, pedanterie tehnică şi *tuşeu* pianistic cald, plăcut, s-au făcut simţite şi în interpretarea *Concertului nr. 1 în mi minor* de Fr. Chopin, interpretare care ar fi câştigat, cred, ca forţă de transmisie printr-un plus de dinamism.

Scanned with OKEN Scanner

Ca solist al *Concertului pentru vioară* de Beethoven, tânărul **Adrian Bughici**, aflat la primul contact cu Filarmonica din Iaşi, a lăsat o bună impresie. Perfectibilă în unele detalii ale realizării tehnice (şi mă refer mai cu seamă la ultima parte), execuţia acestei celebre şi totodată pretenţioase lucrări a demonstrat bun simţ muzical, putere de concentrare, clară viziune constructivă.

CRONICA, XX, nr. 24, 14 iunie 1985, p.3.

„Ferestrele copilăriei"

Sub acest generic, sala „Studio" a Conservatorului „George Enescu" din Iaşi a găzduit recent un încântător montaj poetico-muzical, realizat de elevi ai Şcolii nr. 5 cu profil muzical din municipiul Zalău, judeţul Sălaj. Graţie entuziasmului şi deosebitului talent al profesoarei-dirijoare **Dorina Creţ**, această şcoală dispune încă din 1976 de o formaţie corală camerală, cuprinzând clasele V-VIII, care a participat la toate etapele Festivalului Naţional „Cântarea României", într-o evoluţie mereu ascendentă, ilustrată şi prin rezultatele obţinute, care pornind de la menţiune au ajuns la premiul I pe ţară. La aceste succese s-au adăugat multe altele, formaţia consolidându-şi de la an la an prestigiul.

Începând din 1985, pe baza experienţei acumulate, formaţia şi-a schimbat alcătuirea, incluzând numai copii din clasele mici (III-IV), profesoarei **Dorina Creţ** alăturându-i-se colega sa **Eva Gatvacsy**, aceasta fiind şi formula în care au fost invitaţi la Iaşi. Cele două dirijoare par a se completa reciproc: prima caracterizându-se printr-o vivacitate deosebită, căldură a comunicării cu copiii, talentul de a solicita efecte interpretative specifice vârstei (de la mimică şi mişcare corporală la modelarea cu efect umoristic a vocilor), cea de a doua tinzând spre diversificarea tehnicii pur muzicale a corului (nuanţare, cântare armonică şi chiar polifonică). Amândurora le reuşeşte însă o execuţie de o perfectă acurateţe intonaţională, degajată, plină de prospeţimea candidă a timbrului copilăresc. Neîndoielnic, sinceritatea participării afective a micuţilor interpreţi (a căror drăgălăşenie naturală a fost pusă în valoare şi printr-o costumaţie de mare gingăşie) a fost stimulată şi prin inspirata selecţie repertorială: *Frumoasă ţară* şi *Vine toamna* de L. Petrescu, *Melc, melc* de V. Timaru, *Trei pisici* şi *Găinuşa* de G. Derieţeanu, *Vine toamna cu galoşi* de V. Timiş, *Motănelul* de I. Nicorescu, *Treci ploaie* de M. Eisikovits şi, în sfârşit, *Şade raţa pe butoi* şi *Cântă* de Al. Paşcanu. Acest program coral miniatural (al cărui acompaniament pianistic a fost asigurat cu precizie şi discreţie de profesorul **Kovari**

Laszlo) a fost agrementat pe parcurs şi printr-o selecţie de recitări adecvate ca şi prin câteva participări pianistice cu piese tot româneşti (M. Marbé, D. Voiculescu, C. Petra-Basacopol, W. Berger, îndrumători fiind profesorii Monica Anca, Maria Csillag şi Valentin Drama), totul lăsând impresia finală a unei cizelări competente şi totodată pline de delicateţe. A fost un concert făcut să stârnească entuziasmul celor mici şi, în acelaşi timp, preţuirea înrourată de duioşie a celor mari.

CRONICA, XX, nr. 25, 21 iunie 1985, p.3.

Acord final la Filarmonică

Desfăşurat sub bagheta dirijorului Ion Baciu, simfonicul prin care s-a marcat încheierea stagiunii 1984-1985 a avut un relief de excepţie.

Suita brevis de Vasile Spătărelu, prezentată la începutul programului, este o lucrare foarte atrăgătoare, fiind străbătută în întregime de parfumul unor stileme baroce, asimilate organic de compozitor şi remodelate cu un ireproşabil bun gust muzical; execuţia a avut delicateţe şi vioiciune.

Prezenţa solistică a foarte tânărului pianist francez Pierre Etcheverry (acum în vârstă de 16 ani şi jumătate), bine cunoscut publicului ieşean încă din stagiunea trecută, s-a constituit într-un irezistibil punct de atracţie. Faţă de prima sa spectaculoasă apariţie, am putut constata o certă evoluţie înspre o maturizare artistică, înspre o rafinare şi totodată o diversificare a mijloacelor de expresie. Recitalul ce a precedat concertul a favorizat şi de această dată posibilitatea unei evaluări mai complexe a acestui instrumentist de excepţională dotaţie. Mult mai unitar şi mai echilibrat alcătuit decât anul trecut, acest recital a cuprins lucrări de Chopin (o *Nocturnă*, un *Impromptu*, trei *Mazurci*, un *Scherzo* şi o *Baladă*) şi Schumann (*Variaţiunile Abegg*, şi *prima Sonată*). Nu pot fi trecute cu vederea unele inegalităţi calitative care mai persistă încă, şi m-aş referi de pildă la *Sonata* de Schumann, aproape iritantă prin excesul de forţă şi agitaţie; s-ar putea vorbi în acest sens şi de o anumită oboseală care pare a-l marca pe interpret la capătul unei prea intense solicitări, pentru că trăirea de mare ardenţă emoţională rămâne o caracteristică principală a lui Pierre Etcheverry, la aceasta adăugându-se în prezent o finete a *tuşeului*, o plasticitate a gestului pianistic rar întâlnite chiar la muzicieni consacraţi. Este de remarcat, pe de altă parte, şi lipsa totală de constrângere, de prejudecăţi de ordin tehnic sau interpretativ, care se dagajă din modul său de a cânta, alături de sentimentul că tălmăcirea pe care o dă uneia sau alteia dintre lucrările abordate este

rodul unei viziuni interioare ce se cere cu stringență materializată. În această ordine de idei, execuția celui de *al doilea Concert pentru pian și orchestră* de Rahmaninov a fost convingătoare mai ales la nivelul intențiilor expresive, lipsa unei mai mari forțe fizice din partea protagonistului principal (și poate și a unui instrument cu o mai pronunțată posibilitate de vibrație) făcându-se simțită. În schimb, în *Concertul în re minor* de Bach Pierre Etcheverry a demonstrat o capacitate de pătrundere a textului și subtextului muzical de o copleșitoare forță emoțională, audierea acestei partituri transformându-se într-un moment unic ca revelație de adevăr și frumos sonor.

CRONICA, XX, nr. 26, 28 iunie 1985, p. 3.

Concert de muzică românească

Participarea la faza republicană a Festivalului Național „Cântarea României" a oferit orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova", aflată sub conducerea dirijorului Ion Baciu, corului „Gavriil Musicescu", pregătit de Ion Pavalache, violonistului Daniel Podlovschi și violoncelistului Alexandru Moroșanu prilejul demonstrării potențialului interpretativ în confruntarea cu un interesant și totodată dificil program de muzică românească. Seriozitatea pregătirii a fost evidentă, ceva din febra acesteia răzbătând și din plastica prezentare făcută de Ion Baciu fiecăreia dintre cele trei lucrări executate, prezentare de certă utilitate și a cărei practică, în lipsa programelor de sală, ar trebui să se generalizeze și pe parcursul stagiunii.

Opțiunea repertorială poate fi întotdeauna discutabilă, dată fiind bogăția patrimoniului muzical național. În acest concert s-a reușit totuși o îmbinare de genuri și stiluri atât de echilibrată în complementaritatea sa încât ar fi greu de atacat din unghiul critic.

Prezentată în primă audiție absolută, *Cantata „E tânăr pământul" pentru cor și orchestră* de Anton Zeman, pe versuri de Lucian Țugui (compusă la cererea Filarmonicii și dedicată Anului internațional al tineretului), este o pagină muzicală de largă accesibilitate, vădind bogata experiență de gen a compozitorului și predilecția sa dintotdeauna pentru o arhitectonică clară și concisă. Opoziția netă a unor tronsoane sonore monolitice (foarte reușite momentele de antifonie cor-orchestră!) conferă lucrării certe virtuți imnice.

Concertul pentru vioară, violoncel și orchestră de Anatol Vieru (primă audiție ieșeană) se situează pe linia constantei preocupări a compozitorului pentru genul concertant (să amintim, de pildă, *Concertele* pentru flaut, vioară, violoncel sau

clarinet). Utilizând o formaţie instrumentală redusă, în care alături de protagoniştii principali, solicitaţi intensiv pe tot parcursul desfăşurării lucrării, fiecare instrumentist în parte este solist, Anatol Vieru pendulează între un rafinat constructivism (vizând în primul rând structura intonaţională şi ritmul) şi spontaneitate (perceptibilă mai ales în sfera coloristicii orchestrale.).

Prin opoziţie cu ambianţa sonoră aproape ascetică şi uneori ermetică a *Concertului* lui Anatol Vieru, *Variaţiunile pe o temă de Anton Pann* de Theodor Grigoriu s-au etalat cu o exuberanţă debordantă, orchestra, în plenul ei, parvenind sub conducerea lui Ion Baciu la o materializare foarte convingătoare a acestei partituri atât de bogate.

CRONICA, XX, nr. 27, 5 iulie 1985, p. 3.

Exemplară dăruire profesională

Sala Filarmonicii „Moldova" a găzduit de curând un concert cameral ale cărui protagoniste au fost violonista **Leonardina Dumea-Caziuc** şi pianista **Steluţa Diamant-Dumea**. Programul, marcat de o accentuată tentă lirică, a cuprins *prima Sonată pentru vioară şi pian* de George Enescu, *Sonata „Primăverii"* de L. van Beethoven şi *Poemul* de Chausson.

Rândurile de faţă nu se vor însă un comentariu exclusiv al acestui concert (realizat, de altfel, de către **Leonardina Dumea-Caziuc** cu onestitate profesională şi sensibilitate) ci, folosindu-l drept pretext, un omagiu adresat pianistei acompaniatoare, artistei de aleasă factură care este **Steluţa Diamant-Dumea**, cu ocazia depăşirii unui rotund prag de vârstă - 50 de ani de viaţă - implicând bilanţul a 37 de ani de carieră artistică, socotind de la momentul debutului solistic la Filarmonica ieşeană în *Concertul în Re major* de Mozart, la 6 iunie 1948, dirijor fiind **Achim Stoia**.

Studiile muzicale şi le-a început însă mult mai devreme, la numai 5 ani, mai întâi cu Eliza Ciolan şi apoi cu Florica Niţulescu, ambele distinse reperezentante ale şcolii pianistice ieşene, pe care actualmente, la rândul său, **Steluţa Diamant-Dumea** o reprezintă cu cinste în cadrul Conservatorului „George Enescu".

Latura cea mai reprezentativă a carierei sale rămâne însă, incontestabil, legată de viaţa curentă de concert, pe care însă nu a servit-o la nivel solistic, cum părea a indica debutul promiţător (deşi n-au lipsit câteva apariţii ulterioare cu acelaşi *Concert* de Mozart amintit, cu *Concertul nr. 2* de Beethoven, *Concertul în re minor* de Bach şi chiar... un *Concert de orgă* de Händel, sub bagheta unor dirijori ca **George Vintilă**,

Scanned with OKEN Scanner

Radu Botez, Paul Popescu, Emanuel Elenescu, Adrian Sunshine, Peter Richter de Rangenier, Corneliu Calistru şi alţii, de menţionat fiind şi participarea în „Cicluri-Bach", la clavecin) cât mai ales ca o acompaniatoare de excepţie, definită (aşa cum a demonstrat-o şi recentul recital) printr-o muzicalitate fără cusur, o manieră foarte discretă de a-şi seconda partenerul în cele mai infime fluctuaţii interpretative (reacţionând cu promptitudine şi tact în eventuale momente de derută), un *tuşeu* de o calitate deosebită, cald, învăluitor, stimulator, o sinceritate a participării emoţionale care te convinge spontan ca ascultător şi te cucereşte. Dintre partenerii pe care i-a acompaniat de-a lungul anilor sunt de amintit în primul rând soprana **Julieta Borcea** (cu care a împărţit şi bucuria unui premiu internaţional - al II-lea - la Concursul „Melodia franceză" Paris 1973) şi mezzosoprana **Maria Jana-Stoia**, apoi sopranele **Emilia Petrescu, Aneta Pavalache**, tenorul **Dorin Teodorescu**, violoniştii **Bujor Prelipcean, Ioan Bălan, Rodica Iosub**, violoncelişţii **Reinhold Scheeser, Roman Jablonski** (Polonia), **Dan Prelipcean, George Tănăsescu**, flautistul **Corneliu Vieru**, clarinetistul **Iosif Laszlo** şi mulţi, mulţi alţii, repertoriile (organizate adeseori în cicluri) cuprinzând o vastă arie stilistică. Printre calităţile recunoscute ale interpretei se numără şi marea uşurinţă a lecturii la prima vedere, capacitatea de transpoziţie rapidă, care fac din ea şi o nepreţuită colaboratoare a corului „Gavriil Musicescu", de pe ale cărui afişe a fost nelipsită decenii de-a rândul.

De fapt, lăsând la o parte o serie de turnee în ţară şi chiar peste graniţă, prezenţa **Steluţei Diamant-Dumea** s-a identificat cu viaţa muzicală a Iaşului.

CRONICA, XX, nr. 28, 12 iulie 1985, p. 3.

Deschiderea stagiunii de concerte

Situat în sfera de directă reverberaţie a celui de al X-lea Festival internaţional „George Enescu", concertul simfonic prin care s-a inaugurat la Iaşi o nouă stagiune muzicală a dobândit o strălucire suplimentară prin aportul unor interpreţi de excepţie - dirijorul **Cristian Mandeal** şi violoncelista jugoslavă **Ksenija Jancovic**.

Programul abordat, interesant şi totodată atrăgător, a reunit lucrări purtând semnătura lui George Enescu (*Suita a III-a „Sătească"*) şi a altor doi mari reprezentanţi ai frontului larg cuprinzător al „şcolilor naţionale" din sec. XIX şi XX - Antonin Dvorak (*Concertul în si minor pentru violoncel şi orchestră*) şi Béla Bartók (*Suita nr. 1 op. 3*).

Scanned with OKEN Scanner

Veritabilă capodoperă, identificată ca una dintre cele mai originale şi mai reprezentative lucrări din ultima perioadă de creaţie a lui Enescu, *Suita op. 27* pune interpreţilor probleme dificile de susţinere, atmosferă, subtilităţi ale paletei dinamice, agogice şi coloristice. În tălmăcirea realizată împreună cu orchestra ieşeană, **Cristian Mandeal** s-a concentrat asupra detaliilor de scriitură valorificate până la ultimele transparenţe, mizând în mare pe efectul de contrast dintre unduirea calmă, cu nuanţe extatice a părţilor lente şi vioiciunea capricioasă, în final debordantă, a celor rapide. S-ar fi simţit însă nevoia, cred, din miezul însuşi al derulării sonore, a unei mai pronunţate tensiuni afective.

În continuarea programului, aportul orchestrei în execuţia *Concertului* de Dvorak a fost de o asemenea calitate încât, în totalitatea sa, această partitură arhicunoscută a apărut înnoită, parcă transfigurată, copleşitoare prin bogăţia emoţională. Deşi foarte tânără, violoncelista **Ksenija Jancovic** s-a manifestat ca o personalitate artistică pe deplin conturată, dispunând în plus de o irezistibilă forţă de seducţie asupra ascultătorului. Lăsând la o parte tehnica minuţios şlefuită, ireproşabila acurateţe intonaţională, frazarea logică, nobil arcuită, ceea ce cucereşte la această instrumentistă este sunetul extraordinar de frumos în toate registrele, de o surprinzătoare bogăţie timbrală, modelat parcă nu din simplul contact al arcuşului pe coardă, ci din străfundurile unei profunde, puternice şi autentice trăiri a actului muzical.

La nivelul orchestrei, momentul de maximă efervescenţă interpretativă a fost atins în fascinanta *Suită* bartokiană. Străbătută de vigoare juvenilă, încărcată parcă de toate sevele pământului, această lucrare oferă ocazia unor spectaculoase rezolvări tehnice şi de expresie. Evident, **Cristian Mandeal** a fost total cucerit de partitură, iar orchestra i-a răspuns cu o promptitudine niciodată trădată. De fapt, pe tot parcursul acestui simfonic nu am avut senzaţia doar a grupului instrumental compact ci, mai degrabă, a colaborării unui mare număr de solişti cu o personalitate autonomă (de altfel, partidele solistice au fost prezente din abundenţă în toate piesele cântate), subordonaţi benevol şi cu entuziasm exigenţelor desfăşurării de ansamblu. S-ar putea astfel afirma în final că al treilea protagonist „de excepţie" al concertului inaugural a fost tocmai orchestra simfonică ieşeană, cu toţi membrii ei.

CRONICA, XX, nr. 39, 27 septembrie 1985, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Concert simfonic

În timp ce sub cupola Ateneului român se întorcea ultima filă a Festivalului „George Enescu" (Ediția a X-a), orchestra Filarmonicii „Moldova", avându-l la pupitru, în cel de al doilea concert al stagiunii simfonice ieşene, pe dirijorul **Ion Baciu**, a reeditat, în fața publicului său permanent, strălucitul succes obținut în fața auditorilor bucureşteni.

Variațiunile simfonice pe un cântec de Anton Pann de Theodor Grigoriu au mai putut fi ascultate şi în finalul stagiunii precedente. Față de acea execuție, cea recentă a câştigat din punct de vedere calitativ, vădind o coloristică orchestrală mai elaborată, mai sensibilizată din punct de vedere expresiv, fiecare dintre cele şase „tablouri de epocă" dobândind o precisă şi convingătoare delimitare caracteriologică în cadrul unei viziuni de ansamblu mult mai echilibrate şi mai unitare.

Abordarea *Simfoniei nr. 2 op. 17 în La major* de George Enescu s-a constituit într-un neîndoielnic eveniment repertorial, marcând, aşa cum s-a afirmat, şi în cadrul „Festivalului", punctul de vârf al seriei bogate de tălmăciri legate de creația marelui compozitor român. Lucrare „hiper-genială" după cum o defineşte cu nedisimulat entuziasm compozitorul Pascal Bentoiu în cartea sa „Capodopere enesciene", această monumentală simfonie a zăcut decenii de-a rândul în uitare şi necântare asemeni „frumoasei din pădurea adormită", pentru ca, redescoperită, să se trezească la viață sub diferite baghete (de la **Iosif Conta**, care a dirijat-o într-o primă reluare, la **Constantin Bugeanu**, care a semnat un disc), versiunea interpretativă realizată de **Ion Baciu** la pupitrul prestigiosului colectiv simfonic ieşean situându-se cu autoritate, de la bun început, printre cele de referință. Ea s-a constituit totodată, pentru participanți, într-o experiență muzicală de neuitat prin bogăția de frumuseți sonore şi sensuri adânci poetice puse generos în valoare prin magia unei baghete experimentate şi căreia îi mai datorăm şi alte interpretări enesciene de excepție ca, de pildă, a *Simfoniei a III-a* sau, mai ales, a *Operei „Oedip"*.

Între cele două ample opusuri amintite, intervenția solistică a tenorului **Florin Georgescu** într-un grupaj de *arii* din *Operele „Rigoletto"* de Verdi, *„Boema"* şi *„Tosca"* de Puccini a avut efectul reconfortant şi deconectant al *Menuetului* din ciclul simfonic clasic. Vocea sa fenomenală, mânuită parcă în joacă, aparent fără un efort deosebit, uluitoarele acute de o strălucire aproape instrumentală, au cucerit fără rezerve pe ascultători, acestor daruri naturale alăturându-li-se şi o muzicalitate fără cusur.

CRONICA, XX, nr. 41, 11 octombrie 1945, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Un eveniment muzical - „Meşterul Manole" de Sigismund Toduţă

Desfăşurat la 1 octombrie - „Ziua internaţională a muzicii" - concertul de deschidere a festivalului, devenit tradiţional, „Toamna muzicală clujeană" (aflat în acest an la cea de a XXI-a ediţie a sa) s-a constituit într-un act de cultură major, într-un eveniment de profundă rezonanţă spirituală, prin prezentarea în primă audiţie a *Operei-oratoriu „Meşterul Manole"* de Sigismund Toduţă, după drama cu acelaşi titlu de Lucian Blaga.

„Am căzut în cercul magic al poetului din Lancrăm" - mărturiseşte compozitorul. „Asemenea zidarilor din drama **Meşterul Manole**, fascinaţi de 'chipul mic al lăcaşului', am rostit şi eu cuvintele împreună cu ei: 'Meştere, venim!'... Din imaginea împletită cu slove de aur s-au născut *Liedurile pentru voce şi pian;* din arăturile adânci ale gândirii au prins trup *Madrigalele pentru cor,* din **Antologia de poezie populară** (adunată într-un buchet incantatoriu) s-au înfiripat cele *10 Miniaturi corale,* iar din simbolul patimei altoite în suflet, din patima clădirii pe care o cântă cu inegalabilă măiestrie în drama **Meşterul Manole**, mi-am pus şi eu întrebarea împreună cu poetul: 'Pentru ce vină neştiută am fost pedepsit cu dorul de a zămisli frumuseţe?', poposind lângă acest subiect fără de seamăn o jumătate de viaţă".

Într-adevăr, lucrarea s-a întrupat într-o primă formă între anii 1943-1946. Până în 1983, când după o trudă de trei ani a cunoscut versiunea definitivă, Sigismund Toduţă a avut timp să acumuleze o vastă experienţă componistică materializată în cele cinci *Simfonii* şi în *Concertele pentru orchestră,* în monumentalele *Oratorii „Miorița"* şi *„Pe urmele lui Horea"*, în ciclurile corale şi în numeroase lucrări camerale etc., impunându-se în timp (incluzând şi prodigioasa sa activitate teoretico-didactică) drept cea mai marcantă personalitate a muzicii româneşti din etapa post-enesciană.

Transpunerea sonoră a dramei lui Lucian Blaga a fost proiectată de maestrul clujean pe fundalul unei duble fidelităţi: faţă de sensurile filosofice şi, implicit, faţă de frumuseţile intrinseci ale textului poetic pe de o parte, faţă de rigorile specifice de construcţie şi desfăşurare ale discursului muzical pe de altă parte.

Din unghiul acestor din urmă exigenţe s-a impus de la sine o comprimare a şarpantei dramaturgice originale, din cele cinci acte rezultând în varianta muzicală trei, repartizate însă în concert în numai două etape de audiţie aproximativ egale, primului act, cu extensia cea mai mare, contrapunându-i-se celelalte două. Respectând

Scanned with OKEN Scanner

în fapt riguros ordinea de succesiune fixată de Blaga, compozitorul a reţinut din text numai acele pasaje absolut indispensabile unei înţelegeri logice, favorabile unei derulări muzicale alerte şi dispunând totodată de o maximă încărcătură lirică. Actul întâi este astfel concentrat în întregime asupra zbuciumului eroului, aflat într-o dramatică confruntare cu neîmplinirea sa creatoare, celelalte personaje (*Starețul Bogumil*, *Găman*, *Mira*, *ceilalți meșteri* supradimensionaţi în proiecţie corală) luminând din perspective simbolice diferite acest zbucium. Încheierea tranşantă a acestui act, ca o respiraţie brusc oprită sau ca un gest suspendat într-o indecisă aşteptare, aminteşte parcă unul dintre aforismele poetului: „... după ultimul vers al unei adevărate poezii nu se pune punct...". Actul al doilea îi conduce pe Manole şi pe tovarăşii săi, într-o precipitată gradaţie de o excepţională forţă emoţională, de la hotărâre la jurământul pentru jertfa supremă, iar cel de al treilea act cumulează într-un flux neîntrerupt zidirea Mirei şi dureroasa desăvârşire a construcţiei („Ce strălucire aici şi ce pustietate în noi... ce pustietate în noi"... repetă corul până la stingerea totală a sonorităţii). Renunţând la episodul morţii lui Manole, Sigismund Toduţă accentuează sensul abstract-filosofic al acestui final, într-un autentic spirit blagian: „A crea nu înseamnă pentru creator dobândirea unui echilibru, după cum o prea naivă şi plată interpretare ar vrea să ne facă să credem. Se crează cu adevărat cele mai adesea numai la înalte tensiuni, cărora organele de execuţie nu le rezistă totdeauna. Creaţia sfarmă deseori pe creator" - afirmă poetul-filosof în a sa **Trilogie a culturii**.

Prezentă în cele mai fine articulaţii ale amplei construcţii a *Operei-oratoriu „Meşterul Manole"*, măiestria compozitorului este total lipsită de ostentaţie, muzica apărând într-adevăr „făcută pe dinăuntru, cum se alcătuieşte un vas, închis şi translucid, de sticlă, din graţia unică a unei respiraţii, ce se retrage apoi din el, fără a-l sparge" (pentru a-l cita din nou pe Blaga), împletită într-o organică simbioză cu textul literar inspirator. Concretizat explicit în cele două intervenţii în limba greacă, cu rezonanţă de strană, ale *corului de fete* (singura extrapolare a originalului blagian), un inefabil parfum bizantin străbate de la un capăt la altul acţiunea sonoră (dacă nu întotdeauna la nivelul mijloacelor de expresie, măcar ca *ethos*), conferindu-i parcă o patină de frescă sau mozaic medieval şi accentuându-i astfel aura de legendă, fapt care, în mod paradoxal, nu afectează totuşi modernitatea viziunii de ansamblu, ci doar o nuanţează subtil.

Acest aspect pare a fi fost intuit cu justeţe de către interpretul principal, baritonul **Dan Serbac**. Remarcabilă sub raportul coloritului timbral, al acurateţii şi expresivităţii vocale, evoluţia sa interpretativă ar fi avut neîndoielnic de câştigat din punct de vedere al reliefului dramatic în condiţiile unei mai clare şi mai pregnante

Scanned with OKEN Scanner

rostiri a textului, aceste observaţii fiind în egală măsură valabile şi pentru interpretul *Stareţului Bogumil*, basul **Mircea Moisa**. Mult mai convingători ca forţă de expresie au fost ceilalţi doi solişti vocal - soprana **Edith Simon** (care a conturat personajul *Mirei* într-o largă gamă de nuanţe psihologice) şi baritonul **Ion Budoiu** (tulburător în partida quasi-recitată a straniului personaj *Găman*).

În desfăşurarea de ansamblu, stăpânită şi modelată cu autoritate şi competenţă profesională de dirijorul **Emil Simon**, inegalităţile sesizate în cadrul *cvartetului* vocal au fost totuşi estompate, participarea unificatoare a orchestrei simfonice a Filarmonicii clujene precum şi intervenţiile corului (admirabil pregătit de dirijorul **Florentin Mihăescu**), de o importanţă definitorie în dramaturgia muzicală, având un efect compensator.

De fapt, dincolo de micile imperfecţiuni de realizare, inerente în cazul primei abordări a unei partituri de o asemenea complexitate, a fost evident că **toţi interpreţii fără excepţie** (şi la cei deja enumeraţi trebuie adăugat şi Corul Liceului de artă dirijat de **Mihai Guttman**) au fost total cuceriţi de muzica acesteia, care edificată moment cu moment prin strădania lor plină de dăruire, asemeni lăcaşului pe care-l cânta, a sfârşit prin a-şi cuceri în mod de netăgăduit şi auditorii, al căror incandescent entuziasm a încununat astfel sărbătoreşte (într-o manifestare de adeziune emoţională de neuitat) intrarea în patrimoniul naţional a unei noi capodopere.

CRONICA, XX, nr. 42, 18 octombrie 1985, p. 3.

Concert simfonic extraordinar

Cinstea de a prefaţa suita de manifestări muzicale cuprinse sub genericul **Zilele festive ale Conservatorului „George Enescu"** (12-23 octombrie) şi prilejuite de sărbătorirea a 125 de ani de învăţământ artistic ieşean le-a revenit cu deplină îndreptăţire orchestrei simfonice a Filarmonicii „Moldova" (acest admirabil colectiv instrumental, devenit o glorie naţională şi întrupat în configuraţia actuală ca emanaţie directă a competentei străduanii de superioară pregătire profesională desfăşurată în cadrul respectivului Conservator) şi dirijorului **Ion Baciu** (fără a cărui prezenţă peisajul muzical contemporan al Iaşului ar fi de neconceput). S-a adăugat participarea solistică a violoncelistilor **Alexndru Moroşanu** şi **Magdalena Manasi** (ambii formaţi la Iaşi, primul - solist al Filarmonicii ieşene, cunoscut deja prin bogata sa activitate, cea de a doua - tânără absolventă, devenită de curând membră a orchestrei) şi a pianistului **Mircea Dan Răducanu** (distins cadru didactic al

Conservatorului „George Enescu", prezență apreciată de asemenea, adeseori, pe afișele de concert).

În contextul comemorativ dat, execuția primului dintre cele două *Concerte grossi* de Gavriil Musicescu-Viorel Munteanu a dobândit valențele simbolice ale unui arc peste timp, muzica aceasta cu dublă semnătură cucerind prin luminozitatea și echilibrul pe care le degajă.

Înrudit ca factură componistică, *Concertul pentru două violoncele și orchestră* de G. Fr. Händel (în fapt o transcripție și el după un *Concerto grosso* al aceluiași compozitor), a fost interpretat cu siguranță și căldură de cei doi protagoniși-soliști, într-o armonioasă conlucrare cu orchestra. Micile diferențieri de ordin temperamental sesizabile inițial (**Magdalena Manasi** adoptând o atitudine mai calmă, mai interiorizată, **Alexandru Moroșanu** - una mai energică, ușor autoritară) s-au atenuat pe parcurs, convertindu-se într-o bine venită complementaritate.

Interpretarea dată de pianistul **Mircea Dan Răducanu** (de asemenea într-o organică conlucrare cu orchestra) atât de pretențiosului *Concert în re minor K. V. 466* de W. A. Mozart a fost de natură să stârnească și totodată să mențină constant interesul ascultătorilor. Tehnica măiestrit șlefuită, rafinamentul *tușeului*, al nuanțelor, al frazării, logica construcției, a gradației expresive, ni-l relevă pe **Mircea Dan Răducanu** ca pe un artist aflat în stadiul deplinei împliniri a personalității sale artistice.

Programul abordat, sobru prin sfera stilistică circumscrisă, a dobândit în final o alură cu adevărat sărbătorească prin intermediul generoasei muzici a *Uverturii academice* de J. Brahms, atât de adecvată momentului prin inspirata incastrare în paginile sale a celebrului și veșnic tânărului „Gaudeamus igitur".

CRONICA, XX, nr. 43, 25 octombrie 1985, p. 3.

Concerte

Preluând bagheta pentru prima dată în această nouă stagiune, dirijorul **George Vintilă** a prezentat împreună cu orchestra simfonică ieșeană un program sobru, circumscris aproape integral secolului al XVIII-lea (Bach, Haydn, Mozart), piesa de debut - *Concerto grosso* de Filip Lazăr, veritabilă bijuterie a muzicii românești din prima jumătate a secolului XX - afiliindu-se aceleiași arii stilistice, într-o viziune evident modernizată, discret impregnată de parfumul unor intonații și ritmuri autohtone. Interpretarea, atât a acestei lucrări cât și a *Simfoniei nr. 104* de Haydn din

Scanned with OKEN Scanner

finalul programului, s-a caracterizat prin limpezime concepțională, echilibru sonor și căldură expresivă.

Ca solist al *Concertelor pentru vioară și orchestră* de Bach (*Mi major*) și Mozart (*Sol major*), violonistul sovietic **Vladimir Malinin** s-a integrat firesc în atmosfera generală a acestui simfonic. Fără a avea deosebită strălucire și forță de transmisie, evoluția sa a fost corectă, demonstrând o bună stăpânire a meșteșugului instrumental.

Situat într-o directă prelungire repertorială (a cuprins lucrări de Mozart, Beethoven și Schubert), simfonicul imediat următor a fost condus de dirijorul botoșănean **Modest Cichirdan**, a cărui traiectorie profesională este într-un urcuș continuu, rod al unei lăudabile strădanii de autoperfecționare.

Servită de buna cunoaștere a partiturilor și de o gestică studiată, precisă și eficientă, execuția *Uverturii „Leonora 3"* de Beethoven și a *Simfoniei în Do major* („*Marea Simfonie*") de Schubert s-a caracterizat prin logică și dinamism. Un plus de rafinament în dozarea sonorităților orchestrale, mai ales în cea de a doua lucrare, ar fi ridicat, cred, și mai mult calitatea interpretării.

În acest sens, momentul cel mai artistic realizat al programului dirijat de **Modest Cichirdan** l-a constituit prezentarea *Concertului pentru pian în Do major* de Mozart, solist fiind **Dan Atanasiu**, sub mâinile căruia sunetul pianului dobândește netezimi marmoreene și moliciuni de mătase sau catifea. Totuși, în momentul de față acest cult al perfecțiunii realizării tehnice (care a constituit de la primele începuturi de afirmare pe podiumul de concert marca acestui instrumentist) apare depășit (deși în continuare implicat), în favoarea unei trăiri cu totul libere (și ca atare mult mai comunicative) a faptului muzical în toată frumusețea, puritatea și imateriala strălucire a substanței sale expresive.

CRONICA, XX, nr. 44, 1 noiembrie 1985, p. 3.

Ovidiu Bălan la pupitrul orchestrei ieșene

Fiind solicitat simultan de către Filarmonica „Moldova" și de către Conservatorul „George Enescu", dirijorul băcăuan **Ovidiu Bălan** s-a aflat în situația de a conduce într-o aceeași săptămână două simfonice complet diferite ca structură și deosebit de solicitante, misiune de care s-a achitat cu succes (chiar dacă, prin forța împrejurărilor, nu în totalitate la cota maximă a potențialului său interpretativ), cu energia și priceperea ce-i sunt caracteristice.

Scanned with OKEN Scanner

Primul dintre acestea, înscris ca o punctare finală a **Zilelor festive ale Conservatorului**, a înmănunchiat participarea solistică a mai multor interpreți reprezentând învățământul muzical ieşean în stadii diferite de evoluție, de la promisiunea de pe băncile şcolii medii sau superioare la certitudinea afirmării artistice autonome. Au putut fi astfel urmăriți: violonistul **Mugurel Markos**, elev al Liceului „Octav Băncilă" (care a demonstrat în parcurgerea *Variațiunilor pe teme din Opera „Carmen"* de P. Sarasate o sinceritate şi un patos juvenil al cântului, o strălucire a sunetului apte a estompa unele imperfecțiuni de ordin tehnic), pianista **Liliana Golescu**, studentă în anul III, clasa conf. univ. Mircea Dan Răducanu (evidențiind în *Concertul în la minor* de R. Schumann - prima parte - un constant progres pe linia aceleiaşi strădanii de migăloasă şlefuire a jocului pianistic, de aprofundare şi subtilizare a expresiei muzicale de la detaliu la linia mare, pe care le-am constatat şi cu ocazia altor apariții ale sale pe podiumul de concert), clarinetistul **Liviu Borşan**, student în anul III, clasa asist. univ. Dumitru Sâpcu (care, dispunând de un sunet foarte frumos timbrat şi de un bagaj bogat tehnic, a reuşit să treacă cu succes dincolo de bariera de dificultăți instrumentale ridicată de textul *„Baladei"* lui Alexandru Paşcanu, pătrunzând în sfera de profundă emoționalitate a acestei originale pagini concertante contemporane), soprana **Adriana Severin** (care în *ariile* din *„Tosca"* de Puccini şi *„Forța destinului"* de Verdi şi-a etalat vocea sa robust rotunjită cu acea intensitate a trăirii dramatice pe care numai bogata experiență a scenei o poate da), mezzosoprana **Mihaela Agachi** (care cu rafinata sa muzicalitate, cu vocea sa nu atât amplă cât de bună calitate şi mânuită cu incontestabilă ştiință a cântului, a interpretat două *arii* din *Operele „Carmen"* de Bizet şi *„Samson şi Dalila"* de Saint-Saëns). Acompaniind-o, orchestra a încadrat totodată această copioasă manifestare solistică prin paginile luminoase ale *Uverturii „Prometeu"* de Beethoven şi ale *Rapsodiei I-a în La major* de Enescu.

Deschiderea repertorială a dirijorului **Ovidiu Bălan** s-a relevat plenar în simfonicul obişnuit al Filarmonicii ieşene: două strălucitoare pagini orchestrale (*Simfonia nr. 3* de Antonio Vivaldi şi *Suita* din *Baletul „Pasărea de foc"* de Igor Stravinski) într-o execuție vie, colorată, brăzdată de contraste dinamice pregnant marcate, au flancat derularea altor două pagini concertante - *Concertul pentru vioară şi orchestră* de Max Bruch (în interpretarea foarte îngrijită, sensibilă dar puțin prea trenantă a violonistei vest-germane **Susane Calgeer**) şi *Ciclul vocal-simfonic „Poemele luminii"* de Viorel Munteanu pe versuri de Lucian Blaga (în tălmăcirea sopranei **Georgeta Stoleru**, a cărei tehnică vocală şi totodată inteligență muzicală s-

Scanned with OKEN Scanner

au evidențiat o dată în plus cu această ocazie).

CRONICA, XX, nr. 45, 8 noiembrie 1985, p. 3.

Dirijorul George Vintilă şi pianista Iudith Horvath

Deşi înaintăm cu paşi grăbiți în anotimpul rece, simfonicele Filarmonicii „Moldova" continuă să se desfăşoare la temperaturi afective ridicate, întru deplinul profit spiritual al melomanilor.

Aflat din nou la pupitru, dirijorul **George Vintilă** a marcat periplul repertorial al actualei stagiuni prin alte popasuri în teritoriile muzicii clasice, pentru a cărei ambianță sonoră, echilibrată şi... echilibrantă, manifestă în ultima vreme o preferință vădită, aproape exclusivă.

Clarificate, decantate într-o îndelungă experiență, comunicate prin intermediul unei gestici pe care fireasca comuniune cu orchestra ieşeană (creată într-o colaborare de ani şi ani) au redus-o la strictul necesar, interpretările dirijorului **George Vintilă** relevă o stare de relaxare interioară ce favorizează proiecția în prim plan a purei, simplei bucurii de a face muzică. În asemenea condiții, ca ascultător nu poți fi decât copărtaş actului interpretativ, într-o îngemănată bucurie a recepției, reflexul direct, necontrafăcut al acesteia fiind animatele şi prelungile aplauze care au răsplătit execuția atât a *Concertului brandemburgic nr. 4 în Sol major* de Joh. Seb. Bach (cu excelenta contribuție solistică a violonistului **Cristian Pintilie** şi a flautiştilor **Cornel Vieru** şi **Teofil Rotar**), cât şi a *Simfoniei nr. 35 în Re major „Haffner"* de W. A. Mozart.

Pianista clujeană **Iudith Horvath** s-a integrat organic în această atmosferă, viziunea sa asupra neoromanticului *Concert nr. 2 pentru pian şi orchestră* de C. Saint-Saëns implicând o implantare în miezul simfonic al acestei lucrări, într-un dialog inteligent, permanent susținut (într-o manieră aş spune camerală), atât la nivel arhitectonic cât şi expresiv cu dirijorul, orchestra sau diferiții instrumentişti angajați în episodice intervenții solistice.

În afara acestui aspect de concepție, care a adăugat carate de substanță execuției, **Iudith Horvath** (pianistă care după un timpuriu şi spectaculos debut a intrat pentru multă vreme într-un greu de înțeles „con de umbră", pentru a reizbucni la lumină cu o forță ce o plasează în primele rânduri ale pianisticii româneşti contemporane) a demonstrat în parcurgerea *Concertului* de Saint-Saëns o uşurință şi totodată o știință tehnică remarcabile, un simț al nuanțării deosebit de rafinat, un *tuşeu*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

şlefuit şi bogat colorat, vigoare şi lirism, în sfârşit acea dezinvoltură pe care numai talentul şi muzicalitate înnăscute o pot da.

CRONICA, XX, nr. 46, 15 noiembrie 1985, p. 3.

Dirijorul Ion Marin

Foarte tânărul dirijor **Ion Marin** se impune cu tot mai multă forţă ca una dintre certitudinile valorice ale generaţiei sale, vădind cu fiecare nouă apariţie în public (cum a fost cea recentă la pupitrul orchestrei simfonice a Filarmonici „Moldova") un proces rapid de maturizare profesională, pe baza unei constante străduinii de autoperfecţionare. Astfel, de la debutul său ieşean din stagiunea trecută, gestica sa pare a fi câştigat ca precizie, suplețe, eficienţă permiţându-i o modelare a fluxului orchestral din interiorul desfăşurării sale, în toate articulaţiile ce particularizează discursul muzical, într-o pagină mozartiană de pildă (şi mă refer, în speţă, la *Simfonia concertantă pentru vioară, violă şi orchestră în Mi bemol major*, plasată la începutul programului simfonicului pe care-l am în vedere în acest succint comentariu); sau într-o pagină semnată de Gustav Mahler (tulburătorul *Adagietto* din *Simfonia a V-a* - şi e probabil că **Ion Marin** îşi pregăteşte în acest fel viitoare parcurgeri integrale ale amplelor opusuri mahleriene, de al căror spirit pare cucerit); sau de un Richard Strauss (*Poemul simfonic „Don Juan"*, a cărui execuţie strălucitoare şi totodată deosebit de bogată ca expresie şi colorit orchestral s-a înscris ca unul dintre momentele interpretative de pregnant relief ale actualei stagiuni). Este de remarcat, de asemenea, capacitatea sa, deloc neglijabilă, de a face orchestra să sune frumos, la nivelul cel mai ridicat al potenţialului său, de a susţine tensional o lucrare pe baza atât a unei temeinice pătrunderi logice, cât şi a unei intuiţii sigure, fapt ce-i asigură directa comunicativitate cu ascultătorii.

În ceea ce priveşte participarea solistică, violonistul **Daniel Podlovschi** s-a menţinut, paradoxal, de-a lungul întregii *Simfonii concertante* de Mozart, într-o atitudine de detaşare emoţională ce nu a permis, în ciuda acurateţii şi preciziei caracteristice a execuţiei sale, un dialog cu adevărat convingător cu orchestra (în pofida faptului că aceasta a fost orientată în evoluţia sa de către **Ion Marin** cu multă căldură şi sensibilitate şi, aş adăuga, cu un bun simţ stilistic fără cusur), nici cu partenerul său, violistul **Mircea Şuvăială** (mult mai integrat atmosferei de ansamblu).

CRONICA, XX, nr. 47, 22 noiembrie 1985, p. 3.

Concerte

La Iaşi, dirijorul **Emanuel Elenescu** este aşteptat întotdeauna, atât de orchestră cât şi de public, nu numai cu interes ci şi cu afecţiune şi totodată cu acea încredere nezdruncinată generată şi susţinută de o onestitate de meşteşug niciodată trădată.

Simfonicul dirijat recent poate fi socotit caracteristic pentru raportul pe care **Emanuel Elenescu** înţelege să-l stabilească, de fiecare dată, cu paginile muzicale abordate şi, implicit, cu colaboratorii întru tălmăcirea lor. Este o atitudine de familiaritate, de firesc pe de o parte, iar pe de altă parte, în egală măsură, de severă stăpânire logică, de subordonare faţă de un dinamism al desfăşurării perceput ca imperios necesar într-un moment dat. Cert este că interpretările sale (uneori incomode pentru orchestră, care nu va fi lăsată să-şi împlinească relaxat sonorităţile) nu vor fi niciodată stagnante. Dimpotrivă, ar putea fi, eventual, sancţionată critic o oarecare precipitare în *tempo*-urile alese, cum a fost cazul primei părţi din *Simfonia a III-a „Eroica"* de L. van Beethoven, care însă, în perspectiva întregului, a avut drept rezultat o deplasare a centrului de interes înspre celelalte trei părţi, finalul, în laborioasa sa ţesătură polifonică, fiind detaliat cu o migală aproape pedantă.

Caracteristică pentru **Emanuel Elenescu** a fost şi includerea în program a unei compoziţii româneşti - prima *Rapsodie* a lui Marţian Negrea - căreia i-a evidenţiat, de această dată, nu atât latura de pitoresc a tematicii (aşa cum apare ea în ritmuri, melodică, colorit orchestral) cât unitatea poematică a desfăşurării. În sfârşit, l-am recunoscut întru totul şi în felul în care a susţinut partea orchestrală în *Concertul nr. 2 pentru vioară şi orchestră* de H. Wieniawski, fără vreo concesie făcută foarte tânărului violonist **Florin Ionescu-Galaţi**, care încă insuficient disciplinat ca tehnică instrumentală şi concepţie interpretativă (găsindu-şi astfel locul mai degrabă într-un concert de „tinere speranţe" decât într-un simfonic de maximă pretenţie, uşurinţa tehnică, sunetul frumos dar încă nu destul de dezvoltat ca volum, sensibilitatea expresivă recomandându-l ca atare) a fost vizibil strâmtorat de implacabila rigoare a vârstnicului maestru.

Din simfonicul imediat următor, dirijat din nou de **George Vintilă** (foarte activ în actuala stagiune), ar fi de reţinut mai ales modul de realizare a paginilor preclasice abordate - *Suita în si minor* de Bach, cu participarea solistică a flautistului **Cornel Vieru** (de remarcat delicateţea sonorităţilor şi sugestiva subliniere a

Scanned with OKEN Scanner

particularităţilor expresive ale fiecărei secţiuni sau dans în parte) şi *Ciclul de concerte „Anotimpurile"* de Vivaldi, în care a putut fi urmărită evoluţia de excepţie a violonistului Andrei Agoston (ireproşabilă puritate de stil ca realizare propriu-zisă, o puternică vibraţie emoţională înglobată într-o concepţie fermă, elegantă şi rafinată în articularea sa concretă). *Simfonia nr. 88* de Haydn a fost marcată în execuţie de o oarecare lipsă de concentrare (cu repercusiune directă asupra acurateţii intonaţionale de ansamblu), rezistând totuşi în audiţie prin farmecul său intrinsec.

CRONICA, XX, nr. 48, 29 noiembrie 1985, p. 6.

Festival „Ceaikovski"

Oferindu-şi şi oferindu-ne totodată bucuria unui popas în generos-primitorul teritoriu al muzicii lui P. I. Ceaikovski, dirijorul **Paul Popescu** şi-a îndreptat atenţia asupra unor pagini în care ardenţa emoţională (atât de caracteristică opusurilor capitale ale marelui clasic rus) este pusă parcă sub surdină, în prim plan reliefându-se prolifica sa fantezie coloristică, darul de a crea imagini sonore de o sugestivitate penetrantă, intuiţia infailibilă a arhitectului de geniu. **Paul Popescu** şi-a vădit astfel, implicit, propriile înclinaţii de temperament şi concepţie, fructuoasa colaborare cu orchestra din Iaşi prilejuindu-i, cu această ocazie, o evoluţie interpretativă captivantă. La aceasta au contribuit în egală măsură gestica incisivă de mare acurateţe, creând sentimentul existenţei unei densităţi originare ce se lasă apoi sculptată cu precizie de bisturiu în componente formale de o identitate inconfundabilă; siguranţa orientării în spaţiul ideal al partiturii, probând o temeinică, aprofundată cunoaştere a acesteia în esenţialitatea sa; tensiunea participării menţinută pe toată durata execuţiei.

În *Suita „Spărgătorul de nuci"*, după *Baletul-feerie* cu acelaşi nume, muzica a fost valorificată nu atât sub specia pitorescului cât sub cea a valorii intrinseci, în datele sale de inspiraţie melodică, ritmică, armonică, în subtilul dozaj al contrastului expresiv, implicând o severă mânuire a tehnicii orchestrale. Colectivul instrumental al Filarmonicii „Moldova", aflat într-o oarecare derută prin continua modificare a componenţei sale, mai ales în sectorul instrumentelor de coarde, a primit prin această benefică disciplinare întru performanţa artistică majoră un impuls tonifiant, fapt demonstrat plenar şi în parcurgerea *Simfoniei a II-a*, lucrare surprinzătoare mai ales din punct de vedere al construcţiei, mizând pe un material tematic relativ redus, prelucrat însă cu o virtuozitate ce-şi atinge cota maximă în finalul cu pronunţată tentă variaţională. Aproape întreaga desfăşurare muzicală este edificată pe valorificarea

Scanned with OKEN Scanner

quasi exclusivă a unui unic traiect ritmico-melodic, anticipând într-un anume sens performanța realizată de Ravel în al său celebru *Bolero*.

Piesa concertantă a programului, *Variațiunile pe o temă rococo*, l-a avut ca solist pe violoncelistul **Alexandru Moroşanu**, a cărui execuție bine construită, nuanțată, sensibilă, a fost marcată însă de un ușor dezacord intonațional în colaborarea cu orchestra, fapt ce i-a diminuat, evident, forța de transmisie emoțională.

CRONICA, XX, nr. 49, 6 decembrie 1985, p. 7 („Actualitatea culturală").

Händel: Oratoriul „Messias"

Comemorarea, prin intermediul unor secțiuni din *Oratoriul „Messias"*, a 300 de ani de la naşterea genialului său autor s-a dovedit a fi nu atât un pios refugiu într-un glorios trecut muzical, cât demonstrarea unei superbe vitalități artistice, aptă a comprima timpul istoric.

Într-adevăr, această muzică își clamează contemporaneitatea cu o forță copleşitoare, poate tocmai pentru că a fost concepută pe fundalul unei uriaşe deschideri sufleteşti. Tocmai de aceea ar fi meschin să socotesc în ce măsură cei care şi-au unit forțele interpretative întru redarea acestor pagini unice într-o primă audiție ieşeană (respectiv dirijorul **George Vintilă**, orchestra şi corul „Gavriil Musicescu" ale Filarmonicii „Moldova", precum şi cei patru soliști vocali: soprana **Georgeta Stoleru**, mezzosoprana **Edith Simon**, tenorul **Mihai Axinte** şi basul **Iulian Jurja**) s-au încadrat mai mult sau mai puțin riguros în stilul reclamat (teoretic vorbind) de partitură; aşa cum a afirmat cândva Igor Stravinski, „o iluzie vie face mai mult în asemenea materie decât o realitate moartă".

Aş aprecia în acest sens (dincolo de inițiativa în sine, pentru care nu am suficiente cuvinte de laudă, şi aş reaminti, pe aceeaşi linie repertorială şi alte realizări interpretative de acelaşi calibru care i-au purtat semnătura: Mozart - *Recviemul în re minor*, Beethoven - *Missa solemnis*) felul în care **George Vintilă** a realizat grupajul momentelor (cam o treime din întregul vastei lucrări) într-un mod de natură să ilustreze aspectele componistice majore într-o succesiune antrenantă, cu o certă logică a contrastului şi totodată a continuității sonore şi implicit expresive. Eliminarea recitativelor a conferit acestui întreg constituit *ad hoc* aspectul unei *suite vocal-simfonice* în cadrul căreia sensul muzical propriu-zis a prevalat asupra valorii de comunicare a cuvântului.

Scanned with OKEN Scanner

Orchestra a fost bine cumpănită în alcătuirea ei (aş remarca apelul oportun la clavecin - **Steluţa Diamant-Dumea**) şi a acţionat eficient în contextul general al execuţiei. Corul a sunat foarte frumos, atât în momentele pur armonice (modelate de **George Vintilă** cu căldură şi cu o particulară îndulcire), cât şi în cele polifonice, momentele de vârf fiind celebrul *„Halleluja"* şi, nu mai puţin, corul final.

Sopranei **Georgeta Stoleru** i-am putut aprecia, încă o dată, tehnica vocală ireproşabilă, acurateţea intonaţională şi, în cazul de faţă, mai ales o luminozitate timbrală pe deplin adecvată armoniilor solare händeliene. Mezzosoprana **Edith Simon**, cu timbrul său cald, uşor patetic, cucereşte printr-o manieră deosebită de cânt, poate mai puţin sever circumscrisă stilistic, dar convingătoare ca expresie, chiar ornamentaţia caracteristică, cu pronunţată tentă virtuozistică, dobândind un anume sens poetico-muzical. Tenorul **Mihai Axinte** a cântat şi el îngrijit, cu certă muzicalitate, părând însă puţin stânjenit de rigorile specifice de stil şi tehnică vocală, iar basul **Iulian Jurja** a împlinit armonios acest *cvartet* vocal cu vocea sa amplă, calm vibrată şi inteligent dominată tehnic şi expresiv.

În ansamblu, s-a realizat o execuţie de o calitate spirituală aparte, suprapusă celei artistice în sine, creându-se o susţinută comuniune cu publicul pe un plan înalt al trăirii emoţionale.

CRONICA, XX, nr. 50, 13 decembrie 1985, p. 3.

Solist şi dirijor

Instrumentist de excepţie, devenit în timp un veritabil barem viu al bravurii clarinetistice, cu care nu cred să existe confrate să nu dorească, conştient sau instinctiv, să se măsoare pentru a-l ajunge şi, eventual, depăşi, stimulator al creaţiei româneşti contemporane de gen prin neobişnuita plasticitate tehnică şi expresivă de care dispune şi totodată prin generoasa permeabilitate concepţională la nou, **Aurelian Octav Popa** a simţit nevoia lărgirii cadrului interpretativ oferit de propriul său instrument, lăsându-se tentat de magia mânuirii baghetei dirijorale.

Opţiunea pentru un „Festival Weber", prezentat împreună cu orchestra ieşeană, s-a dovedit fericită, aducând, pe lângă o împrospătare repertorială în desfăşurarea actualei stagiuni, şi bucuria unui festin sonor plin de suculenţă melodică şi de strălucire orchestrală. Şi trebuie spus că deşi clarinetistul **Aurelian Octav Popa** ne-a încântat şi de această dată prin zborul atât de aerisit, de firesc, de luminos şi cald totodată al cântului său instrumental (în cel de *al doilea Concert pentru clarinet*

Scanned with OKEN Scanner

şi orchestră al maestrului german), totuşi parcă **dirijorul Aurelian Octav Popa** s-a impus cu şi mai accentuată pregnanţă. Aş remarca astfel, cu referire la execuţia *Simfoniei I-a* şi, poate mai ales, a *Uverturii* la *Opera „Freischütz"*, lucrul migălit cu orchestra, frumuseţea şi varietatea de colorit timbral obţinute atât prin strădania spre o maximă acurateţe intonaţională cât şi prin valorificarea plenară a potenţialului melodic implicat de textul cunoscut, evident, în toate articulaţiile sale. Reflex al formaţiei sale instrumentale, **melodia** rămâne într-adevăr principalul motor al limbajului său artistic, tot contextul muzical organizându-se parcă în jurul acesteia. Cert este că întreg acest „Festival" s-a ascultat cu deosebită plăcere şi cu acel sentiment de mulţumire lăuntrică pe care numai realizările interpretative împlinite cu autentică sinceritate a trăirii îl pot genera.

CRONICA, XX, nr. 51, 20 decembrie 1985, p. 3.

Gheorghe Ciobanu: „Cântece de lume"

Printre publicaţiile apărute la Editura Muzicală, în anul 1985, lucrarea **Cântece de lume**, semnată de eminentul etnomuzicolog şi bizantinolog Gheorghe Ciobanu (n. 1909) şi apărută ca al IX-lea volum al seriei-document IZVOARE ALE MUZICII ROMÂNEŞTI, se impune ca o realizare ştiinţifică de excepţie.

Finalizând o muncă de cercetare de circa trei decenii, cartea însumează, după mărturia autorului ei, experienţa acumulată printr-o serie de alte publicaţii şi studii legate de domeniul în speţă, inaugurată în 1955 prin ediţia critică: **Anton Pann. Cântece de lume**. Pot fi citate, în continuare, titlurile: *Cântece româneşti inedite de la începutul secolului al XIX-lea* (1957), *Un cântec din Colecţia lui Anton Pann* (1957), *Un cântec al lui Dimitrie Cantemir în colecţia lui Anton Pann* (1957), *Barbu Lăutarul* (1958), *Despre aşa numita gamă ţigănească* (1959), *Folclorul orăşenesc* (1967) - monografia **Lăutarii din Clejani. Repertoriu şi stil de interpretare** (1969) marcând prin anvergura problematicii aferente încheierea sintetică a unei prime etape de investigaţie.

Apariţia, tot sub semnătura sa, în anii 1976 şi 1978, a primelor două volume din seria IZVOARE ALE MUZICII ROMÂNEŞTI (vol. I - **Culegeri de folclor şi cântece de lume**; vol. II - **Muzică instrumentală, vocală şi psaltică din secolele XVI-XIX**) a însemnat începutul unei noi etape, încheiate prin **Cântece de lume**, volumul-colecţie terminat în 1984 şi publicat, după cum am precizat mai sus, în 1985.

După o „Prefaţă", tradusă şi în limba engleză, cartea continuă cu o „Introducere" concentrată şi densă, a cărei oportunitate Gheorghe Ciobanu o

Scanned with OKEN Scanner

argumentează astfel: „Am simţit nevoia redactării unui studiu introductiv, în care să urmăresc apariţia şi dezvoltarea 'cântecului de lume' la români, să determin curentele cultural-muzicale care au influenţat această creaţie şi să atrag atenţia asupra confuziei - nepermise din punct de vedere ştiinţific - care se face între 'cântecul de lume' şi folclor".

Pornind de la sfera noţională şi temporală a termenului general admisă („Nu există un consens asupra conţinutului acestei noţiuni. Prin optica noastră de astăzi - la formarea căreia au contribuit din plin istoricii literari - înţelegem prin 'cântece de lume' creaţii lirice cu un pronunţat caracter erotic, aşa cum au fost creaţiile poetice ale Văcăreştilor şi ale lui C. Conachi. Perioada admisă, în general, pentru circulaţia acestei creaţii este cuprinsă între sfârşitul secolului al XVIII-lea şi anul 1830..."), Gheorghe Ciobanu o lărgeşte în ambele sensuri pe temeiul unei riguroase demonstraţii documentare. Aflăm astfel despre o atestare a termenului într-o *Cazanie a Paştilor* din 1561, el putând fi întâlnit încă în 1940 şi denumind ca atare o realitate încă viabilă. În ce priveşte conţinutul, modul în care se face clasificarea şi, implicit, ordonarea celor 187 de cântece incluse în volum poate fi pe deplin edificator: 1. Cântece populare şi „în stil popular" (nr. 1-7); 2. Cântece urbane, grupate în: a) Cântece „de mahala" (nr. 8-13), b) folclor „lăutăresc" (nr. 14-49); 3. Cântece „de înstrăinare" (nr. 50-54); 4. Creaţii de origine sau de influenţă orientală (nr. 55-117); 5. Creaţii de origine turco-română sau româno-turcă (nr. 118-119); 6. Creaţii de origine turcă (nr. 120-124); 7. Cântece „morale" (nr. 125-128); 8. Cântece de influenţă psaltică (nr. 129-136); 9. Creaţii de origine sau de influenţă occidentală (nr. 137-154); 10. Romanţe (nr. 155-181); 11. Creaţii cu conţinut patriotic (nr. 182-187).

Descoperirea, adunarea şi selecţia tuturor acestor melodii a implicat, pe de o parte, o vastă muncă de documentare, iar pe de alta, necesitatea transcrierii, în cele mai multe cazuri, din notaţia psaltică în notaţie occidentală. Sursele documentare sunt astfel indicate într-o triplă ipostază (într-o formă sintetică în „Introducere": manuscrise - cu indicarea fondurilor - şi tipărituri; în ordine alfabetică într-o bibliografie finală; în documentaţia ce demonstrează circulaţia fiecărui cântec în parte) fapt ce facilitează accesul la sursele respective, permiţând o eventuală continuare a investigaţiilor. În acest sens Gheorghe Ciobanu, cu probitatea ştiinţifică ce-l caracterizează, lasă cale deschisă atât ulterioarelor cercetări cât şi eventualei verificări a corectitudinii transcrierii, asupra căreia precizează în „Prefaţă": „Pentru transcrierea neumelor am folosit metoda utilizată la transcrierea cântecelor laice publicate de Anton Pann. Sunt convins că se vor găsi unii care să se declare în dezacord cu felul

Scanned with OKEN Scanner

nostru de a transcrie /.../ după cum nu vor fi de acord întotdeauna cu determinarea treptelor anumitor scări muzicale, mai ales a celor de natură cromatică..."

Aceste dezacorduri Gheorghe Ciobanu le socoteşte oarecum fireşti, neexistând încă în lumea specialiştilor (autohtoni sau străini) „un consens în ceea ce priveşte interpretarea neumelor". Şi adaugă: „În transcrierile pe care le-am făcut, am ţinut seama la interpretarea înălţimii sunetelor de practica actuală la români, de ftorale, dar şi de sistemul sonor ce se impunea în ţesătura melodiilor". Este evident că exigentul teoretician caută să prevadă orice obiecţie, etalându-şi deschis propria argumentaţie.

Valoarea documentară a volumului (potenţată şi prin excelenta prezentare grafică) mai este sporită şi prin anexarea finală a unui „Glosar" (care să faciliteze orientarea în limbajul textelor poetice, marcat nu arareori de o tentă arhaică), a unui „Index" de nume proprii şi de probleme, precum şi un „Sumar alfabetic".

Cât priveşte semnificaţia globală a acestei prestigioase apariţii editoriale, ce se constituie neîndoielnic ca unul dintre principalele jaloane ale muzicologiei româneşti contemporane, îi voi da cuvântul în final tot autorului: „Cântecul de lume a constituit - până la transformarea lui aproape totală, la începutul secolului nostru - parte integrantă a culturii muzicale a poporului român. Făcând abstracţie de această creaţie, nu am putea cunoaşte trecutul acestei culturi, după cum nu am putea cunoaşte începuturile creaţiei muzicale moderne româneşti...".

CRONICA, XX, nr. 52, 27 decembrie 1985, p. 3.

Un spectacol de excepţie

Spectacolul cu *Opera „Tosca"* de Puccini, prezentat recent pe scena Operei Române din Iaşi sub bagheta dirijorului **Gheorghe Victor Dumănescu** (revenit ca oaspete, după ce ani de zile a fost „de-ai casei"...) a avut-o drept „cap de afiş" pe marea noastră cântăreaţă - soprana **Maria Slătinaru-Nistor**, pornită şi ea, cândva, tot de pe aceste meleaguri.

Maria Slătinaru-Nistor este „mare" nu numai pentru că are un glas de o fenomenală frumuseţe timbrală, care a propulsat-o pe toate meridianele lumii, ci mai ales pentru că rămâne ... **artistă** în sensul cel mai cuprinzător al acestui cuvânt, credincioasă comandamentelor celor mai înalte ale propriului meşteşug, în orice condiţii, chiar, de pildă, în faţa unei săli mai puţin asaltate de public decât ar fi fost de aşteptat. Conturând sonor (pentru cine ştie a câta oară?!) tragicul destin al *Floriei Tosca*, cu care pare a se identifica total, nu numai muzical ci şi ca evoluţie scenică,

Scanned with OKEN Scanner

vocea sa a fost când generos-amplă, când pierdută în şoaptă, când unduios-catifelată, când tumultuos-rostogolită de dramatice tensionări lăuntrice, captivând şi totodată tulburând.

Cu totul demn de ilustra sa coechipieră, **Tamas Daroczi** a creionat personajul *Mario Cavaradossi* într-o manieră realistă, discret colorată romantic, într-un veritabil stil puccinian, degajarea actoricească fiind favorizată atât de fina sa muzicalitate cât şi de excepţionala sa uşurinţă vocală. Remarcându-se printr-o autentică ştiinţă a gradaţiei cântului şi a logicii frazării, tenorul clujean nu este însă cântăreţul *ariei unice* (deşi, trebuie să recunosc, felul în care a interpretat celebra *arie* din actul III, care a fost şi bisată, mi s-a părut dintre cele mai muzicale, mai expresive şi mai mişcătoare din câte mi-a fost dat să aud), ci este artistul de operă modern, care-şi construieşte rolul ca o unitate, în care *ariile* reprezintă doar puncte nodale ale fluxului dramatic.

La rândul său, în rolul baronului *Scarpia*, baritonul **Nicolae Urziceanu** a captat atenţia spectatorilor atât prin glasul de o forţă penetrantă cât şi prin evoluţia actoricească de mare rafinament, studiată în detaliu de la gest şi atitudine până la mimica de mare sugestivitate.

Colectivul Operei ieşene a anturat discret dar eficient acest *trio* vocal de excepţie, realizându-se în ansamblu un spectacol de o omogenitate fără fisură, rezultând o manifestare artistică exemplară, care merita ca atare o consemnare specială!

CRONICA, XXI, nr. 1, 4 ianuarie 1986, p. 5 („Actualitatea culturală").

Concert de iarnă

Încadrat de ghirlande de lumini multicolore şi de înălţarea tandru-ocrotitoare, blând-solemnă a bradului tradiţional, concertul de alură aparte devenit la rândul său un frumos obicei al miezului festiv de iarnă în stagiunile simfonice ieşene, a adunat sub vraja sa şi în pragul noului an 1986 un mare număr de auditori (deveniţi totodată şi spectatori), fapt ce a implicat o cvadruplă reluare.

Deşi rămâne în continuare tributar în parte modelului vienez (prin includerea în program a anumitor pagini celebre de Johann Strauss et comp.), dirijorul **Ion Baciu** înţelege să imprime de fiecare dată o notă de inedit: fie din punct de vedere repertorial, cum a fost, de pildă, prezentarea unor prelucrări sau fragmente din muzică de Bach, Berlioz, Delibes, Offenbach, Verdi etc., a unor cântece de iarnă româneşti sau de pe alte meleaguri, cu mare putere de evocare, întrezărindu-se şi ecouri ale

Scanned with OKEN Scanner

muzicii-Beatles; fie ca participare interpretativă, fiind de semnalat în recentul concert prezența, pe lângă corul „Gavriil Musicescu", și a unui grup de copii de la Liceul de muzică, împestrițat și vesel, de o muzicalitate proaspătă și spontană, evocând ecouri de clopoțel și ciripit păsăresc, înflorind scena cu neastâmpărul său contaminant, precum și a doi valoroși soliști vocali - soprana **Mihaela Grăjdeanu** și tenorul **Florin Georgescu**, „surpriza" (asemeni unei jucării picate din pom) fiind micuțul **Florin Tufescu** apărut în postură de foarte conștiincios... cuc straussian, dar și de pianist, interpret al propriei sale compoziții, la o vârstă când încă mai are nevoie de scăunel pentru a-și sprijini picioarele în cântare (să sperăm că acest debut insolit îi va fi de bun augur în viitor); fie ca modalitate de prezentare, **Ion Baciu** dovedindu-se și în acest sens plin de inventivitate - totul tinzând spre crearea unei atmosfere de antren și în același timp de cordială intimitate.

Observând, în treacăt, că aria repertorială ar putea fi în continuare lărgită în sfera muzicii universale, dar și românești (fără a ieși totuși din limitele profesionalismului de înaltă ținută, recunoscut ca o particularitate definitorie a colectivului Filarmonicii „Moldova"), că jocul de lumini ar trebui reglat astfel încât să nu impieteze asupra preciziei execuției, că textul prezentării (făcut în totalitate inteligibil) at trebui cenzurat de unele... licențe verbale, nu putem decât să ne dorim și în continuare noi asemenea întâlniri sărbătorești sub vraja irezistibilă a muzicii.

CRONICA, XXI, nr. 3, 17 ianuarie 1986, p. 7.

Concerte simfonice

În primul dintre concertele noului an, orchestra simfonică a Filarmonicii „Moldova" a evoluat sub bagheta dirijorului italian **Enzo Feraris**, un prim punct de interes constituindu-l includerea la început de program a unei lucrări de Béla Bartók - *Divertisment pentru orchestră de coarde*. Chiar dacă de la primele măsuri ale acestei rafinate compoziții s-a evidențiat la **Enzo Feraris** o disproporție între amploarea gesticii și aparatul instrumental redus (cu profil cameral) pe care-l avea în față, ea n-a afectat excesiv posibilitățile de modelare și de gradație expresivă, de subliniere diferențiată a planurilor sonore. În fața orchestrei împlinite, cerută de partitura *Simfoniei a VI-a „Pastorala"* de Beethoven, acest contrast s-a redus *ipso facto*, vădindu-se în schimb unele originalități de concepție (mă refer în special la *tempo*-urile excesiv grăbite și la vibrația nervoasă imprimate seninului opus). Prezența lui **Enzo Feraris** la pupitrul orchestrei ieșene nu a fost lipsită de interes și atractivitate

Scanned with OKEN Scanner

poate tocmai prin cuantumul de originalitate ca şi prin sinceritatea participării interpretative, prin efortul de autoexprimare şi de comunicare cu orchestra şi cu ascultătorii. De altfel, în execuţia unei alte pagini beethoveniene - *Concertul nr. 1 în Do major pentru pian şi orchestră* - oaspetele italian s-a dovedit permeabil şi unei concepţii echilibrate, precum cea imprimată de pianistul **Mircea Dan Răducanu**, căruia i-am apreciat în plus, parcă mai mult ca oricând, solida cultură instrumentală, *tuşeul* minuţios şlefuit şi adaptat în acelaşi timp exigenţelor unei rafinate frazări, claritatea luminoasă a viziunii de ansamblu.

Simfonicul imediat următor a fost deschis de dirijorul **Ion Baciu** în mod exploziv, aş zice, în trepidanta frenezie a *Uverturii „Juventus"* de Paul Constantinescu, după care şi orchestră, şi dirijor s-au destins parcă în apele mai liniştite, profunde ale *Concertului nr. 1 în re minor pentru pian* de Joh. Brahms, solist fiind pianistul **Constantin Ionescu-Vovu**. Este de remarcat la acest instrumentist o căldură sonoră izvorâtă nu atât din calitatea intrinsecă a *tuşeului* cât dintr-o tehnică perfect mulată specificului expresiv brahmsian, definibil printr-o anume tensiune interioară, a cărei undă continuă poartă sunetele unul către celălalt într-un fel de alunecare grea, degajând, odată înţeleasă în tendinţele sale intrinseci, o cantabilitate robustă şi totodată mângâietoare, din al cărui farmec incantatoriu închegările ritmice ca şi propulsia agogică par a se degaja cu un dureros efort. Nu am sesizat în cântul pianistului **Constantin Ionescu-Vovu** nici un moment de absenţă expresivă, arhitectonica complexă a lucrării fiind percepută moment cu moment pe fundalul unei ardente şi contaminante participări afective.

În tălmăcirea *Simfoniei a III-a „Renana"* de Schumann, cu care s-a încheiat acest concert de o alură pronunţat romantică, **Ion Baciu** a venit cu vigoarea sa specifică, modelând plasma orchestrală nu atât pe temeiul unei prospecţii raţionale cât prin percepţia directă, plenară a frumuseţii muzicii.

CRONICA, XXI, nr. 5, 31 ianuarie 1986, p. 6.

Cvartetul „Ciurlionis"

Am urmărit, într-una dintre primele seri camerale ale noului an, evoluţia pe scena Filarmonicii ieşene a *cvartetului* lituanian „Ciurlionis", cu sentimentul participării la una dintre acele experienţe auditive şi emoţionale cu valoare de unicat, care, odată trăite, nu se mai uită, transformându-se în timp în veritabile jaloane pentru o anumită categorie de fapte muzicale.

Scanned with OKEN Scanner

Chiar de la primele măsuri ale *Cvartetului în do minor*, de o pronunțată coloratură romantică, semnat de M. K. Ciurlionis (muzicianul al cărui nume îl poartă și formația) și continuând apoi cu paginile luminoase ale *Cvartetului în Re major K. V. 499* de W. A. Mozart și cele atât de contemporan nuanțate ale *Cvartetului nr. 3 op. 73 în Fa major* de D. Șostakovici, am sesizat la cei patru instrumentiști din Vilnius (**Rimantas Șiugjdinis** - vioara I, **Saulius Kișkis** - vioara a II-a, **Aloizas Grijas** - violă, **Saulius Liicius** - violoncel) preocuparea constantă de a reliefa în mod cât mai explicit și mai convingător, într-o perfectă convergență a intențiilor, sensurile expresive ale muzicii, pornind de la modelajul minuțios al microstructurilor melodice, ritmice, armonice la logica de desfășurare a discursului în frazeologia și plastica sa specifică. Nimic artificial, nimic superficial și totodată nimic ostentativ în cântul acestor minunați muzicieni, vehiculând o artă interpretativă de un omenesc mișcător cu un firesc și o bucurie de a cânta de o irezistibilă putere de captare. Între ei par a comunica pe nevăzute unde empatice, care reglează atât acuratețea intonațională cât și sincronia ritmică (în condițiile unei flexibilități ce frizează, în anumite momente, chiar libertatea improvizatorică). Ceea ce se impune însă ca o dominantă a profilului acestui *cvartet* de coarde este calitatea sa timbrală de o frumusețe cu totul ieșită din comun (datorată, evident, și unor instrumente excepționale dar și măiestriei cu care sunt mânuite) și totodată de mare bogăție, de o poetică sugestivitate, permițând simultan utilizarea unei largi palete dinamice, stăpânită magistral de cei patru tineri muzicieni lituanieni, ca o demonstrație peremptorie a faptului că totuși, în primă și ultimă instanță, forța muzicii izvorăște din magia intrinsecă a sunetului muzical.

CRONICA, XXI, nr. 6, 7 februarie 1986, p. 7.

Concerte

L-am revăzut pe **Nicolae Boboc** la pupitrul orchestrei Filarmonicii „Molodova" cu un interes simțitor sporit de recenta apariție a unei cărți pe care a semnat-o - „Motivul premioritic în lumea colindelor" (Timișoara: Editura Facla, 1985), carte vădind nu numai o impresionantă erudiție ci și capacitate de sinteză pe fundalul unei viziuni de certă originalitate, cu surprinzătoare deschideri înspre sursele străvechi ale spiritualității românești. În acest context, calitatea de dirijor-interpret apare doar ca una dintre fețetele unei personalități complexe, dublată în simfonicul respectiv și de aceea de compozitor, prin prezența la început de program a *Suitei simfonice „Țara Hălmagiului"*.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Trăsătura de unire a acestor ipostaze diverse rezidă, cred, în tendința spre o cât mai deplină limpezire concepțională și totodată spre expresia directă, nesofisticată, fie a gândului, fie a frumosului încorporat în sunetele muzicale.. Astfel, *Suita* se recepționează cu plăcere datorită melodicității, supleții ritmice, naturaleții armonice, transparenței orchestrale. Prezente și în *Simfonia a III-a „Scoțiana"* de Felix Mendelssohn-Bartholdy (bineînțeles într-un alt cadru stilistic și la alt nivel al complexității arhitectonice), aceste caracteristici au fost puse convingător în valoare de **Nicolae Boboc**, cu concursul instrumentiștilor orchestrei ieșene, cărora s-a priceput să le stimuleze participarea activă și bucuria de a cânta.

Solistă a piesei concertante incluse în program - *Concertul pentru pian și orchestră în La major K. V. 488* de W.A. Mozart - a fost **Adriana Bera**. Față de o tălmăcire anterioară a acestei superbe pagini pianistice, pe care o semnalasem cu oarecari rezerve, am putut constata de această dată un spectaculos salt calitativ (firesc totuși pentru o muziciană inteligentă, cu acut simț autocritic, aflată pe temeiul unei munci înverșunate într-un continuu proces de autoperfecționare). Este vorba în fapt de o adâncire în sfera expresivității mozartiene și de o proporțională creștere a forței de transmisie, rezultând ceea ce s-ar putea numi fără exagerare o „versiune de referință", în cadrul căreia tulburătorul *Adagio* central s-a constituit în momentul de maximă iradiere emoțională.

CRONICA, XXI, nr. 7, 14 februarie 1986, p. 11.

Radioprograme muzicale

Pentru oricine urmărește cu consecvent interes programele muzicale ale Radio-ului (și mă refer în speță la cele dedicate muzicii culte), apare evidentă strădania entuziastă și competentă totodată a colectivelor redacționale de specialitate de a valorifica cu mereu sporită eficiență estetico-educativă vastul fond de documente sonore de care dispune această prestigioasă instituție.

În acest sens, pe prim plan se situează emisiunile care și-au câștigat deja notorietate și, implicit, o largă audiență, prin caracterul lor permanent sau ciclic. Așa este, de pildă, programul zilnic de la ora 15, transmis de la începutul acestui an sub un nou generic - „Ora melomanului" - grupajul săptămânal dobândind un plus de personalitate și prin circumscrierea mai precisă în sfera unei anumite tematici, clarificată în prealabil și teoretic și care s-a dovedit până în prezent deosebit de

interesantă. Aşa este şi radioprogramul duminical „Invitaţiile Euterpei", susţinut de atâta vreme, cu neobosit entuziasm, de Iosif Sava.

Sunt însă şi alte emisiuni care tind să-şi câştige o similară popularitate ca de exemplu „Casetele muzicale duminicale", care având iniţial un aspect destul de amalgamat, tind spre o mai mare unitate tematică.

Alături de aceste emisiuni de cultură muzicală (cărora li s-ar putea adăuga şi altele, cu caracter mai specializat), mai sunt de amintit o serie întreagă de emisiuni de actualitate muzicală, cu spaţii precis rezervate şi posibil de urmărit ca atare. Una dintre cele mai vii şi mai interesante din ultima vreme este cea condusă tot de Iosif Sava (în fiecare vineri la ora 18), de data aceasta secondat de valoroşi colaboratori ca Olga Dăescu, Despina Petecel, Ligia Ardelean. Transmisiile „în direct" sunt încadrate de interviuri cu oameni de cultură privind arta sunetelor sau de o extrem de stimulatoare rubrică a „paralelismelor interpretative".

O altă emisiune oarecum similară, intitulată „Tineri muzicieni la porţile măiestriei", condusă de Rodica Sava, riscă să-şi piardă din audienţă prin excesiva dilatare a comentariului critic în dauna manifestării interpretative concrete, nemijlocit grăitoare prin sine însăşi.

În sfârşit, pentru completarea acestei sumare treceri în revistă, se cuvin amintite şi alte două emisiuni, de fiecare dată judicios alcătuite şi apte a menţine proaspăt interesul: „Actualitatea muzicală internaţională" (redactor Alexandra Mihăiescu) şi „Muzica în lume".

CRONICA, XXI, nr. 8, 21 februarie 1986, p. 3.

Festival „Beethoven"

Creaţia beethoveniană te întâmpină la fiecare pas în teritoriul său mirific (întrucâtva independent de modalitatea şi gradul angajării: ca interpret, auditor, critic sau exeget) cu o radiaţie vitală unică în felul ei, generatoare de încredere şi echilibru interior şi totodată de superioare bucurii estetice, fapt ce-i asigură o forţă de atracţie nealterată de trecerea implacabilă a timpului.

Felul în care şi-a alcătuit dirijorul George Vintilă programul din muzica lui L. van Beethoven, pe care l-a prezentat la pupitrul colectivului simfonic ieşean, era de natură să stimuleze suplimentar adeziunea ascultătorilor, fie prin suflul nobil-eroic al *Uverturii „Egmont"*, fie prin frenezia apoteotică a propulsiei ritmic-dansante din *Simfonia a VII-a*. Din punct de vedere al execuţiei, am remarcat la George Vintilă o

Scanned with OKEN Scanner

foarte reconfortantă „aşezare" stilistică, ferma stăpânire a frazei şi nuanţelor, care a permis o foarte convingătoare gradaţie expresivă (în *Uvertură*, de pildă, de la *introducerea* reţinută, sobră, la sonorităţile debordante ale *codei*), găsindu-şi completarea într-un just simţ al *tempo*-ului, care a permis o netă şi sugestivă distincţie caracteriologică între cele patru părţi ale *Simfoniei* (şi aş remarca mai cu seamă tensionatul *Allegretto* - partea a II-a - şi dezlănţuirea parcă de nimic îngrădită a ritmurilor din final), instrumentiştii orchestrei asigurând, simultan, prin calităţile lor intrinseci, un frumos colorit timbral.

În interpretarea *Concertului în Re major pentru vioară şi orchestră* (în care participarea dirijorului şi orchestrei s-a ridicat la aceleaşi cote calitative semnalate în celelalte două lucrări), violonistul **Gheorghe Mărgineanu** a imprimat o notă de accentuat lirism şi, poate, de excesivă „cumineţenie" temperamentală, favorizată (şi, cred, condiţionată) de sunetul delicat al instrumentului de care dispune (cu virtuţi mai degrabă camerale decât concertante). Este de subliniat însă, prin compensaţie, la acest tânăr şi valoros interpret ieşean, acurateţea şi melodicitatea cântului său, tehnica foarte îngrijită, subordonată unei conduceri logice a discursului sonor, implicarea conştientă în complexitatea simfonică a acestuia, experienţa de orchestră spunându-şi neîndoielnic, în acest sens, cuvântul.

CRONICA, XXI, nr. 9, 28 februarie 1986, p. 7.

Ştefan Ruha - George Vintilă

Simfonicul care a prilejuit o nouă întâlnire între violonistul **Ştefan Ruha**, orchestra Filarmonicii „Moldova", aflată sub bagheta - foarte activă în această stagiune - a dirijorului **George Vintilă**, şi publicul ieşean a inclus în programul său două lucrări mai puţin prezente pe podium în ultimii ani - *Uvertura de concert* de George Enescu şi *Concertul pentru vioară şi orchestră* de Aram Haciaturian, cărora li s-a alăturat, cu rol de strălucitoare încheiere, frecvent abordatul *Concert pentru vioară şi orchestră* de P. I. Ceaikovski.

Oarecum vitregită de comentatori (Pascal Bentoiu, de pildă, n-o include în şirul „capodoperelor" cărora le-a dedicat ampla sa exegeză), *Uvertura de concert pe teme în caracter popular românesc op. 32* se înscrie în creaţia enesciană ca un comprimat al stilului târziu al compozitorului, cu trimiteri înspre traiectorii de concepţie şi expresivitate specifice, străbătute anterior. Concisă, viguros conturată formal (părţile extreme din cadrul acestei arhitecturi monolitice reliefând prin pulsaţia

Scanned with OKEN Scanner

ritmică şi aspra prospeţime melodică transparenţele liric-extatice ale secţiunii centrale), măiestrit orchestrată, lucrarea este totuşi aptă să atragă, în percepţia auditivă directă. În orice caz, dirijorul **George Vintilă** a parcurs-o cu înţelegere şi plăcere, orchestra răspunzând cu elasticitate solicitărilor sale, pe baza unei verificate experienţe în meandrele lexicului enescian.

În ceea ce priveşte amplele lucrări solistice, violonistul **Ştefan Ruha** s-a întrecut pe sine însuşi. Încă o dată forţa incantatorie a arcuşului său s-a manifestat cu plenitudine, muzica ambelor partituri dezvăluindu-se atât prin valorile sale intrinseci de comunicare (în ambele cazuri fiind vorba despre închegări sonore cu capacitate deosebită de impact emoţional), cât şi prin surplusul conferit de propria trăire a acestui interpret unic în felul său. Este sigur că ceea ce realizează cu instrumentul nu se poate înscrie în sfera unui determinism strict logic: este un fel de simbioză organică, vioara rezonând într-o nemijlocită continuitate a simţurilor, gândurilor şi trăirilor. În aceste condiţii, lucrarea executată se transformă într-un univers viu, vibrant, care te implică irezistibil ca ascultător. S-au implicat cu toată dăruirea şi dirijorul, şi instrumentiştii, pe care i-am redescoperit, în parte şi în totalitate, parcă mereu mai valoroşi.

Dând urmare entuziasmului debordant al ascultătorilor, **Ştefan Ruha** a mai adăugat acestui concert un „epilog" (de asemenea cu acompaniament orchestral): *„Melodii lăutăreşti"* de Pablo Sarasate, seducător-intimă pată de culoare sonoră şi expresivă, ultimă reverberaţie parcă a peisajului intens policrom relevat prin parcurgerea celorlalte trei lucrări amintite, reprezentând fiecare profunda aderenţă la un sol naţional bine individualizat.

CRONICA, XXI, nr. 10, 7 martie 1986, p. 7.

Creaţie şi interpretare

Preluând „din mers" programul simfonicului rămas descoperit prin îmbolnăvirea dirijorului **Cristian Brâncuşi**, dirijorul **Ion Baciu** s-a implicat într-un registru repertorial apt să-i activeze unele particularităţi distincte ale personalităţii sale artistice, cum ar fi, de pildă, capacitatea de a se orienta rapid, cu degajare, în sinuozităţile unei partituri inedite, cu o justă intuire a latenţelor sonore şi expresive ale acesteia, conferindu-i în final o materializare interpretativă clar conturată, firească, de efect (şi am în vedere prima audiţie a *Poemului simfonic „Sarmisegetusa"* de Gheorghe Draga, lucrare arcuită cu sobrietate, într-un sugestiv flux şi reflux al

Scanned with OKEN Scanner

modelajului orchestral, pe temeiul unui material tematic economicos conceput); cum ar fi o anume suplețe a angajării emoționale, un farmec aparte al modului de articulare a discursului muzical, fraza fiind lăsată să se desfășoare cu proaspătă și aerisită spontaneitate, parcă din propriul imbold lăuntric, gestul dirijoral acționând nu ca un imperativ ci ca un discret suport (aceste din urmă considerente fiind prilejuite de parcurgerea *Simfoniei în Do major* de Georges Bizet).

Ca solistă a *Concertului în La major K. V. 488* de W. A. Mozart, pianista **Alina Pavalache**, absolventă a Conservatorului „George Enescu", a făcut dovada angajării pe traiectoria maturizării profesionale, la datele de temeinică pregătire instrumentală și de sensibilitate nativă constatate și cu ocazia unor apariții anterioare adăugându-se în prezent o mai evidentă independență concepțională, precum și tendința spre o aprofundare expresivă.

Tot din unghiul aportului inestimabil al învățământului superior muzical ieșean la formarea a noi și noi generații de profesioniști, aș menționa și debutul sopranei **Adriana Mesteș** (aflată la rândul său în pragul absolvenței) în rolul *Gildei* din *Opera „Rigoletto"* de Verdi pe scena Operei Române din Iași, într-un spectacol foarte închegat în ansamblu (dintre parteneri: baritonul **Visarion Huțu**, tenorul bulgar **Liubomir Diakovski**, mezzosoprana **Evredica Filipovici**, basul **Cristian Waks**, baritonul **Dieter Rell** etc., conducerea muzicală aparținând dirijorului **Cornel Calistru**). Desigur că în trecerea cu deosebit succes a acestui nou examen artistic și-a spus cuvântul și experiența interpretativă acumulată de această cântăreață de excepție pe arena concursurilor naționale sau internaționale. Cert este că am asistat în ceea ce o privește la o realizare de mare frumusețe, atât sub raportul conturului dramaturgic cât, mai ales, din punct de vedere strict vocal. Sunt astfel de evidențiat deosebita calitate timbrală, la care a parvenit și printr-o continuă cizelare, egalitatea registrelor, acuratețea intonațională, rostirea permanent inteligibilă și totodată cu sens expresiv determinat din punct de vedere muzical a textului, rezolvarea la înalt nivel a tuturor dificultăților tehnice ridicate de partitura acestui rol, într-o gamă bogată a nuanțării.

CRONICA, XXI, nr. 11, 14 martie 1986, p. 3.

Recital de pian - Adriana Bera

Este de netăgăduit faptul că pentru un interpret instrumentist recitalul reprezintă un examen mai dificil decât concertul cu acompaniament orchestral (în ciuda spectaculozității acestuia din urmă), atât din unghiul responsabilității artistice

globale, cât şi ca prilej de verificare a ambitusului stilistic, a creativităţii interpretative, a forţei de susţinere şi, totodată, de captare emoţional-auditivă.

Foarte dezinvoltă pe podiumul de concert, aptă a angaja un dialog cu orchestra la nivelul unui profesionalism de înaltă ţinută, pianista **Adriana Bera** este cel puţin la fel de interesantă în programele susţinute individual, pe care nu numai că nu le evită ci, dimpotrivă, pare a le urmări cu consecvenţă pe linia unei severe confruntări repertoriale şi în acelaşi timp ca prilej al unei mai complete şi complexe autoexprimări.

Recitalurile sale reţin atenţia chiar de la afiş (şi aş reaminti, printre altele, pe cel dedicat unor cicluri de *Preludii*, de Debussy şi Skriabin, convertit într-un veritabil eveniment), cel recent nefăcând nici el excepţie, de această dată fiind puse cu îndrăzneală faţă-n faţă două epoci distanţate între ele: **Barocul** şi **Secolul XX**.

Parcurgerea celor cinci *Sonate* de Domenico Scarlatti (selectate dintre cele mai ample şi mai bogate ca tematică şi ca ingeniozitate a tratării componistice) precum şi a *Concertului italian* de J. S. Bach a scos în evidenţă o adecvare stilistică neostentativă, acţionând în afara oricăror prejudecăţi de ordin tehnic şi expresiv şi susţinând fluenta derulare sonoră asemeni unei fine plase de metal nobil, într-o totală relaxare interioară, cu bucuria trăirii frumosului pur, într-o largă gamă a îmbinărilor coloristice şi a unduirilor frazeologice. Între cele două lumi sonore s-au stabilit şi unele diferenţieri, paginile bachiene rotunjindu-se mai sobru şi cu un plus de vigoare.

Partea a doua a recitalului prezentat de **Adriana Bera** a cuprins o lucrare a tânărului compozitor ieşean Cristian Misievici (un *grupaj de mici schiţe pianistice* explorând zone diverse ale claviaturii, cu posibilităţi specifice de rezonanţă şi agilitate, coloristica bazată pe diverse efecte de *pedală* jucând un rol important) urmată de tensionata *Sonată pentru piano solo* de Béla Bartók (în care factorul *ritm*, viguros încastrat în ţesătura densă armonică, s-a impus ca o dimensiune de prim-plan). **Adriana Bera** s-a integrat firesc şi în angrenajul de sensibilitate şi concepţie al acestor două lucrări, demonstrând, o dată în plus, disponibilităţi aparte pentru fenomenul muzical modern şi contemporan.

În ansamblul său, acest recital al pianistei **Adriana Bera** s-a reliefat ca o nouă treaptă în urcuşul constant al unei cariere interpretative de mare anvergură.

CRONICA, XXI, nr. 12, 21 martie 1986, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Discrepanțe

Unul dintre adevărurile pe care muzicienii contemporani par adeseori să-l uite este acela că muzica trebuie să atragă. Observația nu vizează, cum s-ar putea crede, o anume estetică, fundamentată pe delimitări discriminatorii între „frumos" și „urât" sonor, între acceptabil și inacceptabil în funcție de gradul de adaptabilitate auditivă, ci pur și simplu de acel dar înnăscut (dar și cultivabil într-o oarecare măsură) de a capta și menține atenția, de a te subjuga sub o formă sau alta ca ascultător. Câteva rânduri dintr-o scrisoare a tânărului Mozart către tatăl său, privind prima audiție a uneia dintre *simfoniile* sale, sunt în acest sens edificatoare: „Drept în mijlocul primului *Allegro* era un passage de care eram sigur că va place; toți auditorii fură captivați și izbucniră în aplauze puternice. Pentru că știam bine ce efect va produce, l-am mai repetat (subl. n.)".

Aceste reflecții mi-au fost sugerate de reaudierea în execuția orchestrei simfonice ieșene, sub bagheta lui George Vintilă, a acelei mici bijuterii muzicale care este *„Tarantella"* (din *Suita „Prin Munții Apuseni"*) de Marțian Negrea, piesă care pare a întineri cu trecerea timpului.

În seria lucrărilor de largă audiență se înscrie și cel de *al doilea Concert pentru pian și orchestră în do minor* de Serghei Rahmaninov, care a figurat în același simfonic, în interpretarea pianistului Sandu Sandrin. Desigur, nu se poate nega, forța de impact a muzicii depinde într-o largă măsură de gradul de înțelegere al celui ce-i dă viață la un moment dat, de puterea sa de a se stăpâni în primul rând pe sine și apoi de a comunica cu auditoriul. Sandu Sandrin s-a relevat ca un instrumentist foarte sensibil, înclinat spre o rafinată mărunțire a partiturii pe temeiul disponibilităților asigurate de o tehnică cizelată. Poate că regândirea și la nivelul orchestrei a partiturii acestui *Concert* într-un mod similar ar putea genera o versiune interpretativă convingătoare. Așa cum s-a prezentat însă, a apărut o discrepanță între evoluția orchestrală și cea solistică, în defavoarea acesteia din urmă, situată nu o dată sub nivelul de penetrație auditivă. Vrând să-l susțină cât mai eficient pe Sandu Sandrin, George Vintilă nu și-a drămuit, de această dată, în mod foarte inspirat eforturile!

Simfonia întâia (tot în *do minor*) de Brahms a avut darul de a reface simbolic echilibrul sonor, orchestra dezvăluindu-și, o dată în plus, incontestabilele calități timbrale, precum și acel firesc al evoluției pe care îl asigură buna cunoaștere a partiturii și plăcerea de a o cânta.

CRONICA, XXI, nr. 13, 28 martie 1986, p. 3.

Seară de muzică de cameră

Clarinetistul **Aurelian Octav Popa**, violista **Alexandra Crăciun**, violoncelistul **Alexandru Moroşanu** şi pianista **Tatiana Moroşanu** şi-au unit forţele în pregătirea şi prezentarea unui deosebit de interesant program cameral, care a suplinit pe podiumul Filarmonicii ieşene, în mod oportun şi totodată profitabil sub raportul lărgirii culturii muzicale, temporara lipsă a orchestrei simfonice. Străbătut de ideea cu valoare de numitor comun a *trio*-ului instrumental, proiectată pe fundalul oferit de climatul muzical vienez surprins din perspectiva evoluţiei istorice (de la Haydn şi Mozart la Beethoven şi Brahms), respectivul program a urmărit totodată în alcătuirea sa acea plasticitate a îmbinărilor timbrale şi acea varietate de construcţie şi expresie sonoră care să asigure o permanentă reîmprospătare a interesului auditiv. Pe de altă parte, indiferent de modalitatea de asamblare instrumentală prezentă la un moment dat (clarinet, violă şi violoncel în *Trio*-urile de Haydn în *Do major* şi *la minor*, clarinetul înlocuind vechiul instrument cu coarde numit „baryton"; violă, clarinet şi pian în *Trio-ul în Mi bemol major K. V. 498* de Mozart; violoncel, clarinet şi pian în *Trio*-urile *op. 11 în Si bemol major* de Beethoven şi *op. 114 în la minor* de Brahms), s-a evidenţiat cu constanţă străduinţa înspre o cooperare optimă, cei patru parteneri susţinându-se şi reliefându-se reciproc în funcţie de coordonatele obiective ale textului muzical abordat, parcurs de fiecare dată sensibil şi inteligent, cu justă intuiţie a particularităţilor stilistice. Deplina compatibilitate sonoră, prezentă ca o dominantă de ansamblu, s-a nuanţat astfel diferenţiat de la un compozitor la altul (vibrând potolit şi totuşi cald prin tonul grav şi mat al violei la Haydn, dobândind caracteristica exuberanţă prin abordarea registrelor acute la Mozart, devenind incisivă, viguroasă la Beethoven, densă, învăluitoare la Brahms), complexitatea crescândă a limbajului găsindu-i pe interpreţi gata să-i facă faţă cu mereu sporită înţelegere.

S-a închegat astfel o seară muzicală de distinsă ţinută, căreia comentatorul entuziast şi neobosit care este **Iosif Sava** s-a străduit să-i potenţeze valoarea educativă, scăpând însă din vedere, în final, că totuşi muzicii ar fi trebuit să i se lase ultimul cuvânt. Ceea ce nu ne împiedecă să apreciem intervenţia sa, de o remarcabilă autoritate profesională şi apreciată ca atare de ascultători.

CRONICA, XXI, nr. 14, 4 aprilie 1986, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Concert simfonic

„Omenirea astăzi, ca şi totdeauna, păstrează în sânul său instincte de cruzime, brutalitate şi senzualitate, iar misiunea artei este să le îndulcească, să le potolească, să le înnobileze" - spune Fraz Liszt în programul declarat al *Poemului simfonic „Orfeu"* şi adaugă, circumscriind de fapt idealul de esenţă pur romantică al artei sale componistice: „Ca şi altă dată, ca întotdeauna, Orfeu trebuie să-şi reverse astăzi valurile melodice, acordurile sale vibrante, ca o lumină duioasă şi irezistibilă, peste elementele contradictorii care, ciocnindu-se unele de altele, sângerează în sufletul fiecărui om la fel ca şi în sânul întregii societăţi". Închegat din sonorităţi orchestrale de o aeriană transparenţă în inspirata tălmăcire a dirijorului **Ion Baciu**, rezonând subtil în zonele superioare ale conştiinţei prin armoniile blânde, prin volutele calme ale melodiilor sale, *Poemul* amintit şi-a găsit, în acelaşi program susţinut recent de orchestra simfonică ieşeană, o fericită contrapondere în paginile mai terestru vibrânde ale *Poemului „Tasso"*, purtând aceeaşi prestigioasă semnătură. Modelând închegările timbrale suculente ale acestuia din urmă, **Ion Baciu** şi-a subordonat, în mod oportun, apetitul caracteristic pentru grandilocvenţa sonoră (favorizat de altfel, de această dată, de înseşi particularităţile partiturii), unei viziuni interpretative aprofundate, echilibrate, convingătoare şi totodată cuceritoare prin bogăţia de faţete expresive dezvăluite.

Acest unitar şi totodată complex excurs muzical romantic a fost prefaţat de două pagini clasice: *Uvertura Operei „Cosi fan tutte"* de W. A. Mozart şi bine cunoscutul *Concert în Re major pentru violoncel şi orchestră* de J. Haydn, solist fiind violoncelistul **Michael Kanka** din Cehoslovacia. Am putut aprecia la tânărul interpret ceh stăpânirea autoritară a partiturii, îmblânzită prin căldura deosebită a sunetului, dublată de o frazare elegantă, bogat timbrată, fără umbră de asperitate, desăvârşita acurateţe intonaţională potenţând melodicitatea cu moliciuni de catifea a intervenţiilor sale. Colaborarea cu orchestra s-a relizat în sensul unei totale concordanţe concepţionale.

CRONICA, XXI, nr. 15, 11 aprilie 1986, p. 3.

Corala „Cantores amicitiae"

S-au împlinit zece ani de când o generoasă idee s-a întrupat într-o formaţie, sub competenta şi entuziasta îndrumare a unui împătimit al cântului coral - **Nicolae**

Scanned with OKEN Scanner

Gâscă. Purtată cu neobosit elan tineresc de câteva generaţii de studenţi ai Conservatorului ieşean, flacăra pasiunii aprinsă iniţial şi-a păstrat vigoarea, reverberând mai luminoasă ca oricând în concertul jubiliar.

Ca participanţi am asistat, cred, la una dintre cele mai frumoase şi mai emoţionante autosărbătoriri ce s-ar putea imagina; în care în afara unor concise şi oportune punctări verbale ale dirijorului, marcând sugestiv trecerea de la o piesă la alta, timp de aproape trei ore s-a lăsat cale liberă sonorităţilor corale, într-o fastuoasă multiplicitate a coloritului vocal şi a sensurilor emoţionale implicite; în care membrii actuali şi mai vechi ai formaţiei şi-au împletit glasurile într-o electrizantă frăţietate a simţirii, demonstrând totodată, la nivelul execuţiei propriu-zise, în ce măsură anumite principii, temeinic înrădăcinate, de etică profesională, de străduanie întru perfecţionarea artistică, de disciplină de ansamblu îşi pot manifesta forţa coezivă în pofida anilor despărţitori; în care unor vechi succese li s-au alăturat realizări de ultimă oră, împletindu-se într-o inspirată sinteză cele două principale direcţii ale conduitei repertoriale: cea iniţială, a propagării cântecului de pe toate meridianele, şi cea ulterior adăugată, a tălmăcirii unora dintre cele mai reprezentative pagini din muzica corală românească, clasică şi contemporană. A fost, într-un fel, un concert al unor invizibile şi totodată palpabile punţi spirituale: în primul rând între soliştii vocali şi instrumentali mai vechi (**Emilia Forgacs, Lilia Iorga-Harabagiu, Alexandru Boatcă, Villy Marcu, Vasile Negură, Marcel Tirian, Victor Huminic, Anton Perca, Carmen Herghelegiu**) sau mai noi (**Manuela Potopencu, Dieter Rell, Paul Dumitraşcu, Adrian Radu, Constantin Tălmaciu, Lica Stoiciu**), între generaţiile de compozitori (*Chindia* lui Alexandru Paşcanu - *„Şi alte variaţiuni”* - alături de *Hora Staccato* al lui Grigoraş Dinicu, *Hop şi şe* de Achim Stoia alături de Vasile Spătărelu - *Dor de Bacovia* şi Corneliu Cezar - *Flăcări şi roţi*), între cântecul românesc şi cel de pe alte meleaguri (şi în afara multicolorului buchet de prelucrări ale unor melodii populare se cer scoase în relief cele două amuzante şi în acelaşi timp dificile ca execuţie parodii muzicale - *Temă cu variaţiuni* de W. Schumann şi *Salata italiană* de R. Genee şi R. Herzl; aş mai aminti şi grecescul *Sirtaki*, a cărui telurică trepidaţie s-a constituit parcă în ecoul *Ciuleandrei* - coloana vertebrală a piesei corale *Din cântecele Mariei*, semnată de Valentin Timaru).

Şi, peste toate acestea, frumuseţile intrinseci ale cântării, care, sugerate deja în treacăt, se cer subliniate final. Parcă mai mult ca oricând (poate şi datorită crescutei amplori sonore) am avut sentimentul că ne aflăm în faţa unei orgi umane, vibrând pe o largă gamă de posibilităţi expresive, legate de o infinitate de modalităţi de atac şi nuanţare. Fie ca ecourile profunde stârnite de acest concert memorabil în sufletele

Scanned with OKEN Scanner

noastre să ofere coralei „Cantores amicitiae" şi dirijorului Nicolae Gâscă acel oxigen vivifiant care să le ajute să se menţină şi de acum înainte cu aceeaşi strălucire pe superba orbită artistică pe care s-au plasat.

CRONICA, XXI, nr. 16, 18 aprilie 1986, p. 7 („Actualitatea culturală").

Arhitecturi sonore

Urmărindu-l pe Horia Andreescu evoluând la pupitru, ai sentimentul unei adânciri în masa orchestrală, pe care gestul dirijoral (precis şi totuşi suplu, economicos şi totuşi fin nuanţat, de o discreţie sobră şi totuşi nu lipsit de momente de spectaculozitate) pare a o modela dinlăuntru în afară. În fapt, cred că este vorba, pe de o parte, de o foarte temeinică înţelegere şi stăpânire la nivelul logicii arhitectonice a partiturilor abordate (de la micro- la macrostructură), iar pe de altă parte de capacitatea de a simţi simultan această logică în specificitatea proiecţiei sale în concretul sonor muzical, cu cele două dimensiuni ale acestuia: cea temporală (respectiv succesiunea ritmic reglată a subdiviziunilor discursului) şi cea spaţială (respectiv diversificarea timbrală, implicând uneori complexe stratificări coloristice).

Pe deplin ilustrativă poate fi socotită în acest sens chiar prima lucrare înscrisă în programul susţinut împreună cu colectivul simfonic ieşean, *Ison I* de Ştefan Niculescu, o concentrată piesă orchestrală cu o caracteristică mişcare de undă, succesiv comprimată şi dilatată, căreia Horia Andreescu, prin rafinata mânuire a schimburilor instrumentale, prin abila reglare a deplasărilor în spaţiul sonor, i-a conferit o mare bogăţie de nuanţe, revelându-i nebănuite frumuseţi.

Desigur, parcurgerea *Simfoniei I-a* de Gustav Mahler i-a oferit tânărului muzician un teren mai vast de desfăşurare. Am putut astfel aprecia, dincolo de farmecul intrinsec pe care îl degajă spontan acest original opus simfonic (prin tematica de mare pregnanţă, prin contrastele expresive, prin ingeniozitatea tratării formale), o veritabilă strategie a construcţiei interpretative, edificată cu scrupulozitate din aproape în aproape, dar totodată cu o fermă viziune de ansamblu, permiţând o captivantă susţinere, şi expresivă, şi tensională.

Pentru momentul solistic al acestui simfonic, dirijorul Horia Andreescu a colaborat cu violonistul Daniel Podlovschi. Aplecat asupra sunetului şi dominat de o viziune contemplativ-lirică, Daniel Podlovschi ne-a oferit partitura *Concertului în Re major pentru vioară* de Beethoven într-o versiune interpretativă statică, căreia, fără

Scanned with OKEN Scanner

a căuta s-o modifice, Horia Andreescu i-a conferit totuşi unitate, exact în această ordine de înţelegere.

CRONICA, XXI, nr. 17, 25 aprilie 1986, p. 7 („Actualitatea culturală").

Primă audiţie

O nouă creaţie a lui Dumitru Bughici - *Simfonia „Romantică"* - a putut fi audiată în primă audiţie absolută în sala Filarmonicii „Moldova", în tălmăcirea dirijorului George Vintilă. Execuţia pedant pusă la punct a situat într-o lumină favorabilă lucrarea, care este, probabil, una dintre cele mai reuşite din câte a semnat până acum acest compozitor deosebit de prolific.

Încheiat prin exuberanta învârtejire sonoră a *Uverturii* la *Opera „Ruslan şi Ludmila"* de Glinka, simfonicul dirijat de George Vintilă a implicat şi participarea solistică a doi tineri instrumentişti - violonistul Bogdan Bobocea şi pianista Olga Bolocan, ambii studenţi ai Conservatorului „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti. Ca interpret al celui de *al doilea Concert pentru vioară şi orchestră* de Mozart, Bogdan Bobocea a demonstrat o bună pregătire tehnică, un arcuş suplu, apt de fine nuanţări; unele imprecizii (de ordin mai ales ritmic) precum şi o oarecare lipsă de consecvenţă pe linia concentrării expresive vor trebui să constituie obiectul unor ulterioare remedieri. În acest sens, Olga Bolocan (al cărei stress emoţional s-a manifestat printr-un supărător exces de agitaţie în timpul pauzelor solistice, care va trebui de asemenea controlat pe viitor) a vădit un plus de maturitate concepţională în parcurgerea *„Imperialului"* beethovenian, susţinută de o tehnică sigură, robustă. Desigur, independent de micile deficienţe inerente perioadei de formare, este vorba de doi instrumentişti cu mari posibilităţi de evoluţie, de la care se pot aştepta în continuare realizări frumoase.

CRONICA, XXI, nr. 20, 16 mai 1986, p. 3.

Tineri interpreţi

Numărul mare de participanţi înregistrat în seara recitalului pianistic susţinut de fraţii Samir şi Liliana Golescu în sala Filarmonicii „Moldova" s-a constituit într-o dovadă vie a faptului că cei doi interpreţi (primul, elev în clasa a XI-a la Liceul de artă „Octav Băncilă", cea de a doua, studentă în anul III la Conservatorul „George Enescu") au încetat de a fi nişte anonimi pentru publicul ieşean. Deşi fraţi, Samir şi

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Liliana Golescu vibrează în registre diferite de sensibilitate, completându-se, într-un fel, reciproc.

Samir Golescu este parcă făcut să evolueze în faţa unei săli mari, cu cât mai mulţi ascultători pe care să-i cucerească. Sunetul său a câştigat mult în amploare şi plasticitate sonoră, frazarea are incisivitate şi în acelaşi timp căldură. *Tempo*-urile mari sunt abordate frontal, fără temeri, şi susţinute cu brio. Eşti captat, urmărindu-l, de intensitatea cu care trăieşte fiecare moment al desfăşurării discursului muzical, de bogăţia expresivă pe care este capabil s-o activeze; îi admiri forţa de susţinere tocmai în condiţiile acestei participări emoţionale. Şi programul nu a fost mic: trei *Poloneze* (*op. 40 nr. 1 şi 2 în La major* şi *do minor, op. 53 în La bemol major*), *Nocturna în Fa diez major op. 15 nr. 2, Scherzo op. 31 în si bemol minor, Fantezia op. 49 în fa minor*, toate de Fr. Chopin, iar ca supliment o *Mazurcă* de Chopin şi *Mephisto-Valse* de Liszt!

Prin plusul de maturizare dar şi prin temperament, Liliana Golescu este mai interiorizată. Partiturile abordate (lucrări de Schumann: *Fantezia op. 17 în Do major* şi *Variaţiunile Abegg op. 1*, iar ca supliment patru *Preludii* de Chopin) au fost migălos cizelate, execuţia degajând un armonios echilibru, o frumuseţe izvorâtă în egală măsură din coloritul timbral şi din liniile pure ale frazelor în unduioasa sau abrupta lor corelare. Deşi mare, tehnica sa este etalată fără ostentaţie, supusă fiind sensurilor poetice, viziunii de ansamblu.

Se poate afirma că recentul recital comun i-a relevat pe fraţii Samir şi Liliana Golescu, mai mult ca oricând până acum, ca pe nişte autentice personalităţi artistice în formare.

CRONICA, XXI, nr. 21, 23 mai 1986, p. 3.

„Zilele muzicii româneşti" - Concertul inaugural

Început prin acordurile dens-solemne, de caldă vibraţie ale *Imnului pentru cor, pian şi orchestră „Mărire ţie, patria mea"* de Mihail Jora (pe versuri de Mariana Dumitrescu), concertul de deschidere a celei de a IX-a ediţii a „Zilelor muzicii româneşti" a marcat, la modul evenimentului muzical absolut, o nouă naştere întru publică împărtăşire, printr-o interpretare magnifică, a unei lucrări magnifice - *Oratoriul „Pe urmele lui Horea"* de Sigismund Toduţă, făcându-ne să simţim parcă mai mult ca oricând în ce măsură o creaţie muzicală care cumulează în alcătuirea sa

înaltă măiestrie componistică, semnificații adânci și har autentic poate să înnobileze sufletele, să înflăcăreze inimile.

La baza monumentalului edificiu oratorial se află un grupaj de versuri populare. Muzica poartă acest text pe valurile sale în secvențe de o mare diversitate și totodată ingeniozitate a soluțiilor componistice, pregnanța expresivă îngemănându-se cu frumosul sonor de cea mai aleasă substanță.

La pupitrul orchestrei simfonice a Filarmonicii din Cluj-Napoca (căreia i s-au alăturat corul aceleiași prestigioase instituții, pregătit de **Florentin Mihăiescu** precum și corul de bărbați al Filarmonicii „Moldova" din Iași, condus de **Ion Pavalache**) dirijorul **Emil Simon** a pus în cea mai favorabilă lumină toate caratele valorice ale *Oratoriului „Pe urmele lui Horea"* de Sigismund Toduță, într-o execuție de o copleșitoare încărcătură emoțională. Instrumente și voci (celor corale de o admirabilă omogenitate și plasticitate alăturându-li-se cele solistice, în egală măsură valoroase și perfect implantate în specificul muzicii ale basului **Iulian Jurja**, tenorului **Ion Micu**, basului **Mircea Moisa**), s-au împletit sub bagheta sa experimentată, fermă și totodată extrem de sensibilă, într-o unică, incandescentă fervoare.

CRONICA, XXI, nr. 22, 30 mai 1986, p. 3.

Concert final

După o săptămână de o bogăție și o varietate a substanței muzicale autohtone ce mă face să situez cea de a IX-a ediție a „Zilelor muzicii românești" printre cele mai consistente valoric din câte s-au succedat la Iași începând cu anul 1973 - anul inaugural, i-a reveni colectivului artistic al Filarmonicii „Moldova" sub bagheta lui **Ion Baciu** cinstea și totodată prilejul unei fastuoase încheieri.

Programul ales a fost destul de încărcat: o lucrare *vocal-simfonică* (*Cantata „Solstițiu"* din ciclul *Flăcări de sânge* de Dumitru Capoianu, *pentru cor, orchestră și recitator*), două lucrări *concertante* (*Concertul pentru vioară, violoncel și orchestră* de Anatol Vieru și *„Cantos" pentru saxofon și orchestră* de Ștefan Niculescu) și o *simfonie* (*Simfonia a IV-a* de Pascal Bentoiu). În plus, fiind vorba de muzici foarte diferite ca problematică de limbaj și ca stil, marcate printr-un pronunțat inedit al soluțiilor componistice și purtând (cu excepția celei semnate de Anatol Vieru) însemnul primei audiții ieșene, interpreții au avut a se confrunta cu dificultăți deloc neglijabile.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Concertul în sine s-a prezentat însă ca un întreg armonios, la aceasta contribuind inspirata eşalonare a lucrărilor, care a permis o reconfortantă complementaritate şi, implicit, o receptare profitabilă din toate punctele de vedere de la cel al asimilării auditive propriu-zise la cel al participării sensoriale şi, în ultimă instanţă, emoţionale. Execuţia a fost vie, sugestivă, comunicativă, fiind marcată de acea notă personală pe care are darul de a o imprima dirijorul **Ion Baciu** în momentele sale de maximă creativitate interpretativă. Totodată, fiecare dintre cele patru lucrări a fost modelată cu pregnanţă în specificitatea sa. Astfel, lucrarea lui Dumitru Capoianu s-a impus în primul rând prin forţa de impact a mesajului încifrat în text (de remarcat că, departe de a împieta asupra reuşitei interpretative, suplinirea unei participări actoriceşti profesioniste prin intervenţia însuşi compozitorului a adus desfăşurării un plus de autenticitate) şi apoi prin masivitatea rostirii corale (dirijor **Ion Pavalache**), orchestra într-o formulă aparte având doar rolul unor sugestive sublinieri. Încadrat în catalogul creaţiei sale ca *Simfonia a III-a concertantă* şi prezentând, deci, o ambivalenţă de gen, *„Cantos"* de Ştefan Niculescu implică în desfăşurarea sa monolitică o scriitură orchestrală de o mare complexitate coloristică, dificil de cuprins, atât interpretativ cât şi auditiv, într-o primă abordare, dar dezvăluindu-şi farmecul incontestabil şi, aş spune, chiar irezistibil, în reluare, apelul la intonaţiile muzicii bizantine având în acest sens un cuvânt greu de spus, ca şi prezenţa timbrurilor atât de speciale ale familiei de saxofoane, care şi-au găsit în saxofonistul francez **Daniel Kientzy** (una dintre revelaţiile acestor „Zile...") un mânuitor fabulos. Acestor lumi intens colorate i-a fost opusă cea paşnic-monocromă a celorlalte două lucrări, înglobând însă un rafinament deosebit în sfera travaliului componistic de detaliu, pe baza apelului atât la procedee tehnice tradiţionale, cât şi la arsenalul structuralist contemporan. Şi *Concertul* lui Anatol Vieru (care i-a avut ca solişti pe violonistul **Daniel Podlovschi** şi pe violoncelistul **Alexandru Moroşanu**, foarte bine coordonaţi tehnic şi expresiv), şi (poate **mai ales**) *Simfonia a IV-a* de Pascal Bentoiu s-au bucurat de o entuziastă primire din partea ascultătorilor, interpretarea atingând, în cazul acestor compoziţii finale, maximum de precizie şi elocvenţă.

CRONICA, XXI, nr. 23, 6 iunie 1986, p.3.

Trio-ul „Syrinx"

Precedat de ecoul unor frumoase izbânzi în competiţii naţionale şi internaţionale, recentul recital ieşean al *trio*-ului de suflători „Syrinx" al Filarmonicii

din Bacău (**Dorel Raicu** - flaut, **Dorin Gliga** - oboi şi **Pavel Ionescu** - fagot) nu a făcut decât să confirme o sumă de calităţi de fond ale acestei tinere dar foarte valoroase formaţii, calităţi care s-ar putea sintetiza prin două cuvinte: entuziasm şi profesionalitate. Acurateţea intonaţională (sesizabilă atât individual cât şi în rotunjirile armonice de grup), precizia şi totodată maleabilitatea tehnică, calitatea sonoră deosebită (implicând şi un larg spectru coloristic), strădania conştientă de adecvare stilistică permit celor trei interpreţi să parcurgă pagini dintre cele mai diferite la modul şi interesant, şi atrăgător.

Programul a avut o alcătuire bine gândită: pe de o parte muzică preclasică (*Sonate* de P. Prowo, G. Fr. Händel şi G. Ph. Telemann, etalând diverse nuanţe de lirism într-o scriitură aerisită, cu fraze largi, destinse) şi clasică (*Trio-ul Londonez nr. 3* de J. Haydn, utilizând cu un plus de eficienţă diferenţierile de timbru specifice şi angajând în acelaşi timp cele trei instrumente pe traiectoria unor evoluţii tematice mai individualizate); pe de altă parte muzică contemporană („*Florilegiu*" de Liviu Dănceanu - un *diptic* de certă coloratură modală şi de o surprinzătoare „cumineţenie" armonică, „*Trei dedicaţii*" de Jaroslav Vereshehagin - lucrare cu o scriitură mai elaborată, permiţând succesiva expansiune solistică a celor trei protagonişti şi, în sfârşit, *Concertino* de Viorel Munteanu din ciclul „*Omagiu poetului Lucian Blaga*" - compoziţie complexă, care atât prin măiestria scriiturii instrumentale cât şi prin bogăţia, pregnanţa şi adâncimea emoţională se situează printre reuşitele majore ale compozitorului ieşean).

Trio-ul „Syrinx" s-a mişcat cu dezinvoltură în tot acest univers muzical, într-un *crescendo* al participării cu punctul de culminaţie în final, oferind participanţilor o seară de aleasă desfătare estetică.

CRONICA, XXI, nr. 25, 20 iunie 1986, p. 3.

Final de stagiune

Cele trei concerte care s-au succedat la încheierea actualei stagiuni şi care au pendulat din punct de vedere repertorial între clasicism (Mozart, Beethoven) şi romantismul târziu, policromic diferenţiat, al unor Ceaikovski, Brahms sau Mussorgski (numele de mai mică rezonanţă al lui Ludwig Spohr alăturând şi un moment inedit), au înregistrat la nivelul execuţiei o serie de reliefuri notabile.

Dirijând destul de mult în această stagiune, **George Vintilă** şi-a dat din plin măsura capacităţii sale interpretative, parvenind la realizări artistice fără cusur sub raportul onestităţii profesionale şi (lucru poate şi mai preţios!) străbătute totodată de o

Scanned with OKEN Scanner

vibrație sufletească constantă, generată de bucuria total sinceră de a face muzică. În acest sens, ultimul simfonic pe care l-a dirijat (şi care a cuprins ca program orchestral *Uvertura* la *Opera „Nunta lui Figaro"* de Mozart şi *Simfonia a V-a* de Ceaikovski) s-a constituit într-un moment culminant, de penetrantă încărcătură emoțională. Ca solist al *primului Concert pentru vioară şi orchestră* de Mozart, **Rudolf Fatyol** a captat atenția prin arcuşul sigur şi în acelaşi timp relaxat (favorizând precizie de atac, o frazare de lungă respirație, o elastică mânuire a nuanțelor) şi prin deosebita calitate a sunetului (a cărui bogăție de armonice, modelată printr-un *vibrato* bine dozat din punct de vedere stilistic, îi permite atât evidențierea timbrală cât şi organica încadrare în orchestră).

În contextul celor două pagini beethoveniene - *Uvertura „Coriolan"* şi *Simfonia a VIII-a în Fa major* - pe care dirijorul **Ludovic Bacs** le-a prezentat în programul său ieşean (conferindu-le o execuție precisă, de o vigoare incisivă), pianistul **Jeno Jandö** (Ungaria) s-a înscris cu un nou interludiu mozartian - *Concertul în Mi bemol major K. V. 271.* Am asistat la o tălmăcire de înaltă clasă, cu adevărat memorabilă, relevând un interpret sensibil şi profund, care are efectiv ceva de spus şi care dispune de absolut toate mijloacele pentru a o face (de la tehnica de o suplețe extraordinară, la capacitatea de a se identifica total cu universul sonor încifrat în partitură).

Deşi marcată de oboseală (fapt evident mai ales în partida alămurilor, care au fost nu o dată în dezacord intonațional), orchestra a reuşit totuşi, sub bagheta atât de energică şi entuziastă încă a lui **Emanuel Elenescu**, să dea un caracter festiv simfonicului final. Început prin *Uvertura academică* de Brahms, acesta a continuat cu *Concertul pentru cvartet de coarde şi orchestră* de L. Spohr (compozitor german din prima jumătate a sec. XIX), o lucrare care fără a proba o deosebită substanțialitate muzicală, are destule calități pentru a se face ascultată cu plăcere. În cazul de față, contribuția *cvartetului* **„Voces"** a fost, fără îndoială, hotărâtoare, nu numai prin precizia de filigran a execuției ci şi prin suflul expresiv, prin multitudinea de fațete coloristice relevate în dialogul cu orchestra. În sfârşit, cu fastuoasele imagini muzicale ale *Suitei „Tablouri dintr-o expoziție"* de Mussorgski-Ravel s-a pus punct acestei stagiuni, în aplauzele entuziaste ale unui public care ştie să aprecieze ceea ce i se dă cu har artistic şi dăruire.

CRONICA, XXI, nr. 26, 27 iunie 1986, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Tineri interpreți

Ultimele două concerte „de concerte" dirijate de **Ion Baciu** la pupitrul orchestrei ieşene (într-o generoasă extrapolare a stagiunii simfonice curente, tocmai încheiate) au oferit un cadru profesional corespunzător unor noi manifestări juvenile în sfera interpretării instrumentale solistice, demne de tot interesul, atât prin nivelul de moment al realizării cât şi prin ceea ce acesta a putut include ca prefigurare a unor traiecte evolutive ulterioare.

În opțiunea repertorială (vizând implicit şi capacitatea naturală a tinerilor interpreți de a se autodomina şi de a stăpâni totodată partitura abordată) s-au conturat astfel două direcții: cea a artisticului şi cea a spectaculosului - cu fireşti zone de interferență.

Pentru cea dintâi ar fi de citat în primul rând pianista **Liliana Golescu** (studentă în anul III la Conservatorul „George Enescu"), care a realizat o tălmăcire finisată, sensibilă, bine construită a *Concertului în la minor* de R. Schumann; apoi elevii (din clasa a IX-a a Liceului de Artă „Octav Bncilă") **Irina Lăeţu** - vioară (care în părțile a II-a şi a III-a ale *Concertului nr. 2 în re minor* de H. Wieniawski a demonstrat o tehnică instrumentală echilibrat stăpânită ca acuratețe, expresivitate şi velocitate) şi **Ionuț Diaconu** - pian (perfect adecvat ca stil şi gândire constructivă *Concertului în Sol major* de Mozart, etalând o tehnică pianistică aerisită, cu sonorități pure şi în acelaşi timp delicat colorate). Pentru cea de a doua direcție amintită sunt de menționat ceilalți doi interpreți (ambii elevi în clasa a XI-a a aceluiaşi liceu): violonistul **Ionuț Măzăreanu** (care a interpretat cu vigoare şi aplomb - chiar dacă cu unele licențe intonaționale - prima parte din *Concertul nr. 1 în Re major* de Paganini) şi pianistul **Samir Golescu** (într-o execuție a *Concertului nr. 1 în si bemol minor* de Ceaikovski, care, perfectibilă la nivelul detaliului, s-a impus prin forța de susținere şi de transmisie emoțională).

CRONICA, XXI, nr. 27, 4 iulie 1986, p. 3.

Stagiune studențească

Ca în fiecare început de vară, de zece ani încoace, studenții Conservatorului „George Enescu" din Iaşi şi-au realizat obligațiile de practică profesională în cadrul unei stagiuni muzicale complex ramificate, în intenția de a interesa un public cât mai larg şi variat. Sala „Coloanelor" şi sala „Studio" ale Conservatorului, Aula „M.

Scanned with OKEN Scanner

Eminescu" a Universității „Al. I. Cuza", sala „Coandă" a Palatului Culturii sau Biblioteca „Gh. Asachi", Muzeul „M. Kogălniceanu", Casa de cultură a tineretului şi studenților, Filarmonica „Moldova" sau Opera Română din Iaşi ca şi numeroase întreprinderi ieşene au găzduit manifestări diferite, de la recitalul individual, instrumental sau vocal (şi ar fi de menționat recitalurile pianistice prezentate de absolventele **Cezara Dumitriu** şi **Tatiana Pocinog-Botezatu**, de **Andras Farkas** - cu două deosebit de complexe programe sau de studentul în anul I **Lucian Zidaru**, recitalurile violoncelistice semnate de **Florică Costinel** şi **Mihaela Balbuzan**, recitalul absolventului fagotist **Eremia Breşneni**), la muzica de cameră implicând participarea de grup în felurite ipostaze (aş sublinia în acest sens participarea *cvartetului* de coarde format din **Artorex Căuneac** şi **Virgil Iuriciuc** - viori I şi II, **Mirela Jijăiescu** - violă, **Laurențiu Gherman** - violoncel), de la podiumul concertant (pianista **Liliana Golescu** ca solistă a *Concertului* de Schumann) sau operistic (soprana **Adriana Mesteş** - rolul Gildei în *„Rigoletto"* de Verdi, soprana **Manuele Potopencu** - Regina nopții în *„Flautul fermecat"* de Mozart) la concertul coral (corala „Cantores amicitiae") sau spectacolul liric integral (*Comedia „Farse medievale"* de Cristian Misievici). Desigur, nivelul nu a fost întotdeauna egal (şi citările de mai sus, evident şi totodată inevitabil lacunare, au marcat implicit o selecție calitativă). S-a făcut însă simțită în mod constant o certă onestitate interpretativă, o pregătire serioasă cu şanse de a fructifica în viitor atât în sfera profesionalismului de mare anvergură, cât şi în cea (poate mai puțin spectaculoasă în aparență dar socialmente egal de necesară) a propagării muzicii pe calea integrării în învățământ, sau în cadrul unor formații orchestrale sau de teatru muzical.

CRONICA, XXI, nr. 28, 11 iulie 1986, p. 7.

„Enescu - Orfeul moldav"

Ca la orice început de septembrie - din 1980 încoace - şi-n acest an aşezământul de cultură „George Enescu" din Tescani-județul Bacău a găzduit suita de manifestări muzicale grupate sub genericul „Enescu - Orfeul moldav", care şi-a câştigat, în timp, un frumos prestigiu, judecând după masiva afluență de public la actuala ediție (a VII-a la număr).

Cele trei după-amieze muzicale consecutive au înmănunchiat participări interpretative diverse, în cadrul unor programe variate, consistente, interesante, cărora prezentarea unor critici muzicologi precum **Eugen Pricope**, **Alfred Hoffmann** sau

Scanned with OKEN Scanner

Smaranda Oţeanu le-a conferit un spor de solemnitate şi eficienţă educativă. Prima dintre acestea a fost dominată de evoluţia orchestrei de cameră „Tescana" dirijată de Ovidiu Bălan, programul debutând prin parcurgerea fragmentară (părţile a II-a şi a III-a), cu caracter oarecum experimental, în versiune orchestrală, a *Octetului în Do major* de George Enescu. Evident, neobositul şi entuziastul dirijor băcăuan a fost tentat de amploarea sonoră oferită de orchestra de coarde (faţă de dublul cvartet original) şi de efectele expresive decurgând din aceasta. Dozajul coloristic s-ar mai cere însă regândit, mai ales din punctul de vedere al ponderii fiecărei teme, în confruntare cu gândirea de bază a compozitorului. Două lucrări clasice (*Concertul pentru violoncel şi orchestră în Do major* de Haydn şi *Simfonia nr. 18 în Fa major* de Mozart) i-au dat prilejul apoi formaţiei „Tescana" să-şi demonstreze suplimentar disciplina de ansamblu, iar dirijorului - disponibilităţile stilistice. Ca solist, tânărul violoncelist Marin Cazacu s-a impus printr-un cânt concentrat, şlefuit de la sunetul pur la linia melodică de amplă respiraţie, culoarea timbrală fiind înnobilată, pe toată gama destul de largă a nuanţelor şi registrelor, atât în cantilenă cât şi în pasajele de virtuozitate. Intercalată în acest program, participarea baritonului David Ohanezian (cu vocea sa „tunătoare", despicând parcă aerul în rezonanţe de clopot de catedrală, cu virtuţile sale de autentic tragedian) într-o arie din „*Lohengrin*" de Wagner şi în două semnificative decupaje din enescianul „*Oedip*", a impresionat profund.

Oarecum timid în acompanierea acestui cântăreţ, făcut să domine suveran chiar şi masivitatea orchestrală, pianistul Mihai Ungureanu a fost foarte eficient în cea de a doua după-amiază, când a secondat-o pe mezzosoprana Martha Kessler într-un program inspirat alcătuit (*arii* de Bach şi Vivaldi, *lieduri* de Mihail Jora), care i-a permis distinsei cântăreţe să-şi etaleze vocea atât de frumos timbrată şi stilul interpretativ caracteristic. În continuare, trompetistul Petrică Nancu, instrumentist de excepţie, a servit admirabil prin cursivitatea suplu-nostalgică a cântului său „*Legenda*" *pentru trompetă şi pian* de George Enescu (de remarcat participarea pianistică sensibilă a Silviei Savu). Momentul de vârf al acestui concert şi, cred, al întregii acestei ediţii a anualei „Enescu - Orfeul moldav" (care în întregul său, prin nivelul general atins, obligă cronicarul să jongleze cu superlative), a fost realizat de *duo*-ul Andrei Agoston - vioară şi Ferdinant Weiss - pian. Ceea ce a particularizat evoluţia celor doi instrumentişti-artişti se datorează unei lungi colaborări, cele două versiuni interpretative (a *Sonatei a doua* de Enescu şi a *Sonatei* „*Kreutzer*" de Beethoven) având ceva din migala preţioasă a unor vechi sculpturi orientale în fildeş, asociată însă unei intense trăiri a sensurilor expresive.

Scanned with OKEN Scanner

Ultimul dintre cele trei concerte a avut o alcătuire menită să incite şi chiar să şocheze: muzică de Enescu şi muzică de jazz. Combinaţia s-a dovedit în final bine gândită şi extrem de atrăgătoare, cu atât mai mult cu cât, în cazul lui Enescu, a fost vorba de *Sonata a treia „în caracter popular românesc"* (în tălmăcirea plină de poezie şi de prospeţime totodată a *duo*-ului **Luminiţa Petre Rogacev** - vioară şi **Mihai Ungureanu** - pian), iar muzica de jazz a fost servită la nivelul unui **Jonny Răducanu** (pian) şi al formaţiei **„Gondi"** (**Dan Ionescu** şi **Anton Kun** - chitară, **Ionel Bota** - contrabass, **Eugen Gondi** - percuţie), adică într-o manieră de bun gust şi talent.

CRONICA, XXI, nr. 38, 19 septembrie 1986, p. 3.

O nouă stagiune simfonică

Înfrăţiţi pe podiumul de concert în cea dintâi manifestare a noii stagiuni simfonice ieşene, dirijorul **Ion Baciu** şi violonistul **Ştefan Ruha** au lăsat ambii impresia unei reconfortante autoregăsiri într-un mediu vital optim, rezultând în egală măsură din ambianţa sonoră de o anume încărcătură emoţională creată de lucrările abordate şi din efluviile de simpatie emanate de un public constituit într-o masă densă, compactă, tensionată de bucuroasa aşteptare a frumosului muzical.

Programul a fost alcătuit pe principiile necondiţionatei atractivităţi, lipsa unui relief repertorial cu o eventuală rezonanţă festivă fiind compensată prin sensul de firească continuitate la lungul şir al stagiunilor precedente, dat de succesiunea unor titluri precum *Suita* din *Baletul „Romeo şi Julieta"* de S. Prokofiev, *Concertul pentru vioară şi orchestră* de F. Mendelssohn-Bartholdy şi *Fantezia scoţiană pentru vioară şi orchestră* de M. Bruch (această din urmă piesă venind totuşi cu un indice de noutate, fiind mai rar cântată).

În *Suita* lui Prokofiev, **Ion Baciu** s-a mişcat degajat, orientând evoluţia orchestrei pe temeiul unei concepţii interpretative bine clarificate, din care nu a lipsit însă plăcerea spontană a unor sonorităţi bine reuşite, fie ele de maximă penetraţie (încărcate de dramatism sau chiar tragism, strălucitoare sau sarcastice), fie delicat pastelate. O sănătoasă stăpânire a pulsaţiei ritmice în diferitele sale ipostaze (de la frenezia dezlănţuită la molcoma unduire, cu diverse şi subtile gradaţii intermediare) a contribuit în plus la conturarea unei execuţii captivante.

Participarea violonistului **Ştefan Ruha** s-a constituit într-un triumf al expansivităţii lirice, favorizat atât de partiturile celor două lucrări romantice, cât şi de

Scanned with OKEN Scanner

disponibilitățile sale naturale, între care sunetele superbe pe care le obține din vioară au fost în acest caz pe primul loc.

CRONICA, XXI, nr. 40, 3 octombrie 1986, p. 3.

Un solilocviu sui generis

Odată cu cel de al doilea simfonic al noii stagiuni (din dorința parcă de a nu „trăda" un obicei se pare temeinic înrădăcinat de o bună bucată de vreme la Filarmonica ieșeană) a apărut și primul „accident" repertorial: *„Preludiul la unison"* (din *Suita I-a*) de George Enescu, anunțat pe afiș și în programul de sală, a fost înlocuit *ad hoc* prin *Uvertura academică* de Brahms. A sunat frumos, ce-i drept, sub bagheta dirijorului George Vintilă, această muzică potrivită prin tematică și prin atmosfera sa tonic-solemnă începutului unui nou an de învățământ într-unul din principalele centre universitare ale țării. Am însă convingerea că la fel de frumos ar fi sunat și muzica enesciană. Cu atât mai mult cu cât colectivul simfonic ieșean se arată a fi într-o formă excelentă (așa cum am putut constata și din parcurgerea acelei minuni componistice care este *Simfonia nr. 40 în sol minor* de Mozart); o sonoritate temeinic prelucrată, rotunjită, bogat timbrată, disciplină ritmică, suplețe dinamică și agogică precum și o anume specifică vibrație emoțională, direct transmisibilă auditoriului, care animă atât foșnirea înfrățită a coardelor cât și expansiunea, solistică sau în variate combinații de grup, a suflătorilor, compartimentul percuției complementând adecvat, atunci când este cazul.

Partitura *Variațiunilor simfonice pentru pian și orchestră* de César Franck a fost recreată de pianistul Dan Atanasiu într-o viziune predominant contemplativă, cu insistență asupra valorilor intrinseci ale sonorităților instrumentului, pe care le mânuiește cu extraordinar rafinament (uneori, aș spune, în dauna cursivității și a viziunii de ansamblu). Orchestra a fost, astfel, doar parțial asimilată în acest solilocviu pianistic, continuat pe aceeași undă de interiorizat și confesiv lirism în *Nocturna în Sol major op. 37 nr. 2* de Chopin și în *Adagio*-ul din *Sonata în Fa major K. V. 260* de Mozart, oferite ca supliment la calda solicitate a publicului.

CRONICA, XXI, nr. 41, 10 octombrie 1986, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Viziuni interpretative

Paralelismul în interpretarea muzicală este o constantă firească, inevitabilă chiar, a vieții de concert curente, în condițiile în care aceasta (asigurată fiind atât de profesioniști consacrați cât și de tineri aflați „la porțile măiestriei" și adresându-se unui public aflat și el într-o continuă fluctuație) se bazează în primul rând pe **reluări repertoriale**. Fiecare protagonist, chiar dacă adeseori afiliat unor tendințe dominante la momentul respectiv (înțelegând prin aceasta și anumite rigori recunoscute și acceptate de stil), va veni cu nota sa particulară distinctivă, nu arareori dificil de evaluat pe o scară virtual infinită de posibilități de gradație.

Piesă de rezistență a repertoriului violonistic, *Concertul în Re major* de Joh. Brahms pune astfel pe interpret în situația de a se confrunta nu numai cu o partitură deosebit de pretențioasă sub raport tehnic și expresiv, ci și cu o sumă impresionantă de modele anterioare de realizare. Din această perspectivă, versiunea oferită melomanilor ieșeni de către violonistul sovietic **Levon Ambarțunian** a apărut oarecum săracă, simplificată, asemenea unui desen limpede și viguros trasat dar căruia îi lipsește perspectiva de adâncime. Poate de aceea, date fiind temperamentul solistic incontestabil și solida disciplină tehnică, execuția a fost mai convingătoare în finalul concertului (reluat de altfel, cu un plus de aplomb chiar, la cererea publicului) decât în primele două părți, care ar fi cerut o mai mare suplețe expresivă și o sonoritate violonistică mai generos timbrată.

Condusă de dirijorul **Ion Baciu**, evoluția din acest simfonic a orchestrei Filarmonicii „Moldova" a înregistrat o similară potențare valorică, de la debutul prin miniaturalul *„Joc"* de Paul Constantinescu (căruia i-a fost reliefată vioiciunea ritmică și nedisimulatul parfum românesc) la replica promptă, de ireproșabilă colegialitate profesională, dată solistului oaspete și, în fine, la tălmăcirea inspirată a *Simfoniei „Din lumea nouă"* de A. Dvorak, care prin căldura participării emoționale (de neuitat rămâne atmosfera realizată în partea lentă) și prin frumosul pur al unei execuții cizelate în cele mai fine articulații, s-a convertit într-o interpretare-eveniment, în cel mai bun și mai adevărat sens.

CRONICA, XXI, nr. 42, 17 octombrie 1986, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

„Recital" - Brahms

Ceea ce a umplut până la refuz sala Filarmonicii ieşene cu ocazia serii brahmsiene prezentate sub bagheta dirijorului **Ion Baciu**, nu a fost atât muzica marelui compozitor hamburghez, cât mai ales numele interpreţilor solişti şi în primul rând cel al pianistului francez **Pierre Etcheverry** (bine cunoscut din câteva spectaculoase apariţii anterioare), alături de care au figurat în program violonistul **Viny Pam** (tot din Franţa) şi violoncelistul **Alexandru Moroşanu**.

Simfonicul a avut o atmosferă aparte, rezultând din contrastul dintre nota de echilibrată împlinire sonoră, de temeinică „aşezare" în albia stilistică dată, de care a fost impregnată participarea dirijorului, orchestrei şi violoncelistului solist şi comportamentul interpretativ al foarte tinerilor instrumentişti oaspeţi francezi, plutind încă pe nisipurile mişcătoare ale incertitudinii concepţionale, conjugată uneori cu o excesivă subiectivitate emoţională.

Din acest punct de vedere judecând, chiar între cei doi protagonişti s-au sesizat diferenţe. Astfel, violonistul **Viny Pam** are un sunet plăcut dar care s-a dovedit destul de fragil vis-à-vis de exigenţele dinamice ale *Dublului concert pentru vioară, violoncel şi orchestră*. Din această cauză, deşi colaborarea cu **Alexandru Moroşanu** a fost în general bine coordonată intonaţional, ritmic şi chiar timbral şi ca intenţionalitate expresivă, în desfăşurarea generală a *Concertului* momentele solistice au fost nu o dată însoţite de o senzaţie de gol sonor. **Pierre Etheverry**, pe de altă parte, are toate datele unui dialog cu orchestra pe picior de egalitate. Partitura *Concertului pentru pian nr. 1 în re minor* o stăpâneşte bine dar poate mai mult în litera decât în spiritul ei. Excesiva nervozitate a atitudinii, gesturile exagerate patetic, nu întotdeauna justificate ca reflex al unei autentice trăiri, tuşeul aspru, frazarea abruptă, cu nuanţe agresive de rezonanţă expresionistă, au fost de natură să rezolve o latură poate reală a universului psihic brahmsian, nu fără a trezi însă nostalgia acelor carate de profunzime şi nobilă spiritualitate pe care în mod obişnuit le asociem acestei lucrări. *„Uvertura academică"*, prin care s-a rotunjit programul, s-a lăsat reaudiată cu plăcere, în versiunea foarte animată semnată de **Ion Baciu**.

CRONICA, XXI, nr. 43, 24 octombrie 1986, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

„Voces"

În arta interpretativă muzicală contemporană se poate sesiza o adevărată obsesie a perfecţiunii, urmărită nu o dată ca scop în sine, şi care tinde să devină obositoare. Remarca şi marele nostru Enescu cândva cum că în zilele noastre s-ar cânta „prea bine" în dauna substanţei muzicale.

Ascultându-i pe membrii cvartetului „Voces" (**Bujor Prelipcean, Anton Diaconu, Constantin Stanciu şi Dan Prelipcean**) în primul recital din această stagiune, mi s-a părut însă, dimpotrivă, că în ceea ce-i priveşte, pericolul pare depăşit. Disciplina de lucru a formaţiei, niciodată trădată, repertoriul vast, bogata experienţă concertistică şi, nu în ultimul rând, comuniunea de suflet cu publicul a determinat o mutare de accent înspre o execuţie degajată de orgoliul profesional, o execuţie despre care nu-ţi mai venea să te întrebi dacă este sau nu „perfectă". Uneori poate că nici nu era. În *Cvartetul op. 20 nr. 5* de J. Haydn, de pildă, cred că detaliile de tehnică şi de culoare timbrală (la modul individual şi în corelarea de ansamblu) nu au fost încă găsite în sensul unui precis relief stilistic, net delimitativ prin raportare la celelalte două lucrări care au urmat. Chiar această sondare a materiei sonore îşi avea însă farmecul ei aparte, făcându-te să-i uiţi pe interpreţi şi să urmăreşti în primul rând muzica.

Şi mă întreb dacă nu este cumva vorba chiar de un veritabil salt calitativ? De care cred că a beneficiat mai ales *Cvartetul op. 135* de L. van Beethoven, cântat nu ca ceva bine ştiut deja, ci cu sentimentul pătrunderii într-un univers sonor şi sufletesc ce se lăsa descoperit din nou, cu înfiorată emoţie, în adâncimile sale cutremurător de limpezi.

Cvartetul op. 44 nr. 2 de F. Mendelssohn-Bartholdy, cu alura sa concertantă şi cu debordanta sa cantabilitate, a adus o oportună degajare finală, oferind interpreţilor şi satisfacţia etalării viguroase a virtuozităţii instrumentale.

CRONICA, XXI, nr. 44, 31 octombrie 1986, p. 7.

Zilele muzicale „George Enescu"

<<În spiritul unei fertile tradiţii, chemate să rememoreze numeroasele prezenţe ale lui George Enescu la Timişoara, pe aceste tărâmuri româneşti ale muzicii, Filarmonica de stat „Banatul", în colaborare cu U.A.S.C.R. - Centrul Universitar Timişoara şi Colegiul criticilor muzicali al A.T.M. cultivă o idee prodigioasă prin

substanța sa morală, estetică și educativă: aceea de a încredința prioritar execuția patrimoniului componistic românesc și universal, în speță cel enescian, tinerilor, adică speranțelor, valorilor de mâine sau chiar de astăzi, ale artei interpretative românești>>.

Așa debutează caietul-program al bogatei succesiuni de manifestări muzicale desfășurate la Timișoara, la sfârșitul lunii octombrie, sub genericul **Zilele muzicale „George Enescu"** și care au înglobat, pe lângă participări ale formațiilor profesioniste locale (angajate simultan în sărbătorirea împlinirii a 115 ani de la înființarea unei „Societăți filarmonice" în orașul de pe Bega), o spectaculoasă **„Gală a tinerilor concertiști"**, constând din cinci seri de muzică concertantă și camerală de o ținută profesională cu totul remarcabilă.

Cei 11 tineri muzicieni (instrumentiști și cântăreți, unul singur elev bucureștean, ceilalți absolvenți ai celor trei conservatoare din țară), selectați judicios pe temeiul experienței acumulate de Colegiul criticilor muzicali în ultimii ani în cadrul a 34 de asemenea „gale", care au precedat-o pe cea recentă timișoreană în diferite centre muzicale ale țării (dintre care este greu de înțeles de ce Iașul a fost până în prezent exclus!), s-au constituit într-adevăr într-un barem viu al nivelurilor de vârf atinse în etapa actuală de arta interpretării muzicale, care se demonstrează astfel ca o componentă importantă, caracteristică a peisajului cultural românesc contemporan și care se cere ca atare menținută în continuare cu aceeași (dacă nu chiar cu sporită) grijă.

Respectându-se întrucâtva proporția reală din viața curentă de concert, au predominat pianiștii, șase la număr, care din care mai bun, începând cu **Valeriu Rogacev**, mezinul „galei", care a interpretat *Piesă de concert nr. 2* de Constantin Silvestri, *Sonata în si minor* de Fr. Liszt, *Sonata a VII-a în Si bemol major* de S. Prokofiev și *Concertul nr. 1 în mi minor* de Fr. Chopin cu o virtuozitate impregnată încă de tensiunea acerbă a competitivității, dar în același timp cu suplețe expresivă, cu evidente tendințe de angajare pe traiectoria căutării unor sensuri mai profunde. Cu dezinvoltură matură, **Andrei Deleanu** și **Mihai Ungureanu** (cunoscuți și publicului ieșean) au interpretat primul *Concertul în la minor* de Schumann, cel de al doilea monumentalul *Concert nr. 2 în Si bemol major* de Brahms. Apariție electrizantă, temperament „vulcanic" în cel mai bun sens - **Dana Borșan Amiraș**, care a realizat o tălmăcire cu adevărat memorabilă a *Concertului nr. 2 în La major* și a mai puțin cântatului *Dans macabru* de Fr. Liszt. Foarte interesanți, prin maniera de aprofundare a textului muzical și prin modul în care transcend tehnica instrumentală (în ambele cazuri remarcabilă) în favoarea laturii poetice sau rafinamentului coloristic, **Vlad Dimulescu** (*Sonata nr. 1 în fa diez minor* de George Enescu, *Rapsodiile în si minor* și

în sol minor op. 79 de Brahms şi *Concertul nr. 1 în si bemol minor* de Ceaikovski) şi **Carmen Mihalache Dimulescu** (*Sonata nr. 3 în si minor* de Chopin şi *Variaţiuni simfonice* de C. Franck).

Acest veritabil periplu pianistic a fost agrementat de alte trei prezenţe instrumentale: cornistul **Alexandru Marc** (care, ca interpret al *Concertului nr. 1 în Mi bemol major op. 11* de R. Strauss, a demonstrat o deosebită căldură expresivă pe fondul unei temeinice stăpâniri a instrumentului în datele sale de tehnică şi culoare), contrabasistul **Dorin Marc** (remarcabil în *Concertul nr. 2 în si minor* de G. Bottesini şi, mai ales, în *Sonata pentru contrabas solo* de Cornel Ţăranu), violonista **Dorina Mangra** (interpretă echilibrată şi profundă totodată, tinzând spre deplina clarificare a sensurilor partiturii - *Sonata nr. 1 pentru vioară şi pian* de S. Prokofiev, împreună cu **Andrei Deleanu** şi *Concertul în mi minor* de F. Mendelssohn-Bartholdy). Acestora li s-au mai adăugat şi doi cântăreţi: soprana de coloratură **Manuela Potopencu** (absolventă a Conservatorului „George Enescu" din Iaşi) şi basul **Gelu Oală**, prezenţi prin *lieduri* sau *arii* din opere specifice glasurilor lor, bine definite timbral şi cu certe perspective de evoluţie.

Nu voi încheia aceste rânduri înainte de a menţiona participarea constant eficientă a orchestrei simfonice a Filarmonicii „Banatul" sub bagheta dirijorilor **Remus Georgescu** (de numele căruia se leagă şi prezentarea în concertul inaugural a *Simfoniei a VII-a* de Pascal Bentoiu în primă audiţie absolută, în condiţii de execuţie apte a reliefa în aspectele sale distinctive această lucrare viguros reprezentativă pentru stilul de maturitate al compozitorului), **Petru Oschanitzky** şi **Petru Andriesei**.

CRONICA, XXI, nr. 46, 14 noiembrie 1986, p. 3.

Recitaluri

Conservatorul „George Enescu" a inaugurat de curând o nouă sală de audiţii muzicale şi de expoziţii de artă plastică, amenajată cu mult gust prin materializarea unui proiect al pictorului Dan Hatmanu, rectorul institutului, în perspectiva tocmai a acestei duble funcţionalităţi.

Succedând unei calde şi extrem de sugestive evocări a marelui pictor - deja octogenar - Corneliu Baba, realizată de strălucitul său emul Dan Hatmanu şi ilustrată printr-o suită de tablouri de o impresionantă forţă expresivă, două studente din anul I - violonista **Adriana Nedriţă** (clasa Leonid Popovici) şi pianista **Simona Scăunaş** (clasa Ioan Welt) au prezentat, într-o formulă interpretativă entuziasmantă, un recital

Scanned with OKEN Scanner

foarte consistent ca substanţă muzicală (Mozart - *Sonată pentru vioară şi pian, K. V. 379 în Sol major*, Beethoven - *Sonată pentru vioară şi pian op. 30 nr. 8 în Sol major*, Ysaye - *Sonata I-a pentru vioară solo* şi Vasile Spătărelu - *„4 Contraste" pentru vioară şi pian.* Chiar dacă perfectibil din unghiul unui proces firesc de maturizare profesională, de „aşezare" stilistică şi de aprofundare concepţională, acest recital s-a legitimat prin talentul de excepţie al protagonistelor (implicând şi o excelentă pregătire instrumentală) ca o împlinire în sine, debordând de tinerească vitalitate şi de sinceră comunicativitate şi rezistând ca atare în fiecare articulaţie a discursului sonor, care s-a etalat într-o mare bogăţie de faţete ale expresiei, de planuri dinamice, agogice şi coloristice.

Este sigur că asupra acestei intense direcţionări a suflului emoţional şi-a pus amprenta şi îndrumătorul la clasa de muzică de cameră al celor două tinere instrumentiste, pianistul atât de sensibil care este **Ioan Welt** şi pe care, printr-o fericită coincidenţă, am avut ocazia să-l urmăresc recent, în sala „Studio" a Conservatorului „Gheorge Dima" din Cluj-Napoca, într-un recital de *lieduri* (Gheorghe Dima, Achim Stoia, Joh. Brahms, G. Mahler), ca partener subtil şi profund al mezzosopranei **Maria Jana Stoia.** Aceasta, la rândul său, a avut o evoluţie vocală bine gradată, frumos timbrată în toate registrele şi totodată străbătută de acea vibraţie de adâncime care, singura, dă cu adevărat valoare actului interpretativ.

CRONICA, XXI, nr. 49, 5 decembrie 1986, p. 3.

Concurs de creaţie şi interpretare muzicală

Între 27 şi 30 noiembrie, Conservatorul clujean a fost pentru a treia oară gazda deosebit de primitoare a **Concursului de creaţie şi interpretare muzicală „Gheorghe Dima".** Ramificaţie importantă a Festivalului naţional „Cântarea României", acest concurs (la a cărui organizare au adus o substanţială contribuţie Comitetul judeţean U.T.C. Cluj-Napoca şi Colegiul criticilor muzicali din cadrul A.T.M) s-a impus de la bun început în viaţa artistică a ţării cu aura unei elevate profesionalităţi, pe care fiecare nouă ediţie - prin profilul său distinct - nu a făcut decât s-o nuanţeze suplimentar.

Cea de a III-a ediţie a angajat într-o întrecere de severă competitivitate două sectoare ale interpretării muzicale - **canto** (cu toate cele patru categorii de voce: sopran, mezzosopran, tenor şi bariton-bas) şi **instrumente de suflat** (flaut, oboi, clarinet) - juriile (care şi-au îndeplinit mandatul sub preşedenţia de onoare a

Scanned with OKEN Scanner

maestrului Sigismund Toduță) fiind alcătuite din profesori ale celor trei conservatoare din București, Cluj-Napoca și Iași, din interpreți profesioniști și din critici muzicali.

Dincolo de clasificările finale (și este de notat faptul că și Conservatorului „George Enescu" din Iași i-au revenit câteva distincții prin studentul **Adrian-Dan Stanciu**: premiul II - flaut și prin absolvenții **Florin Ionoaia** - instrumentist în Filarmonica din Craiova - și **Octavian Cristea-Nechita** - membru al Filarmonicii din Iași - premiul I și premiul A.T.M. și, respectiv, premiul III - oboi), desfășurarea propriu-zisă a concursului cu cele două etape ale sale și concertul de gală al laureaților au evidențiat o serie de aspecte care merită a fi subliniate.

Profilat în principal pe pretențiosul repertoriu de *oratoriu* (muzică preclasică) și *lied* (atât romantic cât și contemporan - universal și românesc), dar incluzând și *arii* din repertoriul clasic și romantic atât de drag cântăreților, concursul de canto i-a confruntat pe membrii juriului cu dificultatea balansului apreciativ între calitățile vocale intrinseci și gradul de adecvare la specificul repertorial impus. Acest din urmă criteriu, de pildă, a impus-o cu autoritate pe soprana **Bianca-Luigia Manoleanu** ca interpretă de un rafinament vocal și de o sensibilitate ieșite din comun, în timp ce soprana **Rose-Marie Farkas**, având o tehnică mai puțin cultivată stilistic, ne-a oferit în schimb revelația unui spectaculos glas wagnerian. Alte prezențe de relief au fost mezzosopranele **Carmen Oprișanu** și **Liliana Nichiteanu** sau basul **Ioan Țibrea**, situându-se întrucâtva pe o linie de mijloc din acest punct de vedere.

În ceea ce privește sectorul instrumentelor de suflat, deși repertoriul de concurs a inclus și piese de bază ale fondului tradițional (preclasic, clasic, romantic), centrul de greutate a fost deplasat în mod evident înspre realizările componistice ale secolului XX, ajungându-se efectiv „la zi" sub raportul dificultăților tehnice și de expresie. Pregătirea concurenților (proveniți atât dintre studenți cât și dintre instrumentiști cu statut profesional definitivat) a relevat existența unei solide școli instrumentale - veritabil stimul al creației autohtone. De altfel, cele mai interesante lucrări care au putut fi audiate au fost cele semnate de Sigismund Toduță, Tiberiu Olah, Cornel Țăranu, Valentin Timaru, Dan Voiculescu, Hans Peter Türk, Liviu Comes, prilejuind chiar veritabile performanțe interpretative (de pildă oboistul **Florin Ionoaia** în *3 Piese pentru oboi solo* de Sigismund Toduță, oboista **Firuța Feier** în *Sonata „Rubato"* de Cornel Țăranu sau clarinetistul **Liviu Gocan** în *Sonata* de Tiberiu Olah - pentru a-i cita doar pe cei prezenți în concertul de gală.

Ca și în edițiile precedente, concursul de compoziție s-a desfășurat în cadrul strict al juriului de specialitate, publice devenind doar distincțiile (Iașului i-au revenit un premiu III prin studentul **Nicki Cârligeanu-Birțu** și două „premii ale

Conservatorului din Cluj-Napoca" pentru absolventele **Adriana Boteanu** şi **Daniela Mitu**). De data aceasta au putut fi însă ascultate, într-un concert aparte, lucrări premiate la ediţia a II-a (lucrări vocal-instrumentale şi camerale semnate de **Ana-Maria Avram, Ioan Dobrinescu, Dora Cojocaru, George Balint,** lucrări corale semnate de **Livia Teodorescu, Adrian Nichiteanu, Radu Bacalu, Zita Magyari** - toate demne a reţine atenţia atât a specialiştilor cât şi a marelui public, atât prin meşteşug cât şi prin puterea de comunicare).

Pentru a completa tabloul celei de a III-a ediţii a Concursului „Gheorghe Dima", se cuvine amintit şi concertul orchestrei de coarde **„Dinu Lipatti"** a Conservatorului gazdă, în care au putut fi audiate, sub bagheta dirijorului **Casiu Barbu**, într-o execuţie ireproşabilă din toate punctele de vedere, două veritabile bijuterii ale literaturii de gen: *Concerto grosso nr. 21, op. 6 nr. 10* de G. Fr. Händel şi *Divertismento per archi* de Sigismund Toduţă.

CRONICA, XXI, nr. 50, 12 decembrie 1986, p. 3.

Tineri interpreţi

Destul de puţin generoasă în ceea ce priveşte evenimentul muzical global, stagiunea simfonică a devenit în ultimele săptămâni o veritabilă „tribună" a tinerilor interpreţi.

Este de notat, astfel, în primul rând, concertul orchestrei simfonice a Consevatorului „George Enescu", atât sub raportul prestaţiei solistice cât şi ca evoluţie de ansamblu. Protagonişti au fost violonistul **Marius Varvaroi** (care a cântat cuminte, îngrijit, cel de *al patrulea Concert* dedicat de W. A. Mozart *viorii*, frazând inteligent şi integrându-se organic în fluxul orchestral), pianista **Liliana Golescu** (care într-o altă pagină mozartiană - *Concertul în Do major pentru pian* - a fost mai puţin convingătoare decât în aparţiile anterioare, ca relief expresiv, dar vădind aceeaşi temeinică pregătire instrumentală) şi violoncelistul **Florică Costinel** (demonstrând în *Variaţiunile pe o temă rococo* de P. I. Ceaikovski un real aplomb concertistic, capacitate de trăire şi, mai ales, de exteriorizare emoţională, dar al cărui cânt s-ar mai cere cizelat din punct de vedere stilistic). În derularea fluidă, aerisită, antrenantă, cizelată a *Simfoniei a V-a* de Schubert am recunoscut, în final, bagheta competentă şi eficace (muzical şi didactic) a dirijorului **Cornel Calistru**, resimţind totodată acea reconfortantă tensiune a efortului de autodepăşire care face farmecul inegalabil al interpretărilor tinereşti.

Scanned with OKEN Scanner

Parcă luându-se la întrecere cu colegii lor „mai mari", trei dintre cei mai merituoşi elevi ai Liceului de artă „Octav Băncilă" au urcat pe podiumul de concert, acompaniaţi fiind de Orchestra Filarmonicii sub bagheta lui **George Vintilă** şi încurajaţi de adeziunea entuziastă a publicului: pianiştii **Nicoleta Luca** (*Concertul nr. 1 în Do major* de Beethoven) şi **Samir Golescu** (*Concertul în la minor* de Grieg) şi violonistul **Adrian Berescu** (*Concertul în mi minor* de F. Mendelssohn-Bartholdy); toţi trei vădindu-se (dincolo de micile scăderi inerente „creşterii" artistice) ca valori de perspectivă.

CRONICA, XXI, nr. 51, 19 decembrie 1986, p. 3.

Un debut liric de excepţie

Soprana **Adriana Mesteş** a păşit pe scena Operei Române din Iaşi având deja acumulată o solidă cultură de *oratoriu* şi *lied* (care i-a adus două prestigioase premii internaţionale: „Bach" şi „Schumann"), fapt ce conferă cântului său o sumă de particularităţi distinctive: respectul sever al textului scris (tradus în grija pentru fiecare detaliu de frazare, de agogică, de dinamică), cultul dicţiei perfecte, o acurateţe intonaţională fără cusur, favorizată de modalitatea prin care ştie să-şi modeleze emisia vocală, temperându-i *vibrato*-ul, tendinţa de rezolvare totală a problemelor de tehnică. Ea este însă în acelaşi timp o cântăreaţă de *operă* prin excelenţă, nu numai prin glasul foarte frumos timbrat, remarcabil de penetrant şi generos extins ca ambitus, dar şi prin prezenţa scenică, prin degajarea şi firescul jocului şi printr-o autentică forţă dramatică.

Am urmărit-o la debutul absolut în *Blonda* din *„Răpirea din Serai"* de Mozart (deja remarcabilă), trecând într-un *crescendo* calitativ prin rolul titular din *„Lucia de Lamermoor"* de Donizetti şi prin cel al *Gildei* din *„Rigoletto"* de Verdi, până la cel al *Violettei* din *„Traviata"* aceluiaşi compozitor, susţinut recent cu strălucire, în compania unor parteneri pe măsură: tenorul **Ştefăniţă Lascu** (*Alfred Germond*) şi baritonul **Visarion Huţu** (*Georges Germont*). Împreună au alcătuit un *trio* vocal şi actoricesc cum rar se poate întâlni în spectacolele curente, colaborând în cele mai fine intenţii, fie ele muzicale sau impuse de adevărul dramatic (şi dirijorul **Cornel Calistru** li s-a adaptat cu promptitudine, conferind implicit unitate şi omogenitate întregului ansamblu), *Opera* atât de cunoscută etalându-se împrospătată parcă, într-o plenitudine a frumosului sonor şi a trăirii emoţionale.

CRONICA, XXI, nr. 52, 26 decembrie 1986, p. 7 („Agendă culturală").

ooooooOOOoooooo

Scanned with OKEN Scanner

Indice

I.) INTERPREŢI

Dirijori (orchestră sau cor)

Andreescu, Horia 110-111, 223-224
Andriesei, Petru 239
Bacs, Ludovic 89-90, 99-100, 166, 229
Baciu, Ion 7-8, 10-11, 12-13, 16-17, 18, 21, 21-22, 23, 25-27, 35-37, 41, 42-43, 46, 49, 53, 54-55, 56, 63, 66-67, 70-71, 75-76, 77-78, 79-80, 83-84, 86-87, 89-90, 92-93, 96, 108, 110-113, 120-121, 123-125, 129-130, 132-134, 135, 138-139, 144-145, 146-147, 149, 151, 153, 154, 156-157, 159-160, 161, 163-164, 171, 174, 178-179, 182-183, 188, 189-190, 193, 196-197, 209-210, 211, 216-217, 221, 226-227, 230, 233, 235, 236
Balzani, Francesco (Italia) 130, 149
Barbu, Casiu 24, 29-30, 242
Bălan, Ovidiu 127-128, 135, 173, 198-199, 232
Bella, Hary 175
Bica, Nicolae 142
Bişoc, Anton 47-48, 77, 116
Boboc, Nicolae 16, 52, 64, 89-90, 212-213
Bonaventura, Mario di (S.U.A.) 16-17
Botez, Radu 191
Brâncuşi, Cristian 165, 216
Bugeanu, Constantin 110, 193
Calistru, Corneliu 22, 25, 33, 42-43, 58, 84, 87-88, 151, 158, 169, 170-171, 191, 242, 243
Ceaikovski, Renard (Polonia) 51
Celibidache, Sergiu 14-15
Cernat, Răzvan 124, 135, 164-165
Chachaj, Tadeus (Polonia) 91, 126, 185-186
Cichirdan, Modest 59, 126-127, 198
Conta, Iosif 23, 27-28, 128, 135, 154, 193
Creţ, Dorina 187
Cristescu, Mircea 102-103, 111, 125, 146-147
Dafov, Iordan (Bulgaria) 122

Scanned with OKEN Scanner

Dimitriu, Florica 95
Dumănescu, Gheorghe Victor 18, 45-46, 58, 94, 116, 208
Elenescu, Emanuel 13, 56-57, 64-65, 78-80, 92, 96, 110, 112, 150, 177, 191, 202, 229

Feraris, Enzo (Italia) 210-211
Gatvacsy, Eva 187
Gâscă, Nicolae 19, 33, 34-35, 85-86, 118-119, 136, 170, 221-223
Georgescu, Remus 54-55, 60-62, 64, 114, 239
Gheorghiev, Valeri (U.R.S.S.) 164
Grigore-Tudoracescu, Daniela 142
Guttman, Mihai 196
Hobai, Alexandru 143
Hocke, Wolfgang (R.D.G.) 166
Ionescu-Galați, Ilarion 54-55, 103, 131, 143
Iosub, Grigore 41-42
Koch, Olaf (R.D.G.) 52, 86, 94, 99-100
Lorant, Szalman 149
Lupu, Jean 142
Mandeal, Cristian 99-101, 122-123, 128-129, 135, 191-192
Marin, Constantin 114-115
Marin, Ion 181-182, 201
Marrone, Rino (Italia) 32, 48
Măzăreanu, Ion 109, 113
Mihăescu, Florin 196, 226
Niculescu, Aurel 49, 82, 127, 158
Nistor, Maria 95
Oschanitzky, Petru 239
Paris, Alain (Franța) 112
Pașcu-Rădulescu, Dorel 170
Pautza, Sabin 19, 24, 34, 44-45, 84-85, 102-103, 106-107, 117-118, 137, 146-147, 154

Pavalache, Ion 26, 36, 40, 47-48, 77, 88-89, 109, 110, 113, 120, 153, 159, 189, 226, 227

Pop, Dorin 24, 29
Pop, Grigore 169
Popa, Aurelian-Octav 111, 205-206
Popescu, Paul 8-9, 19-20, 63, 64, 74-75, 82-83, 109, 113-114, 144, 162-163, 191, 203-204

Pricope, Eugen 180-181
Rațiu, Miron 102-103

Scanned with OKEN Scanner

Rău, Eliodor 158, 160
Râpă, Costică 168
Richter de Rangenier, Peter 191
Ruha, Ştefan 10
Sagrestano, Luigi (R.F.G.) 64-65, 89, 102-103
Sbârcea, Petre 13-14
Simon, Emil 89-90, 196, 226
Staicu, Paul 54-55
Stoia, Achim 190
Sunshine, Adrian (Anglia) 42-44, 91, 191
Szelbing, Henry 16-17
Ştefanov, Vasil (Bulgaria) 83
Tamir, Itzahk (Berlinul occidental) 102-104
Tomescu, Eleonora 142
Totan, Florian 184
Tunicka, Maria (S.U.A.) 95
Ţuşcă, Vichentie 24
Văcărescu-Necula, Eugenia 142
Vâlcu, Mihai 33, 75
Ventre, Mariele (Italia) 142
Vicica, Elena 142
Vintilă, George 10, 11-12, 16-18, 20-21, 31-32, 40, 45, 47-48, 54-55, 59, 63, 64-65, 66-67, 76-77, 86, 87-89, 94, 96-97, 101-103, 110-112, 121-122, 125, 129, 133, 135, 138, 139-140, 146-147, 149-150, 152, 158, 161-162, 172, 174, 176, 179-180, 183-184, 186, 197-198, 200, 202-203, 204-205, 214-216, 219, 224, 229-229, 234, 243
Voicu, Mădălin 129
Westerfield, Richard (S.U.A.) 184-185
Wöss, Kurt (Austria) 64, 86
Zollman, Ronald (Belgia) 158
Zvorişteanu, Radu 127, 135

Instrumentişti

- Pian

Aguessy, Frédéric (Franţa) 147
Amiraş, Gabriel 33
Anghel, Venera 137
Atanasiu, Dan 13, 65-66, 89-90, 124, 135, 139, 147, 198, 234

Scanned with OKEN Scanner

Averone, Alessio (Italia) 165
Beldi, Cristian 63, 95
Bera, Adriana 46-47, 67, 91, 112, 138, 146-147, 166, 213, 217-218
Bistriceanu, Lăcrimioara 108
Bodiul, Svetlana (U.R.S.S.) 60
Bogiun, Abba (S.U.A.) 94
Bollato, Elena (Italia) 88
Bolocan, Olga 224
Borac, Luiza 70
Borşan-Amiraş, Dana 238
Boţocan, Melania 24
Buchs, Christiane (Elveţia) 42
Bughici, Irina 69, 102
Cademcian, Gerard 70
Cârlan, Mihaela 173
Cividian, Anuş 131-132, 152
Constantin, Mihaela 20, 85, 128, 135
Cosma, Sofia 53, 56
Cristescu, Krimhilda 59
Debrus, Cristian (Franţa) 162
Deleanu, Andrei 124-125, 135, 169, 238-239
Demidenko, Nikolai (U.R.S.S.) 92, 147-148
Diaconu, Ionuţ 132, 230
Diamant-Dumea, Steluţa 24, 190-191
Dimulescu, Vlad 238-239
Dragoş, Carmen 70
Drennicov, Ivan (Bulgaria) 83
Dumitrescu, Ilinca 55
Dumitriu, Cezara 231
Eresko, Victor (U.R.S.S.) 39-41, 63, 147, 182-183
Etcheverry, Pierre (Franţa) 148-149, 188-189, 236
Farkas, Andras 231
Gabos, Iudith 69
Gander, Raluca 168
Gavrilovici, Irina 168
Gheorghiu, Corneliu 8-9
Gheorghiu, Valentin 25, 100, 102, 144, 147, 154
Golescu, Liliana 151, 199, 224-225, 230, 231, 242
Golescu, Samir 132, 157, 224-225, 230, 243

Scanned with OKEN Scanner

Rutman, Paul (S.U.A.) 54
Sandrin, Sandu 219
Savu, Silvia 107, 108, 137, 232
Scăunaş, Simona 70, 239-240
Sevidov, Arcadii (U.R.S.S.) 102
Shucheng, Shi (China) 83-84
Siegel, Jeffrey (S.U.A) 95
Soreanu, Şerban 75
Stoica, Adrian 143-144, 186
Ştefănescu, Victoria 24, 26
Ştirbăţ, Raluca 157
Tănăsescu, Andrei 69
Tomescu, Ludvig 69
Trofin, Iulian 108
Tufescu, Florin 210
Ungureanu, Manuela 69
Ungureanu, Mihai 70, 169, 180-181, 232-233, 238
Velicovici, Oana 87
Vieru, Andrei 69-70
Vieru, Elena 69
Weiss, Ferdinand 232
Welt, Ioan 93-94
Yamane, Yaeko (Japonia) 62
Zalu, Cristea 17, 21, 52, 66, 87
Zidaru, Lucian 231
- Clavecin
Boros, Iuditha 123
Diamant-Dumea, Steluţa 191, 205
Sava, Iosif 81
- Orgă
Diamant-Dumea, Steluţa 190
- Harpă
Gantolea, Elena 74, 109, 113, 127, 135
Roncea, Ion Ivan 122-123, 135
- Chitară
Farcaş, Valentin 182
Ionescu, Dan 233
Kamal, Turan Mârza (Turcia) 17, 45
Kun, Anton 233
Myslivecek, Martin (Cehoslovacia) 173

Scanned with OKEN Scanner

Kişkis, Saulius (Lituania)	212
Kosztandi, Şt.	168
Lăcraru, Marius	168
Lăeţu, Irina	230
Lory, Ştefan	21
Maftei, Daniela	107, 108
Malinin, Vladimir (U.R.S.S.)	198
Manasi, Daniel	152, 169
Mangra, Dorina	150, 169, 239
Markos, Mugurel	199
Martin, Mihaela	20-21, 63, 102
Mărgineanu, Gheorghe	45, 138, 147, 174, 215
Măzăreanu, Ionuţ	230
Mircea, Călin	70
Mondiru, Cristina	107, 108
Năsturică, Laurenţiu	70
Nedriţă, Adriana	239-240
Negoiţă, Lenuţa	52, 76-77, 113, 130, 135, 172, 176
Pam, Viny (Franţa)	236
Paul, Florin	31-32, 45-46, 65-66, 102
Petre-Rogacev, Luminiţa	233
Petrescu, Ştefan	45
Pintilie Cristian	34, 45, 88, 93-94, 166
Podlovschi, Daniel	11, 16-17, 19, 24, 26, 41, 49, 51, 54, 63-64, 71, 76-77, 88, 89-90, 92, 111-112, 113, 121, 129, 130, 133, 135, 147, 153, 155, 156, 159, 160-161, 184, 189, 201, 223-224, 227
Popova, Evghenia Maria (Bulgaria)	184
Prelipcean, Bujor	72, 81, 97, 113, 140, 191, 237
Roşianu, Andrei	69
Ruha, Ştefan	9-10, 18, 36, 42-43, 53, 87, 101, 125, 135, 179-180, 215-216, 233-234
Sălăgian-Bândea, L.	168
Schneiderman, Dina (Bulgaria)	112
Sîrbu, Magda	22
Şiugjdinis, Rimantas (Lituania)	212
Ştefanov, Valentin (Bulgaria)	78, 80
Varady, Gheorghe	34
Varvaroi, Marius	242
Voicu, Ion	129

Scanned with OKEN Scanner

Zazofsky, Peter (S.U.A.) 56-57
- Violă
Crăciun, Alexandra 220
Epuran, M. 169
Grijas, Aloizas (Lituania) 212
Haag, Gheorghe 72, 81, 97, 113
Ionescu, Claudiu 34, 45
Jacab, M. 168
Jalobeanu, Gheorghe 77
Jijăescu, Mirela 231
Kovacs. E. 168
Moldovan, Gheorghe 36, 179
Nechita, Laura 169
Pintilie, Doina 177
Stanciu, Constantin 49, 73, 113, 127, 135, 140, 237
Şuvăială, Mircea 76, 156, 159, 179, 201
- Violoncel
Arcu, Valentin 112
Balbuzan, Mihaela 231
Bălan, Romeo 179
Birtalan, Enikö 34
Buşneag, T. 169
Cazacu, Marin 232
Ciucă, A. 168
Cohen, Robert (Anglia) 54
Costinel, Florică 231, 242
Cristea-Manasi, Magdalena 151, 169, 196-197
Croitoru, Mihnea 70
Despaji, Valter (Jugoslavia) 112
Gavriş, Igor (U.R.S.S.) 184
Gherman, Laurenţiu 231
Guţu, Alexandra 96, 127, 135, 150
Homiţer, Mihail (Israel) 164
Iancovici, Mirel 48-49
Ioanid, Ruxandra 22
Jablonski, Roman (Polonia) 191
Jancovic, Ksenija (Jugoslavia) 191-192
Kanka, Michael (Cehoslovacia) 221
Layos, Malozsak 45
Liicius, Saulius (Lituania) 212

Scanned with OKEN Scanner

II. INSTITUŢII[2]

Conservatorul „Ciprian Porumbescu"	68, 117, 169-170, 241
Conservatorul „Gheorge Dima"	24, 29, 68, 160, 167-169, 240-242
Conservatorul „George Enescu"	19, 20, 23, 24, 32-34, 40, 43, 44, 45-46, 52, 58, 68, 75, 84-85, 86, 98, 104, 105-107, 108, 118, 126, 131-132, 136-137, 145, 151-152, 154, 156, 169, 170, 171, 174, 178, 187, 190, 196-197, 198, 199, 217, 221-223, 224, 230-231, 239-240, 241, 242
Filarmonica de stat „Banatul" din Timişoara	237
Filarmonica din Bacău	227-228
Filarmonica din Botoşani	41, 59
Filarmonica din Braşov	142
Filarmonica din Cluj-Napoca	28, 168, 194-196, 226
Filarmonica din Craiova	169
Filarmonica din Timişoara	86, 112
Institutul de eurythmie din Stuttgart	49
Institutul medico-farmaceutic din Iaşi	54, 63
Liceul de artă „Octav Băncilă" din Iaşi	68, 109, 113, 132, 156, 157, 199, 210, 224, 230, 243
Liceul de artă din Craiova	68
Liceul de artă „George Enescu" din Bucureşti	68, 131, 142
Liceul pedagogic din Bucureşti	142
Opera din Bucureşti	160
Opera din Timişoara	160
Opera Română din Iaşi	23, 24, 58, 77, 79, 115-116, 138, 208-209, 217, 243
Radioteleviziunea Română	23, 74, 109, 112, 142, 154, 213-214
Şcoala generală de muzică şi arte plastice nr. 5 din Bucureşti	68
Şcoala nr. 5 cu profil muzical din Zalău	187-188
Teatrul muzical „Fantasio" din Constanţa	73

[2] Observaţia de la nota 1 este valabilă şi pentru Filarmonica „Moldova" din Iaşi ca instituţie.

Scanned with OKEN Scanner

Sviridov, Gheorghi 30
Şostakovici, Dimitri 32, 52, 60, 64, 79, 80, 111, 149, 168, 212
Tartini, Giuseppe 69
Telemann, Georg Phillip 228
Tipkov, Dimităr 83
Verdi, Giuseppe 58, 121, 159, 193, 199, 209, 217, 231, 243
Vereshehagin, Jaroslav 228
Vivaldi, Antonio 17, 34, 44-45, 58, 81, 93, 130, 173, 182, 199, 203, 232

Waldteufel, Emile 116
Wagner, Richard 7, 8, 12-13, 37, 65, 88, 124, 130, 158, 162, 166, 177, 232

Weber, Carl Maria von 53, 111, 126, 131, 150, 158, 159, 165, 205-206
Wieniawski, Henryk 102, 105, 202, 230
Ysaye, Eugène 240
Zeller, Karl 116

Muzică românească

Alessandrescu, Alfred 24, 27
Arvinte, Constantin 85
Avram, Ana-Maria 242
Badian, Maya 169
Bacalu, Radu 242
Balint, George 242
Basarab, Mircea 122
Beloiu, Nicolae 74-75
Bentoiu, Pascal 46, 146, 159-160, 226, 227, 239
Berger Wilhelm 24, 70, 71, 72, 73, 81, 124, 153, 155, 188
Bobescu, Constantin 154
Boboc, Nicolae 212
Boteanu, Adriana 242
Brâncuşi, Cristian 165
Brânduş, Nicolae 75
Boldiszar, Csiki 89
Brediceanu, Tiberiu 125, 170
Buciu, Dan 115, 168
Bughici, Dumitrru 24, 34, 54, 59, 72, 73, 87, 102-103, 121-122, 135, 144-145, 176, 224

Capoianu, Dumitru 24, 28, 70, 74, 113, 226, 227

Scanned with OKEN Scanner

Pop, Dariu	136
Pop, Adrian	19, 29, 136
Popovici, Doru	115, 129, 133, 135
Popovici, Elise	36
Popovici, Timotei	170
Porumbescu, Ciprian	24
Râpă, Costică	168, 169
Reilich, Gabriel	69
Richter, Paul	142-143, 186
Rogalski, Theodor	24, 27-28
Silvestri, Constantin	17, 19, 24, 34, 66,76, 78, 170, 238
Spătărelu, Vasile	9, 19, 24, 55, 136, 152, 158, 165, 169, 188, 222, 240
Stoia, Achim	19, 22, 24, 29, 58, 111, 136, 222, 240
„Şcoala de la Putna"	99
Ştefănescu, Gheorghe	174
Teodorescu, Livia	242
Terenyi, Eduard	168
Timaru, Valentin	168, 169, 187, 222, 241
Timiş, Vasile	187
Toduţă, Sigismund	24, 29, 30, 168, 169, 194-196, 225-226, 241, 242
Trăilescu, Cornel	18
Tufescu, Florin	210
Türk, Hans Peter	143, 241
Ţăranu, Cornel	239, 241
Ţugui, Lucian	157
Ursu, Nicolae	19
Vânătoru, Sorin	85
Vieru, Anatol	17, 189-190, 226, 227
Vlad, Roman	115
Voiculescu, Dan	24, 29, 30, 168, 188, 241
Zalu, Cristea	40
Zeman, Anton	23-24, 25-26, 33, 86, 111, 123, 124, 129, 135, 152-153, 154-155, 189
Zoltán, Aladár	52, 100

ooooo OOO ooooo

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Filarmonica „Moldova" - Stagiunea concertelor	21-X-1977	7
Concertele Ruha	4-XI-1977	9
Concert simfonic	11-XI-1977	10
Concert	18-XI-1977	11
Concerte	23-XII-1977	12
Sergiu Celibidache	10-II-1978	14
Concerte	3-III-1978	16
Concerte	17-III-1978	18
Concerte	7-IV-1978	19
Concerte	14-IV-1978	21
„Festivalul muzicii româneşti" - Programe, formaţii, solişti de prestigiu	5-V-1978	23
„Festivalul muzicii româneşti" – Concertul de deschidere	12-V-1978	25
Oaspeţi ai „Festivalului"	19-V-1978	27
Recital extraordinar - Rudolf Kerer	23-VI-1978	30
Concerte	30-VI-1978	31
Vacanţe muzicale la Piatra-Neamţ	28-VII-1978	32
Filarmonica „Moldova" – Deschiderea stagiunii muzicale	6-X-1978	35
Un interpret fascinant	6-X-1978	38
Concerte şi solişti	10-XI-1978	39
Filarmonica din Botoşani	24-XI-1978	41
Concerte	22-XII-1978	42
Concerte	9-II-1979	45
Missa solemnis	16-III-1979	47
Spectacol extraordinar de eurythmie	6-IV-1979	49
Dirijori şi solişti	11-V-1979	51
Final de stagiune	6-VII-1979	53
Stagiunea simfonică	19-X-1979	56
Concerte	30-XI-1979	58
Dimensiuni ale artei interpretative	7-XII-1979	60
Dirijori şi solişti	15-II-1980	62
Concerte	7-III-1980	64

Concerte	4-IV-1980	66
Tinere talente	9-V-1980	68
„Festivalul muzicii româneşti":		
Concertul inaugural;		70
Cvartetul „Voces"	16-V-1980	72
„Festivalul muzicii româneşti":		
Cvartetul „Euterpe"	14-V-1980	72
Seară de balet	16-V-1980	73
„Festivalul muzicii româneşti":		
Concertul de închidere	23-V-1980	74
Sfârşit de stagiune la Filarmonica ieşeană	28-VI-1980	75
Final de stagiune simfonică	11-VII-1980	76
Noua stagiune simfonică	17-X-1980	78
Stagiunea camerală	14-XI-1980	80
O lună de concerte	28-XI-1980	81
Formaţii şi solişti ai Conservatorului		
„George Enescu"	1-I-1981	84
Programe, solişti, dirijori	6-II-1981	86
Programe şi interpreţi	13-III-1981	88
Dirijori şi solişti	17-IV-1981	91
Concerte şi solişti	12-VI-1981	92
La închiderea stagiunii simfonice	10-VII-1981	95
Noua stagiune de concerte	30-X-1981	96
Compozitorul Viorel Munteanu	XII-1981	98
Valori fluctuante	20-XI-1981	99
Violonişti, pianişti, dirijori	22-I-1982	101
Cristian Misievici	III-1982	104
Studenţii Conservatorului în întreprinderi	9-IV-1982	105
Sub bagheta dirijorului Sabin Pautza	9-IV-1982	106
Concert de concerte	23-IV-1982	108
„Festivalul muzicii româneşti" -		
Un concert de remarcabilă ţinută artistică	13-V-1982	109
Valori interpretative	14-V-1982	110
„Festivalul muzicii româneşti"-		
Prezenţe simfonice	21-V-1982	112

Scanned with OKEN Scanner

La Opera ieşeană:		
Un ingenios spectacol de operetă	24-VII-1982	115
Sabin Pautza	VIII-1982	117
Corala „Cantores amicitiae" la cel de al doilea disc	21-X-1982	118
Început de stagiune la Filarmonica „Moldova"	22-X-1982	119
Patru dirijori	3-XII-1982	121
Concerte simfonice	14-I-1983	123
Concerte simfonice	25-III-1983	126
Sub semnul valorii certe	10-IV-1983	128
Tineri interpreți	24-VI-1983	131
Un concert extraordinar	8-VII-1983	132
Bogată stagiune de concerte	14-VII-1983	134
Conservatorul „George Enescu" în stagiune estivală	29-VII-1983	136
O nouă stagiune de concerte	14-X-1983	138
Cântece pentru copii	28-X-1983	141
Concertele Filarmonicii „Moldova"	11-XI-1983	142
Concertele unui colectiv prestigios	16-III-1984	145
Concerte simfonice	27-IV-1984	148
Serial de concerte	4-V-1984	151
La încheierea „Festivalului muzicii româneşti"	20-V-1984	152
Gong final la „Festivalul muzicii româneşti"	25-V-1984	154
Final de stagiune la Filarmonică	13-VII-1984	156
O nouă stagiune de concerte	19-X-1984	159
Concerte simfonice	24-XI-1984	161
Dirijori şi solişti	5-I-1985	164
Un concert de excepție	5-I-1985	167
Festivalul „Gheorghe Dima" - Creație şi interpretare muzicală	18-I-1985	167
Concerte	25-I-1985	170
Concert simfonic	1-II-1985	171
Festival „Johannes Brahms"	8-II-1985	172
Oaspeți ai Filarmonicii ieşene	15-II-1985	173
Concerte	22-II-1985	174
Festival „Schumann"	1-III-1985	175
Darul Filarmonicii	8-III-1985	176

Scanned with OKEN Scanner

Un maestru al bagheței	15-III-1985	177
Concert	29-III-1985	178
Ştefan Ruha	12-IV-1985	179
Dirijorul Eugen Pricope	19-IV-1985	180
Sub o baghetă tânără	3-V-1985	181
Gală concertistică	17-V-1985	182
Oaspeți ai Filarmonicii	24-V-1985	183
Richard Westerfield - Alexandru Moroşanu	31-V-1985	184
Tadeusz Chachaj - Rodin Moldovan	7-VI-1985	185
Concert	14-VI-1985	186
„Ferestrele copilăriei"	21-VI-1985	187
Acord final la Filarmonică	28-VI-1985	188
Concert de muzică românească	5-VII-1985	189
Exemplară dăruire profesională	12-VII-1985	190
Deschiderea stagiunii de concerte	27-IX-1985	191
Concert simfonic	11-X-1985	193
Un eveniment muzical - „Meşterul Manole" de Sigismund Toduță	18-X-1985	194
Concert simfonic extraordinar	25-X-1985	196
Concerte	1-XI-1985	197
Ovidiu Bălan la pupitrul orchestrei ieşene	8-XI-1985	198
Dirijorul George Vintilă şi pianista Iudith Horvath	15-XI-1985	200
Dirijorul Ion Marin	22-XI-1985	201
Concerte	29-XI-1985	202
Festival „Ceaikovski"	6-XII-1985	203
Händel: Oratoriul „Messias"	13-XII-1985	204
Solist şi dirijor	20-XII-1985	205
Cartea de artă - Gheorghe Ciobanu: „Cântece de lume"	27-XII-1985	206
Un spectacol de excepție	4-I-1986	208
Concert de iarnă	17-I-1986	209
Concerte simfonice	31-I-1986	210
Cvartetul „Ciurlionis"	7-II-1986	211
Concerte	14-II-1986	212
Radioprograme muzicale	21-II-1986	213

Scanned with OKEN Scanner

Festival „Beethoven"	28-II-1986	214
Ştefan Ruha - George Vintilă	7-III-1986	215
Creaţie şi interpretare	14-III-1986	216
Recital de pian - Adriana Bera	21-III-1986	217
Discrepanţe	28-III-1986	219
Seară de muzică de cameră	4-IV-1986	220
Concert simfonic	11-IV-1986	221
Corala „Cantores amicitiae"	18-IV-1986	221
Arhitecturi sonore	25-IV-1986	223
Primă audiţie	16-V-1986	224
Tineri interpreţi	23-V-1986	224
„Zilele muzicii româneşti": Concertul inaugural	30-V-1986	225
Concert final	6-VI-1986	226
Trio-ul „Syrinx"	20-VI-1986	227
Final de stagiune	27-VI-1986	228
Tineri interpreţi	4-VII-1986	230
Stagiune studenţească	11-VII-1986	230
„Enescu - Orfeul moldav"	19-IX-1986	231
O nouă stagiune simfonică	3-X-1986	233
Un solilocviu sui generis	10-X-1986	234
Viziuni interpretative	17-X-1986	235
„Recital" Brahms	24-X-1986	236
„Voces"	31-X-1986	237
Zilele muzicale „George Enescu"	14-XI-1986	237
Recitaluri	5-XII-1986	239
Concurs de creaţie şi interpretare muzicală	12-XII-1986	240
Tineri interpreţi	19-XII-1986	242
Un debut liric de excepţie	26-XII-1986	243
Indice (interpreţi, instituţii, compozitori)		245

ooooo OOO ooooo

Scanned with OKEN Scanner